

**Academia de Studii Economice din Moldova
Comitetul Sindical al salariaților ASEM
Asociația „Seniorii ASEM”**

Dumitru TODOROI

ASOCIAȚII SENIORALE LA ÎNȚEPRINDEREA – MAMĂ

Chișinău - 2025

CZU [33+316.346.32-053.9]:061

T 68

Redactor: Igor MELNIC, conf. univ. dr., Prorector ASEM

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Todoroi, Dumitru.

Asociații Seniorale la Întreprinderea – Mamă / Dumitru Todoroi ; Academia de Studii Economice din Moldova, Comitetul Sindical al salariaților ASEM, Asociația "Seniorii ASEM". – Chișinău : [S. n.], 2025 (SEP ASEM). – 185 p. : fot.

Referințe bibliogr.: p. 185 (23 tit.). – În red. aut. – 40 ex.

ISBN 978-9975-168-05-2. – ISBN 978-9975-168-06-9 (PDF).

[33+316.346.32-053.9]:061

T 68

ISBN 978-9975-168-05-2

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15016288>.

© Autor: Dumitru TODOROI

© 2025. Autorul lucrării. Toate drepturile sunt rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autorilor, este interzis și se pedepsește conform legii.

© Serviciul Editorial-Poligrafic al ASEM

CUPRINS

CĂTRE CITITORI.....	6
INVENȚIA: ASOCIAȚIE SENIORALĂ la ÎNTREPRINDEREA - MAMĂ	7
SPRE O ASOCIAȚIE A VÂRSTNICILOR LA ÎNTREPRINDEREA – MAMĂ. CE SPUNE LUMEA ?..	9
 Capitolul I. VÂRSTNICII DIN EUROPA ȘI DIN REPUBLICA MOLDOVA	25
1.1. Vârstnicii în Epoca digitală	25
1.2. Vârstnicii în Europa.....	26
1.3. Integrarea îmbătrânirii active în politicile publice în Republica Moldova.	28
1.4. Bătrânețe – haine grele.....	28
1.5. Prognoze pentru îmbătrânire în Republica Moldova	29
 Capitolul II. MOTIVAȚII PENTRU CREAREA DE ASOCIAȚII SENIORALE	33
2.1. Formarea contingentului comunității ecologice seniorale.....	33
2.2. Continuitatea, socializarea, apartenența	33
2.3. Excluderea singurătății.	33
2.4. Conlucrarea inter-umană și inter-generațională.....	34
2.5. Economia îngrijirii.....	34
2.6. Cultura, odihna, turism.....	34
 Capitolul III. ONU PENTRU ÎMBĂTRÂNIRE SĂNĂTOASĂ.....	35
3.1. Deceniul ONU (2021-2030) „Îmbătrânire sănătoasă”	35
3.2. Planul de acțiune al Strategiei globale a Organizației Mondiale a Sănătății (OMS).	35
3.3. Dezvoltare Durabilă 2024-2033.....	35
3.4. Deceniul Internațional al Științelor pentru Dezvoltare Durabilă 2024-2030. Știință pentru oameni.....	36
3.5. COST Connect.	36
3.6. Acțiunile comune COST și ODD.....	39
 Capitolul IV. OBIECTIVELE DECENIULUI ONU PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ	40
4.1. Seniorii sunt utili societății.....	40
4.2. Continuitatea activităților vârstnicilor.	41
4.3. Fără sărăcie.	41
4.4. Fără foame: securitatea alimentară și nutrițională (FNS).....	43
4.5. Sănătatea și bunăstarea.	44
4.6. Educație de calitate.	44
4.7. Egalitatea în fața legii.	45
4.8. Apă curată și salubritate, obiectiv al Asociațiilor Seniorale.....	46
4.9. Energie accesibilă și curată, un obiectiv strategic al Asociațiilor Seniorale.....	47
4.10. Munca decentă și creșterea economică e specificul senioral al Asociațiilor Seniorale.	47
4.11. Inovarea și infrastructura industriei ca obiectiv de prosperare a întreprinderilor Micro și Mini al Asociațiilor Seniorale.....	47
4.12. Inegalități reduse al vârstnicilor Asociațiilor Seniorale.....	48
4.13. Orașe și comunități durabile: baza fenomenului în-l constituie Asociațiile Seniorale.	48
4.14. Consumul și producția - Rețeaua „Cererea & Oferta” pentru Asociațiile Seniorale.	49

4.15. Politici climatice în atenția Asociațiilor Seniorale.....	49
4.16. Viața sub apă în atenția Asociațiilor Seniorale.....	50
4.17. Viața și pământul supravegheate de Asociațiile Seniorale.....	50
4.18. Pace, justiție și instituții puternice – afilierea Asociațiilor Seniorale.....	51
4.19. Parteneriat pentru obiective – obiectiv de cooperare seniorală al Asociațiilor Seniorale..	56
4.20. ODD - obiective de cooperare tip Asociații Seniorale.....	57
Capitolul V. ASOCIAȚIA SENIORALĂ „Seniorii ASEM”.....	59
5.1. ALGORITMUL Inițierii Asociației Seniorale.....	66
5.2. Chestionarul Senioral: „Seniorii Asociației Seniorale”.....	67
5.3. Statutul Asociației Seniorale (Model: Regulamentul Asociației „Seniorii ASEM”)	73
5.4. Comitetul de Inițiativă pentru constituirea Asociației Seniorale „Seniorii ASEM”.....	80
5.5. Agenda preventivă de activitate a Asociației Seniorale „Seniorii ASEM”.	80
5.6. Extrasul din procesul-verbal al ședinței Organului de conducere a Întreprinderii – Mamă (ASEM).....	82
5.7. Ordinul Conducătorului Întreprinderii – Mamă despre inițierea Asociației Seniorale..	83
5.8. Asociația „Seniorii ASEM” ... începutul	83
5.9. Diploma „SENIOR EMERITUS al ASEM”.....	94
5.10. Ședința ordinară a Consiliului de Administrare al Asociației „Seniorii ASEM”.....	95
5.11. Asociația „Seniorii ASEM” în pragul Pandemiei COVID-19. 26 februarie 2020.	99
5.12. Și în Pandemie se sărbătorește: 85 Ani a Doamnei Prof. Dr. Hab. Nadejda ȘIȘCAN, 27 noiembrie 2020.....	104
5.13. TELECONFERINȚA din 13-14 martie 2020.....	105
Capitolul 6. Comunitatea ecologică „Zagarancea”	145
6.1. Muzeul în Aer Liber din Zagarancea.....	145
6.2. O retragere în viața tradițională a țăranilor.	146
6.3. „Aici în sat la noi sunt 18 familii care poartă nume de cioban	147
6.4. Centrul cultural multifuncțional „În ograda bunicilor grijului”.....	147
6.5. FC Zagarancea, campioana raionului Ungheni.....	148
6.6. Frăție cu Asociația „Seniorii ASEM”.....	149
6.7. Deceniului ONU 2021-2030 „Îmbătrânir sănătoasă” în vizorul Asociațiilor Seniorale.	149
Capitolul 7. Asociația „Seniorii Durleșteni”	151
7.1. Ion MADAN, Deputat în Primul Parlament al Republicii Moldova, „Parlamentul Independenței”	151
7.2. Parascovia SAVA (p.sava2110@gmail.com), Profesor universitar, doctor în științe agricole.	151
7.3. Zis și făcut: Asociația „Seniorii Durleșteni!”.....	151
7.4. Gânduri ... gânduri ... la bătrânețe.	151
7.5. Creăm Asociație – Club?	152
7.7. Produsele Asociației vârstnicilor la Întreprinderea – Mamă. Ele sunt:	153
7.8. Activități recente a Asociației vârstnicilor la Întreprinderea – Mamă.....	153
7.9. Au Gust Festival: Durlești, Chișinău.....	153
7.10. Seniorii și informatica.	153
7.11. Arte vizuale și ateliere creative la festivalul „Au Gust” de la Durlești.	154
7.12. Au învățat să fie mai prietenoși cu mediul.	154
7.13. Vizitatorii au avut parte de un program interesant	155

7.14. „Sunt bucuros că am văzut festivalul.....	157
Capitolul 8. Asociația „Seniorii din Unțești”	158
8.1. Ziua înființării Asociației „Seniorii din Unțești” - 28 august 2024!	158
8.2. În prima ședință a Comitetului de inițiativă	158
8.3. Serbătoarea sătenilor din Comuna Unțești.....	158
8.4. Cine suntem?.....	159
8.5. Cum e să activezi în administrația locală?.....	160
8.6. La Unțești aste amenajat un parc, chiar în centrul satului.	160
8.7. Nicolae Sorotinschi spune că nu se va opri doar la aceste lucrări.	160
8.8 În localitatea Dvs. tot mai mulți oameni în vârstă au rămas. Cum îi motivăm pe tineri să - și găsească rostul acasă?	161
8.9. Localnicii din satul Unțești au renovat biserica "Tuturor Sfinților" din localitate.....	161
8.10. De ce ar mai avea nevoie localitatea Dvs.?.....	161
Capitolul 9. „Seniorirarea” spațiului Românesc! Societate a longevității!.....	165
9.1. Economia de argint.....	166
9.2. La un nivel superior	166
9.3. Cămine de Seniori.....	166
9.4. Viața acasă a seniorilor.....	168
9.5. Direcția „Da, ne pasă”	170
9.7. Tehnologii de Argint . Motto: Perspectivă 2030!.....	173
9.8. Îmbătrânirea sănătoasă	174
9.9. Rețeaua Națională a Seniorilor Activi din Moldova	176
REFERINȚE	185

CĂTRE CITITORI

Cartea „Asociații Seniorale la Întreprinderea – Mamă” este un ghid, care va consulta mii de inițiatori din Republica Moldova și, nu numai, în problema actuală de creare a Asociațiilor Seniorale „la locul de muncă”, la Întreprinderile - Mamă.

Asociația Seniorală este o comunitate ecologică umană, care asigură continuitatea activităților persoanelor în vârstă, a seniorilor, la locul de muncă PÂNĂ LA ADÂNCI BĂTRÂNEȚE! Ea este inițiată la Întreprinderea – Mamă de către Comitetul de inițiativă compus din persoanele în vârstă „din jurul pensionării”: persoanele care sunt în ultimii 5 ani de activitate până la pensionare (ANGAJAȚII), persoanele pensionate cu activitate part-time la Întreprinderea – Mamă (ASOCIAȚII) și pensionarii voluntari fără activitate (AFILIAȚII). Aceste 3 grupe de seniori sunt toți AFILIAȚI la Întreprinderea – Mamă PÂNĂ LA ADÂNCI BĂTRÂNEȚE!

Asociația Seniorală este o invenție de organizare socială, care reies din spiritul abitatului uman de a munci, a se odihni și a duce o viață decentă în Societate. Ea asigură o îmbătrânire sănătoasă în „sânul societății”. Asociația Seniorală este o organizație inter-generațională, care „utilizează în continuare creerii și mâinile” oamenilor în vârstă, a oamenilor cu experiență bogată de viață, a creativității vieții umane la locul de muncă, la Întreprinderea – Mamă.

Asociația Seniorală nu este o casă de bătrâni, nu este un azil pentru pensionari. Ea este o subdiviziune voluntară cu statut juridic în cadrul Întreprinderii – Mamă (într-o instituție, într-un sat, într-o comună, într-un orașel, într-o gospodărie țărănească, etc). Asociația Seniorală permite seniorilor să fie activi atât la consumul cât și la produsul de bunuri pentru societate. Produsul produs de o Asociația Seniorală poate atinge valori esențiale, a produce bunuri pentru societate, în timpul crizei vârstnicilor din Prezent, când numărul oamenilor din jurul pensionării este egal cu numărul angajaților în câmpul muncii.

Elemente de organizați cu activități ale vârstnicilor sunt multe în Lume. Republica Moldova nu e o excepție. Destul să accentuăm experiența de comunități seniorale ca Satul Moldovenesc Zagarancea unde Antrenorul emerit, profesorul Sebastian Andriuță, care de ani de zile a organizat și evaluează o Asociația Seniorală de succes a sătenilor din Zagarancea. O experiență reușită este asociația „Seniorii Durleșteni” conduși de Dna Parascovia SAVA, prof. Univ., dr. Hab. cu ajutorul Dlui Ion MĂDAN, Deputat în Parlamentul – 90, unde seniorii activează foarte reușit în domeniul culturii și în producerea producției seniorale. De asemenea apreciem experiența turistică de activitate a Asociației „Seniorii din Unțești” condusă de Primarul Nicolae SOROTINSCHI.

Tuturor actualilor președinți de Asociații Seniorale menționate și, nu în ultimul rând, deputaților din AO „Parlamentul Independenței” și seniorilor din Uniunea Pensionarilor din Republica Moldova, cu care noi, Asociația „Seniorii ASEM”, avem Acorduri de Parteneriat, le aducem cele mai sincere mulțumiri pentru aprecierea și susținerea activității de creare a Asociațiilor Seniorale în spațiile rurale și urbane a Republicii Moldova și, în perspectivă în spațiul românilor de pretutindeni. La toți le dorim succese binemeritate în creare de Asociații Seniorale!

Autorul

INVENȚIA: ASOCIAȚIE SENIORALĂ la ÎNTREPRINDEREA - MAMĂ

Era luna martie 2019. Mai aveam un an și împlineam cei 80 de ani de viață și sfârșitul ultimului concurs de profesor universitar la ASEM. Era o perioadă psihologică cam încordată: ce voi face după pensionare, cu ce mă voi ocupa, cum să mă despart de colectivul, în care am activat ultimii 30 de ani, cum voi continua cercetările, cărora le-am consacrat o viață și care î-mi sunt „și mai plăcute” în ultimii ani, dar cu discipolii mei, care „au umplut lumea întreagă”, cum voi colabora mai departe și odihnă binemeritate nu mă cam amuză ... Gânduri „în fața sobei”, gânduri încâlcite ... gânduri de case de bătrâni, aziluri pentru vârstnici, orașele pentru seniori, asociații de asistență, etc., etc ... și deodată: EVRICA: Dar nu se poate oare de continuat activitățile mai departe în cadrul ASEM – „Întreprinderea – mamă” ?

Zis și făcut. Asta-i soluția ! Cum de organizat o așa activitate în continuare la ASEM, „Întreprinderea – mamă”? Simplu de tot: De organizat o comunitate a vârstnicilor „din jurul pensionării”, pe care de a o afilia la „Întreprinderea – mamă” ! Iată și soluția, iată și **INVENȚIA !!!**

M-am dus la Rectorul ASEM și i-am „descifrat” sensul invenției. Dl Grigore Belostecinic, Dlui are pe atunci rector al ASEM, a acceptat ideea, chiar și-a amintit, că în referatul său de evaluare le postul de rector ASEM, Dlui a și avut un abzaț consacrat vârstnicilor.

Deci m-am apucat de lucru. Am întemeiat un Comitetul de inițiativă din colegii mei din grupul de vârstă ”din jur de pensionare” în frunte cu Rectorul, Prorectorul și Președintele comitetului de sindicate a salariaților, care a activat din luna martie până la finele lunii decembrie a anului 2019.

Am „cutreierat” toată lumea, căutând acte, statute, regulamente aderente la continuitatea vieții persoanelor pensionate. Nu am găsit nici un document de crearea a unei comunități a persoanelor în vârstă cu afilierea ei la „Întreprinderea – mamă”. Deci – soluția este de a compune un Regulament pentru activitatea comunității pensionarilor afiliate la „Întreprinderea – mamă”

Cu Comitetul de inițiativă pentru a crea Asociația „Seniorii ASEM” am urmat etapele „Algoritmului de inițiere a Asociațiilor Seniorale” (Anexa), care ne-a adus la succes și pe care î-l propunem pentru implementare tuturor doritorilor de inițiere a asociației seniorale la locul lor de muncă.

Asociația „Seniorii ASEM” din start, prin Art. 1 al Regulamentului său de activitate, stabilește continuitatea activităților membrilor ei la Întreprinderea - mamă. Asta înseamnă, că seniorul ASEM nu se mai gândește la „ieșirea la pensie”. Psihologic membrul asociației este „descărcat” de acest gând, care pe mulți „ieșitori la pensie” îi pună la grea încercări de gândire asupra viitorului „de după pensionare”. În așa fel este soluționată problema tensionării psihologice, legată de pensionare.

Pentru membrii asociației, care î-și continuă activitățile și după pensionare în regim contractual cu activități reduse la Întreprinderea – mamă (Asociații) acest Art. 1 le asigură continuitatea activităților, eliminând din gândire tensiunea și nervozitatea, legate de perioade de post-pensionare.

În deosebi acest Art.1 a Regulamentului Asociației Seniorale este de „bun augur” pentru pensionarii fără activitate salarială la Întreprinderea – mamă (Afiliații). Acest grup de seniori sunt afiliați la Întreprinderea – mamă și, prin urmare, nu sunt „rupți de colectivul”, în care au activat. El pot face voluntariat în orice subdiviziune la Întreprinderea – mamă, pot propune și activa în diferite proiecte „acoperite și susținute” de Întreprinderea – mamă. Membrii afiliați la Întreprinderea – mamă pot face cercetări și implementări de rezultate științifice, pot participa la seminare și la organizarea simpoziunelor, meselor rotunde, conferințelor și congreselor științifice împreună cu membrii angajați și/sau asociați la Întreprinderea – mamă.

Membrii afiliați, asociați și angajați pot să se organizeze în Grupe Speciale de Interese (GSI) din cadrul Asociației Seniorale pentru a acoperi diferite activități sociale, culturale, economice și de altă natură la Întreprinderea – mamă. Prin aceste GSI seniorii Asociațiilor Seniorale demonstrează, că vârstnicii – pensionari sunt utili Societății: ei participă nu numai ca consumatori de bunuri sociale și materiale, dar contribuie și la producerea de bunuri spirituale, intelectuale și materiale în Societate

Membrii afiliați, asociați și angajați ai Asociației Seniorale participă și asigură activitatea inter-generațională la Întreprinderea – mamă. GSI-urile Asociației „Seniorii ASEM” „Audit senioral contabil și financiar”, „Curricula -90”, „Cultura și odihna seniorală”, „Proiecte seniorale”, „Cercetare și dezvoltare”, acoperă un set de activități la Întreprinderea – mamă: la ASEM. Este suficient de amintit participarea inter - generațională a seniorilor Asociației „Seniorii ASEM” în acești 5 ani de activitate la organizarea și petrecerea în fiecare an a TELENONFERINTELOR internaționale a tinerilor cercetători cu Genericul „Crearea Societății Conștiinței” în cadrul ASEM și a Congreselor Academiei Româno-americe de Arte și Științe cu sediul în California, SUA.

În baza Art. 4 a Regulamentului pe 28 noiembrie 2024 și pe 10 decembrie 2024 Asociația „Seniorii ASEM” a încheiat Acorduri de parteneriat consecutiv cu Uniunea Pensionarilor din Republica Moldova (UPRM) și Asociația Obștească „Parlamentul Independenței” (AO PI). În cadrul acestor acorduri în fiecare zi de joi, începând cu data de 12 decembrie 2024 și terminând cu data de 20 februarie 2025, în orele de la 11 până la 13, în cadrul Sărilor cu calculatoare ale ASEM, seniorii Republicii Moldova, membri ai UPRM, AO PI și ASEM î-și perfecționează cunoștințele în cadrul Cursului Inițiere în informatică”. În perspectiva apropiată în cadrul acordurilor amintite î-și vor perfecționa cunoștințele în limbile engleză, franceză, italiană și germană.

Asociația „Seniorii ASEM” împreună cu Asociația Obștească „Parlamentul Independenței” a prezentat un Proiect de creare a câtorva Asociații Seniorale în raioanele Cahul, Comrat, Ungheni, Orhei, Tiraspol și Bălți. Aceste Asociații Seniorale vor soluționa parțial starea deplorabilă a seniorilor de la sate, care este în vizorul Deceniului ONU (2021-2030) „Îmbătrânire sănătoasă”. Acest proiect de susținere a Republicii Moldova este prezentat pentru suport financiar din partea departamentului pentru Relații cu Republica Moldova (DRRM).

SPRE O ASOCIAȚIE A VÂRSTNICILOR LA ÎNTREPRINDEREA – MAMĂ. CE SPUNE LUMEA ?

Până în 2030 se preconizează, că numărul persoanelor cu vârsta de 60 de ani sau mai mult va crește la 1,4 miliarde (<https://www.cost.eu/addressing-caring-errors-at-home-bettercare/>). Până în 2050, populația mondială cu vârsta de 60 de ani și peste se va dubla (2,1 miliarde), potrivit celor mai recente date ale Organizației Mondiale a Sănătății (OMS).

1. Aprecieri.

Înserăm câteva gânduri din recenzii la cărțile autorilor cadru Asociația „Seniorii ASEM”:

(1) Todoroi, D., Paic, M., *Asociația „Seniorii ASEM” – 2 Ani de activitate*, - Editura ASEM, 2021, - 114 p., ISBN 978-9975-155-32-8 și

(2) Todoroi, D. și Paic, M., *Asociația „Seniorii ASEM” – 3 Ani de activitate*, Editura ASEM, 2023, 164 pagini, ISBN 978-9975-147-95-8).

„Avem amintiri extraordinare despre timpurile extraordinare pe care le-am trăit...Avem realizări extraordinare pentru că am trăit vremuri extraordinare, cu transformări revoluționare! Avem încă puterea să ne bucurăm că ne întâlnim cu prietenii dragi din cadrul asociației pensionarilor ASEM (din care fac și eu parte). Avem...ah, fiecare dintre noi mai are câte ceva deosebit de prețios. care n-a spus nimănui...Haideți să ne bucurăm de tot ce avem și să trecem cu vederea ceea ce credem că ne lipsește... și să trăim aceste zile minunate cu toată intensitatea! Așa să ne ajute Dumnezeu!” - Așa scrie Domnul **Radu Mihalcea**, Prof. dr. Inginer, Prof. dr. Economie, dr. h.c. al ASEM, după citirea cărții.

Academicianul **Mihai Patraș**, prof. Univ., dr. Hab. e și mai concis: „Fondarea organizației „Seniorii ASEM” este o realizare a unei idei bune, viabile, una care se cerea. Ea cuprinde un număr în creștere continuă de persoane, persoane care au o mare experiență științifico-didactică, experiență de viață și tot mai bogată. Ar fi o mare greșală, o mare rată, ca experiența a sute și mii de oameni, cu cca 50 de ani de activitate sau mai mult să fie ignorată sau negată ... ”

Prof. dr. **Ion IVAN**, ASE București e atras de o așa invenție, ca Asociația „Seniorii ASEM”: „Apreciind emoționalitatea și creativitatea colegilor mei profesori din ASEM – membri ai Asociației „Seniorii ASEM” – de a activa în continuare în instituția, căreia i-au dedicat zeci de ani din viața lor profesională, parcurgând, consecutiv, etapele de angajat, asociat și afiliat, doresc să mă alătur de pe poziția mea de om liber la 10 ani de zile de la pensionarea din Academia de Studii Economice din București cu unele aspecte reunite sub titlul - Pensionarea la 65 de ani...”.

„Un exemplu deosebit” ... Așa apreciază Asociația „Seniorii ASEM” Prof. univ. dr. **Elena Nechita**, Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău: „În ultimul an am vizionat câteva pelicule în care se regăsesc, spunând povești de viață impresionante, oameni cu vârste înaintate și oameni tineri, împreună. Prietenii frumoase, soluții fericite oferite de vârstnici pentru problemele celor tineri, sprijin și alinare datorate de cei tineri, bătrânilor. Aceste teme ne-au ajutat să privim cu optimism și cu încredere către viitor, încurajați de tandrețea și căldura sufletească transmise privitorilor. Și, cum „viața bate filmul”, ne-am gândit că în lumea reală sunt multe, foarte multe situații de acest fel. Cel puțin, sperăm să fie așa... Un exemplu deosebit este oferit de Academia de Studii Economice a Moldovei, prin Asociația „Seniorii ASEM”...”.

„Asta este continuitatea ...” - Iată la ce colaborare ne îndeamnă Dl **Pintilie PÎRVAN**, Conf., dr., Președintele Asociației Obștești „Parlament 90”: „ Cu Asociația „Seniorii ASEM”, fondată acum 2 Ani, avem un mare set de legături cât sociale, de parteneriat, de creativitate, atât și emoțional psihologic: întruniri cu deputații din Primul Parlament – Parlamentul Independenței, participarea la prezentarea de proiecte republicane și internaționale, co-partenerial la organizarea și petrecerea Forumurilor internaționale, Mese rotunde de creativitate și emoționalitate a „fraților adulți” din Asociațiile noastre ...”

Și încă o atitudine, exprimată prin extrema „ Gând la gând” de către ilustra savantă și diriguitoare a cercetării din Timișoara, Dna Profesor **Ioana Ionel**, Doctor habilitatus, Director „Știința”, Universitatea din Timișoara: „ Sunt chiar în situația de a-mi cântări și defalca viața activă de angajat de cea activă ca pensionar. În primul rând am început să fac ordine ... în gânduri, în documente, în dosare, în rapoarte, în emailuri ... Zic analizez câte ceva ... în câteva clipe se derulează o muncă infinită, dar trecută, care încă îmi face cinste....”.

2. Invenția „Asociația Seniorală”.

Era prin luna martie a anului 2019. În anul viitor intenționeam să abandonez oferta de activitate part-time în cadrul ASEM și să trec la o activitate voluntară în aceeași instituție, Întreprindere – Mamă, ASEM, unde activasem ultimii 20 de ani din viața mea socială, științifică și didactică.

Patru profesori din ASEM: Dumitru Zambîțchi, eu, Vasile Bucur și Constantin Matei în anul 2020 urma să împlinim 80 de ani. Ce facem? –Ne-am întrebat.

Î-l anunț pe Dl Rector despre faptul, că doresc să facem în ASEM o comunitate ecologică pentru profesorii în vârstă ca să le ameliorăm tensiunea nervoasă de pensionare, să le aprovizionăm o viață decentă și după pensionare. - Bine, zice Dl Rector, chiar și în referatul meu de candidat la rectorie am un aliniat: „... crearea unei asociații a persoanelor pensionate în vederea implicării acestora în viața academică și după atingerea vârstei de pensionare, cu crearea unor condiții bune, în care să-și desfășoare activitatea, la fel și identificarea unor posibilități de sprijinire materială a celor cu merite deosebite în dezvoltarea ASEM și creșterea prestigiului instituției noastre ...”. Dirijați să organizați ceva de tipul asociație a pensionarilor din ASEM? - Da doresc. Am și o propunere de candidaturi pentru un Comitet de inițiativă pentru crearea unei asociații a pensionarilor din ASEM.

Am anunțat un Comitet de inițiativă (P. de mai jos) și am început lucrul de organizare, care ... a durat până în decembrie 2019, când proiectul de inițiere a asociației Seniorală în ASEM deja era finisat și urma să fie aprobat de către Senatul ASEM, Organul Suprem de Conducere al ASEM.

Până la Senat am cercetat o sumedenie de Statute, Regulamente, Decizii de organizare a vieții oamenilor după pensionare, atât din Republica Moldova, cât și din România, Germania, Franța, Marea Britanie și SUA. Rezultat: nu ne-a convenit nici una.

Ne-a venit ideea de organizat o așa Asociație a pensionarilor, care: - să cuprindă o pătură mai largă de vârstnici, mai bine zis – toți vârstnicii inclusiv și cei din „jurul pensionării”, dat fiind tensiunea, care precedă atât pensionarea ca atare, cât și pensionare cu activitate redusă și cu activitate voluntară, - care ar asigura continuitatea activității vârstnicilor la Întreprinderea – Mamă până la adânci bătrânețe și - care ar da posibilitate vârstnicilor, care fiind liberi „de obligațiuni administrative” să poată pleda în continuare pentru evoluția Întreprinderii – Mamă, căreia ei i-au consacrat o viață întreagă, și care le-a fost „casa și masa” în timpul activității lor în ASEM.

E o **invenție**, care s-a înscris în ideea creării unei așa tip de comunitate ecologică umană, care ar crea o astfel de organizație în care fiecare vârstnic să poată activa după principiile „Casa mea e ASEM” și „ASEM e Casa mea”.

E o idee inovatoare, „omenească” față de continuitatea abitatului oamenilor în vârstă!

Idee este „culeasă și cristalizată” după studierea vieții celor 502 de măicuțe de la Mănăstirea „Agapia” le lângă Târgul Neamț din România. Mănăstirea „Agapia” este un exemplu ideal de viață și conlucrare intergenerațională, care real au o viață bine organizată, unde „nici nu există” noțiunea de pensionare: toți activează ca un singur organism pentru prosperarea mănăstirii și a tuturor măicuțelor de toate vârstele.

Altă parte a idee „este culeasă” din cartea vestitului comandor de navă din Americă, care colabora cu comanda navei sale după principiul „Aceasta este nava ta!” (It’s Your Ship. Management Techniques from the Best Damn Ship in the Navy, By [Captain D. Michael Abrashoff](#)). Acesta i-a ajutat lui și colectivului navei la competițiile anuale din SUA să ocupe constant primele locuri în aceste competiții. Secretul lui era acela, că fiecare marinar „sâmțea” că nava îi aparține, el „este proprietarul navei” - un principiu de bază a existenței în societate!

Interferând aceste două jumătăți a ideii a **fost inventată Asociația Seniorală în ASEM**, care funcționează până azi după principiile „Casa mea e ASEM” și „ASEM e Casa mea”!

3. Asociația „Seniorii ASEM” – o nouă paradigmă de conlucrare inter-generațională.

Trecerea oricărui om de la o etapă de activitate în viață la alta este paralelizată cu o stare mai tensionată a vieții. În deosebi aceasta se referă la etapele de trecere la pensie, de la o activitate de **pre-pensionare** spre o altă etapă - **de pensionare** și de acolo la o a treia etapă - de **post-pensionare**, sunt foarte încărcate psihologic. Nu e vorba doar de partea economică, care e una dintre cele mai acute în timpurile noastre în spațiul Republicii Moldova de azi, dar și, ce e mai important – sferele, care țin de spiritualitate, intelectualitate și socialitate – cele 8 ore de activitate „personală”, care în afară de 8 ore necesare pentru somn și 8 ore de activitate în unitățile de producere, constituie o treime din viața omului.

Colaboratorii ASEM, îndeosebi profesorii seniori, nu constituie o excepție. În ASEM aceste componente a vieții contemporane, în deosebi a oamenilor, care au profesionalizat o etapă foarte îndelungată în ASEM - a profesorilor seniori - ridică încordarea psihică și psihologică a profesorilor în vârstă la un nivel foarte înalt, dat fiind specificului nostru de profesor universitar.

Noi, profesorii seniori ai ASEM, suntem dotați cu ocupații intense de cercetare și educație și nu prea suntem implicați în timpul activității în ASEM la activități de alt gen. Profesorii ASEM nu trag mare atenție și la alte activități decât cercetarea și predarea și la momentul pensionării se situează în fața necesității de întrerupere a activităților de toate zilele și atunci apare întrebarea: cei de făcut?

Procesul de îmbătrânire a profesorilor universitari nu trebuie să afecteze psihologic nici persoanele, care sunt **în perioada de ieșire la pensie**, nici profesorii, care sunt deja la pensie și sunt și în **activitate part-time la ASEM** și nici profesorii, care sunt **pensionați și nu activează** în continuare, sunt voluntari. Aceste 3 grupe de profesori formează nivelul senioral al profesorilor ASEM. Ei sunt oameni cu o experiență mare în cercetare și în sfera didactică de excepție, persoane cu o cultură stabilă și de mare valoare profesională și socială exemplară pentru generațiile tinere, nu numai pentru studențime, dar îndeosebi, și e foarte important, pentru doctoranzii și profesorii tineri din ASEM – seniorii ASEM în perspectivă.

4. ASEM e CASA MEA!

Profesorii ASEM din cele 3 grupe de pensionare, ca și alte persoane pensionare, au o teribilă necesitate de susținere și ocrotire, de un acoperiș, care i-ar asigura viața în continuare fără a observa, că a trecut în altă stare de viață. ASEM e casa noastră, a persoanelor afiliate la ASEM. Seniorii necesită să conștientizeze, că au un acoperiș, care se numește ASEM și care îi protejează în continuare până la adânci bătrânețe. Vârșnicii necesită să conștientizeze, că ASEM are o responsabilitate foarte mare față de seniorii săi, CASA LOR DE PRETUTINDENI, ”acoperișul lor”, care are intenții de avansare spre o Universitate angajată în viitor. Seniorii din **angajați-afiliați** ai ASEM trec în categoria **asociaților-afiliați** ASEM, și de acolo în categoria **afiliaților** ASEM. Aceste 3 categorii de profesori sunt la fel de responsabili (poate, pe undeva, și mai responsabili) pentru lucrurile efectuate de ASEM și în ASEM – casa lor.

Asociația seniorilor ASEM are menirea să asigure continuitatea activităților seniorilor ASEM și să contribuie efectiv la avansarea ASEM – casa comună a seniorilor și generațiilor tinere.

Scopul Asociației „Seniorii ASEM” constă în aceia ca evoluția ASEM să fie bazată pe o activitate eficientă intergenerațională cu toate drepturile și obligațiunile angajaților – asociaților -afiliaților ei. Evoluția casei intergeneraționale ASEM să fie bazată pe o activitate a seniorilor ASEM, care au activat, activează și vor avea posibilitate să activeze și în viitor în CASA LOR – Academia de Studii Economice a Moldovei!

5. CASA MEA e ASEM!

ASEM e casa noastră cu toate consecințele de continuitate a activității profesorilor pentru menținerea și prosperarea ei. Atitudinea seniorilor față de casa lor ASEM este bazată pe continuitatea activităților lor în format de angajat-afiliat al ASEM, de asociat-afiliat al ei și/sau pur afiliat al ASEM. Așa o activitate efectivă intergenerațională este o premieră în Republica Moldova.

Asociația „Seniorii ASEM” (AS ASEM) este o structură a ASEM, care asigură durabilitatea vieții membrilor Asociației, viața decentă seniorală, viața activă asigurată psihologic, social, economic și moral în folosul ASEM. Seniorului i se elimină din conștiință noțiunea de „ieșire din activitate”, i se asigură convingerea necesității LUI pentru Societatea Academică și sustenabilitatea vieții în cadrul colectivului ASEM, în care a activat mulți ani, în cadrul colectivului intrgenerațional al ASEM.

În 31 ianuarie 2023 de către Consiliul de Administrare a Asociației „Seniorii ASEM” au fost propuse și pe data de 21 februarie 2023 au fost Aprobate de către Adunarea Generală a Asociației „Seniorii ASEM” 4 Grupe Speciale de Interese: „Proiectarea Proiectelor”, „Audit Senioral”, „Cercetare Profesorială” și „Curricula 2030” cu câte o Agendă Specială de Activitate pentru anul 2023. A fost discutat și acceptat PRODUSUL „Asociația SENIORALĂ”, care urmează să fie propagat și implementat la un set de Universități, Întreprinderi și Organizații din cele 44 de Acorduri și Parteneriate bilaterale a ASEM, frecvent încheiate.

Asociația „Seniorii ASEM” a organizat și a petrecut „Masa Rotundă” cu participarea profesorilor seniori invitați de la Universitatea Illinois (Chicago, SUA), unde a fost realizat un schimb de experiență cu Asociația Seniorilor Adulți din SUA. Evoluția acestui schimb de experiență a adus modificări importante Agendei de lucru a Asociației „Seniorii ASEM”.

Membrii Asociației „Seniorii ASEM” au condus și au lucrat cu tinerii cercetători din Republica Moldova pe parcursul acestor trei ani de activitate cu sprijinul Uniunii Europene prin COST CA19136 și COST CA16226. Au fost organizate și efectuate mai multe cercetări, care au fost prezentate la cinci

TELECONFERINȚE internaționale în cadrul Regimului Online din 13-14 martie 2020, 12-13 martie 2021, 7-8 martie 2022, 17-18 martie 2023 și Tete-a-Tete din cu publicarea rezultatelor în Revista "ARA Journal of Sciences" no. 4/2021, no. 5/2022, no. 6/2023 și no. 7/2024, publicate în Editura RA Publishing House, California, Davis, SUA, și în Revista Europeană "Society Consciousness Computers" nr. 6, 2020, nr. 7, 2021 și nr. 8, 2022.

Asociația „Seniorii ASEM” are ca scop asigurarea continuității activității seniorilor ei în cadrul Academiei de Studii Economice a Moldovei!

6. Asociația „Seniorii ASEM”. Al 6-lea an de activitate!

În prezent problema îmbătrânirii sănătoase a celor 800 mii de vârstnici din Republica Moldova este în vizorul Asociației seniorale „Seniorii ASEM” din ASEM în parteneriat cu Uniunea Pensionarilor din Republica Moldova (UPRM) și Asociația Obștească „Parlamentul Independenței” (AO PI) cu care recent au fost încheiate Acordurile de Parteneriat.

6.1. Acord de Parteneriat dintre Asociația „Seniorii ASEM” și Uniunea Pensionarilor din Republica Moldova”.

„APROB”

Alexandru STRATAN,

Dr. hab., prof. univ., m. c. AȘM,

Rector,

Academia de studii economice din Moldova

ACORD DE PARTENERIAT

Consiliul de administrație al Asociației Obștești “Uniunea Pensionarilor din Republica Moldova” (UPRM) cu sediul în mun. Chișinău, str. Vasile LUPU 18, reprezentat legal de președintele Consiliului UPRM, dl Vlad LUPASCU, în calitate de PARTENER, și Consiliul de administrare a Asociației „Seniorii ASEM” al Academiei de Studii Economice din Moldova cu sediul în mun. Chișinău, str. Bănulescu Bodoni, 59, Oficiul 607, „B”, reprezentat legal de Președintele Asociației „Seniorii ASEM”, dl Dumitru TODOROI, în calitate de PARTENER, au încheiat prezentul ACORD DE PARTENERIAT:

Art.1. SCOPUL ACORDULUI DE PARTENERIAT

Prezentul Acord de Parteneriat își propune realizarea activităților în domeniul protecției drepturilor, libertății și securității sociale ale oamenilor de vârstă a treia din R. Moldova.

Alte direcții importante, care sunt planificate de UPRM pentru persoanele în etate sunt:

- Promovarea unui mod sănătos de viață, prin acordarea serviciilor medicale efective și sustenabile pentru persoanele vulnerabile și acordarea suportului financiar după necesitate.
- Realizarea unor programe socio-economice, comunicative și sustenabile.
- Realizarea unor activități diverse prin promovarea unui mod sănătos și activ de viață, însoțit cu activități istorico-patriotice și cultural-educative.
- Implementarea practicilor europene de susținere a persoanelor de vârstă a treia în Republica Moldova.

Art.2. OBIECTIVELE ACORDULUI DE PARTENERIAT

Părțile Acordului de Parteneriat își propun următoarele obiective:

- Asocierea membrilor Uniunii Pensionarilor din R. Moldova și a membrilor AO Seniorilor al Academiei de Studii Economice din Moldova, fără deosebire de naționalitate, afiliere politică și confesiune, în acțiuni de soluționare a problemelor cotidiene cu care se confruntă.
- Colaborarea între UPRM și AO Seniorilor al Academiei de Studii Economice din Moldova în vederea apărării drepturilor civice și asigurării securității sociale a oamenilor de vârstă a treia.
- Asociația adera ca membru colectiv al UPRM cu păstrarea autonomiei depline în conformitate cu statutul organizației.
- Promovarea unei colaborări prietenoase și fructuoase între generația oamenilor de vârstă a treia, membri ai Asociației Obștești “Uniunea Pensionarilor din R. Moldova” și generația tânără.
- Colaborarea între UPRM și SEȘRM în promovarea AO Seniorilor al Academiei de Studii Economice din Moldova tradițiilor populare naționale în rândurile generației tinere.
- Încadrarea plenară a unui grup de lucru cu specialiști profesionali în elaborarea și realizarea proiectelor social-economice, istorico-patriotice, educaționale și etno-culturale în susținerea oamenilor vârstnici.

Art.3. ACTIVITĂȚILE PRECONIZATE ÎN CADRUL ACORDULUI DE PARTENERIAT

- Organizarea în comun de către Părți a unor evenimente de promovare și protejare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.
- Organizarea în comun și desfășurarea de seminare, conferințe, lansări de carte, expoziții, conferințe publice etc. cu atragerea specialiștilor în domeniile respective.
- Acordarea de asistență juridică în soluționarea problemelor de ordin socio-juridic cu care se confruntă membrii Uniunii Pensionarilor din R. Moldova și ai Sindicatului Educației și Științei din R. Moldova.
- Editarea de publicații elaborate în comun de către membrii ambelor Părți.
- Acordarea de asistență de orice natură persoanelor social-vulnerabile.
- Elaborarea și realizarea în comun a diferite proiecte la nivel național și local în scopul realizării obiectivelor enunțate în prezentul Acord.

Art. 4. MODIFICAREA ACORDULUI DE PARTENERIAT

Modificarea prezentului Acord de Parteneriat nu se poate face decât cu acordul în scris al ambelor Părți.

Art. 5. DURATA ACORDULUI DE PAERTENERIAT

Prezentul Acord de Parteneriat se încheie pe o perioadă nedeterminată și intră în vigoare la data semnării de către cele două Părți.

Art.6. ÎNCETAREA ACORDULUI DE PARTENERIAT

Prezentul Acord de Parteneriat încetează în următoarele cazuri:

- cu acordul în scris al ambelor Părți;
- în cazul desființării, în condițiile legii, a uneia dintre Părți;
- în caz de forță majoră, dacă situația nu se remediază în termen de 6 luni de la constatarea acesteia, comunicată în scris celeilalte Părți;
- prin denunțare unilaterală, cu condiția notificării în scris, de la data comunicării acesteia, fără a fi necesară invocarea vreunui motiv pentru luarea deciziei respective.

Art. 7. DISPOZIȚII FINALE

Prezentul Acord de Parteneriat este încheiat în 2 (două) exemplare identice, câte unul pentru fiecare Parte.

Anexa (6.1.1., 6.1.2.): Activități recente de evaluare și evoluție a Acordului de parteneriat

SEMNĂTURILE PĂRȚILOR:

Vlad LUPAȘCU,
Dr. Econ., conf. univ.,
Președinte al Asociației Obștești
„Uniunea pensionarilor din
Republica Moldova”
26 noiembrie 2024

Dumitru TODOROI,
Dr. hab., prof. univ., m. c. ARA,
Președinte al Asociației „Seniorii
ASEM” al Academiei de Studii
Economice din Moldova
26 noiembrie 2024

6.1.1. Anexa. Protocol adițional la ACORDUL DE PARTENERIAT, Activități recente de evaluare și evoluție a Acordului de parteneriat: I. Asociația „Seniorii ASEM” al Academiei de Studii Economice din Moldova

1. Identificarea priorităților de evaluare a activităților necesare pentru Republica Moldova - Cadrul obiectivelor **Deceniului ONU (2021-2030) Îmbătrânire sănătoasă**: Fără sărăcie; Fără foame; Sănătate și bunăstare; Educație de calitate; Egalitatea; Apă curată și salubritate;

Energie accesibilă și curată; Munca decentă și creșterea economică; Inovarea și infrastructura industriei; Inegalități reduse; Orașe și comunități durabile; Consum și producție responsabile; Politici climatice; Viața sub apă; Viața și pământul; Pace, justiție și instituții puternice; Parteneriat pentru obiective.

2. În contextul îmbătrânirii accelerate a populației și a necesității de a găsi soluții sustenabile, propunem inițierea **unei teme de cercetare** cu titlul „Asociațiile Seniorale (de Seniori)”, care să fie dezvoltată în perioada 2025-2030. Această cercetare ar urmări explorarea și implementarea unor modele de asociații seniorale care să îmbunătățească calitatea vieții vârstnicilor, facilitând integrarea lor activă în societate.

3. Asociația „Seniorii ASEM” al ASEM colaborează **activ în Consiliul de Administrare** a Uniunii Pensionarilor din Republica Moldova.

4. Inițierea cercetărilor de creare a subdiviziunilor Asociațiilor Seniorale - **Grupe Speciale de Interese** - organizate pentru a aborda diverse aspecte ale vieții seniorale, de la cercetare și curriculum, până la audit și proiecte specifice. Aceste grupe specifică și demonstrează capacitatea Asociațiilor Seniorale de a contribui activ la dezvoltarea și implementarea proiectelor spirituale, intelectuale, economice și sociale de îmbătrânire sănătoasă.

5. Asociația „Seniorii ASEM” al ASEM și Uniunea Pensionarilor din Republica Moldova efectuează atât cercetarea, cât și implementarea efectivă a Asociațiilor Seniorale, atât la nivel național, atât și în cadrul proiectelor transfrontaliere între Republica Moldova și România.

6. Asociația „Seniorii ASEM” al ASEM pregătește, propune și implementează

6.1. Algoritm de inițiere și creare a Asociațiilor Seniorale în spațiile rurale și urbane a republicii Moldova;

6.2. Chestionarul de bază de acumulare a membrilor Asociațiilor Seniorale și specificările

lui dictate de condițiile specifice ale Asociațiilor Seniorale în spațiile rurale și urbane a Republicii Moldova;

6.3. Regulamentul de bază de funcționare al Asociațiilor Seniorale și adaptările lui la condițiile specifice ale Asociațiilor Seniorale în spațiile rurale și urbane ale Republicii Moldova.

7. Asociația „Seniorii ASEM” al ASEM propune pentru implementare de către Uniunea Pensionarilor din Republica Moldova programe de cursuri:

7.1. Inițiere în informatică a seniorilor – membri a Asociațiilor Seniorale din Republica Moldova;

7.2. Inițiere în limbile engleză, franceză și germană pentru membrii Asociațiilor Seniorale din republica Moldova.

8. Asociația „Seniorii ASEM” al ASEM colaborează activ cu Uniunea Pensionarilor din Republica Moldova în procesele de implementare a cursurilor:

8.1. Inițiere în informatică a seniorilor – membri a Asociațiilor Seniorale din Republica Moldova;

8.2. Inițiere în limbile engleză, franceză și germană pentru membrii Asociațiilor Seniorale din republica Moldova.

9. **Organizarea** și participarea la **foruri** locale, regionale, republicane și Internaționale: Mese rotunde, Seminare, Conferințe și altele cu tematici de evoluție și evaluare a obiectivelor Deceniului ONU (2021-2030) **Îmbătrânire sănătoasă**.

10. Părțile vor colabora constructiv și creativ în realizarea obiectivelor trasate în Programul Național de îmbătrânire activă și sănătoasă ai oamenilor vârstnici, multe dintre care reflectă obiectivele trasate în **Deceniul ONU (2021-2030) Îmbătrânire sănătoasă**.

Participare la Proiecte locale, regionale, republicane și internaționale: Programul „Sat Moldovenesc”, DRRM, Orizont, etc. de susținere evaluarea activităților necesare pentru îmbătrânirea sănătoasă în spațiile rurale și urbane a Republicii Moldova.

Dumitru TODOROI,

Profesor universitar, doctor habilitat, mem. cor. ARA,

Președintele Asociației „Seniorii ASEM”

26 noiembrie 2024

6.1.2. Protocol adițional la ACORDUL DE PARTENERIAT, Activități recente de evaluare și evoluție a Acordului de parteneriat: II. Uniunea Pensionarilor din Republica Moldova.

1. Identificarea priorităților de evaluare a activităților necesare pentru Republica Moldova - Cadrul obiectivelor **Deceniului ONU (2021-2030) Îmbătrânire sănătoasă**.

2. Participarea activă la evoluțiile **temei de cercetare** cu titlul „Asociațiile Seniorale (de Seniori)”, care va fi dezvoltată în perioada 2025-2030.

3. Consiliul de Administrare a Uniunii Pensionarilor din Republica Moldova **colaborează activ** cu Consiliul de Administrare al Asociația „Seniorii ASEM” al ASEM.

4. Propunere de creare a subdiviziunilor Asociațiilor Seniorale - **Grupe Speciale de Interese** - organizate pentru a aborda diverse aspecte ale vieții seniorale în spațiile rurale și urbane ale Republicii Moldova.

5. Uniunea Pensionarilor din Republica Moldova împreună cu Asociația „Seniorii ASEM” al ASEM efectuează crearea și implementarea efectivă a Asociațiilor Seniorale, atât la nivel național, cât și în cadrul proiectelor transfrontaliere între Republica Moldova și România.

6. Uniunea Pensionarilor din Republica Moldova implementează:

6.1. Algoritmul de inițiere și creare a Asociațiilor Seniorale în spațiile rurale și urbane a Republicii Moldova;

6.2. Chestionarul de bază de acumulare a membrilor Asociațiilor Seniorale și specificările lui dictate de condițiile specifice ale Asociațiilor Seniorale în spațiile rurale și urbane ale Republicii Moldova.

6.3. Regulamentul de bază de funcționare al Asociațiilor Seniorale și adaptările lui la condițiile specifice ale Asociațiilor Seniorale în spațiile rurale și urbane a republicii Moldova.

7. Uniunea Pensionarilor din Republica Moldova adaptează la necesitățile specifice ale seniorilor programele de cursuri.

7.1. Inițiere în informatică a seniorilor – membri a Asociațiilor Seniorale din R. Moldova.

7.2. Inițiere în limbile engleză, franceză și germană pentru membrii Asociațiilor Seniorale din republica Moldova.

8. Uniunea Pensionarilor din Republica Moldova și Asociația „Seniorii ASEM” al ASEM colaborează activ în procesele de implementare a cursurilor:

8.1. Inițiere în informatică a seniorilor – membri a Asociațiilor Seniorale din Republica Moldova;

8.2. Inițiere în limbile engleză, franceză și germană pentru membrii Asociațiilor Seniorale din Republica Moldova.

9. Uniunea Pensionarilor din Republica Moldova împreună cu Asociația „Seniorii ASEM” al ASEM participă activ la **organizarea și participarea la foruri** locale, regionale, republicane și Internaționale consacrate obiectivelor Deceniului ONU (2021-2030) **Îmbătrânire sănătoasă**.

10. Părțile vor colabora constructiv și creativ în realizarea obiectivelor trasate în Programul Național de îmbătrânire activă și sănătoasă ai oamenilor vârstnici, multe dintre care reflectă obiectivele trasate în **Deceniul ONU (2021-2030) Îmbătrânire sănătoasă**.

Participare la Proiecte locale, regionale, republicane și internaționale: Programul „Sat Moldovenesc”, DRRM, Orizont, etc. de susținere a evaluării activităților necesare pentru Îmbătrânirea sănătoasă în spațiile rurale și urbane a Republicii Moldova.

Vlad LUPAȘCU,

Conf. univ., dr. econ.,

Președintele Uniunii Pensionarilor din Republic Moldova

26 noiembrie 2024

6.1.3. Acordul de parteneriat ASEM-UPRM în acțiune: Centrul de instruire și Consultanță în Afaceri al ASEM nr. 012/24 „05” decembrie 2024: Oferta serviciilor de instruire MACIP-ASEM

Vă prezintă oferta în vederea petrecerii cursurilor de instruire la tema: „**Utilizarea tehnologiilor informaționale de comunicare**”, pentru membrii Uniunii Pensionarilor din Republica Moldova. Prin prestația dată urmărim următoarele finalități:

- Dezvoltarea competențelor de procesare a documentelor textuale. Participanții vor învăța să creeze, să editeze și să formateze documente în Microsoft Word, utilizând funcții esențiale precum stilurile de text, inserarea de imagini și tabele, și salvarea documentelor în diverse formate.
- Îmbunătățirea abilităților de gestionare a datelor. Seniorii vor înțelege cum să creeze și să gestioneze foi de calcul în Microsoft Excel, inclusiv utilizarea formulelor de bază, organizarea datelor în tabele și generarea de grafice simple.
- Utilizarea eficientă și sigură a emailului. Participanții vor învăța să trimită și să primească emailuri, să atașeze fișiere, să organizeze mesaje în foldere (mape) și să recunoască mesaje de tip spam sau tentative de phishing.
- Comunicare virtuală prin Skype. Seniorii vor dobândi abilități de utilizare a aplicației Skype pentru apeluri audio și video, inclusiv crearea unui cont, gestionarea contactelor și utilizarea funcției de chat pentru comunicare scrisă.
- Creșterea autonomiei digitale. Participanții vor deveni mai încrezători în utilizarea tehnologiilor informaționale, dezvoltându-și abilitățile necesare pentru a utiliza instrumentele IT în scop personal, familial sau social, promovând integrarea digitală. Instruirea recomandată presupune petrecerea orelor în sală cu calculatoare, o dată pe săptămână, între orele 11:00 și 13:00 (spre exemplu în zile de Joi).

Pentru familiarizarea inițială a formabililor se recomandă cel puțin 10 instruiți. **Perioada recomandată 12 decembrie 2024 – 20 februarie 2025.**

Agenda stagiului de instruire în domeniul „Utilizarea tehnologiilor informaționale de comunicare” este următoarea

Data 12/12/2024 Tematica lecției Introducere în Tehnologiile Informaționale. Familiarizarea cu laptopul/calculatorul: pornire, închidere, utilizarea tastaturii și a mouse-ului. Noțiuni de bază despre sistemul de operare Windows: desktop, foldere (mape), fișiere.

19/12/2024 Introducere în Microsoft Word. Crearea unui document nou. Scrierea, editarea și formatarea textului (fonturi, dimensiuni, culori). Salvarea și redeschiderea documentelor.

26/12/2024 Funcții avansate în Microsoft Word. Inserarea de imagini și tabele. Utilizarea numerotării, listelor și stilurilor. Introducere în opțiunea de verificare ortografică. Mobil: 067-322-396, email: portarescu@ase.md Pagină 1 din 2

09/01/2025 Introducere în Microsoft Excel. Crearea și salvarea unei foi de calcul. Introducerea datelor în celule și organizarea lor. Formatarea tabelului: culori, grile, dimensiuni.

16/01/2025 Funcții de bază în Microsoft Excel. Utilizarea formulelor simple (suma, media). Sortarea și filtrarea datelor. Crearea diagramelor simple (bar, linie).

23/01/2025 Utilizarea emailului (partea 1). Crearea unui cont de email (dacă este necesar).

30/01/2025 Trimiterea și primirea de mesaje. Atașarea fișierelor și descărcarea atașamentelor. Utilizarea emailului (partea 2). Organizarea mesajelor în foldere (mape). Răspuns și redirectionare a emailurilor. Identificarea mesajelor suspecte și protecția datelor personale.

06/02/2025 Introducere în Skype. Crearea unui cont și instalarea aplicației. Adăugarea de contacte și inițierea de apeluri audio. Utilizarea chatului pentru comunicare scrisă.

13/02/2025 Funcții avansate în Skype. Realizarea apelurilor video. Partajarea ecranului în timpul apelurilor. Rezolvarea problemelor tehnice de bază.

20/02/2025 Recapitulare și practică aplicată. Consolidarea cunoștințelor prin exerciții practice: Crearea unui document Word și Excel. Trimiterea unui email cu atașamente.

Aspecte financiare: Activitatea de instruire include prestația experților, asigurarea cu material didactic și imprimarea de certificate pentru persoanele ce au promovat. Costul total pentru instruirea a 2 grupuri câte 20 persoane este de **42200 lei**

În speranța unei viitoare colaborări, Vă dorim o săptămână cu spor.

Cu respect,
Portarescu Serghei
Director MACIP-ASEM

6.2. Acord de Parteneriat dintre Asociația „Seniorii ASEM” și Asociația Obștească „Parlamentul Independenței”.

„APROB”
Alexandru STRATAN,
Dr. hab., prof. univ.,
m. c. AȘM,
Rector, Academia de studii economice din Moldova

ACORD DE PARTENERIAT

Consiliul de administrație al Asociației Obștești “Parlamentul Independenței” (AO PI) cu sediul în mun. Chișinău, str. Sfatul Țării 48, reprezentat legal de președintele Consiliului AO PI, dl Alexandru ARSENE, în calitate de PARTENER, și

Consiliul de administrare a Asociației „Seniorii ASEM” al Academiei de Studii Economice din Moldova (ASEM) cu sediul în mun. Chișinău, str. Bănulescu Bodoni, 59, Oficiul 607„B”, reprezentat legal de Președintele Asociației „Seniorii ASEM”, dl Dumitru TODOROI, în calitate de PARTENER, au încheiat prezentul ACORD DE PARTENERIAT:

Art.1. SCOPUL ACORDULUI DE PARTENERIAT

Prezentul Acord de Parteneriat își propune realizarea activităților în domeniul protecției drepturilor, libertății și securității sociale ale oamenilor de vârstă a treia din R. Moldova.

Alte direcții importante, care sunt planificate de AO PI pentru persoanele în etate sunt:

- Promovarea unui mod sănătos de viață, prin acordarea serviciilor medicale efective și sustenabile pentru persoanele vulnerabile și acordarea suportului financiar după posibilitate;
- Realizarea unor programe socio-economice, comunicative și sustenabile;
- Realizarea unor activități diverse prin promovarea unui mod sănătos și activ de viață, însoțit cu activități istorico-patriotice și cultural-educaționale;

- Implementarea practicilor europene de susținere a persoanelor de vârstă a treia în Republica Moldova.

Art.2. OBIECTIVELE ACORDULUI DE PARTENERIAT

Părțile Acordului de Parteneriat își propun următoarele obiective:

- Asocierea membrilor Asociației Obștești “Parlamentul Independenței” din R. Moldova și a membrilor Asociației „Seniorii ASEM” al Academiei de Studii Economice din Moldova, fără deosebire de naționalitate, afiliere politică și confesiune, în acțiuni de soluționare a problemelor cotidiene cu care se confruntă;
- Colaborarea între Asociația Obștească “Parlamentul Independenței” și Asociația „Seniorii ASEM” al Academiei de Studii Economice din Moldova în vederea apărării drepturilor civice și asigurării securității sociale a oamenilor de vârstă a treia;
- Asociația „Seniorii ASEM” aderă ca membru colectiv al Asociației Obștești “Parlamentul Independenței” cu păstrarea autonomiei depline în conformitate cu Regulamentul Asociației;
- Promovarea unei colaborări prietenoase și fructuoase între generația oamenilor de vârstă a treia, membri ai Asociației Obștești “Parlamentul Independenței” și generația tânără;
- Colaborarea între Asociația Obștească “Parlamentul Independenței” și Asociația „Seniorii ASEM” al Academiei de Studii Economice din Moldova în promovarea tradițiilor populare naționale în rândurile generației tinere din spațiile rurale și urbane ale republicii Moldova;
- Încadrarea plenară a unui grup de lucru cu specialiști profesionali în elaborarea și realizarea proiectelor social-economice, istorico-patriotice, educaționale și etno-culturale în susținerea oamenilor vârstnici.

Art.3. ACTIVITĂȚILE PRECONIZATE ÎN CADRUL ACORDULUI DE PARTENERIAT

- Organizarea în comun de către Părți a unor evenimente de promovare și protejare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;
- Organizarea în comun și desfășurarea de seminare, conferințe, lansări de carte, expoziții, conferințe publice etc. cu atragerea specialiștilor în domeniile respective;
- Acordarea de asistență juridică în soluționarea problemelor de ordin socio-juridic, cu care se confruntă membrii Asociației Obștești “Parlamentul Independenței” și a Asociației „Seniorii ASEM” al Academiei de Studii Economice din Moldova;
- Editarea de publicații elaborate în comun de către membrii ambelor Părți;
- Acordarea de asistență de orice natură persoanelor social-vulnerabile;
- Elaborarea și realizarea în comun a diferite proiecte la nivel național și local în scopul realizării obiectivelor enunțate în prezentul Acord.

Art. 4. MODIFICAREA ACORDULUI DE PARTENERIAT

Modificarea prezentului Acord de Parteneriat nu se poate face decât cu acordul în scris al ambelor Părți.

Art. 5. DURATA ACORDULUI DE PARTENERIAT

Prezentul Acord de Parteneriat se încheie pe o perioadă nedeterminată și intră în vigoare la data semnării de către cele două Părți.

Art.6. ÎNCETAREA ACORDULUI DE PARTENERIAT

Prezentul Acord de Parteneriat încetează în următoarele cazuri:

- cu acordul în scris al ambelor Părți;
- în cazul desființării, în condițiile legii, a uneia dintre Părți;

- în caz de forță majoră, dacă situația nu se remediază în termen de 6 luni de la constatarea acesteia, comunicată în scris celeilalte Părți;
- prin denunțare unilaterală, cu condiția notificării în scris, de la data comunicării acesteia, fără a fi necesară invocarea vreunui motiv pentru luarea deciziei respective.

Art. 7. DISPOZIȚII FINALE

Prezentul Acord de Parteneriat este încheiat în 2 (două) exemplare identice, câte unul pentru fiecare Parte.

Anexa (6.2.1., 6.2.2.): Activități recente de evaluare și evoluție a Acordului de parteneriat

SEMNĂTURILE PĂRȚILOR:

Alexandru ARSENE,
Dr. hab., prof. univ.,
Președinte al Asociației Obștești
„Parlamentul Independenței”

10 decembrie 2024

Dumitru TODOROI,
Dr. hab., prof. univ., m. c. ARA,
Președinte al Asociației „Seniorii
ASEM”

10 decembrie 2024

6.2.1. Anexa. Protocol adițional la ACORDUL DE PARTENERIAT, Activități recente de evaluare și evoluție a Acordului de parteneriat: I. Asociația „Seniorii ASEM” al Academiei de Studii Economice din Moldova

1. Identificarea priorităților de evaluare a activităților necesare pentru Republica Moldova - Cadrul obiectivelor **Deceniului ONU (2021-2030) Îmbătrânire sănătoasă**: Fără sărăcie; Fără foame; Sănătate și bunăstare; Educație de calitate; Egalitatea; Apă curată și salubritate;

Energie accesibilă și curată; Munca decentă și creșterea economică; Inovarea și infrastructura industriei; Inegalități reduse; Orașe și comunități durabile; Consum și producție responsabile; Politici climatice; Viața sub apă; Viața și pământul; Pace, justiție și instituții puternice; Parteneriat pentru obiective.

2. În contextul îmbătrânirii accelerate a populației și a necesității de a găsi soluții sustenabile, propunem inițierea **unei teme de cercetare** cu titlul „Asociațiile Senioriale (de Seniori)”, care să fie dezvoltată în perioada 2025-2030. Această cercetare ar urmări explorarea și implementarea unor modele de asociații senioriale care să îmbunătățească calitatea vieții vârstnicilor, facilitând integrarea lor activă în societate.

3. Asociația „Seniorii ASEM” al ASEM colaborează **activ în Consiliul de Administrare a Asociației Obștești “Parlamentul Independenței”**

4. Inițierea cercetărilor de creare a subdiviziunilor Asociațiilor Senioriale - **Grupe Speciale de Interese** - organizate pentru a aborda diverse aspecte ale vieții senioriale, de la cercetare și curriculum, până la audit și proiecte specifice. Aceste grupe specifică și demonstrează capacitatea Asociațiilor Senioriale de a contribui activ la dezvoltarea și implementarea proiectelor spirituale, intelectuale, economice și sociale de îmbătrânire sănătoasă.

5. Asociația „Seniorii ASEM” al ASEM și Asociația Obștească “Parlamentul Independenței” efectuează atât cercetarea, cât și implementarea efectivă a Asociațiilor Senioriale, atât la nivel național, atât și în cadrul proiectelor transfrontaliere între Republica Moldova și România.

6. Asociația „Seniorii ASEM” al ASEM pregătește, propune și implementează
 - 6.1. Algoritm de inițiere și creare a Asociațiilor Seniorale în spațiile rurale și urbane a Republicii Moldova;
 - 6.2. Chestionarul de bază de acumulare a membrilor Asociațiilor Seniorale și specificările lui dictate de condițiile specifice ale Asociațiilor Seniorale în spațiile rurale și urbane ale Republicii Moldova;
 - 6.3. Regulamentul de bază de funcționare al Asociațiilor Seniorale și adaptările lui la condițiile specifice ale Asociațiilor Seniorale în spațiile rurale și urbane ale Republicii Moldova.
7. Asociația „Seniorii ASEM” al ASEM propune pentru implementare de către Asociația Obștească “Parlamentul Independenței” programe de cursuri:
 - 7.1. Inițiere în informatică a seniorilor – membri a Asociațiilor Seniorale din Republica Moldova;
 - 7.2. Inițiere în limbile engleză, franceză și germană pentru membrii Asociațiilor Seniorale din Republica Moldova.
8. Asociația „Seniorii ASEM” al ASEM colaborează activ cu Asociația Obștească “Parlamentul Independenței” în procesele de implementare a cursurilor:
 - 8.1. Inițiere în informatică a seniorilor – membri a Asociațiilor Seniorale din Republica Moldova;
 - 8.2. Inițiere în limbile engleză, franceză și germană pentru membrii Asociațiilor Seniorale din Republica Moldova.
9. **Organizarea** și participarea la **Foruri** locale, regionale, republicane și internaționale: Mese rotunde, Seminare, Conferințe și altele cu tematici de evoluție și evaluare a obiectivelor Deceniului ONU (2021-2030) **Îmbătrânire sănătoasă**.
10. Părțile vor colabora constructiv și creativ în realizarea obiectivelor trasate în Programul Național de îmbătrânire activă și sănătoasă al oamenilor vârstnici, multe dintre care reflectă obiectivele trasate în **Deceniul ONU (2021-2030) Îmbătrânire sănătoasă**.
11. **Participare la Proiecte** locale, regionale, republicane și internaționale: Programul „Sat Moldovenesc”, DRRM, Orizont, etc. de susținere și evaluare a activităților necesare pentru îmbătrânirea sănătoasă în spațiile rurale și urbane ale Republicii Moldova.

Dumitru TODOROI,
Prof. univ., dr. hab., m. c. ARA,
Președintele Asociației „Seniorii ASEM”
10 decembrie 2024

6.2.2. Protocol adițional la ACORDUL DE PARTENERIAT, Activități recente de evaluare și evoluție a Acordului de parteneriat: II. Asociația Obștească “Parlamentul Independenței”.

1. Identificarea priorităților de evaluare a activităților necesare pentru Republica Moldova - Cadrul obiectivelor **Deceniului ONU (2021-2030) Îmbătrânire sănătoasă**.
2. Participarea activă la evoluțiile **temei de cercetare** cu titlul „Asociațiile Seniorale (de Seniori)”, care va fi dezvoltată în perioada 2025-2030.
3. Consiliul de Administrare a Asociației Obștești “Parlamentul Independenței” colaborează **activ** cu Consiliul de Administrare al Asociației „Seniorii ASEM” al ASEM.
4. Propunere de creare a subdiviziunilor Asociațiilor Seniorale - **Grupe Speciale de Interese** - organizate pentru a aborda diverse aspecte ale vieții seniorale în spațiile rurale și urbane ale Republicii Moldova.

5. Asociația Obștească “Parlamentul Independenței” împreună cu Asociația „Seniorii ASEM” a ASEM efectuează crearea și implementarea efectivă a Asociațiilor Seniorale, atât la nivel național, cât și în cadrul proiectelor transfrontaliere între Republica Moldova și România.

6. Asociația Obștească “Parlamentul Independenței” implementează:

6.1. Algoritm de inițiere și creare a Asociațiilor Seniorale în spațiile rurale și urbane ale Republicii Moldova;

6.2. Chestionarul de bază de acumulare a membrilor Asociațiilor Seniorale și specificările lui dictate de condițiile specifice ale Asociațiilor Seniorale în spațiile rurale și urbane ale Republicii Moldova.

6.3. Regulamentul de bază de funcționare al Asociațiilor Seniorale și adaptările lui la condițiile specifice ale Asociațiilor Seniorale în spațiile rurale și urbane ale Republicii Moldova.

7. Asociația Obștească “Parlamentul Independenței” adaptează la necesitățile specifice ale seniorilor programele de cursuri:

7.1. Inițiere în informatică a seniorilor – membri a Asociațiilor Seniorale din R. Moldova.

7.2. Inițiere în limbile engleză, franceză și germană pentru membrii Asociațiilor Seniorale din Republica Moldova.

8. Asociația Obștească “Parlamentul Independenței” și Asociația „Seniorii ASEM” a ASEM colaborează activ în procesele de implementare a cursurilor:

8.1. Inițiere în informatică a seniorilor – membri a Asociațiilor Seniorale din Republica Moldova;

8.2. Inițiere în limbile engleză, franceză și germană pentru membrii Asociațiilor Seniorale din Republica Moldova.

9. Asociația Obștească “Parlamentul Independenței” împreună cu Asociația „Seniorii ASEM” al ASEM participă activ la **organizarea și participarea la Foruri locale, regionale, republicane și Internaționale consacrate obiectivelor Deceniului ONU (2021-2030) Îmbătrânire sănătoasă.**

10. Părțile vor colabora constructiv și creativ în realizarea obiectivelor trasate în Programul Național de îmbătrânire activă și sănătoasă a oamenilor vârstnici, multe dintre care reflectă obiectivele trasate în **Deceniul ONU (2021-2030) Îmbătrânire sănătoasă.**

11. Participare la Proiecte locale, regionale, republicane și internaționale: Programul „Sat Moldovenesc”, DRRM, Orizont, etc. de susținere a evaluării activităților, necesare pentru Îmbătrânirea sănătoasă în spațiile rurale și urbane ale Republicii Moldova.

Alexandru ARSENE,

Prof. univ., dr. hab.,

Președintele Asociației Obștești “Parlamentul Independenței”

10 decembrie 2024

6.3. Ce gânduri frământă SENIORII în preajma perioadei „Ieșirea la Pensie”?

La această întrebare a răspuns un grup mic de pensionari de la ASEM, Uniunea Pensionarilor Republicii Moldova (UPRM) și AO „Parlamentul Independenței” (AO PI) – participanți la cursurile „**Utilizarea tehnologiilor informaționale de comunicare**”, organizate recent de MACIP ASEM în cadrul Acordurilor de parteneriat ASEM -UPRM și ASEM - AO PI.

Iată câteva răspunsuri:

- E o presiune psihologică mare ieșirea la pensie ...,

- Mă gândesc cu groază ce o să fac după pensionare ...
- Î-mi place lucrul, pe care î-l fac și-mă să-l fac în continuu ...
- Nu doresc să nu mă despart de colectivul, în care activez ...
- Î-mi place când mă simt util colegilor mei mai tineri ...
- Am un colectiv bun, simt căldura lui și sunt fericit, dar după pensionare nu știu cum a fi ...
- Doresc să lucrez mai departe după pensionare ...
- Oi încerca activitatea mai departe prin contract la întreprinderea mea ...
- Chiar dacă prin contract mai prelungesc activitățile, ce fac când se termină contractul ?
- Mă gândesc cu groază la înstrăinarea de societatea amabilă de la serviciu ...
- Singurătatea în afară de colectiv, în afară de obște mă îngrozește ...
- Am nepoți, de care nu mă cam ocupam. O să mă dezic dezvoltării nepoților ...
- O să-mi fie dor de muncă, pe care o iubesc și am făcut-o dintotdeauna ...
- O să-mi scriu și editez memoriile ...
- Am o grămadă de lucruri prin casă. În sfârșit mă voi ocupa de ele.
- O să mă odihnesc ... oi călători ... am surse pentru ca să mă odihnesc cum vreau ...
- Mă tem, că nu mi-a ajunge pensia pentru viațuire ... Mai caut și o altă ocupație ...
- O să călătoresc ...
- O să creez o seră: răsad și legume ...
- Deschid crâșma „Brânză și Smântână” pentru seniori ...
- Sunt o sumedenie de cursuri și am să mă înscriu le ele ... Poate să-mi facă bine...
- Sper că societatea va avea grijă de mine: Aziluri de bătrâni; Servicii de îngrijire la domiciliu a oamenilor în vârstă; Asigurarea medicală a pensionarilor ...
- Am hobbyul meu ...în sfârșit nimic nu mă va distanța de el ...
- Pescuitul meu preferat o să-l am din plin ...
- O să-i ajut pe ai mei cu ce pot în activitățile lor ...

Necesitate de îmbătrânire decentă și ecologică a seniorilor este evidențiată în toate răspunsurile la această întrebare.

Există o multitudine de soluții pentru ameliorarea situației pensionarilor și asigurarea vieții decente a lor.

Soluția noastră: Crearea Asociațiilor Seniorale în colectivele de muncă, la Întreprinderea – mamă.

Asociația Seniorală este o comunitate ecologică umană pentru susținerea îmbătrânirii sănătoasă a seniorilor până la adânci bătrânețe la Întreprinderea – mamă. Prin intermediul Statutului său Asociația Seniorală este afiliată în calitate de subdiviziune a Întreprinderea – mamă și asigură continuitatea activităților seniorilor săi în calitate de angajat, asociat sau afiliat la Întreprinderea – mamă. Devizele Asociațiilor Seniorale sunt: „Întreprinderea mea e Casa mea !” și „Casa mea e Întreprinderea mea !”

Cei 42 de seniori - participanți la cursurile „Inițiere în informatică”, organizate de MACIP ASEM în cadrul Acordurilor de parteneriat ASEM-UPRM și ASEM-AO PI vor fi coordonatorii și inițiatorii Asociațiilor Seniorale din cadrul Proiectului republican „Rețeaua Asociațiilor Seniorale din Republica Moldova”, care va contribui la integrarea socială, economică și culturală a celor circa 800 000 de pensionari din Republica Moldova.

Proiectul se aliniază atât la prioritățile naționale și europene, cât și la obiectivele globale, stabilite prin Deceniul ONU 2021-2030 „Îmbătrânire sănătoasă” și Programul Național privind Îmbătrânirea Activă și Sănătoasă, pentru anii 2023-2027, aprobat de Guvernul Republicii Moldova.

Capitolul I. VÂRSTNICII DIN EUROPA ȘI DIN REPUBLICA MOLDOVA

1.1. Vârstnicii în Epoca digitală.

Concepția îmbătrânirii. În prezent, o nouă concepție privind îmbătrânirea pune sub semnul întrebării imaginea foarte larg răspândită anterior a bătrâneții ca perioadă a declinului fizic și psihic inevitabil. Oamenii din prezent trăiesc mai mult și mai bine decât oricând în istorie. În contextul obiceiurilor de sănătate și a îngrijirilor medicale mai bune, devine tot mai greu de trasat granița dintre sfârșitul vârstei mijlocii și începutul vârstei a treia, granița pe care o trasăm arbitrar la 65 de ani.

Conform anticipărilor [1], în baza analizei schimbărilor la nivelul populației vârstnice a lumii pentru anii 2002-2025, creșterea populației de la 65 ani în sus va fi mai rapidă decât cea a oricărui alt segment al populației, în toate zonele lumii.

Vârstnicii: Ce modificări se înregistrează în rândul populației vârstnice actuale?

Clasificarea actuală a vârstnicilor de vârstă a treia (65+) este următoarea: (1) vârstnicii tineri sunt vârstnicii în vârstă de la 65 de ani până la 74 de ani; (2) vârstnicii vârstnici sunt vârstnicii cu vârstă între 75 de ani până la 84 de ani; (3) vârstnicii cei mai în vârstă sunt persoanele în vârstă de după 85 de ani.

Eforturile de combatere a prejudecăților bazate pe vârstă înregistrează progrese, datorită vizibilității unui număr tot mai mare de adulți vârstnici activi și sănătoși.

Nelson Mandela la 75 ani a câștigat Premiul Nobel pentru pace, iar la 76 de ani a devenit președintele Africii de Sud ([1], p. 550).

Populația vârstnicilor în rândul populației lumii este mai mare ca oricând și este de așteptat să crească în continuare. Oamenii peste 80 de ani constituie grupa de vârstă cu cea mai rapidă creștere numerică ([1], p.582)

Deși efectele îmbătrânirii primare sunt deseori mai presus de controlul oamenilor, efectele îmbătrânirii secundare pot fi adesea evaluate.

Longevitatea și îmbătrânirea: Ce modificări au survenit la nivelul speranței de viață, care sunt cauzele îmbătrânirii și ce posibilități de prelungire a duratei vieții există?

În contextul obiceiurilor de sănătate și a îngrijirilor medicale mai bune, devine tot mai greu de trasat granița dintre sfârșitul vârstei mijlocii și începutul vârstei a treia, granița pe care o trasăm arbitrar la 65 de ani. În [2] se constată, că „...conform datelor statistice prognozate se estimează o creștere a ponderii vârstnicilor de la 17,2% în prezent până la 33% către anul 2050”, astfel apare necesitatea creării locurilor de muncă pentru vârstnici și sporirii suportului tehnologiilor informaționale de monitorizare a informației de evoluție a vârstnicilor.

Speranța de viață a crescut spectaculos. Cu cât oamenii trăiesc mai mult, cu atât este propabil să rămână în viață mai mult. În general, speranța de viață este mai mare în țările dezvoltate decât în țările în curs de dezvoltare.

Îmbunătățirile viitoare considerabile de speranță de viață pot depinde de posibilitatea ca oamenii de știință să afle cum se modifică procesele de bază ale îmbătrânirii.

Jimmy Carter a câștigat Premiul Nobel la 78 de ani pentru munca sa neîntreruptă în slujba drepturilor umane, a educației, a cercetărilor în medicină preventivă și a rezolvării conflictelor, desfășurată în mare parte în țări în curs de dezvoltare ([1], p. 586)

Cercetările privind prelungirea duratei vieții prin manipulare genetică sau restricție calorică au pus sub semnul întrebării ideea limitei biologice a duratei de viață.

Dezvoltarea cognitivă: Ce câștiguri și pierderi în materie de abilități cognitive tind să apară la vârsta a treia și există modalități de a îmbunătăți performanța cognitivă a vârstnicilor?

Adulții vârstnici obțin rezultate mai bune la partea verbală a scalei de inteligență ([1], p. 574) pentru adulți decât la partea practică.

Funcționarea cognitivă la vârsta a treia variază foarte mult. Puțini oameni se confruntă cu un declin în toate sectoarele și mulți oameni înregistrează progrese în unele sectoare.

Adulții vârstnici au mai mult eficacitate în rezolvarea problemelor practice, care au relevanță pentru ei.

Încetinirea generală a funcționării sistemului nervos central poate afecta viteza procesării informațiilor.

Inteligența poate fi un predictor al longevității. Memoria senzorială, memoria semantică și memoria procedurală par la fel de eficiente la adulții vârstnici și la cei mai tineri.

Adulții vârstnici au mai multe probleme cu reactualizarea orală a cuvintelor și cu ortografia, comparativ cu adulții mai tineri. Complexitatea gramaticală și de conținut a vorbirii scade. Creierul poate compensa unele deteriorări corelate cu vârsta.

Vârstnicii prezintă o plasticitate considerabilă a informației cognitive și obțin beneficii de pe urma instruirii.

Înțelepciunea nu este corelată cu vârsta; oamenii de toate vârstele dau soluții mai înțelepte la problemele ce afectează propria lor grupă de vârstă.

Referințe

[1] Diane E. Papalia, Sally Wendcos Olds, Ruth Duskin Feldman, Dezvoltarea UMANĂ, Ediția a XI-a, pp. 644-G12-B92-C3-I49-T4, Editura TREI, 2010, ISBN 978-973-707-414-0

[2]<https://msmps.gov.md/ro/content/masuri-active-de-promovare-participarii-persoanelor-varstnice-la-viata-sociala-si-economica>

1.2. Vârstnicii în Europa.

Ratele scăzute ale natalității și speranța de viață mai mare transformă forma piramidei de epocă a Europei și a Europei în ansamblul său, cu consecințe pentru viața cotidiană a tuturor europenilor. Foarte probabil, cea mai importantă schimbare va fi tranziția către o structură de populație mult mai bătrână, o dezvoltare care deja este bine percepută în societatea noastră.

Raportul demografic de dependență pentru limită de vârstă (persoanele cu vârsta de peste 65 de ani față de cei cu vârste cuprinse între 15-64) se estimează că va crește semnificativ în UE în următoarele decenii, de la 25% în 2010, până la aproape 52% până la 2070 [1]. Acest lucru implică faptul că UE ar trebui să tranziteze de la 4 persoane lucrătoare pentru fiecare persoană cu vârsta de peste 65 de ani în 2010 la aproximativ 2 persoane lucrătoare în această perioadă [2]. Adăugat la aceasta, proporția cetățenilor în vârstă lor de lucru se micșorează în timp ce numărul relativ al celor pensionați se extinde [3]. Acest lucru va duce, la rândul său, la o povară sporită asupra celor de vârstă lucrătoare pentru a asigura cheltuielile sociale și de sănătate cerute de îmbătrânirea populației pentru o serie de servicii conexe [4].

Schimbările demografice vor avea consecințe considerabile pentru sistemele de bunăstare și finanțele publice. Pe baza structurii actuale, se estimează că cheltuielile publice legate de vârstă (pensii, sănătate și îngrijiri pe termen lung) vor crește în medie cu 4,1% din PIB între 2010 și 2060, de la

25% la 29%, acordând o atenție deosebită țărilor precum Italia, Portugalia și Grecia. Se preconizează că cheltuielile cu pensiile vor crește de la 11,3% la aproape 13% din PIB până la 2060 [5].

Serviciile de asistență medicală, precum și sistemul de bunăstare reprezintă o pondere mare și crescândă a cheltuielilor guvernamentale. Este o parte integrantă a dezbaterilor privind sustenabilitatea pe termen lung a finanțelor publice în întreaga Europă. Cifrele menționate mai sus se vor baza pe numărul tot mai mare de persoane în vârstă ca o provocare societală mare și costisitoare.

Persoanele în vârstă în cauză se confruntă uneori cu provocări de lipsă de respect și izolare, iar acest lucru reflectă un impact societal imens. De exemplu, în 2017, Organizația Mondială a Sănătății (OMS) a raportat că 1 din 6 persoane cu vârsta peste 60 ani au fost abuzate financiar, psihologic sau fizic [6]. Potrivit cercetării europene și americane, nu este neobișnuit pentru aproximativ 25% din persoanele de peste 65 de ani să se simtă singur, din care 1 din 5 se simte extrem de izolat [7, 8]. Alte aspecte negative care ar putea dezvolta forme de excludere sunt o diferențiere pe piața muncii, ageism în sectoare precum mass-media, cultură și publicitate, lipsa comunicării și a socializării și lipsa educației și conștientizării în utilizarea unor noi tehnologii și produse [9, 10].

Aceste provocări afectează stima de sine a persoanelor în vârstă și cauzează probleme precum sentimentul inutil, pierderea semnificației vieții și participarea mai puțin la activitățile din Comunitate [11].

Pentru a aborda problemele de mai sus și pentru a împuternici persoanele în vârstă să participe activ în societate, OMS a dezvoltat în 2007 conceptul de medii prietenoase vârstei, care încorporează conceptele de clădiri prietenoase cu vârsta, cartiere, orașe și comunități [12]. Conceptul utilizează o abordare holistică pentru optimizarea mediului social și fizic al popoarelor, precum și definirea unor dispoziții de susținere (cum ar fi tehnologiile informației și comunicațiilor (TIC), asistența medicală și serviciile) pentru a îmbunătăți traiul independent, și o participare activă și sănătoasă în societate.

Până acum, conceptul WHO a inspirat peste 840 de realități pentru a se alătura rețelei globale a orașelor și comunităților favorabile vârstei, iar cifrele sunt în continuă creștere [13]. În plus, Organizația Națiunilor Unite a declarat cu obiectivele de dezvoltare durabilă (în special cu obiectivul 3 privind sănătatea și bunăstarea, iar obiectivul 11 s-a axat pe orașe și așezări umane) că mediile sustenabile de vârstă 2 reprezintă linia de bază pentru garantarea unui viitor mai bun pentru întreaga populație și pentru abordarea majoră a problemelor legate de îmbătrânirea populației [14].

În Europa, considerat ca fiind cel mai îmbătrânit continent al lumii, acest concept este de mare interes pentru multe părți interesate. Mediile favorabile vârstei au devenit unul dintre cele șase grupuri de acțiune ale Parteneriatului european pentru inovare (EIP) privind îmbătrânirea activă și sănătoasă (AHA), primul creat în 2011 [15]. Ca urmare a acestei activități și în strânsă cooperare cu OMS, Pactul privind schimbările demografice: către o Europă prietenoasă cu vârsta, a fost lansată în 2015 [16]. PEI privind AHA și Pactul au adunat autorități locale, regionale și naționale, organizații ale societății civile, universități și întreprinderi care se angajează să coopereze și să pună în aplicare soluții bazate pe dovezi ca un răspuns cuprinzător la provocările demografice ale Europei.

În sfârșit, Comisia Europeană a aprobat, în 2018, rețeaua tematică privind mediile inteligente de vârstă sănătoasă, care a furnizat o ultimă stare de artă și o declarație comună Comisiei privind proiectarea și dezvoltarea de e-sănătate și medii care să permită persoane de toate vârstele și care a evoluat în prezent într-o rețea de părți interesate cu aproape 200 de organizații partenere [17]. Numărul crescut de parteneriate și activități dezvoltate în Europa în ultimii ani, demonstrează modul în care este în creștere interesul instituțiilor, al părților interesate și al cetățenilor, dar subliniază, de asemenea, necesitatea de a încuraja în comun punerea în aplicare, conectarea de țări, oameni și culturi pentru dezvoltarea de soluții tranzacționabile și de punere în aplicare în conformitate cu standardele stabilite.

Deși multe standarde diferite au fost create în jurul locuințelor și a mediilor, au puține finanțe în rândul cetățenilor Europei.

Impactul societal și conștientizarea în rândul cetățenilor față de diferitele standarde ISO (de exemplu, ISO 21542, ISO/TR 22411:2008, ISO 24502:2010) [18, 19, 20], regulamente (CEN/CENELEC ghid 6, ADA design regulamentele, Regulamentul Regatului Unit) [21], politicile naționale (CND Irlanda-construirea pentru toată lumea, Raportul German HABITAT III) [22, 23] și aspectele interdisciplinare legate de proiectarea și dezvoltarea de medii favorabile vârstei, este încă dispartate și împrăștiat.

Printre părțile interesate, ar fi autoritățile locale și regionale și cetățenii, nu există o conștientizare omogenă cu privire la modul practic de a aborda problemele legate de mediile favorabile vârstei. Nu există înțelegere coerentă, conștientizare și măsuri adecvate cu soluții pragmatice pentru a răspunde varietății de probleme dintre regiunile est-occidentale și nord-sud-europene. De asemenea, creșterea tehnologiei 5G, a dispozitivelor portabile, a tehnologiilor de asistență, a realității virtuale/augmentate, a serviciilor și sistemelor inovatoare bazate pe leasing va avea un impact puternic asupra evoluțiilor viitoare ale acestui concept.

1.3. Integrarea îmbătrânirii active în politicile publice în Republica Moldova.

În Ziarul de Gardă nr 47 (740) de joi, 12 decembrie 2019, este publicat articolul „**În rest, ne dorim sănătate**”, în care se discută despre **discriminarea vârstnicilor pe piața muncii**. Sunt evidențiate problemele, pe care trebuie să le înfrunte adulții atunci când doresc să se angajeze persoanele, care se apropie de vârsta de pensionare.

Platforma pentru **îmbătrânirea activă** este o entitate independentă, apolitică, constituită din 18 organizații membre, care apără interesele persoanelor în vârstă din Republica Moldova și contribuie la asigurarea integrării necesităților acestui grup în politici publice.

Raport realizat de HelpAge Internațional în cadrul Proiectului „**Integrarea îmbătrânirii active în politicile publice în Republica Moldova**” în parteneriat cu Centrul „Parteneriat pentru dezvoltare” din resursele acordate de Agenția Elvețiană pentru dezvoltare și cooperare (SDC) și Suedia.

1.4. Bătrânețe – haine grele.

Îmbătrânirea demografică a populației reprezintă o provocare semnificativă pentru cadrul de politici din Republica Moldova.

Accentuată de un nivel scăzut al fertilității și migrația pronunțată a populației apte de muncă, îmbătrânirea demografică va influența în mod relevant politicile fiscale¹ (creșterea ponderii demografice a vârstnicilor va pune presiuni fiscale suplimentare pe finanțele publice), piața muncii (prin scăderea populației apte de muncă), sistemul educațional (prin necesitatea de a oferi educație pe tot parcursul vieții), sistemul de protecție socială (prin restabilirea sustenabilității și echității sistemului de pensii) și sistemul de asistență medicală și socială (prin necesitatea de a oferi servicii de sănătate și de asistență socială pe termen lung).

Îmbătrânirea și problemele persoanelor în etate vor ocupa, deci, un loc important și central în procesul de elaborare a politicilor.

Una dintre cele mai vulnerabile categorii ale populației din Republica Moldova sunt în continuare persoanele în etate. Și este esențial ca abordarea acestui fenomen să nu fie una reactivă. Nu este suficient să ne întrebăm cum putem reforma sistemul de pensii pentru ca acesta să devină mai durabil

¹ A se vedea The Fiscal Consequences of Shrinking Populations, FMI 2015, <https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2015/sdn1521.pdf>

din perspectiva fiscalității, ci cum să ne asigurăm că această reformă contribuie la independența și nivelul de trai al vârstnicilor, în special prin stimularea implicării acestora pe piața muncii și în activități sociale. Realitatea politicilor de îmbătrânire va trebui să adopte o abordare pro-activă și una în care îmbătrânirea nu țină doar de sistemele de protecție socială. De fapt, îmbătrânirea și problemele persoanelor în vârstă sunt responsabilitatea fiecărui minister, la nivelul național și subnațional de elaborare a politicilor.

Experiența națională și cea internațională arată că îmbătrânirea activă și în condiții bune de sănătate este o abordare nouă și semnificativă, care poate fi aplicată prin politici adecvate. Noua abordare a îmbătrânirii active și sănătoase (propusă de OMS, Banca Mondială și Comisia Europeană în diversele cadre de politici internaționale) este benefică pentru persoane și pentru societatea în ansamblu. Spre exemplu, prin politici adecvate, vârstnicii pot rămâne productivi în fazele târzii ale carierei lor (prin politici educaționale și de învățare pe parcursul vieții), mai sănătoși (prin politici adecvate în domeniul sănătății și implicării sociale) și mai ocupați pe piața forței de muncă (prin reforme în sistemul de pensii și legislația muncii).

Republica Moldova și-a asumat angajamente ambițioase în domeniul îmbătrânirii active.

În special prin semnarea în anul 2002 a Strategiei Regionale pentru Implementarea Planului Internațional de Acțiuni de la Madrid privind Îmbătrânirea (MIPAA). De asemenea, Moldova se angajează să învețe din politicile și programele de promovare a îmbătrânirii active și sănătoase aplicate în alte țări europene.

În cadrul acestui document de politici, prin **Îmbătrânire activă ne referim** la situația când populația, pe măsura îmbătrânirii, continuă să participe în câmpul muncii, desfășoară activități productive neplătite (precum voluntariat, întreținere a membrilor familiei, participare politică) și duce un trai sănătos, independent și sigur (adică se bazează pe propriile forțe, are siguranța unui venit, securitate fizică și poate învăța pe tot parcursul vieții). Mai mult, îmbătrânirea activă mai înseamnă o speranță de viață sănătoasă mai mare, o sănătate mintală mai bună și legătura cu TIC.2

1.5. Prognoze pentru îmbătrânire în Republica Moldova

Îmbătrânirea demografică este o realitate pregnantă a Republicii Moldova. Fără îndoială, îmbătrânirea va continua să persiste dacă fertilitatea rămâne scăzută și durata vieții continuă să crească. Factorul suplimentar al emigrației persoanelor apte de muncă generează provocări economice și sociale suplimentare. Ea nu mai poate fi considerată drept un sector aflat sub tutela protecției sociale și a sistemului de pensii. În anul 1988, Moldova a atins coeficientul critic de îmbătrânire (numărul de persoane cu vârsta de peste 60 de ani per 100 cetățeni). În anul 2015 coeficientul de îmbătrânire a populației a atins valoarea de 16,7, crescând destul de rapid comparativ cu anul 2011, când valoarea coeficientului era de 14,8.

²Pentru o discuție mai detaliată despre diverse aspecte ale îmbătrânirii active și sănătoase, a se vedea A. Zaidi, K. Gasior, E. Zolyomi, A. Schmidt, R. Rodrigues și B. Marin (2016) 'Measuring active and healthy ageing in Europe' [Evaluarea îmbătrânirii active și sănătoase în Europa], *Journal of European Social Policy*, 1–20, DOI: 10.1177/0958928716676550

Prognozele demografice prefigurează o nouă realitate demografică. Realitatea demografică va fi caracterizată de două elemente de bază: (i) numărul populației generale va scădea, indiferent de scenariul fertilității (figura 1), (ii) structura pe vârste a populației va suferi schimbări semnificative, în sensul în care ponderea populației apte de muncă (15-59) se va micșora, iar ponderea populației vârstnice (60+) va crește (figura 2).

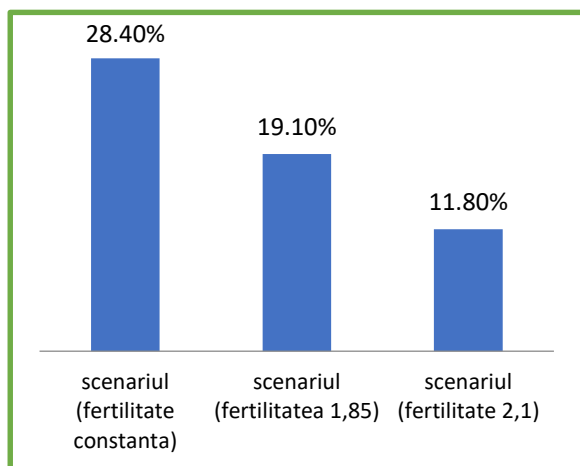

Figura 1: Pierderile populației RM în 2035

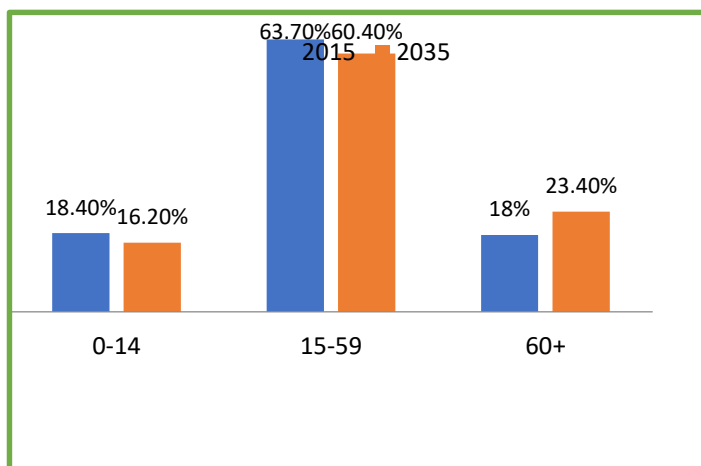

Figura 2: Structura pe vârste a scenarii opulației RM în 2015 și 2035

Sursa: Analiza Situației Populației, CCD 2016

Republica Moldova, 70% din potențialul vârstnicilor nu este utilizat. Potențialul vârstnicilor este măsurat prin intermediul *Indicelui de Îmbătrânire Activă* care măsoară participarea vârstnicilor pe piața muncii, luarea deciziilor, activități de voluntariat, etc. Punctajul ÎIA4 estimat pentru Republica Moldova – 27,1 arată măsura în care potențialul populației în vârstă este folosit. Astfel, rezultă că din totalul populației în vârstă peste 70% are potențial nevalorificat pentru îmbătrânire activă și sănătoasă.

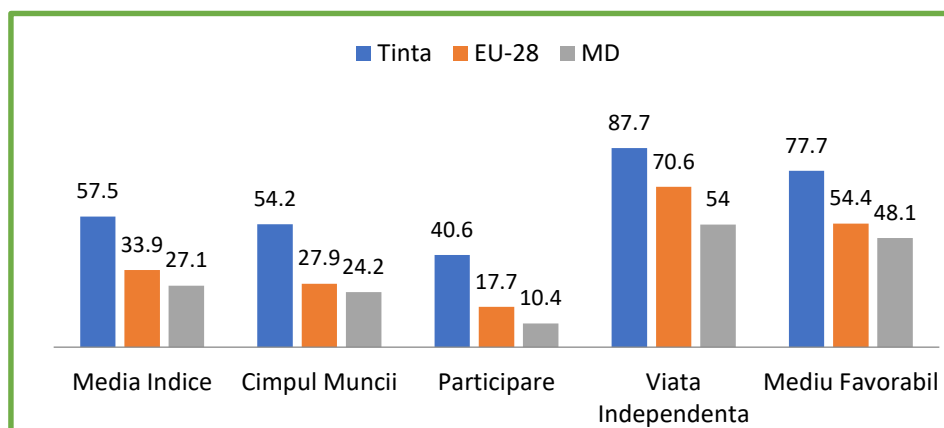

Figura 3: Indicele de Îmbătrânire Activă, RM și EU-28,

Sursa: Indicele de Îmbătrânire Activă, Centrul de Cercetări Demografice, 2016

3 A se vedea Active Ageing Index 2014, Analytical Report <http://www1.unecce.org/stat/platform/display/AAI/Active+Ageing+Index+Home>

4 Indicele de Îmbătrânire Activă, Centrul de Cercetări Demografice, 2016

Răspunsul de politici al autorităților a fost complex și ambițios. În baza angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova cu privire la MIPAA, cât și prin recunoașterea provocărilor pe care îmbătrânirea demografică le presupune, Guvernul a adoptat Planul de Acțiuni privind implementarea Ghidului de parcurs pentru integrarea problemelor îmbătrânirii în politici (2012-2016).

Tabel: Sumar Executiv al Planul de Acțiuni privind implementarea Ghidului de parcurs pentru integrarea problemelor îmbătrânirii în politici (2012-2016) adaptat în baza Raportului Național de Evaluare

Angajamente	Progrese	Dificultăți
Angajamentul I. Integrarea politicilor de îmbătrânire în toate ramurile de politici cu scopul de a armoniza societatea și economia cu schimbările demografice și a crea o societate pentru toate vârstele.	În Republica Moldova a fost elaborat un cadru legal-normativ comprehensiv care acoperă mai multe aspecte ale îmbătrânirii. A fost fortificat mecanismul instituțional în domeniu (Comisia Națională pentru Populație și Dezvoltare), a fost creată Platforma pentru îmbătrânire etc.	Insuficiență de mecanisme și resurse de implementare a documentelor de politici în domeniu; nivel scăzut de informare a reprezentanților APC, APL, prestatori de servicii, activiști ai OSC cu referire la existența unor astfel de documente.
Angajamentul II. Asigurarea integrării și participării depline a persoanelor în etate în societate.	Eforturi în vederea integrării socio-economice a vârstnicilor prin acordarea prestațiilor sociale unor categorii, indexarea anuală a pensiilor, etc.	Strategiile de dezvoltare comunitară nu includ în mod expres acțiuni și resurse adresate vârstnicilor; vârstnicii rămân a fi una din cele mai vulnerabile categorii ale populației.
Angajamentul III. Promovarea creșterii economice echitabile și durabile ca răspuns la îmbătrânirea populației.	Adoptarea mai multor documente strategice, care stipulează ideea dezvoltării unei economii echitabile și stabile (Moldova 2020, Programul de Ocupare a Forței de Muncă).	În pofida eforturilor statului, subiectul îmbătrânirii adesea se pierde prin multitudinea de probleme socio-economice cu care se confruntă țara.
Angajamentul IV. Ajustarea sistemelor de protecție socială ca răspuns la schimbările demografice și consecințele lor de ordin social și economic.	Modificarea în ultimii ani a legislației cu privire la asigurarea cu pensii, dezvoltarea mai multor tipuri de servicii sociale, ajustarea mecanismului de acordare a ajutorului social.	Posibilități limitate de accesare a acestor servicii de către o bună parte din vârstnici; insuficiență / capacități reduse de personal / surmenajul acestora în sistemul de asistență socială.
Angajamentul V. A da posibilitate piețelor muncii să răspundă la consecințele economice și sociale ale îmbătrânirii populației.	Cadru legal-normativ comprehensiv care stipulează prevederi de combatere expresă a oricăror situații de discriminare pe criterii de sex și vârstă, ș.a.	Lipsa interesului din partea agenților economici de a angaja vârstnici, lipsa programelor de dezvoltare a antreprenoriatului adresate vârstnicilor, persistența stereotipurilor despre productivitatea scăzută a vârstnicilor.

Angajamentul VI. Promovarea învățării pe termen lung și adaptarea sistemului educațional pentru a preveni schimbarea condițiilor economice, sociale și demografice.

Elaborarea de politici adresate educației adulților în contextul standardelor europene, politici și strategii naționale privind dezvoltarea resurselor umane, inclusiv calificările și formarea profesională a adulților.

Conform Indicelui de îmbătrânire activă în Republica Moldova (2016): Indicatorul învățarea continuă pentru persoanele de 55-74 ani arată că doar 0,3% din acestea sunt implicate într-o astfel de activitate, mult mai puțin decât în alte state europene.

Angajamentul VII. Asigurarea calității vieții la toate vârstele și menținerea traiului independent, inclusiv sănătatea și bunăstarea.

Dezvoltarea serviciilor paliative și geriatrie, aprobarea mecanismului de includere a medicamentelor pentru compensare din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală.

Fiecare al patrulea respondent din rândul vârstnicilor și-a evaluat nivelul de trai sau sănătatea drept "rău" și "foarte rău".

Angajamentul VIII. Integrarea aspectelor de gen în politicile de îmbătrânire.

Incorporarea dimensiunii de gen în toate documentele de politici privind îmbătrânirea.

Persistența stereotipurilor patriarhale și a cazurilor de discriminare în câmpul muncii, a cazurilor de violență în familie.

Angajamentul IX: Sprijinul familiilor care oferă îngrijire persoanelor în vârstă și promovarea solidarității inter-generații și intra-generații printre membrii acestora.

Structurile de stat, în parteneriat cu OSC-uri și mediul academic, au realizat multiple activități de adaptare a politicilor familiale la schimbările demografice și de sporire a gradului de conștientizare a rolului familiei în societate.

Vârstnicii se confruntă cu izolarea socială, în special în zonele rurale, cu violență și abuzuri din partea unor membri ai familiei / îngrijitori.

Angajamentul X. Cooperarea regională – promovarea și implementarea strategiei regionale prin cooperare regională.

Aprobarea Programelor naționale relevante pentru MIPAA.

În același timp, în evaluarea acțiunilor constatăm dificultăți, din cauză că planurile elaborate nu au fixați indicatori de progres și de rezultat, lipsesc resursele necesare.

(**Sursa:** Evaluarea implementării de către Republica Moldova a Planului Internațional de Acțiuni de la Madrid privind Îmbătrânirea, 2012-2016. Raport Național, 2016.)

Planul de acțiuni următoare trebuie să abordeze principalele necesități de mai jos:

Insuficiența de mecanisme și resurse pentru implementarea inițiativelor de politici a fost un obstacol major.

Subiectul îmbătrânirii tinde să se piardă printre diversele probleme socio-economice cu care se confruntă țara.

Discriminarea lucrătorilor vârstnici pe piața forței de muncă, precum și persistența altor stereotipuri sociale afectează implicarea persoanelor în etate.

Vârstnicii se confruntă cu izolarea socială, în special în zonele rurale, iar această categorie trebuie să aibă prioritate.

Implementarea și monitorizarea sunt limitate, din cauză că planurile de acțiuni elaborate nu au indicatori de rezultat bine definiți.

Capitolul II. MOTIVAȚII PENTRU CREAREA DE ASOCIAȚII SENIORE

Ceia ce trebuie să înțepindem de urgență în spațiul rural a Republicii Moldova, în cadrul fenomenului de azi ... de mâine ... și după, e soluționarea **problemei actuale de îmbătrânire accelerată a societății moldave**, în condițiile, când în Republica Moldova, **conform anunțului recent al Președintei Maia Sandu**, numărul vârstnicilor sa egalat cu numărul angajaților.

Propunerea noastră constă în implementarea Asociațiilor Seniorale în spațiile rural și urban, în primul rând, în comunele și satele Republicii Moldova și, în perspectivă – în comunele și satele din România.

2.1. Formarea contingentului comunității ecologice seniorale.

Ziarul de Gardă, nr. 43 din **14 noiembrie 2024** prin editorialul D-nei **Alina Radu** cu titlul „Ce trebuie să învețe guvernarea de la Șor” ne accentuează, că cea mai dintâi întrebare este: „**Cum să aduni oamenii grămadă, să-i fidelizezi și să-i motivezi?**”

Ortacii lui Șor „... după fiecare protest, organizat de Șor-iști, oamenii sunt telefonați sau adunați și li se mulțumește pentru implicare, li se spune că sunt o forță, că au făcut o treabă bună, că șefii sunt mulțumiți, că vor fi neapărat răsplătiți pentru efort”.

În cazul intenției de creare a Asociațiilor Seniorale **prima problemă** este **adunarea seniorilor și motivația lor de a întra într-o comunitate ecologică**, a oamenilor în vârstă – problema cadrelor.

Gestionarea seniorilor de la Înțepinderea – Mamă ar evidenția **componenta umană**, necesitățile sociale și economice și orizontul activităților Asociației Seniorale în teritoriu.

2.2. Continuitatea, socializarea, apartenența

Continuitatea activităților la Înțepinderea – Mamă este scopul principal al Asociațiilor Seniorale. Motivația cea mai de valoare este aceea, că mulți seniori au acceptat activitatea în Asociația Seniorală pentru **socializare**, pentru sentimentul de **apartenență** la un grup care **face ceva**, pentru a se **simți utili**.

Mulți vârstnici din sate ne comunică, „... că se simt **singuri**, copii și nepoții le-au plecat de parte, iar ei, la bătrânețe, privesc în geam și așteaptă când va veni noul număr de ZDG. Cu ziarul vorbesc, cu ziarul petrec timpul. Pare trist, dar, de fapt, e mai bine decât să nu-l fi avut ...”.

Socializarea și apartenența la o comunitate ecologică umană reprezintă activitatea de bază a Asociațiilor Seniorale. Asociația Seniorală ameliorează tensiunea etapelor de pre-pensionare, pensionare și post-pensionare a seniorilor și asigură utilitatea seniorilor în societate.

Asociația Seniorală asigură continuitatea activităților seniorilor la Înțepinderea – Mamă.

2.3. Excluderea singurătății.

Cum să comunicăm cu oamenii **ajunși în umbră**: pensionari, oameni fără muncă, oameni dezinformați? „Nu e suficient deloc să li se dea pensia și ajutoare sociale pe card sau la poștă, nu e suficient să li se dea medicamente gratuite sau compensate. Ei trebuie **să se simtă parte a societății** nu doar atunci când e nevoie de votul lor, ci mai mult – până atunci. În fiecare sat trebuie să existe un grup de comunicare și mobilizare. În multe sate sunt case de cultură, biblioteci, centre sociale – reabilitate pe bani europeni sau din bugetul public, dar în unele cazuri nu ajung comunitățile să se bucure de ele. **Unde sunt șezătorile, adunările, cluburile de discuții, de vizionat filme, de adunat folclor,**

de croșetat, de făcut ceva în interes propriu, dar și comun? Și statul trebuie să găsească 400 de lei sau 1000 de lei pentru a remunera mobilizatorii și informatorii comunitari...” spune D-na Alina Radu pentru Ziarul de Gardă.

Chestionarea oamenilor în vârstă în perioada inițierii Asociațiilor Seniorale este problema primordială de **comunicare**, prin soluționarea căreia pot fi evidențiate necesitățile specifice rurale a seniorilor de la sate, rezultând în **excluderea singurătății seniorilor**.

2.4. Conlucrarea inter-umană și inter-generațională.

În intenția de a crea Asociații Seniorale atât la sat cât și la oraș în condițiile de **criza demografică** din Republica Moldova e necesar ca „...**Cofe Club-urile din centrele republicane trebuie să fie mutate la sate, cu tot cu ONG-iști, deputați, activiști** – în fiecare sat trebuie să ajungă oameni importanți, energici, informați, care să-i privească în ochi pe săteni și să le răspundă la întrebări, la frici, dar să le dea senzația conexiunii la viitor. Și nu trebuie create aceste cluburi sătești pentru bifă, ci pentru comunicare asiduă, permanentă, de durată...” spune Ziarul de Gardă.

2.5. Economia îngrijirii.

„Odată cu creșterea numărului de oameni care trăiesc mai mult, devine clar că **"Economia îngrijirii"** (<https://www.cost.eu/addressing-caring-errors-at-home-bettercare/>) este o componentă crucială a statului asistențial.

„**Economia îngrijirii**” este un nou domeniu emergent din cauza **îmbătrânirii exponențiale a populației** și a creșterii bolilor netransmisibile. Acesta constă în servicii plătite și neplătite care sprijină îngrijirea în toate formele sale pentru persoanele care au nevoie de îngrijire și asistență, cum ar fi treburile casnice, în timp ce au grijă de persoanele în vârstă și de persoanele bolnave sau cu dizabilități.

În toamna anului 2023 s-a născut o nouă rețea de cercetare, dedicată unei analize mai profunde a acestei provocări sociale actuale. **BetterCare COST Action** „... își propune să colecteze cunoștințe științifice și să împărtășească perspective și bune practici privind prevenirea erorilor îngrijitorilor care pot apărea. Această rețea de colaborare de cercetători și practicieni experți numără peste **161 de membri răspândiți în 37 de țări**... Pentru a aborda aceste probleme, BetterCare va deschide dezbatere, va analiza standardele educaționale și va dezvolta ghiduri și studii de caz bazate pe poveștile îngrijitorilor. ”

Una din sarcinile Grupei Speciale de Interese a Asociației Seniorale asigură **îngrijirea sănătoasă** și, de asemenea contribuie la **alimentarea normală** a seniorilor.

2.6. Cultura, odihna, turism.

În **societatea informațională** cu multitudinea mijloacelor Multe - Media dispare diferența dintre om informat și ne-informat. Rețeaua Asociațiilor Seniorale cu activități de sponsorizare a **cererii și ofertei de bunuri materiale**, inteligente și spirituale poate înviora esențial activitățile seniorilor de la sate și interacțiunea lor cu Asociațiile Seniorale de la oraș. Prin intermediul Asociațiilor seniorale cu activități culturale, de odihnă și de turism Republica Moldova poate ameliora efectiv situația socială, demografică, economică și de îmbătrânire sănătoasă a societății în general.

Asociațiile Seniorale prin intermediul Grupelor Speciale de Interese, responsabile de domeniul culturii, odihnei și turismului, asigură desfășurarea activităților culturale și de odihnă a seniorilor la **Întreprinderea – Mamă** și asigură necesitățile turistice seniorale în întreg spațiul Românesc, European și în Lume.

Capitolul III. ONU PENTRU ÎMBĂTRÂNIRE SĂNĂTOASĂ

3.1. Deceniul ONU (2021-2030) „Îmbătrânire sănătoasă”

Deceniul ONU pentru îmbătrânire sănătoasă: Plan de acțiune ([Deceniul îmbătrânirii în condiții bune de sănătate: Plan de acțiune \(who.int\)](#)) reprezintă un document, care descrie planul societății pentru un **deceniu** al îmbătrânirii în condiții bune de sănătate (2021-2030): 10 ani de colaborare concertată, catalitică și susținută. Persoanele în vârstă însele se vor afla în centrul acestui plan, care va reuni guverne, societatea civilă, agențiile internaționale, profesioniștii, mediul academic, mass-media și sectorul privat pentru a îmbunătăți viața persoanelor în vârstă, a familiilor și a comunităților lor.

Obiectivele Deceniului ONU (2021-2030) „Îmbătrânire sănătoasă” sunt următoarele: (1) Fără sărăcie, (2) Fără foame, (3) Sănătate și bunăstare, (4) Educație de calitate, (5) Egalitatea, (6) Apă curată și salubritate, (7) Energie accesibilă și curată, (8) Munca decentă și creșterea economică, (9) Inovarea și infrastructura industriei, (10) Inegalități reduse, (11) Orașe și comunități durabile, (12) Consum și producție responsabile, (13) Politici climatice, (14) Viața sub apă, (15) Viața și pământul, (16) Pace, justiție și instituții puternice și (17) Parteneriat pentru obiective.

3.2. Planul de acțiune al Strategiei globale a Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) privind îmbătrânirea și sănătatea, se bazează pe Planul internațional de acțiune al Organizației Națiunilor Unite de la Madrid privind *îmbătrânirea* și este aliniat la calendarul Agendei 2030 a Organizației Națiunilor Unite privind dezvoltarea durabilă și al obiectivelor de dezvoltare durabilă.

3.3. Dezvoltare Durabilă 2024-2033.

Obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD: The United Nations Sustainable Development Goals: [SDGs](#)) ale Națiunilor Unite servesc drept model cuprinzător pentru construirea unui viitor mai durabil și mai echitabil pentru toți. Acestea abordează provocări globale critice, cum ar fi **sărăcia**,

inegalitatea, schimbările climatice, degradarea mediului, pacea și justiția. Rolul esențial al științei în atingerea acestor obiective este recunoscut pe scară largă și subliniat în mod regulat în forumuri internaționale cheie, inclusiv la Summitul științific de la Adunarea Generală a ONU.

În plus, **în august 2023**, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite (AGNU) a adoptat rezoluția Deceniul Internațional al Științelor pentru Dezvoltare Durabilă 2024-2033 ([International Decade of Sciences for Sustainable Development 2024-2033](#): Deceniul Științei). Această rezoluție solicită oamenilor de știință și guvernelor să dezvolte perspective și abordări politice cu privire la implementarea deceniului.

3.4. Deceniul Internațional al Științelor pentru Dezvoltare Durabilă 2024-2033. Știință pentru oameni.

Timp de mulți ani, rețelele COST Action au fost implicate în obiectivele ONU în diferite capacități, fie prin colaborări cu agențiile ONU, fie prin eforturi axate pe promovarea obiectivelor de dezvoltare durabilă, fie prin **aprobarea oficială a ONU**. Aceste provocări presante, strâns aliniate cu cele **17 Obiective** de Dezvoltare Durabilă ale ONU, ridică întrebări importante și conduc la căutarea de soluții în care **dovezile pot fi aplicate**. În centrul misiunii comunității științifice se află observarea, explorarea și analiza datelor, permițându-le să ofere informații bazate pe dovezi pentru a aborda aceste probleme globale critice.

3.5. COST Connect.

În zilele de 9 și 10 octombrie 2024,

(<file:///E:/COST-16226-Evolution-Todoroi/2024-October-COST-Building%20synergies%20to%20achieve%20the%20UN%E2%80%99s%20Global%20Goals%20with%20COST%20Connect.html>)

Direcția COST UE a organizat pentru prima dată un FORum internațional cu titlul **COST Connect** cu reprezentanți cheie ai **agențiilor ONU**, ai **Comisiei Europene** și ai partenerilor internaționali.

Obiectivul acestui eveniment COST Connect a fost de a prezenta modul în care știința, cercetarea și inovația determinate de acțiunile COST contribuie la promovarea ODD-urilor ONU.

Atelierul a urmărit să identifice provocările cheie, să exploreze **viitoarele parteneriate** cu organismele ONU și agențiile specifice și să promoveze legături mai strânse pentru cercetătorii și inovatorii COST Action.

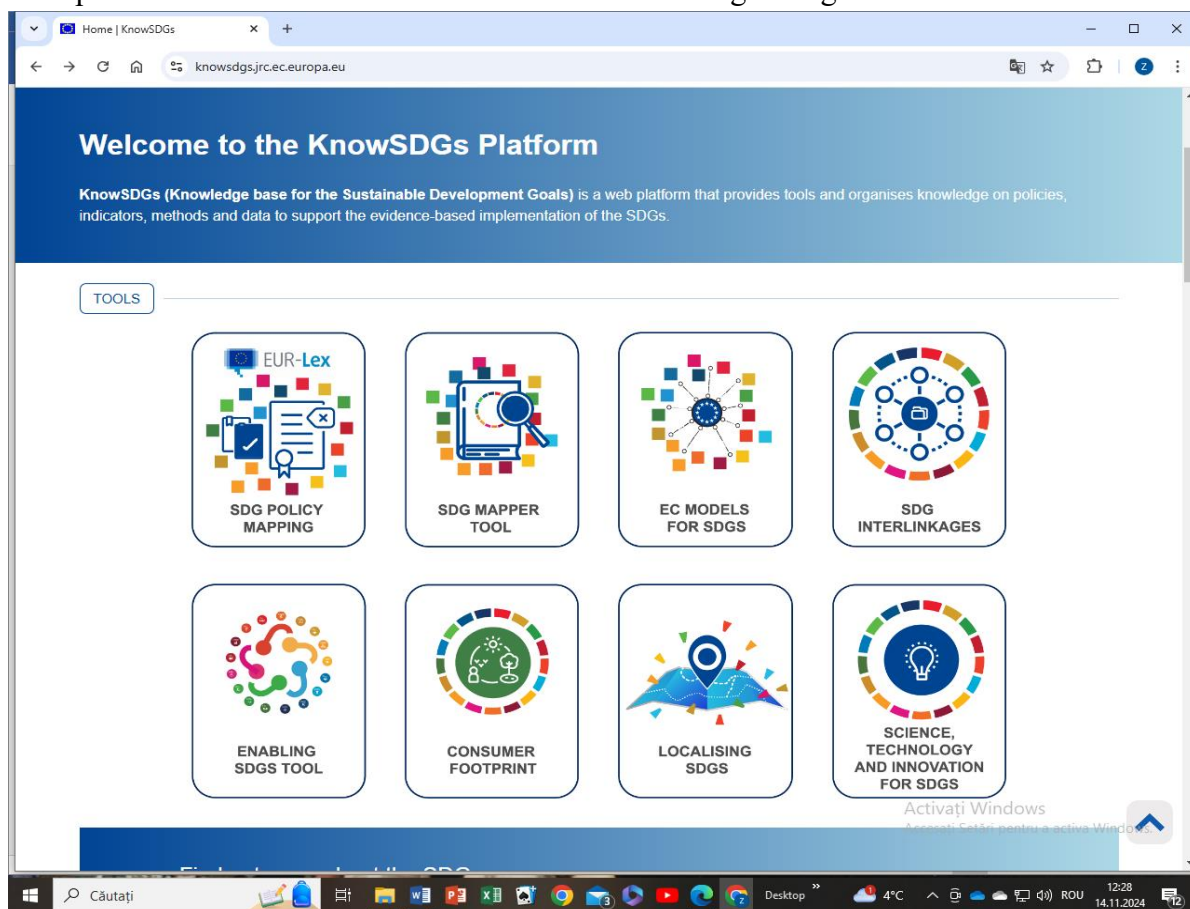
Aproximativ **30 de acțiuni COST** au fost invitate să prezinte subiectul rețelei lor de cercetare și să prezinte legăturile naturale pe care rețeaua lor le-a stabilit cu ODD-urile. În unele cazuri, inițiativele concrete s-au aliniat la ODD și la nevoile științifice.

programului Orizont 2020 se referă la cel puțin un ODD", spune **Erik Canton**, economist șef adjunct, șef adjunct al Serviciului de strategie și perspectivă DG RTD.

3.5.3. Platforma KnowSDGs.

Centrul Comun de Cercetare (**Luisa Marelli**, Șef adjunct al Unitatea Resurse Durabile, Păduri și Bioeconomie), prezintă platforma KnowSDGs ([KnowSDGs Platform](#)). Aceasta este o platformă web care oferă instrumente și organizează cunoștințe privind politicile, indicatorii, metodele și datele pentru a sprijini punerea în aplicare bazată pe dovezi a ODD ([SDG Mapper](#)).

SDG Mapper este o aplicație web care asigură identificarea automată a obiectivelor și țințelor în timp real și afișează rapid rezultatele. Acest lucru oferă cercetătorilor și inovatorilor un instrument excelent pentru a verifica modul în care cercetarea lor se leagă de agenda 2030.

Platforma **KnowSDGs (Baza de cunoștințe pentru obiectivele de dezvoltare durabilă)** a Centrului Comun de Cercetare.

Având în vedere complexitatea agendei, este greu de vizualizat imaginea completă a celor **17 obiective, cu 169 de ținte cu 231 de indicatori asociați**. Instrumentul ajută la alinierea concretă a politicilor și la prioritizarea eforturilor în conformitate cu ODD-urile.

"Suntem încântați că ne-am consolidat colaborarea cu COST prin evenimentul de succes COST CONNECT, care a evidențiat rolul crucial al științei, cercetării și inovației în atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă ale Organizației Națiunilor Unite. Feedback-ul pozitiv cu privire la instrumentul nostru de cartografiere a ODD (***SDG Mapper Tool***) este o dovadă a activității Centrului Comun de Cercetare de a facilita integrarea ODD-urilor în procesele de politică și de luare a deciziilor."

André Patrocínio, atașat de cercetare și inovare din cadrul guvernului din Québec la Bruxelles, și-a concentrat prezentarea pe studiul de caz al Québecului privind legătura dintre știință și societatea civilă. Québec este pe deplin angajat să sprijine inițiativele care contribuie la ODD. Prin intermediul diferitelor programe, dl Patrocínio a subliniat necesitatea de a alimenta sinergiile dintre Europa și Québec pentru a promova o mai mare colaborare între COST și comunitatea lor de cercetare prin intermediul programului Orizont Europa. "Laud foarte mult COST, deoarece ajută la internaționalizarea cercetării noastre", a concluzionat Patrocínio.

Dna **Eudy Mabuza**, reprezentant principal pentru știință și inovare din cadrul Ambasadei Africii de Sud, a oferit o imagine de ansamblu a relației Africii de Sud cu organismele UE și a inițiativelor în curs de desfășurare aliniate la ODD. "COST Connect reprezintă un efort important de mobilizare a cercetării și inovării în sprijinul ODD. Prin urmare, prin încurajarea colaborării și a schimbului de cunoștințe dincolo de UE și, în acest caz, cu Africa de Sud, eforturile comune vor asigura că contribuim la eforturile globale de a crea o lume mai durabilă, mai echitabilă și mai rezilientă", explică Eudy Mabuza.

3.6. Acțiunile comune COST și ODD.

Cum pot acțiunile COST să influențeze în mod eficace deciziile de politică și să modeleze punerea în aplicare a ODD? În timpul evenimentului, participanții la COST Action au avut ocazia să facă schimb de opinii și să stabilească noi conexiuni prin ateliere interactive pentru a discuta cele mai mari probleme cu care s-au confruntat. Sesiunile au fost articulate în **șase teme de discuție** care reflectă experiențele lor și fac schimb de opinii despre evoluțiile științifice globale și locale:

- Impactul politicilor și advocacy
- Construirea de sinergii
- Direcții și provocări viitoare
- Conștientizarea publicului
- Considerații etice și cercetare responsabilă
- Măsurarea și evaluarea impactului

Evenimentul **COST Connect** a reunit cu succes diverse părți interesate, facilitând schimbul de idei, consolidând colaborarea și identificând sinergii cheie menite să accelereze tranziția către un viitor mai durabil și mai rezilient. Recunoașterea provocărilor cu care se confruntă adesea cercetătorii și inovatorii în navigarea în structurile, procesele și agendele complexe ale instituțiilor și organizațiilor internaționale. Acest eveniment a oferit linii directoare și informații valoroase pentru a ajuta participanții să înțeleagă mai bine aceste cadre și să identifice potențiale puncte de intrare pentru implicarea lor și colaborările viitoare.

Capitolul IV. OBIECTIVELE DECENIULUI ONU PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ

Asociația Seniorală reprezintă o Comunitate Ecologică Umană a Vârstnicilor la Întreprinderea – Mamă (CEUVIM), creată într-un colectiv cu interese comune, la o instituție, într-o organizație, într-o comună, într-un orașel etc.

Întreprinderea – Mamă este o unitate administrativă și teritorială, care reprezintă o organizație, o întreprindere, o comună, un orașel ori un colectiv cu interese (de consum și de producere) comune, compusă din persoane inter-generaționale de diferite vârste (seniori și angajați de vârste tinere).

Dicționarul DEX (<https://dexonline.ro/definitie/afiliere>) definește noțiunea de Companie – Mamă: „... este pur și simplu o companie care deține o altă companie, cunoscută ca subsidiară”.

Asociația Seniorală este o Comunitate Ecologică Umană a Vârstnicilor la Întreprinderea – Mamă (CEUVIM), o entitate subsidiară deținută de Întreprinderea – Mamă (companie – mama) care asigură îmbătrânirea sănătoasă și activitatea vârstnicilor până la adânci bătrânețe la Întreprinderea – Mamă!

Dicționarul DEX definește noțiunea de afiliere în felul următor: afiliere v/ [At: DA ms / V: (înv) –liare / P: ~li-e- / Pl: ~ri / E: afilia] Asociere a unei persoane, a unei grupări mai mici sau a unei instituții, organizații etc. la alta mai mare Si: afiliație: sursa: MDA2 2010.

Regulamentul de Bază al Asociației Seniorale (RBAS) prevede următoarele:

Senior la Întreprinderea – Mamă este persoana în vârstă – reprezentanta unei din următoarele 3 grupe de colaboratori de la Întreprinderea – Mamă:

- persoana, care va fi pensionată în următorii 5 ani: persoana angajată (Angajat),
- persoana pensionată cu activitate part-time: persoana asociată (Asociat) și
- persoana pensionată fără activitate: persoana afiliată (Afiliat).

Seniorul la Întreprinderea – Mamă e persoană afiliată la Întreprinderea – Mamă!

Aceste declarații și definiții evidențiază ideea invenției „Asociație Seniorală”, invenția de organizare a vieții seniorilor, care primește persoanelor în vârstă să activeze în continuare la Întreprinderea – Mamă; Asociațiile Seniorale soluționează multitudinea de probleme seniorale atât în perioada de pre-pensionare și de pensionare cât și de post-pensionare a seniorilor!

4.1. Seniorii sunt utili societății.

În lumina eticii populare tradiționale, ideea generală despre atributele pozitive ale vârstei înaintate, bătrânețea presupune bogăție sufletească, experiență câștigată, o oarecare așezare, o domolire a pasiunilor, seninătate și înțelepciune.

Omul e valoros în măsură în care e util și e util numai dacă depune un efort oarecare creator. Să fii util societății înseamnă a participa efectiv atât în procesul de consum de bunuri ale societății cât și de producere de bunuri pentru societate. Una din mențiunile Asociațiilor Seniorale și constă în evidențierea și utilizarea valorii intelectuale și spirituale a fiecărui senior în evoluția societății.

4.2. Continuitatea activităților vârstnicilor.

Deceniul ONU (2021-2030) „Îmbătrânire sănătoasă” reprezintă planul pentru un deceniu al îmbătrânirii în condiții bune de sănătate (2021-2030), care va consta în 10 ani de colaborare **concer-tată, catalitică și susținută**. Persoanele în vârstă însele se vor afla în centrul acestui plan, care va reuni guverne, societatea civilă, agențiile internaționale, profesioniștii, mediul academic, mass-media și sectorul privat pentru a îmbunătăți viața persoanelor în vârstă, a familiilor și a comunităților lor.

Strategia globală a OMS privind îmbătrânirea și sănătatea, care se bazează pe Planul internațional de acțiune al ONU de la Madrid privind *îmbătrânirea* și este aliniat la calendarul Agendei 2030 a Organizației Națiunilor Unite privind dezvoltarea durabilă și al obiectivelor de dezvoltare durabilă.

COST Connect, în zilele de 9 și 10 octombrie 2024, a prezentat modul, în care știința, cercetarea și inovația, determinate de acțiunile COST contribuie la promovarea ODD-urilor ONU. Aproximativ 30 de acțiuni COST au fost invitate să prezinte subiectul rețelei lor de cercetare și să prezinte legăturile naturale pe care rețeaua lor le-a stabilit cu ODD-urile. Colaborarea cu COST prin evenimentul de succes COST CONNECT a evidențiat rolul crucial al științei, cercetării și inovației în atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă ale Organizației Națiunilor Unite.

Summit-ul Viitorului care a avut loc la New York în septembrie 2023, în paralel cu Adunarea Generală ONU, urmărește să abordeze atât provocările actuale, cât și nevoile viitoare, punând bazele Erei Post-ODD.

Deceniul Internațional al Științelor pentru Dezvoltare Durabilă, a cărui implementare este condusă de **UNESCO**, va mobiliza colaborarea științifică globală pentru a crea cunoștințe și soluții acționabile care echilibrează obiectivele economice, de mediu și sociale.

Centrul Comun de Cercetare, care prezintă **platforma KnowSDGs (KnowSDGs Platform)** este o platformă web care oferă instrumente și organizează cunoștințe privind politicile, indicatorii, metodele și datele pentru a sprijini punerea în aplicare bazată pe dovezi a ODD (**SDG Mapper**).

Asociația Seniorală reprezintă o comunitate ecologică a vârstnicilor la Întreprinderea – Mamă creată într-un colectiv cu interese comune, la o instituție, la o întreprindere, într-o organizație, într-o comună, sau într-un orașel.

Asociațiile Seniorale tind să susțină și să soluționeze multiplele probleme -Obiectivele Deceniului ONU (2021-2030) „Îmbătrânire sănătoasă”, care urmăresc îmbunătățirea vieții seniorilor din societate prin soluționarea următoarelor probleme: Fără sărăcie, Fără foame, Sănătate și bunăstare, Educație de calitate, Egalitatea, Apă curată și salubritate, Energie accesibilă și curată, Munca decentă și creșterea economică, Inovarea și infrastructura industriei, Inegalități reduse, Orașe și comunități durabile, Consum și producție responsabile, Politici climatice, Viața sub apă, Viața și pământul, Pace, justiție și instituții puternice și Parteneriat pentru obiective.

4.3. Fără sărăcie.

În Republica Moldova (11 iulie 2019: <https://www.undp.org/ro/moldova/press-releases/25-de-tari-au-redus-de-doua-ori-saracia-multidimensionala-decurs-de-15-ani-insa-11-miliarde-de-oameni-raman-saraci-timp-ce>) femeile se confruntă cu un risc mai mare de sărăcie, 26,3% dintre ele trăind în sărăcie absolută, în timp ce cifra corespunzătoare pentru bărbați este de 23,6%. Cea mai mare rată a sărăciei absolute se atestă în gospodăriile cu trei sau mai mulți copii, atingând o valoare de până la 36,9%.

Fundația Est-Europeană și Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare au prezentat un raport despre cele mai vulnerabile persoane (26 noiembrie 2024: <https://www.youtube.com/watch?v=s44UTjohisE>).

Nivelul sărăciei în **Republica Moldova** a crescut constant în ultimii ani. Din 2019 și până anul trecut, numărul oamenilor care au ajuns în pragul unei sărăcii absolute s-a majorat cu 6 la sută, iar **rata populației sărace constituie peste 60%** din numărul total al cetățenilor. Experții și ONG-urile spun că cifrele sunt alarmante și le cer autorităților să se mobilizeze cu acțiuni concrete.

Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale Națiunilor Unite servesc drept model cuprinzător pentru construirea unui viitor mai durabil și mai echitabil pentru toți. Acestea abordează provocări globale critice, cum ar fi **sărăcia**, inegalitatea, schimbările climatice, degradarea mediului, pacea și justiția.

În plus, **în august 2023**, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite (AGNU) a adoptat rezoluția Deceniul Internațional al **Științelor** pentru Dezvoltare Durabilă 2024-2033. Această rezoluție solicită oamenilor de știință și guvernelor să dezvolte perspective și abordări politice cu privire la **implementarea deceniului**.

Abordarea comprehensivă și intersectorială a problemelor îmbătrânirii este relevantă inclusiv în contextul alinierii Republicii Moldova la **Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030** (<https://cancelaria.gov.md/ro/apc/agenda-de-dezvoltare-durabila-2030>). Programul contribuie la atingerea următoarelor Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD):

- reducerea **sărăciei și îmbunătățirea calității vieții** persoanelor în etate (ODD1, ODD 10);
- crearea unei **piețe a muncii prietenoase persoanelor în etate**, care va contribui la participare crescută și valorificare a potențialului persoanelor în etate pe piața muncii (ODD 8).

Obiectivul evenimentului **COST Connect** (<https://www.cost.eu/cost-events/cost-connect-unsdg-2024/>), organizat în zilele de **9 și 10 octombrie 2024** de către Asociația COST cu reprezentanți cheie ai agențiilor ONU, ai Comisiei Europene și ai partenerilor internaționali, a fost de a prezenta modul în care **știința, cercetarea și inovația**, determinate de acțiunile COST, contribuie la promovarea ODD-urilor ONU.

Reducerea sărăciei și promovarea unei bunăstări inclusive este obiectivul primordial al autorităților naționale. Realizarea acestuia a precedat asumarea ODD1 din cadrul agendei de Dezvoltare durabilă 2030. Acest obiectiv este realizat de către autorități atât prin intermediul unui sistem de protecție socială tot mai robust, cât și prin integrarea perspectivei de dezvoltare inclusivă în toate politicile sectoriale.

Pensionarii, conform constatărilor făcute recent de Președintele Republicii Moldova Maia Sandu, se egalează după număr cu **angajații**. Cei mai **săraci** sunt bătrânii din satele republicii. Asociațiile Seniorale, după definiție, sunt create în primul rând pentru a îmbunătăți viața săracă a oamenilor în vârstă, a seniorilor.

Asociațiile Seniorale, inițiate pe parcursul ultimilor ani în **Republica Moldova**, activează din plin pentru reducerea **sărăciei**. Seniorii societății nu sunt doar consumatori de bunuri sociale, dar și producători de bunuri pentru societate, contribuind parțial la reducerea **sărăciei** în Republica Moldova:

- Grupele Speciale de Interese (GSI) ale Asociațiilor Seniorale „Seniorii ASEM”, „Seniorii Durleșteni”, „Seniorii Zagarancea” și „Seniorii Unțești”, de exemplu, activează, în primul rând pentru a crea locuri de muncă pentru seniori. Seniorii prin activitățile lor cu puterile respective a vârstnicilor (puteri seniorale) contribuie la producerea bunurilor în societate, asigurând reducerea sărăciei;

- Olăritul este un element al activității de bază a seniorilor din Asociația „Seniorii Durleșteni”;
- Turismul rural, Casa alimentării și Casa culturii sunt unele din activități ale Asociației „Seniorii Unțești”;

- Ansamblu „Datina”, Muzeul, Echipa de fotbal și Biblioteca multifuncțională sunt cunoscutele activități ale Asociației „Seniorii Zagarancea”;

- GSI-urile „Audit contabil, financiar și bancar”, „Odiha, Sănătatea și Cultura seniorală”, „Curricula 2030”, „Știința și Dezvoltarea seniorală” sunt în activități seniorale în ultimii 5 ani de activitate a Asociației „Seniorii ASEM”.

Aceste activități reprezintă doar câteva exemple de activități ale Asociațiilor Seniorale din domeniul combaterii sărăciei.

4.4. Fără foame: securitatea alimentară și nutrițională (FNS).

În 2010, Uniunea Europeană (UE) și țările UE au încercat să soluționeze provocările ridicate de **securitatea alimentară și nutrițională (FNS)** prin adoptarea unui cadru de politică privind **securitatea alimentară** la nivelul UE (**EUR-Lex - 52010DC0127 - EN - EUR-Lex**).

De asemenea, un plan de aplicare a acestei politici a fost aprobat în 2013, sub forma unui document de lucru al serviciilor Comisiei, denumit „Sporirea securității alimentare și nutriționale prin acțiuni UE: implementarea angajamentelor noastre”.

S-a instituit un plan UE, care se concentrează pe **șase priorități**:

1) îmbunătățirea rezilienței micilor agricultori și a subzistenței rurale (de exemplu, asigurând oamenilor din regiunile rurale unelte necesare pentru gestionarea și diversificarea culturilor, reducerea pierderilor de după recoltare și îmbunătățirea structurilor de depozitare);

2) sprijinirea unei guvernante eficace (de exemplu, contribuie la asigurarea unei conduceri și elaborări de politici realizate în mod responsabil);

3) sprijinirea agriculturii regionale și a politicilor FNS;

4) consolidarea mecanismelor de protecție socială pentru FNS (adică dezvoltarea unor sisteme cuprinzătoare de protecție socială, deținute și conduse la nivel național, care sprijină persoanele cele mai vulnerabile în perioade de greutate);

5) **îmbunătățirea nutriției** în special pentru mame, sugari și copii;

6) îmbunătățirea coordonării între actorii umanitari și cei care sprijină dezvoltarea pentru a consolida reziliența și a promova FNS sustenabil.

În **Moldova Obiectivul 2 de pe Agenda 2030** (https://statistica.gov.md/ro/obiectivul-2-zero-foame-183_4500.html) pune accentul pe eliminarea tuturor formelor de malnutriție și abordarea necesităților nutriționale ale grupurilor de populație afectate de acest risc, precum copiii, femeile însărcinate și femeile care alăptează, precum și persoanele în etate.

Programul privind îmbătrânirea activă și sănătoasă pentru anii 2023-2027 este un document de politici publice pe termen mediu ce descrie obiectivele și acțiunile necesare a fi întreprinse pentru integrarea și implementarea principiului **îmbătrânirii active**, având ca impact sporirea șanselor populației Republicii Moldova de a îmbătrâni activ și sănătos.

Asigurarea unui mediu propice pentru îmbătrânirea activă și sănătoasă relevă necesitatea unei abordări transversale și intersectoriale. În acest context, prioritățile de politici vizează domenii precum: sănătatea, educația, piața muncii, cultura, participarea, **protecția socială** și altele, fiind **necesară o sinergie a intervențiilor** în aceste domenii.

Abordarea comprehensivă și intersectorială a problemelor îmbătrânirii este relevantă inclusiv în contextul alinierii Republicii Moldova la **Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030** (<https://cancelaria.gov.md/ro/apc/agenda-de-dezvoltare-durabila-2030>). Programul contribuie la atingerea următoarelor Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD):

- **dezvoltarea abilităților digitale** ale acestora, fapt ce va contribui la o mai bună incluziune și participare socială (ODD 17);

- promovarea și consolidarea dialogului intergenerațional, cu impact asupra diminuării situațiilor de discriminare și abordării stereotipe a persoanelor în etate (ODD 10);

- asigurarea participării persoanelor în etate în procese decizionale care le vizează diminuarea numărului persoanelor în etate supuse formelor de violență și discriminare (ODD 16).

„**Munca îl făurește pe om**” este una din devizele principale a Asociațiilor Seniorale, care, prin intermediul Regulamentului său, contribuie la securitatea alimentară și nutrițională, asigurând colectarea produselor nutritive, prelucrarea lor și distribuirea lor persoanelor celor mai vulnerabile, în primul rând, a vârstnicilor:

- **Casa alimentării și GSI** „Colectarea și prelucrarea surplusurilor din gospodăriile particulare” din Asociația „Seniorii Unțești”;

- **Beciului moșului** din Asociația „Seniorii Zagarancea”;

- **GSI** „Ceramica în casa omului” din Asociația „Seniorii Durlășteni” - sunt exemple de unități ale Asociațiilor Seniorale special inventate pentru soluționarea problemei **foamei** pentru cei mai vulnerabili seniori din localitate.

4.5. Sănătatea și bunăstarea.

Asigurarea unei **vieți sănătoase** și promovarea **bunăstării** tuturor, la orice vârstă și îmbunătățirea accesului la servicii de **asistență medicală** de calitate este esențială pentru funcționarea adecvată a unei societăți durabile cum este o Asociație Seniorală. **Asistența medicală** trebuie să fie modernă și să aibă un caracter umanist. Bineînțeles, necesită asigurată o ambianță adecvată pentru **vieți sănătoase** și pentru promovarea bunăstării tuturor, la orice vârstă.

Abordarea comprehensivă și intersectorială a problemelor îmbătrânirii este relevantă inclusiv în contextul alinierii Republicii Moldova la **Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030** (<https://cancelaria.gov.md/ro/apc/agenda-de-dezvoltare-durabila-2030>). Programul contribuie la atingerea următoarelor Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD):

- reducerea sărăciei și îmbunătățirea calității vieții persoanelor în etate (ODD1, ODD 10);

- asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă (ODD 3).

Fiecare Asociație Seniorală are în componența sa subdiviziuni de tip Grup Special de Interese (GSI), care este responsabilă de sănătatea și bunăstarea seniorilor, așa ca:

- GSI „Cultura, Sănătatea și Odihna seniorală” din Asociația Seniorală „Seniorii ASEM”, care dispune de starea sănătății membrilor asociației și ajută la soluționarea situațiilor de urgență a seniorilor.

4.6. Educație de calitate.

Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă reprezintă un plan comun pentru pace și prosperitate pentru oameni și planetă, în prezent și viitor, axată pe **17 Obiective** de Dezvoltare Durabilă (ODD).

Obiectivul de dezvoltare durabilă 4 (ODD 4: [https://ro.wikipedia.org/wiki/Obiectivul de Dezvoltare Durabil%C4%83_4](https://ro.wikipedia.org/wiki/Obiectivul_de_Dezvoltare_Durabil%C4%83_4)) - „Educație de calitate” este unul dintre cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă adoptate de Națiunile Unite în 2015^[1]. Formularea oficială este: „Asigurarea unei **educații de calitate**, incluzivă și echitabilă și promovarea oportunităților de **învățare pe tot parcursul vieții, pentru toți**”. ODD 4 reprezintă Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți.

Abordarea **comprehensivă și intersectorială** a obiectivelor îmbătrânirii este relevantă inclusiv în contextul alinierii Republicii Moldova la **Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030** (<https://cancelaria.gov.md/ro/apc/agenda-de-dezvoltare-durabila-2030>). Programul contribuie la atingerea următoarei Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD):

- extinderea și adaptarea **serviciilor educaționale pentru persoanele în etate** în contextul învățării pe tot parcursul vieții (ODD 4).

Începând cu anul 2022, Guvernul Republicii Moldova s-a angajat să monitorizeze și să raporteze anual nivelul de realizare a ODD-urilor în țară, ceea ce permite statului să facă intervențiile necesare pentru a ajusta și/sau accelera ritmul implementării ODD-urilor.

În Moldova, Obiectivul 4 prevede realizarea educației incluzive și universale, dar și pregătirea tinerilor și **adulților pentru o încadrare mai bună pe piața muncii**. Țintele Obiectivului au scopul să majoreze accesul la educație pentru toți, inclusiv grupurile vulnerabile, ca persoanele cu dizabilități, precum și să **ofere o educație de calitate la fiecare nivel**: de la dezvoltarea timpurie a copilului până la învățământul superior.

În cadrul Asociațiilor Seniorale **Obiective de Dezvoltare Durabilă 4** sunt asigurate, de exemplu, în primul rând, de activitățile **bibliotecilor multifuncționale** ale Asociațiilor Seniorale „Seniorii ASEM”, „Seniorii Durleșteni”, „Seniorii Zagarancea” și „Seniorii Unțești”, și, în al doilea rând, de **GSI „Curricula 2030”** a Asociației Seniorale „Seniorii ASEM”, de **Atelierul „Olarii Durleșteni”** a Asociației Seniorale „Seniorii Durleșteni”, de **Casa alimentării** din Asociația „Seniorii Unțești” și de **Beciul moșului** din Asociația „Seniorii Zagarancea”- subdiviziuni a Asociațiilor Seniorale, care **oferă o educație multilaterală de calitate** nu numai membrilor său, dar și tinerilor, care sunt membri afiliați a acestor Asociații Seniorale.

Recent (**28 noiembrie 2024 și 10 decembrie 2024**) UPRM și AO PI au încheiat acorduri de parteneriat cu Asociația „Seniorii ASEM” prin care ,...

7. Asociația „Seniorii ASEM” al ASEM propune pentru implementare cursuri:

7.1. Inițiere în informatică a seniorilor – membri a Asociațiilor Seniorale din Republica Moldova ... și ...

8. UPRM și AO PI ... și Asociația „Seniorii ASEM” al ASEM colaborează activ în procesele de implementare a cursurilor:

8.1. Inițiere în informatică a seniorilor – membri a Asociațiilor Seniorale ...”

4.7. Egalitatea în fața legii.

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (<https://fra.europa.eu/ro/eu-charter/article/20-egalitatea-fata-legii?page=1>) prin **Articolul 20** - Egalitatea în fața legii afirmă, că „Toate persoanele sunt egale în fața legii”; prin **Articolul 21** – Nediscriminarea „... (1) **Se interzice discriminarea** de orice fel, bazată pe motive precum sexul, rasa, culoarea, originea etnică sau socială, caracteristicile genetice, limba, religia sau convingerile, opiniile politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea, un handicap, **vârsta** sau orientarea sexuală. (2) În domeniul de aplicare a tratatelor și fără a aduce atingere dispozițiilor speciale ale acestora, se interzice orice discriminare pe motiv de cetățenie”; prin **Articolul 25** - Drepturile persoanelor în vârstă „... Uniunea **recunoaște și respectă dreptul persoanelor în vârstă** de a duce o **viață demnă** și independentă și de a **participa la viața social și culturală**.”

Prin Legea fundamentală a Ungariei (<https://fra.europa.eu/ro/eu-charter/article/25-drepturile-persoanelor-varsta?lang%5B0%5D=pl&page=1#national-constitutional-law>) „...Ungaria protejează familiile, copiii, femeile, **persoanele în vârstă și persoanele cu handicap**... Ungaria contribuie la asigurarea unei **vieți demne pentru persoanele în vârstă** prin menținerea unui sistem general de pensii de stat bazat pe solidaritate socială și prin **permiterea funcționării instituțiilor sociale înființate în mod voluntar**... În interesul satisfacerii nevoilor comune într-o manieră previzibilă și al mijloacelor de trai **sigure ale persoanelor în vârstă**, normele de bază pentru împărțirea sarcinilor publice și pentru sistemul de pensii sunt stabilite într-o lege cardinal...”

Asociațiile Seniorale, afiliate la întreprinderi, organizații, primării, colective de interes comun, etc., prin intermediul Statutului acestor comunități seniorale asigură **funcționarea lor în calitate de instituții sociale**, înființate în mod voluntar, **asigură egalitatea în fața legii a seniorilor**, nediscriminarea lor, recunoașterea și respectarea dreptului persoanelor în vârstă de a duce o viață demnă și independentă și participarea seniorilor la viața social și culturală.

Un exemplu: Regulamentul Asociației Seniorale „Seniorii ASEM”, Art. 4. ”...Asociația „Seniorii ASEM”, este o subdiviziune a ASEM, care va promova valorile democrației a statului de drept, constituită prin asocierea liberă a seniorilor ai ASEM (din Țară sau de peste hotare), din toate categoriile, aparținând asigurărilor sociale de stat sau celorlalte sectoare de activitate, fără deosebire de origine etnică, religie, sex, categorie socială, opțiuni politice și filozofice în scopul sprijinirii, într-ajutorării, și apărării drepturilor și intereselor legitime ale profesorilor pensionari din ASEM și altor categorii defavorizate, conform cu Recomandările ONU și cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, în vederea realizării acestora în condiții de eficiență și în beneficiul membrilor săi fără discriminări sau privilegii...” asigură și promovează valorile democrației a statului de drept, apără drepturile și interesele legitime ale profesorilor pensionari din ASEM.

În prezent în Asociația „Seniorii ASEM” este în proces de inițiere a unui GSI „Legalitatea Afilierelor Comunităților Seniorale”, care va asigura **Egalitatea continuă, acțiune republicană din cadrul Deceniului ONU 2021 – 2030 „Îmbătrânire sănătoasă”**.

4.8. Apă curată și salubritate, obiectiv al Asociațiilor Seniorale.

Salubritate (DEX): 1. Faptul de a fi salubru; stare generală favorabilă a condițiilor igienice și sanitare dintr-un loc. Sănătate. Serviciu public care se ocupă cu curățenia dintr-o localitate.

Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei, respectiv sanitație pentru toți sunt aspirații fundamentale ale cetățenilor. Este responsabilitatea statului asigurarea disponibilității apei și sanitației pentru toți. Acest obiectiv include teme variate, de la protecția ecosistemelor acvatice și a Deltei Dunării, până la creșterea eficienței în domeniul managementului și aprovizionarea populației cu apă curată, potabilă.

Misiunea 2. **Apa**, un drept fundamental al omului! ... În anul 2010, dreptul la **apă și salubritate** a fost recunoscut de ONU.

Agenda 2030 - Obiectivele de Dezvoltare Durabilă

Misiunea 1. Apa virtuală

Misiunea 2. Apa, un drept fundamental al omului!

Misiunea 3. Economisește apa!

Misiunea 5. Cauzele și efectele poluării apei

Misiunea 6. Câtă apă se consumă pentru produsele pe care le folosim zilnic?

Misiunea 7. Apa invizibilă. Conținutul de apă din fructe și legume.

Misiunea 8. Ciclul hidrologic.

Apa nu este nici creată, nici distrusă, ci doar transformată (parafrizarea unei celebre fraze a chimistului francez Antoine Lavoisier).

Misiunea 10. Deficit de apă potabilă

Unul din cele mai frecvente activități ale Asociațiilor Seniorale din Republica Moldova este asigurarea localnicilor cu **apă potabilă și salubritate** – cea mai necesară activitate din cadrul asigurării seniorilor o viață „fără griji” pentru apă și salubritate în deosebi în spațiul rural al republicii.

Asociațiile Seniorale dispun, în primul rând, de o subdiviziune a sa, care e responsabilă de ecologie, ca de exemplu: sat curat și îngrijit, aprovizionare cu apă și salubritatea.

4.9. Energie accesibilă și curată, un obiectiv strategic al Asociațiilor Seniorale.

OBIECTIVUL 7: Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern.

În pofida investițiilor în tehnologiile de economisire a energiei, consumul de energie se așteaptă să crească, în special din cauza activităților economice în agricultură, transport, construcții și industria alimentară. ODD 7 stabilește un număr mic dar important de priorități de dezvoltare în domeniul energetic. Accentul său principal este pus pe producerea durabilă și utilizarea energiei, precum și accesul echitabil la energia livrată în siguranță și folosită în mod eficient.

Energia regenerabilă, evident, este în vizorul GSI-lui respectiv al Asociației Seniorale, asigurând consumul ieftin și curat de energie pentru persoanele în vârstă, pentru seniori.

4.10. Munca decentă și creșterea economică e specificul senioral al Asociațiilor Seniorale.

OBIECTIVUL 8: Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți: (<https://moldova.un.org/ro/sdgs>)

Deoarece accentul Agendei 2030 se pune pe oameni, creșterea economică trebuie să fie mai durabilă și mai incluzivă, pentru a genera un impact semnificativ asupra dezvoltării umane. Prin urmare, ODD 8 abordează necesitățile femeilor și bărbaților, tinerilor, persoanelor cu dizabilități și a muncitorilor emigranți și prevede instrumentele și mecanismele cheie pentru realizarea creșterii economice centrate pe oameni: productivitatea muncii ca un mijloc cheie de majorare a salariilor reale, împreună cu competitivitatea, diversificarea afacerilor și inovația; locurile de muncă decente, bine și egal plătite, securizate și formale; precum și un sector financiar robust pentru un acces mai vast la finanțare.

Implicarea seniorilor din Asociațiile Seniorale în viața socială și economică e și benefică, și sănătoasă și este o contribuție remarcabilă la crearea și consumul bunurilor materiale, intelectuale și spirituale pentru întreaga societate.

4.11. Inovarea și infrastructura industriei ca obiectiv de prosperare a întreprinderilor Micro și Mini al Asociațiilor Seniorale.

OBIECTIVUL 9: Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației: (<https://moldova.un.org/ro/sdgs>)

Conform Obiectivului 9, țara trebuie să depună eforturi pentru a construi un sector industrial robust care ar securiza generarea locurilor de muncă de producere de o valoare adăugată și pe termen lung, creșterea economică și bunăstarea populației. Pentru a obține aceasta, Guvernul și partenerii săi

trebuie să dezvolte o infrastructură fizică accesibilă și disponibilă, de încredere, durabilă și puternică în regiunile sale. Trebuie să fie create noi locuri de muncă în sectorul industrial și trebuie generată o producție industrială mai mare, inclusiv prin contribuția majorată a întreprinderilor de scară mică, eficiența utilizării resurselor, actualizarea tehnologică și inovație.

Asociațiile Seniorale sunt compuse din subdiviziuni – Grupe Speciale de Interese – care cuprind seniori cu interese comune de activitate în creare și dezvoltarea întreprinderilor micro și mici de producție (serii, legumărit, răsad, grădiniți de copii, ecologia satului, etc).

4.12. Inegalități reduse al vârstnicilor Asociațiilor Seniorale.

OBIECTIVUL 10: Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta (<https://moldova.un.org/ro/sdgs>)

Pentru a reduce aceste inegalități, Agenda 2030 are scopul să realizeze în mod progresiv și să susțină creșterea veniturilor celei mai sărace populații la o rată mai mare ca media națională. Un aspect important prevăzut în acest sens este de a abilita și promova incluziunea socială, economică și politică a tuturor, indiferent de vârstă, gen, dizabilitate, rasă, etnie, origine, religie, statut economic sau alt statut. În același timp, Agenda pune accent pe un proces migrațional bine informat și corect.

Asociațiile Seniorale interstatale, cum sunt cele transfrontaliere din Republica Moldova și România în prezent întreprind activități comune culturale, turistice, de conlucrare în IMM-uri micro și mici de producție. Seniorii transfrontalieri aduc aportul lor în domeniul „cerere și oferta” al activităților interstatale.

4.13. Orașe și comunități durabile: baza fenomenului î-l constituie Asociațiile Seniorale.

ODD 11 (<https://moldova.un.org/ro/sdgs>) urmărește să reînnoiască și să planifice orașele și alte așezări umane într-un mod în care acestea să ofere oportunități tuturor, cu acces la servicii de bază, energie, locuințe, transporturi, spații publice verzi, îmbunătățind în același timp utilizarea resurselor și reducând impactul asupra mediului.

ODD 11 prevede orașele ca așezări umane rezistente la mediu, care conduc dezvoltarea durabilă, stimulează inovația și încurajează coeziunea comunității și siguranța personală.

ODD 11 solicită protejarea patrimoniului cultural și natural și sprijinirea legăturilor economice, sociale și de mediu pozitive între zonele urbane, peri-urbane și rurale. De asemenea, promovează cooperarea internațională consolidată și sprijin pentru țările cel mai puțin dezvoltate pentru construirea de clădiri durabile și rezistente.

Monitorizarea ODD 11 vizează progresele realizate în:

- -Îmbogățirea calității vieții în orașe și comunități.
- -încurajarea transportului durabil.
- -atenuarea impactului negativ asupra mediului.
- -consum și producție responsabile.

Modalitate de cumulare a seniorilor în Asociații Seniorale ar fi una dintre cele mai reușite decizii în domeniul îmbătrânirii sănătoase a persoanelor în vârstă.

4.14. Consumul și producția - Rețeaua „Cererea & Oferta” pentru Asociațiile Seniorale.

Potrivit Organizației Națiunilor Unite, obiectivul este: „Asigurarea unor modele durabile de consum și producție”^[1]. ODD 12 (<https://moldova.un.org/ro/sdgs>) este menit să asigure o bună utilizare a resurselor, să îmbunătățească eficiența energetică și să asigure o infrastructură durabilă, să ofere acces la servicii de bază, să creeze locuri de muncă verzi și decente și să asigure o calitate a vieții mai bună pentru toți^[2].

Obiectivul are 11 ținte. Primele 8 sunt *ținte de rezultat*: implementarea Cadrului de programe pe 10 ani privind modelele de consum și producție durabile, realizarea unui management durabil și utilizarea eficientă a resurselor naturale, reducerea la jumătate a risipei alimentare globale per locuitor la nivelurile retail și consumator final și reducerea pierderilor alimentare de-a lungul lanțurilor de producție și aprovizionare, inclusiv pierderile după recoltare, gestionarea rațională din punct de vedere ecologic a substanțelor chimice și a tuturor deșeurilor pe parcursul ciclului lor de viață, reducerea generării de deșeuri prin prevenire, reducere, reciclare și reutilizare, încurajarea companiilor în adoptarea de practici durabile, promovarea practicilor de achiziții publice durabile și informarea și conștientizarea oamenilor de pretutindeni despre dezvoltarea durabilă. Cele trei *mijloace de implementare*^[3] sunt: sprijinirea țărilor în curs de dezvoltare în consolidarea capacității științifice și tehnologice, dezvoltarea și implementarea instrumentelor de monitorizare a impactului dezvoltării durabile și eliminarea distorsiunilor pieței, cum ar fi subvențiile pentru combustibili fosili care încurajează consumul^[1]. Țările lumii lucrează pentru implementarea „Cadrului de programe pe 10 ani privind modelele de consum și producție durabile”^{[4]:14}.

Pentru a ne asigura că produsele din plastic sunt mai durabile, reducând astfel deșeurile din material plastic, se preconizează că vor fi necesare schimbări precum reducerea utilizării și creșterea circularității economiei plasticului. O creștere a reciclării interne și o dependență redusă de comerțul global cu deșeuri din plastic sunt alte acțiuni care ar putea ajuta la îndeplinirea obiectivului^[5].

ODD 12 - „Consum și producție responsabile” (<https://moldova.un.org/ro/sdgs>) este foarte bine gândit și binevenit pentru implementarea Modelului de creare și dezvoltare a Asociațiilor Seniorale incluse în Rețeaua seniorală „Cerere și Oferta”, care cu succes activează la nivel local, rațional, regional, republican și transnațional.

4.15. Politici climatice în atenția Asociațiilor Seniorale.

Potrivit Organizației Națiunilor Unite, **Obiectivul de dezvoltare durabilă 13 (ODD 13 sau Obiectivul Global 13) - „Acțiune climatică”** (<https://moldova.un.org/ro/sdgs>) cuprinde: „Măsuri urgente pentru combaterea schimbărilor climatice și a impactului acestora”^[1]. ODD 13 și ODD 7 - *Energie curată și la prețuri accesibile* sunt strâns legate și complementare^{[2]:101}

Obiectivul are 5 ținte care urmează să fie atinse până în 2030. Acestea acoperă o gamă largă de probleme legate de acțiunea climatică. Primele 3 sunt *ținte de rezultat*: consolidarea rezilienței și capacitatea de adaptare la dezastrele legate de climă, integrarea măsurilor privind schimbările climatice în politici și planificare consolidarea cunoștințelor și a capacităților pentru a face față schimbărilor climatice. Celelalte două ținte sunt *mijloace de implementare*^[3]: implementarea Convenției-cadru a Națiunilor Unite privind schimbările climatice^[n 1] (*United Nations Framework Convention on Climate Change* - UNFCCC^[en]) și promovarea mecanismelor de creștere a capacității de planificare și management.

4.16. Viața sub apă în atenția Asociațiilor Seniorale.

Potrivit Organizației Națiunilor Unite, ODD 14 (<https://moldova.un.org/ro/sdgs>) - „Viața marină” reprezintă: „Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă”^[1].

Obiectivul are 10 ținte care urmează să fie atinse până în 2030. Primele șapte sunt *ținte de rezultat*: reducerea poluării marine, protejarea și restaurarea ecosistemelor, reducerea acidificării oceanelor, pescuit durabil, conservarea zonelor de coastă și marine, eliminarea subvențiilor care contribuie la pescuitul excesiv, sporirea beneficiilor economice din utilizarea durabilă a resurselor marine. Celelalte trei ținte sunt *mijloace de implementare*^[2]: creșterea nivelului de cunoștințe științifice, intensificarea cercetării și transferul de tehnologii privind sănătatea oceanelor, sprijinirea pescuitului la scară mică, implementarea și aplicarea legislației maritime internaționale (*Law of the sea*)^[1]. Un indicator (14.1.1b) din ODD 14 se referă în mod specific la reducerea impactului poluării marine cu plastic^[3]. Pentru fiecare țintă, este prevăzut câte un indicator care oferă o metodă de monitorizare a progresului general.

Potrivit raportului din 2020 privind progresul în atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, „eforturile actuale de a proteja mediile marine cheie și pescuitul la scară mică și de a investi în știința oceanelor nu răspund încă nevoii urgente de a proteja această resursă vastă și fragilă”^[4].

4.17. Viața și pământul supravegheate de Asociațiile Seniorale.

ODD 15 - „Viața terestră” (<https://moldova.un.org/ro/sdgs>) este unul dintre cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă adoptate de Națiunile Unite în 2015. Potrivit Organizației Națiunilor Unite, obiectivul este: „Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, oprirea și inversarea degradării terenurilor și oprirea pierderii biodiversității”^[1].

Obiectivul are 12 ținte care urmează să fie atinse până în 2030. Primele nouă sunt *ținte de rezultat*: conservarea și restaurarea ecosistemelor terestre și de apă dulce, oprirea defrișării și refacearea pădurilor degradate, combaterea deșertificării și refacerea terenurilor degradate, conservarea ecosistemelor montane, protejarea biodiversității și habitatelor naturale, protejarea accesului la resursele genetice și împărțirea echitabilă a beneficiilor, eliminarea braconajului și traficului de specii protejate, prevenirea infiltrării speciilor exotice invazive pe uscat și în ecosistemele acvatice și integrarea ecosistemului și a biodiversității în planificarea guvernamentală. Celelalte trei ținte sunt *mijloace de implementare*^[2]: creșterea resurselor financiare pentru conservarea și utilizarea în mod durabil a ecosistemului și biodiversității, finanțarea și stimularea gestionării durabile a pădurilor, combaterea braconajului și a traficului la nivel global^[1].

Un raport anual care evaluează progresul către Obiectivele de Dezvoltare Durabilă este pregătit de către Secretarul General al Națiunilor Unite^[3].

Obiectivul de Dezvoltare Durabilă 15 - Viața terestră are rolul de a urmări protejarea, conservarea, restaurarea și utilizarea în mod durabil a terenurilor, pădurilor și resurselor terestre, precum și oprirea pierderii biodiversității pentru o dezvoltare durabilă^[4].

Lumea se confruntă cu o triplă criză: încălzirea globală, poluarea și pierderea biodiversității. Tendințele crescânde de pierdere a pădurilor, degradarea terenurilor și dispariția speciilor reprezintă o amenințare gravă atât pentru planetă, cât și pentru oameni^[5].

Pădurile acoperă aproape 31% din suprafața globală și găzduiesc peste 80% din toate speciile terestre de animale, plante și insecte. Cu toate acestea, biodiversitatea scade mai repede decât în orice alt moment al istoriei omenirii^[5].

La nivel global, o cincime din suprafața terestră este degradată, o zonă aproape de dimensiunea Indiei și a Federației Ruse la un loc. Degradarea terenurilor conduce la dispariția speciilor și la intensificarea schimbărilor climatice. Între 2015 și 2019, cel puțin 100 de milioane de hectare de teren sănătos și productiv au fost degradate în fiecare an, afectând viețile a 1,3 miliarde de oameni^[5].

Expansiunea agriculturii este cauza directă a aproape 90% din defrișări. Acest lucru este în legătură directă cu sistemele alimentare, de exemplu recoltarea palmierului de ulei a reprezentat 7% din defrișările globale din 2000 până în 2018^[5].

În fiecare an, aproximativ două milioane de oameni, majoritatea din țări cu venituri mici și medii, mor din cauza bolilor zoonotice neglijate. Aceleași focare pot cauza boli grave, decese și pierderi de productivitate în rândul populațiilor de animale din țările în curs de dezvoltare, o problemă majoră care ține sute de milioane de fermieri la scară mică în sărăcie severă. Numai în ultimele două decenii, bolile zoonotice au provocat pierderi economice de peste 100 de miliarde de dolari, fără a include costurile cauzate de pandemia COVID-19^[5].

4.18. Pace, justiție și instituții puternice – afilierea Asociațiilor Seniorale.

Obiectivul de dezvoltare durabilă 16 (ODD 16 sau Obiectivul Global 16) - „Pace, justiție și instituții puternice” (<https://moldova.un.org/ro/sdgs>) este unul dintre cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă adoptate de Națiunile Unite în 2015. Potrivit Organizației Națiunilor Unite, obiectivul este: „Promovarea societăților pașnice și incluzive pentru dezvoltarea durabilă, asigurarea accesului la justiție pentru toți și construirea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile”^[1].

Obiectivul are 12 ținte. Primele zece sunt *ținte de rezultat*: reducerea violenței, protejarea copiilor de abuz, exploatare, trafic și violență, promovarea statului de drept și asigurarea accesului egal la justiție, combaterea crimei organizate și a fluxurilor financiare ilicite și a traficului de arme, reducerea substanțială a corupției și mitei, dezvoltarea unor instituții eficiente, responsabile și transparente, adoptarea unor decizii receptive, incluzive și reprezentative, consolidarea participării la guvernanta globală, asigurarea identității juridice universale, asigurarea accesului public la informații și protejarea libertăților fundamentale. Celelalte două ținte sunt *mijloace de implementare*^[2]: consolidarea instituțiilor naționale pentru prevenirea violenței și combaterea criminalității și a terorismului, promovarea și aplicarea legilor și politicilor nediscriminatorii^[3].

Obiectivul de Dezvoltare Durabilă 16 - Pace, justiție și instituții puternice abordează nevoia de a promova pacea și instituțiile incluzive. Domeniile de îmbunătățire includ, de exemplu: reducerea cazurilor de violență letală, reducerea numărului de decese civile în conflicte și eliminarea traficului de persoane^[4].

Conflictele violente în desfășurare și cele nou apărute din întreaga lume afectează calea globală către pace și atingerea ODD 16. În mod alarmant, anul 2022 a fost martorul unei creșteri de peste 50% a deceselor civile legate de conflicte, în mare parte din cauza războiului din Ucraina^[5].

La sfârșitul anului 2022, 108,4 milioane de persoane au fost strămutate forțat în întreaga lume, ceea ce reprezintă o creștere cu 19 milioane față de sfârșitul anului 2021 și de două ori și jumătate față de numărul înregistrat cu zece ani în urmă^[5].

În 2021, lumea a cunoscut cel mai mare număr de omucideri intenționate din ultimele două decenii^[5].

Violența armată și insecuritatea au un impact distructiv asupra dezvoltării unei țări, afectând creșterea economică și ducând adesea la nemulțumiri de lungă durată în rândul comunităților. Violența afectează, de asemenea, sănătatea și bunăstarea copiilor, precum și capacitatea lor de a se dezvolta, cauzează traume și slăbește incluziunea socială. Lipsa accesului la justiție înseamnă că conflictele rămân nerezolvate și oamenii nu pot obține protecție și despăgubiri. Instituțiile care nu funcționează conform legilor sunt predispuse la arbitrar și abuz de putere și sunt mai puțin capabile să asigure tuturor un serviciu public corespunzător^[5].

ONU a definit 12 ținte și 24 indicatori pentru ODD 16 care urmează să fie atinse până în anul 2030^{[3][6]}: reducerea violenței pretutindeni (16.1), protejarea copiilor de abuz, exploatare, trafic și violență (16.2), promovarea statului de drept și asigurarea accesului egal la justiție (16.3), combaterea criminalității organizate și a fluxurilor ilicite financiare și de arme (16.4), reducerea substanțială a corupției și a mitei (16.5), dezvoltarea instituțiilor eficiente, responsabile și transparente (16.6), asigurarea unui proces decizional receptiv, incluziv și reprezentativ (16.7), consolidarea participării la guvernanta globală (16.8), asigurarea identității juridice universale (16.9), asigurarea accesului public la informații și protejarea libertăților fundamentale (16.10), consolidarea instituțiilor naționale pentru prevenirea violenței și combaterea criminalității și terorismului (16.a) și promovarea și aplicarea legilor și politicilor nediscriminatorii (16.b).

Ținta 16.1: Reducerea violenței pretutindeni

Harta lumii pentru indicatorul 16.1.1: Rata omuciderilor intenționate la 100.000 de locuitori^[6]

Textul integral al Țintei 16.1 este: „Reducerea în mod semnificativ a tuturor formelor de violență și ratele de decese asociate pretutindeni”^[3].

Această țintă are patru indicatori^[6]:

indicatorul 16.1.1 „Numărul de victime ale omuciderii intenționate la 100.000 de locuitori, după sex și vârstă”,

indicatorul 16.1.2 „Numărul de decese cauzate de conflicte la 100.000 de locuitori, după sex, vârstă și cauză”,

indicatorul 16.1.3 „Ponderea populației supusă (a) violenței fizice, (b) violenței psihologice și (c) violenței sexuale în ultimele 12 luni”,

indicatorul 16.1.4 „Ponderea populației care se simte în siguranță umblând neînsoțită prin zona în care locuiește”.

Violența bazată pe onoare (*Honor based violence* - HBV) este adeseori considerată nu drept crimă sau violență, ci mai degrabă ca o realizare eroică pe baza credințelor religioase, comisă de obicei de un membru al familiei de sex masculin. Organizația Națiunilor Unite estimează că aproximativ 5.000 de femei sunt ucise anual din această cauză. Cu toate acestea, numărul real este de câteva ori mai mare din cauza administrării slabe a acestor infracțiuni. Autoritățile sunt reticente în a raporta statistici care le-ar putea afecta reputația internațională sau sunt mituite pentru a proteja reputația familiei^[7]. În zonele unde izbucnește un conflict, este mai probabil ca bărbații să moară pe câmpurile de luptă, dar femeile vor fi vizate pentru violență sexuală, exploatare și alte încălcări ale drepturilor omului^[8].

Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Crimă (*United Nations Office on Drugs and Crime* - UNODC) a raportat că, în 2017, aproximativ 464.000 de persoane au fost victime ale omuciderilor intenționate, iar rata omuciderilor a fost de 6,1 la 100.000 de persoane^[9]. Două treimi din omuciderile globale au loc în America Latină, Caraibe și în Africa subsahariană^[10]. Sărăcia, inegalitatea economică și șomajul ridicat în rândul tinerilor sunt unele dintre motivele majore care determină ratele

ridicate de omucideri din America Latină^[9]. UNODC a constatat că omuciderile au o probabilitate de patru ori mai mare de a avea loc în regiunile cu disparități economice mari decât cele caracterizate de echitate economică, ceea ce ajută la explicarea ratelor ridicate de omucideri din unele regiuni din America Latină^[11]. Deși ratele de omucidere au înregistrat o scădere în ultimii ani^[10], progresul în ceea ce privește ODD 16 s-a inversat. Dacă tendințele globale actuale continuă, se estimează că toate formele de violență vor crește cu 10-46% până în 2030^[12].

Ținta 16.2: Protejarea copiilor de abuz, exploatare, trafic și violență.

Harta lumii pentru indicatorul 16.2.1: Ponderea copiilor cu vârsta cuprinsă între 1 și 14 ani care au suferit în ultima lună orice formă de violență^[6] Centru pentru Protecția și Dezvoltarea Copilului în Pattaya, Thailanda

Textul integral al Țintei 16.2 este: „Până în 2030, eradicarea abuzului, exploatării, traficului și tuturor formelor de violență și tortură împotriva copiilor”^[3].

Această țintă are trei indicatori^[6]:

indicatorul 16.2.1: „Ponderea copiilor cu vârsta cuprinsă între 1 și 17 ani care au suferit în ultima lună orice formă de pedeapsă fizică și/sau agresiune psihologică din partea celor care îi îngrijesc”,

indicatorul 16.2.2: „Numărul de victime ale traficului de persoane la 100.000 de locuitori, după sex, vârstă și formă de exploatare”,

indicatorul 16.2.3: „Proporția de femei și bărbați tineri cu vârsta cuprinsă între 18 și 29 de ani care au suferit o formă de violență sexuală până la vârsta de 18 ani”.

Unul dintre obiective este eradicarea traficului sexual, a muncii forțate și a tuturor formelor de violență și tortură împotriva copiilor. Totuși, această țintă este dificil de monitorizat, deoarece nu există date suficiente despre anumite tipuri de infracțiuni, de exemplu pedepsele violente pentru copii^{[13][14]}. Violența împotriva copiilor din partea asistenților sociali este larg răspândită^[14] Pandemia COVID-19 a amplificat provocările privind protecția copilului și serviciile de sănătate mintală, astfel încât nicio țară nu este pe cale să elimine toate formele de violență și să promoveze sănătatea mintală și bunăstarea, așa cum prevede Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă^[15].

În 2017, ONU a raportat unele progrese în depistarea victimelor traficului de persoane. Numărul cazurilor de exploatare sexuală a scăzut, dar cel al cazurilor de muncă forțată a crescut^[13].

Ținta 16.3: Promovarea statului de drept și asigurarea accesului egal la justiție.

Harta lumii pentru indicatorul 16.3.2: Ponderea deținuților fără o condamnare definitivă din totalul deținuților din penitenciare^[6]

Textul integral al Țintei 16.3 este: „Până în 2030, promovarea statului de drept la nivel național și internațional și asigurarea accesului egal la justiție pentru toți”^[3].

Această țintă are trei indicatori^[6]:

indicatorul 16.3.1: „Ponderea victimelor violenței din ultimele 12 luni care au raportat infracțiunea autorităților competente sau altor mecanisme de soluționare a conflictelor recunoscute oficial”,

indicatorul 16.3.2: „Ponderea deținuților fără o condamnare definitivă din totalul deținuților din penitenciare”,

indicatorul 16.3.3: „Ponderea populației care a fost parte într-o dispută juridică în ultimii doi ani și care a accesat un mecanism formal sau informal de soluționare a disputelor, după tipul de mecanism”.

În ceea ce privește indicatorul 16.3.2, un raport de progres din 2019 concluzionează că dintre cele 149 de țări cu date disponibile, 31 de țări au înregistrat „o rată mai mică de 15%”, iar 62 au înregistrat „o rată mai mare de 35%”^[16]. Țările din Asia și Oceania au înregistrat creșteri mari ale ratelor în perioada 2016-2018^[17].

Indicatorul 16.3.3 a fost adăugat la cadrul de indicatori oficial în 2020, când a fost aprobat de Comisia de Statistică a Națiunilor Unite. Măsoară ponderea populației care a fost parte într-o dispută juridică în ultimii doi ani și care a accesat un mecanism formal sau informal de soluționare a disputelor, în funcție de tipul de mecanism^[18].

Ținta 16.4: Combaterea criminalității organizate și a fluxurilor ilicite financiare și de arme

Textul integral al Țintei 16.4 este: „Până în 2030, reducerea în mod semnificativ a fluxurilor financiare ilicite și a fluxurilor de arme, consolidarea recuperării și returnării bunurilor furate și combaterea tuturor formelor de criminalitate organizată”^[3].

Această țintă are doi indicatori^[6]:

indicatorul 16.4.1: „Valoarea totală a fluxurilor financiare ilicite de intrare și de ieșire (în dolari americani)”;

indicatorul 16.4.2: „Ponderea armelor confiscate, găsite sau predate a căror origine sau context ilicit a fost urmărit sau stabilit de o autoritate competentă în conformitate cu instrumentele internaționale”.

Ținta 16.5: Reducerea substanțială a corupției și mitei

Harta lumii pentru indicatorul 16.5.1: Prevalența mitei^[6]

Textul integral al Țintei 16.5 este: „Reducerea substanțială a corupției și a mitei sub toate formele”^[3].

Această țintă are doi indicatori^[6]:

indicatorul 16.5.1: „Ponderea persoanelor care au avut cel puțin un contact cu un funcționar public și care au dat mită unui funcționar public sau li s-a solicitat mită de către acești funcționari publici, în ultimele 12 luni”;

indicatorul 16.5.2: „Ponderea întreprinderilor care au avut cel puțin un contact cu un funcționar public și care au dat mită unui funcționar public sau li s-a solicitat mită de către un funcționar public în ultimele 12 luni”.

Pe baza datelor disponibile din 38 de țări, colectate în perioada 2010-2020, mita pentru accesul la serviciile publice a fost cel mai puțin prezentă (rată medie de 3,7%) în țările cu venituri mari și cea mai prezentă (rată medie de 22,3%) în țările cu venituri mai mici^[17].

Ținta 16.6: Dezvoltarea unor instituții eficiente, responsabile și transparente

Textul integral al Țintei 16.6 este: „Dezvoltarea unor instituții eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile”^[3].

Această țintă are doi indicatori^[6]:

indicatorul 16.6.1: „Cheltuielile guvernamentale primare ca proporție din bugetul aprobat inițial, după sector (sau după conturi bugetare sau similar)”;

indicatorul 16.6.2: „Ponderea populației mulțumită de ultima experiență în privința serviciilor publice”.

Ținta 16.7: Asigurarea unui proces decizional receptiv, incluziv și reprezentativ

Harta lumii pentru indicatorul 16.7.1: Ponderea femeilor în camera superioară a parlamentului^[6]

Textul integral al Țintei 16.7 este: „Adoptarea unor decizii receptive, incluzive și reprezentative la toate nivelurile”^[3].

Această țintă are doi indicator^[6]:

indicatorul 16.7.1: „Ponderea posturilor în instituțiile naționale și locale, inclusiv (a) sistemul legislativ, (b) serviciul public și (c) sistemul judiciar, raportată la distribuțiile naționale, după sex, vârstă, persoane cu dizabilități și grupuri de populație”,

indicatorul 16.7.2: „Ponderea populației care consideră că luarea deciziilor este incluzivă și receptivă, după sex, vârstă, persoane cu dizabilități și grupuri de populație”.

Ținta 16.8: Consolidarea participării la guvernanța globală

Textul integral al Țintei 16.8 este: „Extinderea și consolidarea cadrului de participare a țărilor în curs de dezvoltare la instituțiile de guvernanță globală”^[3].

Această țintă are un singur indicator^[6]: indicatorul 16.8.1 reprezintă „Ponderea membrilor și drepturilor de vot ale țărilor în curs de dezvoltare în organizațiile internaționale”.

Ținta 16.9: Asigurarea unei identități juridice universale

Harta lumii pentru indicatorul 16.9.1: Ponderea copiilor sub 5 ani ale căror nașteri au fost înregistrate la o autoritate civilă^[6]

Textul integral al Țintei 16.9 este: „Până în 2030, asigurarea identității legale pentru toți, inclusiv prin înregistrarea nașterii”^[3].

Această țintă are un singur indicator^[6]: indicatorul 16.9.1 reprezintă „Ponderea copiilor sub 5 ani ale căror nașteri au fost înregistrate la o autoritate civilă, după vârstă”.

Anumite întreprinderi evaluează completarea țintei 16.9 în funcție de prioritățile lor, categoriile includ protecția copilului, dezvoltarea economică, securitatea națională, protecția socială, sănătatea publică și așa mai departe. Persoanele fără dovada identității juridice, în primul rând femei și cei mai puțin norocoși sunt excluse din economie.

Ținta 16.9 se suprapune cu alte ținte ODD. De exemplu, Ținta 1.3 care implementează sisteme de protecție socială nu poate fi abordată la nivel național fără ca persoanele vulnerabile să se poată identifica. Aceasta este, de asemenea, legată de ODD 3 în ceea ce privește asistența medicală și de ODD 4 în ceea ce privește educația. Lipsa identității juridice poate împiedica numeroase măsuri care sunt puse în aplicare în beneficiul persoanelor care au cel mai mult nevoie de acestea, creând rate mai mari de inegalitate^[19]. La nivel global, începând cu anul 2015, mai mult de un sfert dintre copiii sub 5 ani au fost neînregistrați^[14].

Populația țărilor cu venituri mari se confruntă cu o prevalență mai scăzută a mitei atunci când accesează servicii publice, comparativ cu cea din țările cu venituri mici^[17].

Ținta 16.10: Asigurarea accesului public la informații și protejarea libertăților fundamentale

Nadia Al-Sakkaf, prima femeie ministru al Informațiilor din Yemen

Textul integral al Țintei 16.10 este: „Asigurarea accesului public la informații și protejarea libertăților fundamentale, în conformitate cu legislația națională și acordurile internaționale”^[3].

Această țintă are doi indicatori^[6]:

indicatorul 16.10.1 „Numărul de cazuri verificate de omucidere, răpire, dispariție forțată, detenție arbitrară și tortură ale jurnaliștilor, personalului media asociat, sindicaliștilor și susținătorilor drepturilor omului în ultimele 12 luni”,

indicatorul 16.10.2 „Numărul de țări care adoptă și implementează garanții constituționale, statute și/sau politice privind accesul public la informații”.

Dreptul la informare este o parte fundamentală a Declarației Universale a Drepturilor Omului^[20]. În 2019, Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO) a constatat că 125 de țări au adoptat legi privind dreptul la informare (*Right to Information - RTI*), accesul la

informații (*Access to Information* - ATI), libertatea de informare (*Freedom to Information* - FTI) sau garanții echivalente. S-a constatat că 17 țări nu au adoptat niciun fel de legi sau reglementări în favoarea accesului public la informații. Deși majoritatea țărilor la nivel global au adoptat politici legate de dreptul la informare, UNESCO a identificat o problemă cu privire la sustenabilitatea practicilor de monitorizare și raportare privind ținta 16.10, solicitând înființarea unor organisme de supraveghere și atribuirea unor poziții de conducere în supravegherea progresului în ceea ce privește ODD-urile la nivel național^[21]. Importanța progresului ODD 16.10 poate fi văzută printr-un citat al Nadiei Al-Sakaf, fostul ministru al Informațiilor din Republica Yemen^[22]: „Dacă informația înseamnă putere, atunci accesul la informație este împuternicire”.

Ținta 16.a: Consolidarea instituțiilor naționale pentru prevenirea violenței și combaterea criminalității și terorismului

Harta lumii pentru indicatorul 16.a.1: Țări cu instituții naționale independente acreditate privind drepturile omului^[6]

Textul integral al Țintei 16.a este: „Consolidarea instituțiilor naționale relevante, inclusiv prin cooperare internațională, pentru consolidarea capacității la toate nivelurile, în special în țările în curs de dezvoltare, pentru a preveni violența și a combate terorismul și criminalitatea”^[3].

Această țintă are un singur indicator^[6]: indicatorul 16.a.1 reprezintă „Existența unor instituții naționale independente pentru drepturile omului în conformitate cu Principiile de la Paris”^[23].

Ținta 16.b: Promovarea și aplicarea unor legi și politici nediscriminatorii

Textul integral al Țintei 16.b este: „Promovarea și aplicarea unor legi și politici nediscriminatorii pentru dezvoltare durabilă”^[3].

Această țintă are un singur indicator^[6]: indicatorul 16.b.1 reprezintă „Promovarea și aplicarea unor legi și politici nediscriminatorii pentru dezvoltare durabilă | 16.b.1 Ponderea populației care a declarat că s-a simțit personal discriminată sau hărțuită în ultimele 12 luni pe baza unui motiv de discriminare interzis de legislația internațională privind drepturile omului”.

4.19. Parteneriat pentru obiective – obiectiv de cooperare seniorală al Asociațiilor Seniorale.

Obiectivul de dezvoltare durabilă 17 (ODD 17 sau Obiectivul Global 17) - „*Parteneriate pentru obiective*” (<https://moldova.un.org/ro/sdgs>) este unul dintre cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă adoptate de Națiunile Unite în 2015. Potrivit Organizației Națiunilor Unite, obiectivul este: „Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă”^[1]. ODD 17 se referă la necesitatea unor colaborări inter-sectoriale și trans-sectoriale nehegemonice și echitabile pentru atingerea tuturor obiectivelor până în anul 2030^[2]. De asemenea, ODD 17 constituie un apel către țările lumii pentru de a-și alinia politicile.

ODD 17 este o viziune pentru un comerț îmbunătățit și mai echitabil, precum și inițiative de investiții coordonate pentru a promova dezvoltarea durabilă dincolo de granițe. Este vorba despre consolidarea și eficientizarea cooperării dintre statele-națiune, atât dezvoltate, cât și în curs de dezvoltare, folosind ODD-urile ca un cadru comun și o viziune comună pentru definirea acelei căi colaborative de urmat^[3]. Acesta caută să promoveze comerțul internațional și un sistem comercial echitabil^[4].

Obiectivul are 17 ținte care trebuie atinse până în 2030, împărțite în cinci categorii: finanțare, tehnologie, consolidarea capacității, comerț și probleme sistemice. Progresul către ținte va fi măsurat prin 25 de indicatori^{[3][5]}. Toate țintele sunt considerate *mijloace de implementare*^[6].

Cu investiții anuale între 5 și 7 trilioane USD necesare pentru atingerea ODD-urilor, valoarea totală a Asistenței Oficiale pentru Dezvoltare a ajuns la 147,2 miliarde USD în 2017. Această valoare, deși constantă, este sub ținta stabilită^[4]. În 2016, șase țări și-au îndeplinit obiectivul internațional de a menține suma alocată ca Asistență Oficială pentru Dezvoltare ^[n.1] la sau peste 0,7% din venitul național brut^[4]. În 2017, transferurile internaționale s-au ridicat la 613 miliarde USD, cu 76% destinate investițiilor în țările în curs de dezvoltare. De asemenea, piata obligațiunilor pentru afaceri durabile este în creștere. În 2018, obligațiunile verzi globale au ajuns la 155,5 miliarde USD, în creștere cu 78% față de 2017^[4].

Crizele umanitare provocate de conflicte sau dezastre naturale au continuat să solicite mai multe resurse financiare și ajutor financiar. Chiar și așa, multe țări necesită, de asemenea, asistență oficială pentru dezvoltare^[n.1] pentru a încuraja dezvoltarea și comerțul^[4]. Harta progresului global pentru ODD 17 arată că provocări semnificative rămân probabile în majoritatea zonelor lumii. Multe regiuni cu un statut economic puternic au rezultate foarte slabe, cum ar fi Statele Unite ale Americii și o mare parte din Europa^[3].

Obiectivele de dezvoltare durabilă sunt o colecție de 17 obiective globale stabilite de Națiunile Unite pentru a fi implementate până în anul 2030. O agendă de dezvoltare durabilă de succes necesită parteneriate între guverne, sectorul privat și societatea civilă. Aceste parteneriate incluzive, construite pe principii și valori, viziune comună și obiective comune care plasează oamenii și planeta în centru, sunt necesare la nivel global, regional, național și local^[2]. ODD 17 vizează investiții pe termen lung pentru întărirea sectoarelor și companiilor care au nevoie de sprijin, în special din țările în curs de dezvoltare. Scopul său principal atinge îmbunătățirea următoarelor domenii ale unei țări: energie, infrastructură, sisteme de transport, infrastructură IT a diferitelor tehnologii de comunicații^[8]. Cadrul de dezvoltare acoperă evaluarea și urmărirea reglementării structurii sectorului respectiv pentru a atrage mai multe proiecte de investiții în acea țară, ceea ce conduce la îmbunătățirea standardelor economice^[8].

OBIECTIVUL 16: Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile.

Recunoscând importanța guvernării pentru dezvoltarea durabilă, Obiectivul 16 din Agenda 2030 în Moldova are scopul să dezvolte instituții eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile, care vor asigura un proces decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ în dezvoltarea politicilor publice și utilizarea banilor publici. Accesul egal la datele și informațiile publice este considerat un activ și un instrument pentru oameni în acest proces. În consonanță cu principiile bunei guvernări, un accent important se va pune pe reducerea tuturor formelor de violență, în special violența în familie și violența sexuală, precum și eliminarea și combaterea abuzului, traficului și violenței împotriva copiilor. Promovarea supremației legii și a accesului egal la justiția incoruptibilă pentru toate femeile, bărbații și copiii trebuie să rezulte în reducerea corupției în toate formele sale și reducerea fluxurilor financiare ilicite, precum și combaterea tuturor formelor de crimă organizată.

4.20. ODD - obiective de cooperare tip Asociații Seniorale.

Dezvoltarea durabilă poate fi considerată un proiect global. ODD-urile tip Asociații Seniorale pot fi realizate numai cu parteneriate și cooperare globale puternice. În timp ce crizele umanitare provocate de conflicte sau dezastre naturale continuă să solicite mai multe resurse financiare și ajutor,

multe țări necesită, de asemenea, asistență oficială pentru dezvoltare pentru a încuraja creșterea și comerțul. Având în vedere că parteneriatele multilaterale și globale au fost deja contestate din cauza resurselor financiare limitate, a tensiunilor comerciale, a obstacolelor tehnologice și a lipsei de date, pandemia a adăugat un șoc fără precedent sistemului global.

Ajutorul oferit de partenerii de dezvoltare ai Republicii Moldova stimulează dezvoltarea economiei naționale, este o sursă importantă de finanțare pentru proiecte de infrastructură prioritare, sprijină dezvoltarea politicilor sectoriale în contextul armonizării cu acquis-ul Uniunii Europene și face posibilă consolidarea capacităților instituționale ale autorităților publice.

Trăim într-o lume globalizată, deci nu putem ignora ce se întâmplă în afara granițelor politice. Toate eforturile la diferite niveluri au ca scop comun schimbarea direcției dezvoltării într-un sens pozitiv. Problemele globale impun soluții globale, această abordare necesită și colaborare, respectiv finanțare internațională pentru atingerea obiectivelor din Agenda 2030.

Obiectivul 17 are scopul să consolideze mobilizarea resurselor pentru a îmbunătăți capacitatea națională de colectare a impozitelor și altor venituri, precum și de a încuraja și promova parteneriatele eficiente publice, public-private și cu societatea civilă. Prin consolidarea inițiativelor existente și susținerea consolidării capacității statistice, măsurările progresului cu privire la dezvoltarea durabilă vor fi dezvoltate, iar disponibilitatea datelor dezagregate de calitate înaltă, oportune și de încredere va crește considerabil.

Toate provocările menționate mai sus sunt în același timp mijloace importante și precondiții pentru implementarea Agendei pentru Dezvoltarea Durabilă 2030 cu idea principal de a implementa Asociații Seniorale în Întreprinderile – Mamă.

Capitolul V. ASOCIAȚIA SENIORALĂ „Seniorii ASEM”.

Asociația „Seniorii ASEM” ... începuturi ... 31 octombrie 2019.

Activitatea Asociației „Seniorii ASEM” a început cu propunerea Comitetului de inițiativă de creare a Asociației Seniorilor ASEM din 31 octombrie 2019 și continuă cu propunerile de activitate efectivă chiar din primele zile și din primul an de activitate a AS ASEM. Activitățile AS ASEM au fost votate de Prima Adunarea Generală a AS ASEM din 21 noiembrie 2019. Ele confirmă, că acțiunile preconizate în Agendă sunt îndreptate spre atingerea Scopului Nobil de obținere a continuității vieții seniorilor în cadrul ASEM.

Spicuim doar câteva din activități a Asociației „Seniorii ASEM”, votate la 1-a Adunare Generală a ei: „Organizarea mesei rotundă cu tematica: Psihologia profesorilor în perioada de tranziție seniorală”; „Organizarea seratelor intergeneraționale de serbare a serbătorilor de iarnă”, „Organizarea mesei rotunde seniorale cu tema: Prognoze economice”; „Organizarea **cursurilor de limbi străine** pentru seniori”; „Crearea **grupelor mixte – intergeneraționale – de consultanță** a tezelor de an și de licență, a tezelor de master, a tezelor de doctor, a lucrului individual al studenților în cadrul cursurilor universitare din ASEM”; „Organizarea cursurilor seniorale de studii și antrenare în **proiectarea proiectelor** de IMM pentru economia Moldovei”; „Planificarea de activități de menținere constantă a vieții spirituale, sociale, intelectuale și materiale a seniorilor”.

Membrii Comitetului de Organizare și-au expus părerile despre Crearea comunității pensionarilor din ASEM.

D. TODOROI, prof. univ., dr. hab., m. c. ARA. Trecerea oricărui om de la o etapă de activitate în viață la alta este paralelizată cu o stare mai tensionată a vieții. În deosebi aceasta se referă la etapele de trecere la pensie, de la o activitate de pre-pensionare spre o altă etapă - de pensionare și de acolo la o a treia etapă - de post-pensionare, sunt psihologic foarte încărcate. Nu e vorba doar de partea economică, care e una dintre cele mai acute în timpurile noastre în spațiul Republicii Moldova de azi, dar și, ce e mai important – sferile, care țin de spiritualitate, intelectualitate și socialitate – cele 8 de activitate “personale”, care în afară de 8 ore necesare pentru somn și 8 ore de activitate în unitățile de producere, constituie o treime din viața omului.

Colaboratorii ASEM, îndeosebi profesorii seniori, nu constituie o excepție. În ASEM aceste componente a vieții contemporane, în deosebi a oamenilor, care au profesionalizat o etapă foarte îndelungată în ASEM - a profesorilor seniori -, ridică starea psihică a profesorilor în vârstă la un nivel foarte înalt, dat fiind specificul nostru de profesor universitar.

Noi, profesorii seniori ai ASEM, suntem dotați cu ocupații intense de cercetare și educație și nu prea suntem implicați în timpul activității în ASEM la activități de alt gen. Profesorii ASEM nu trag mare atenție și la alte activități decât certarea și predarea și la momentul pensionării se situează în fața necesității de întrerupere a activităților de toate zilele și atunci apare întrebarea: cei de făcut?

Procesul de îmbătrânire a profesorilor universitari nu trebuie să afecteze psihologic nici persoanele, care sunt în perioada de ieșire la pensie, nici profesorii, care sunt deja la pensie și sunt și în activitate part-time la ASEM și nici profesorii, care sunt pensionați și nu activează în continuare. Aceste 3 grupe de profesori formează nivelul senioral al profesorilor ASEM. Ei sunt oameni cu o experiență mare în cercetare și în sfera didactică de excepție, persoane cu o cultură stabilă și de mare valoare

profesională și socială exemplară pentru generațiile tinere, nu numai pentru studențime, dar îndeosebi, și e foarte important, pentru doctoranzii și profesorii tineri din ASEM – seniorii ASEM în perspectivă.

ASEM e CASA MEA! Profesorii ASEM din cele 3 grupe de pensionare, ca și alte persoane pensionare, au o teribilă necesitate de susținere și ocrotire, de un acoperiș, care i-ar asigura viața în continuare fără a observa, că a trecut în altă stare de viață. ASEM e casa noastră, a persoanelor afiliate la ASEM. Seniorii necesită să conștientizeze, că au un acoperiș, care se numește ASEM și care îi protejează în continuare până la adânci bătrânețe. Ei conștientizează că ASEM are o responsabilitate foarte mare față de seniorii săi, CASA LOR DE PRETUTINDENI, care are intenții de avansare spre o Universitate angajată în viitor. Seniorii din angajați-afiliați ai ASEM trec în categoria asociaților-afiliați ASEM, și de acolo în categoria afiliaților ASEM. Aceste 3 categorii de profesori sunt la fel de responsabili (poate și mai responsabili) pentru lucrurile efectuate de ASEM și în ASEM – casa lor.

Asociația seniorilor ASEM are menirea să asigure continuitatea activităților seniorilor ASEM și să contribuie efectiv la avansarea ASEM – casa comună a seniorilor și generațiilor tinere.

Scopul Asociației "Seniorii ASEM" constă în aceia ca evoluția ASEM să fie bazată pe o activitate eficientă intergenerațională cu toate drepturile și obligațiunile angajaților – asociaților -afiliaților ei. Evoluția casei intergeneraționale ASEM să fie bazată pe o activitate a seniorilor ASEM, care au activat, activează și vor avea posibilitate să activeze și în viitor în CASA LOR – Academia de Studii Economice a Moldovei!

CASA MEA e ASEM! ASEM e casa noastră cu toate consecințele de continuitate a activității profesorilor pentru menținerea și prosperarea ei. Atitudinea seniorilor față de casa lor ASEM este bazată pe continuitatea activităților lor în format de angajat-afiliat al ASEM, de asociat-afiliat al ei și/sau pur afiliat al ASEM. Așa o activitate efectivă intergenerațională este o premieră în Republica Moldova.

Asociația „Seniorii ASEM” (AS ASEM) este o structură a ASEM, care asigură durabilitatea vieții membrilor Asociației, viața decentă seniorală, viața activă asigurată psihologic, social, economic și moral. Seniorului i se elimină din conștiință noțiunea de „ieșire din activitate”, i se asigură convingerea necesității LUI pentru Societatea Academică și sustenabilitatea vieții în cadrul colectivului ASEM, în care a activat mulți ani, în cadrul colectivului intrgenerațional al ASEM.

Asociația „Seniorii ASEM” are ca scop asigurarea continuității activității seniorilor ei în cadrul Academiei de Studii Economice a Moldovei!

Asta e NAVA VOASTRĂ! În țările Lumii au fost experimentate mai multe scheme de conlucrări a generației tinere cu seniorii – oamenii în vârstă înaintată. Căpitanul D. Michael Abrashoff a propus o tehnică de organizare și gestionare a **comandei intergeneraționale** a navei, pe care o conducea, care i-a adus nava să fie apreciată ca cea mai performantă corabie americană. În cartea sa "It's Your Ship" căpitanul dezvăluie secretul: Fiecare marinăr pe navă spunea: „**ACEASTA E NAVA MEA**”. Da, Dl căpitan avea cunoștințe bune de moralitate și de psihologie a omului!

Seniorii PRE-pensionari - studenți de „argint”. Timp de aproape un an, în cadrul proiectului național rus "Demographics" [2] a fost difuzat un program de formare profesională și educație suplimentară pentru **persoanele de vârstă pre-pensionare**, care va evalua până la 2024. „Numărul de competențe în program a crescut de la 116 în martie la 127 în octombrie-decembrie", a declarat Svetlana Krajczynska, director adjunct al Uniunii tinerilor profesioniști (WorldSkills Rusia) și director al Academiei WorldSkills.

- Cele mai preferate au fost programele de **Web design și dezvoltare**, grădiniță, bucătăria, design grafic, instalații electrice, frizeria, reparații și întreținere auto, antreprenoriat, cosmetologie estetică și soluții IT pe platforma 1C ... și majoritatea celor care au diplome universitare, interesați de Web design și dezvoltare, **în plus**, au ales educația preșcolară, design grafic, **soluții IT** pe platforma 1C și coafură ...

De cele mai multe ori, oamenii **aleg formarea profesională (42%)**, adică decid să-și ia o nouă profesie. Și această parte a studenților pre-pensionari în sectorul de servicii e pe primul loc, apoi - construcții și tehnologii de construcție, și se închid primele trei domenii profesionale cu transportul și logistică ... "

Și în continuare „... Sectorul serviciilor a fost, de asemenea, cel mai căutat pentru recalificare. Dar există o mulțime de oameni care doresc să obțină abilități în specialități creative. Reprezentanții vârstei de „argint” explică interesul lor față de faptul că aceste profesii vă permit să **lucrați la distanță la un moment convenabil** ...

Alegerea specialităților pentru dezvoltarea profesională este, de asemenea, interesantă. Acestea sunt în principal profesii legate de **munca intelectuală. Cele mai frecvente sunt în domeniile educației, serviciilor și tehnologiei informației**. Oamenii care lucrează aici sunt interesați să cunoască tendințele moderne și oportunitățile de a rămâne în cerere pe piața muncii”.

„În concluzie”, spune S. Krajcynska, "distribuția cererilor **studenților de „argint”** este oarecum diferită în funcție de localitate și este, probabil, legată de prezența de Centre "WorldSkills" de învățare, geografia diviziunii muncii și economiile locale, precum și alți factori - complexitatea programelor, capacitatea de a pune abilitățile în practică, etc ".

Mi-am permis acest lung citat cu scopul de a accentua unele din priorități ale Asociației „Seniorii ASEM”, care țin de **ipoteza „CASA NOASTRĂ - ASEM”** și de ipoteza viitorului seniorilor **„din grupa celor de „ARGINT”** – grupa profesorilor PRE-pensionari”, cu mulți din care am discutat și nu prea leagă optimismul personal de evoluțiile viitoare a Asociației „Seniorii ASEM”.

Da ce o să am eu de la Asociația „Seniorii ASEM”?

Am contactat și discutat cu mulți seniori ASEM, chiar foarte mulți, colegii mei nu numai din ASEM și, să știți, că o bună parte din colegii noștri nu sesizează semantica **noii paradigme de continuitate a activității** sale în calitate de angajat-asociat-afiliat ASEM. Sunt și cei din colegii seniori ai ASEM, care întreabă „da ce o să am eu de la Asociație?”, sau se cumpănesc să adere la asociația seniorilor ASEM: „... pentru ce trebuie o așa activitate-asociere sau activitate-afiliere?”, „ce o să am eu de la asociație?”, „ce-mi dă asociația?”, „o să văd ce și cum merg lucrurile și atunci voi adera la asociație”, „... acum sunt încă în activitate ...”, „... poate pe la anul voi adera la asociație ...” și multe altele de acest tip de atitudine față de Asociația „Seniorii ASEM”.

Mulți doresc să aibă ceva imediat de la Asociație, să le de ceva Asociația, aici și acum ! Parcurgem în prezent timpuri grele. Suntem acum și activăm, cu părere de rău, la etapa, când în societate

„la putere” e banul, avutul material în primul plan și doar numai pe planurile următoare - bogăția spirituală, intelectuală, morală. Din aceste considerente puțini seniori sunt din aceia, care doresc în primul plan SĂ DEE CEVA pentru avansarea ASEM – CASA LOR!, să producă ceva în continuitatea activității lor.

O nouă paradigmă – Continuitatea activităților ... în ASEM!

Am conversat și cu mulți seniori, care au „... o atitudine mai optimistă” cu concluzii de tip: „să studiez și să aplic o psihologie optimistă către viață”, „...în sfârșit o să parcurg cursuri de a face proiecte de întreprinderi...”, „...o să învăț limba franceză cu colegii din asociație, că am neînțelegeri lingvistice cu nepoata, care î-mi vine în ospeție și nu prea î-mi posedă limba mea nativă...”, „... o să fac un seminar interuniversitar, care ar aduce beneficii ASEM ...”, „ce bine...o sa facem șezători cu discuții pe teme religioase...”, „...da, e bine să existe o așa asociație în ASEM ...”, „... ader cu plăcere și voi activa ca consultant pentru profesorii, care o să ducă cursurile mele mai departe, și pe studenți î-i voi ajuta cu lucrul individual, și”, „...lucrul cu doctoranzii și în consiliile de evaluare î-mi plac și oi activa chiar mai intens...”, „... o să mă ocup cu cercetarea, am mai mult timp și nu-s prea ocupat cu didactica ...”, „... o sa fac proiecte împreună cu discipolii mei ...”, „o să particip la programul Erasmus+ ...”, „...sunt un set de Programe Europene, ca de exemple H2020, și în sfârșit oi avea posibilitate să mă ocup serios de ele ...”, „... Uniunea Europeana practică niște programe de rețele de activități comune în științe și tehnologii: COST, ele reprezintă un mare interes...” și a.m.d.

Asociația „Seniorii ASEM” – e ceva absolut nou!

Eu sunt optimist, provin dintr-o familie de longevivi, și sunt sigur că o așa asociație e arhi-necesară nouă - profesorilor seniori din ASEM. Personal eu activez în ASEM de la fondarea ei, mai bine spus – chiar înainte de fondarea ASEM. Noi, 4 deputați din Primul Parlament al Republicii Moldova, din Parlamentul Independenței, am venit la Guvern (la Prim-ministrul Valeriu Muravschi) cu inițiativa de a crea o Universitate Economică în Republică, de a crea ASEM. Evident, că pe mine mă interesează situația în care se află ASEM și mă gândesc la perspectiva evaluării ASEM „Spre o universitate angajată în viitor”, cum e anunțat pe Site, chiar din momentul când se deschide calculatorul.

Asociația „Seniorii ASEM” e o paradigmă nouă de conlucrare intergenerațională prin scopul nobil al ei: **CONTINUITATEA ACTIVITĂȚILOR PROFESORILOR – SENIORI ASEM PÂNĂ LA ADINCI BĂTRÂNEȚE!!!**

Prin intermediul Asociației „Seniorii ASEM” se scoate din calcul tensiunea psihologică de trecere din starea de activitate angajată în stare vidă, a singurătății universitare, a incapacității de conlucrare activă colegială în cercetare și educație, căreia seniorii i-au consacrat zeci de ani din viață, în stare de a fi a nimănui, în starea de participant a unei case de bătrâni și a.m.d. Asociația „Seniorii ASEM” asigură continuitatea activității seniorilor ASEM cu trecerea seniorilor în starea de asociat-afiliat al ASEM, fiind în continuare membru al ASEM, fiind sub tutela ASEM, activând în numele ASEM, lucrând în continuare pentru prosperarea ASEM, știind că sunt în continuare în CASA LOR – în cadrul Academiei de Studii Economice a Moldovei!

Consiliul de Administrare AS ASEM.

Membrii Consiliului de Administrare al AS ASEM, votat pe data de 21 noiembrie 2019 la 1-a Adunare Generală a AS ASEM au contribuit esențial la organizarea activității Asociației AS ASEM.

D-I Mihai Paic, conf. univ., dr., Președintele Comitetului sindical al salariaților ASEM, unul din fondatorii Asociației “Seniorii ASEM” a evoluat cu tema: ”Necesitatea creării AS ASEM”:

Vă citez doar un abzaț din **Programul de activitate a ASEM, propus de DI Grigore Belostecinic, prof. univ., dr. hab., academician AȘM și acceptat de Senatul ASEM**: ”... crearea unei

asociații a persoanelor pensionate în vederea implicării acestora în viața academică și după atingerea vârstei de pensioare, cu crearea unor condiții bune, în care să-și desfășoare activitatea, la fel și identificarea unor posibilități de sprijinire materială a celor cu merite deosebite în dezvoltarea ASEM și creșterea prestigiului instituției noastre” .

Decizia Senatului ASEM îndeamnă spre crearea unei asociații a persoanelor pensionate și a persoanelor, care urmează să fie pensionate din ASEM în următorii 5 ani. Împreună cu organele administrative a ASEM am constatat, ca o comunitate reprezentativă de profesori, formată din grupele de persoane: (1) profesorii ASEM, care activează în perioada de pre-pensionare pentru următorii 5 ani, (2) profesorii ASEM, care sunt pensionari și activează part-time în ASEM și

(3) profesorii ASEM post-pensionari fără activitate în ASEM. Seniorii au o necesitate stringentă să-și desfășoare activitatea intelectuală în favoarea avansării ASEM spre o universitate angajată în viitor, și, totodată, asigurând durabilitatea benefică a vieții decente a profesorilor în vârstă.

Comunitatea de profesori, seniorii ASEM, accentuate, are o capacitate enormă de posibilități, care efectiv ar servi scopul avansării ASEM spre o universitate angajată în viitor. Propun pe D-l Profesor Dumitru Todoroi să fie în fruntea Asociației Seniorilor ASEM. De asemenea propun ca Președintele AS ASEM împreună cu Biroul de Constituie a Asociației “Seniorii ASEM” să organizeze Adunarea Generală a Asociației “Seniorii ASEM” cu următoarea agendă: (a) Aprobarea Statutului Asociației “Seniorii ASEM” și (b) Discutarea și aprobarea Agendei de activitate a Asociației “Seniorii ASEM” pentru primul an de activitate și pe termen lung (următorii ani de activitate).

D-na Nadejda Șişcan, prof. univ., dr. hab. E o onoare pentru ASEM și pentru colectivul ei de a crea o Asociație a profesorilor în vârstă înaintată. Decizia Senatului ASEM, inițiată și propusă de Dl Rector Belostecinic de a susține continuitatea activității profesorilor ASEM, seniorilor ASEM, în favoarea ASEM și a colaboratorilor ei este o inițiativă unică și necesară. Ea constituie o activitate rodnică de colaborare eficientă intergenerațională a personalului tânăr și a seniorilor ASEM. Experiența celor vârstnici este extrem de importantă de implementat în continuitatea activităților ASEM. Această organizare a seniorilor ASEM ar emita atitudinea caucazienilor față de oamenii în vârstă, care este o națiune cu mare vechime și stimă în Lumea întreagă.

Consultații prețioase, efectuate de seniori, împreună cu seminarele, mesele rotunde, conducerea și lucrul în comun asupra temelor de cercetare a masteranzilor, doctoranzilor și profesorilor tineri constituie un produs de valoare, care l-ar efectua seniorii ASEM. Pregătirea și publicarea comuna a seniorilor cu profesorii tineri a cursurilor de lecții și implementarea lor, ridicarea la nivelul cel mai înalt a calității cercetărilor și publicațiilor comune, organizarea simpozioanelor, conferințelor și congreselor intergeneraționale și multe alte activități ar alcătui sarcinile Asociației seniorilor ASEM..

Propun candidatura D-lui Profesor Todoroi Dumitru în funcție de Președinte a Asociației Seniorilor ASEM. Pentru propunerea D-lui Paic în privința organizării Adunării Generale a Asociației „Seniorii ASEM” adaog următoarea: toți membrii biroului de Constituie a Asociației „Seniorii ASEM” să se implice activ în pregătirea și petrecerea Adunării generale rugându-l pe D-l profesor Todoroi să coordoneze acest proces.

D-l Pavel Chircu, conf. univ., dr.: Este o cinste pentru ASEM, care creează o organizație a seniorilor din ASEM. Sunt convins, că așa o inițiativă nobilă va răsuna în Republică. Aceasta va demonstra, că o universitate economică din republică face o invenție în psihologia unei instituții de învățământ care necesită să „FIE CASA LOR”. Profesorii vor simți că toată viața activează în „INSTITUȚIA LOR”. Pentru acesta necesită să ne depunem toate eforturile de eficientizare a vieții spirituale, intelectuale, organizatorice și gospodărești „ÎN CASA LOR, CARE SE CHIAMĂ ASEM”.

Eu personal mă încadrez să activez efectiv în organizarea și activitatea prosperă a Asociației seniorilor ASEM și prosperarea devizului ASEM – universitate angajată în viitor, a „UNIVERSITĂȚII MELE”.

Doresc să mă împărtășesc cu o practică de activitate în Taraclia, unde sa creat o grupă de studenți cu studii reduse afiliată ASEM. Este o activitate de imitat. În baza experienței, acumulate de profesorii ASEM în evoluțiile studenților din grupul de la Taraclia se poate vedea o activitate de mare amploare pentru ASEM. Sper că Asociația seniorilor ASEM î-și poate pune una din activități „DE A LĂRGI CASA ASEM” prin crearea filialelor ASEM în zonele principale ale republicii, copiind activitățile de amploare a Universității „Spiru Haret” din România, care are zeci de filiale în toate regiunile României. Experiența Universității române poate să ne ajute efectiv și eficient în soluționarea problemei de înmatriculare a studenților la studiile din ASEM. Aceasta ar asigura și o mai mare siguranță economică a ASEM și colaboratorilor ei.

Îmi propun această activitate în cadrul activităților Asociației seniorilor ASEM.

D-na Elena Chicu, Programator principal. Este o inițiativă excelentă de a forma o Asociație a profesorilor pensionari din ASEM, a Seniorilor ASEM. Oamenii în vârstă au o necesitate vitală de comunicare, de a fi în continuare în vizorul tineretului, de a fi contactați, consultați și ascultați, având prin aceste proceduri posibilitatea de a activa în continuare în ASEM, care e casa lor, în care au activat mulți ani, la care au contribuit cu tot ce au avut mai bun.

Eu pledez pentru o activitate social culturală a Asociației. Membrii Asociației necesită să fie în continuare în real contact prin participarea la serate de diferit tip cultural, spiritual, social. E o posibilitate de a face diferite masuri de tip masa rotunda cu participare contingentului intergenerational al ASEM cu discutarea perspectivelor de avansare spirituală, intelectuală, economică și pur omească a universității noastre.

Mă voi implica masiv în crearea unei agende reale de activitate a Asociației seniorilor ASEM.

D-l Viorel Țurcan, prof. univ., dr. hab. Încep cu propunerea D-lui Todoroi în funcție de Președinte a Asociației Seniorilor ASEM. Cu D-l Dumitru Todoroi am discutat intens despre o așa organizație în componența ASEM. Cine o să aibă de grijă mai bine de Academia noastră, dacă nu noi - Profesorii universitari?

Eu activez în ASEM de la începuturile ASEM și în calitate de profesor, și în calitate de decan, și în calitate de prorector, preluat de la D-l Todoroi, când D-lui a avut un stagiu de un an în SUA și cunosc toate problemele de creare, avansare și perspectivă a ASEM. Una din problemele actuale a ASEM este problema financiară, care depinde atât de contingentul studențesc, masteral și doctoral al ASEM cât și de cercetare, care acum necesită să treacă pe primul loc de activitate ASEM, dacă dorim real ca Universitatea noastră să prospere, sa fie o universitate cu viziuni în viitor, o universitate angajată în viitor.

Sper ca Asociația recent creată a Seniorilor ASEM să dea un impuls considerabil în devizul ASEM – Universitate angajată în viitor.

Să ne ajute Domnul în această nobilă activitate a Asociației Seniorilor ASEM!

D-l Dumitru Todoroi, prof. univ., dr. hab/. M.c. ARA:

Viitorul seniorilor e CASA lor ASEM. Evident, că continuitatea activității profesorilor seniori din ASEM este paralelizată și aprovizionată de producere a bunurilor, care accentuează nu numai producerea academică, dar, în primul rând liniștea sufletească a profesorilor, moralitatea socială psihologic pozitivă a vieții în continuu la locul de muncă, la care sau deprins să activeze un șir de ani, în convingerea că omul nu și-a întrerupt activitatea obișnuită, dar a trecut în categoria asociațiilor

ASEM, sunt afiliați în continuare la ASEM, lucrează în continuare într-o societate prietenoasă inter-generațională.

Toți Seniorii ASEM produc bunuri în cadrul angajării universității lor în viitor: o conferință națională sau internațională organizată în cadrul activității intergeneraționale a ASEM este produs ASEM. Un curs de limbi străine pentru seniori este un produs ASEM, un curs de antrenament în proiectarea proiectelor de IMM pentru activitatea seniorală este alt produs ASEM. O șezătoare de suflet și un workshop tematic constituie alt produs ASEM. O excursie, un turism, o vizionare în comun a unui spectacol, o serbătoare festivă, o aniversare, o comemorare, un Crăciun și un An Nou petrecut împreună reprezintă, de asemenea, un alt set de produse ASEM.

Un set de activități au fost propuse în mod general în articolul “Conlucrare intergenerațională seniorală constituie baza unei universități”, publicat în **Revista “Curierul Economic”, Nr. 7-8 din octombrie 2019**, ca de exemplu:

- 1) Formarea de personal, care să asigure desfășurarea în bune condiții a activităților de mai sus;
- 2) Organizarea de manifestări (conferințe, simpozioane, expoziții, cursuri, manifestări culturale și științifice, concursuri);
- 3) Realizarea de documente audio-vizuale, tipărirea de buletine informative, publicarea în reviste speciale, precum și alte mijloace de informare;
- 4) Inițierea și desfășurarea schimburilor de experiență cu persoane, asociații și instituții cu activități similare, din Țară și din străinătate;
- 5) Inițierea și desfășurarea programelor intergeneraționale de cercetare și educaționale în scopul cercetării și învățării de-a lungul întregii vieți, în special pentru persoanele în vârstă.

Conlucrarea spiritual, intelectuală și materială în domeniile științifice, educaționale, economice și sociale a seniorilor este o activitate psihologică de îndeplinire a scopurilor vieții lor în ASEM.

Asociația „Seniorii ASEM” reprezintă CONTinuitatea ACTivității de BUNăstare și PROducere a SENIORILOR din ASEM!

Referințe

- [1] It’s Your Ship. Management Techniques from the Best damn Ship in the Navy. By Captain D. Michael Abrashoff, Business Plus Publishing, 2002, New York, Boston, 212 pages.
- [2] Vinogradov, N. „Новое дело в 50+. Как прошёл учебный год у предпенсионеров” (“Afaceri nouă la 50+. Cum a trecut anul școlar la pre-pensionari”), În “Аргументы и Факты” № 49, Decembrie 2019, p. 28,
- [3] https://aif.ru/money/business/novoe_delo_v_50_kak_proshyoluchebnyygod_u_predpensionerov

Decizie. Consiliul de Administrare AS ASEM organizează pe data de **21 noiembrie 2019** **Prima Adunare Generală a AS ASEM.**

Prezentăm reperele cele mai importante de urmat, care sunt incluse în baza componentelor necesare pentru inițierea Asociației Seniorale:

- (1) Algoritmul Inițierii Asociației Seniorale,
- (2) Chestionarul Senioral: „Necesitățile Asociațiilor Seniorale”,
- (3) Statutul Academiei Seniorale (Model: Regulamentul Asociației „Seniorii ASEM”).
- (4) Componenta Comitetul de Inițiativă pentru constituirea Asociației Seniorale (Model 1: Comitetul de Inițiativă pentru constituirea Asociației „Seniorii ASEM”) și (5) agenda activităților ei,

acumulată în baza chestionării seniorilor de la Întreprinderea – Mamă (Model 2: Agenda Asociației „Seniorii ASEM” pentru Anul 2023).

Rezultatul executării Agendei de Inițiere a Asociației Seniorale îl constituie (A) Procesul-verbal al ședinței Organului de conducere a Întreprinderii – Mamă, unde este creată Asociația Seniorală și (B) Ordinul Conducătorului Întreprinderii – Mamă despre inițierea Asociației Seniorale cu aprobarea componentei Consiliului de Administrare a Asociației Seniorale prezent create.

Model 1: Extras din procesul-verbal nr. 5 al ședinței Senatului ASEM din 23 decembrie 2019: Despre crearea Asociației „Seniorii ASEM”

S-a decis:

1. A accepta înființarea Asociației „Seniorii ASEM”
2. A aproba Regulamentul Asociației „Seniorii ASEM”

Model 2: Ordin Nr. 292-Adin 27.12.2019:

1. Se înființează în cadrul ASEM Asociația „Seniorii ASEM”, începând cu 02 ianuarie 2020, care va activa în baza Regulamentului propriu.

2. Se desemnează în funcția de președinte al Asociației „Seniorii ASEM” – dl Dumitru TODO-ROI, doctor habilitat, profesor universitar.

3. Se aprobă componența **Consiliului de Administrare al Asociației „Seniorii ASEM”**, după cum urmează:

1. **Todoroi Dumitru – președinte**
2. **Chircu Pavel – prim vice-președinte**
3. **Chistruga Boris – vice-președinte**
4. **Țurcanu Viorel – vice-președinte**
5. **Șișcanu Nadejda – membru**
6. **Matei Constantin – membru**
7. **Chicu Elena – secretar**

5.1. ALGORITMUL Inițierii Asociației Seniorale.

Activitățile de bază pentru a iniția o Asociație Seniorală constituie „ALGORITMUL Inițierii Asociației Seniorale” și este compus din următorii pași:

1 Crearea Grupului de Inițiativă de Creare a Asociației Seniorale.

2 Analiza, Discutarea și Crearea Statutului (Regulamentului) juridic de activitate a Asociației Seniorale

3 Crearea Chestionarului Senioral: „Seniorii Asociației Seniorale”);â

3.1. Discutarea și Multiplicarea Chestionarului de interviuare a seniorilor din „Întreprinderea – Mamă”;

4 Repartizarea Chestionarului membrilor Grupului de Inițiativă de Creare a Asociației Seniorale cu programarea agendei procesului de interviuare;

5 Chestionarea Seniorilor și Colectarea datelor componentiale ale indivizilor, colectivelor și grupurilor de seniori, a necesităților și doleanțelor lor de activitate în cadrul Asociației Seniorale;

6 Crearea Listelor Seniorilor chestionați cu date corecte de identificare și comunicare cu divizarea în colective distincte de Seniori:

6.1. Grupa 1: Pre-pensionarii (**angajații**);

6.2. Grupa 2: Pensionarii cu ocupație temporară (**asociații**); 6.3. Grupa 3: Pensionarii voluntari (**afiliați**);

- 7 Cumularea datelor Colectate și Crearea Agendei Generale de Activitate a Asociației Seniorale;
- 8 Discutarea și crearea primelor Grupe Speciale de Interese (GSI):
 - 8.1. Evidențierea direcțiilor de activitate (GSI- Grupa Specială de Interese),
 - 8.2. Crearea Agendelor GSI ale Asociației Seniorale;
 - 8.3. Analiza, selectarea și propunerea posibilităților Șefi de GSI;
 - 8.4. Discutarea componenței de GSI a Asociației Seniorale și Agendele lor;
 - 8.5. Propunerea și Discutarea componenței Consiliului de Administrare a Asociației Seniorale;
9. Pregătirea Adunării Generale a Seniorilor:
 - 9.1. Data și locul petrecerii Adunării Generale;
 - 9.2. Discutarea Agendei Generale de activitate a Asociației Seniorale și Aprobarea ei;
 - 9.3. Discutarea și Aprobarea Statutului (Regulamentului) Asociației Seniorale;
 - 9.4. Aprobarea componenței Listei Seniorilor Asociației Seniorale și Grupurilor de Seniori;
 - 9.5. Discutarea listei de GSI, a Agendelor lor de activitate și Aprobarea lor;
 - 9.6. Votarea Consiliului de Administrare a Asociației Seniorale;
 - 9.7. Aprobarea Creării Asociației Seniorale;
- 10 Prima ședință a Consiliului de Administrare a Asociației Seniorale:
 - 10.1. Repartizarea funcțiilor (Responsabil de activitatea GSI-urilor, Contabilitatea, Secretariatul, etc)
 - 10.2. Discutarea și Aprobarea Agendei de activitate a Consiliului de Administrare a Asociației Seniorale;
11. Primii pași de activitate a Asociației Seniorale:
 - 11.1. Executarea Agendei Generale a Asociației Seniorale și a Agendelor GSI-lor;
 - 11.2. Examinarea, Selectarea și Alegerea Întreprinderilor Medii și Miglocii (ÎMM) locale de conlucrare în cadrul avansării bunăstării seniorilor prin procesele de CONSUM și PRODUCE a bunurilor materiale și sociale;
 - 11.3. Analiza, Selectarea și Contactarea ÎMM-urilor din localitățile înfrățite de peste Prut, asigurând Conlucrarea frățască de atingere a Scopului Măreț de Reintegrare a Neamului Românesc;
 - 11.4. Acumularea necesităților și cerințelor Seniorale, Economice și Sociale ale localităților și membrilor Asociației cu scopul de perfectare pentru anii viitori a Proiectelor Transfrontaliere, Europene și Internaționale de evoluție a Asociațiilor Seniorale.

Responsabilii de inițierea Asociațiilor Seniorale în Republica Moldova pentru Anul 2024 sunt deputații Primului Parlament al Republicii Moldova (Anii 1991-1994) - Parlamentul Independenței.

De asemenea sunt încheiate Acorduri de Parteneriat între Asociația „Seniorii ASEM” cu Uniunea Pensionarilor din Republica Moldova (UPRM) și Asociația Obștească ”Parlamentul Independenței” (AO PI), care au ca scop crearea de Asociații Seniorale în următorii 3 ani pentru toți cei 800 000 de oameni în vârstă din Republica Moldova cu extinderea activităților și în spațiul Românesc.

5.2. Chestionarul Senioral: „Seniorii Asociației Seniorale”.

Pentru a crea o Asociație seniorală la Întreprinderea – Mamă este necesar de evidențiat necesitățile și dorințele celor trei grupe de seniori: **angajații**, **asociații** și **afiliații**. Rezultatele chestionării acestor trei grupe de seniori dă posibilitate Comitetului de inițiativă să stabilească componența colectivului viitoarei Asociații Seniorale și să stabilească structura internă a asociației seniorale, posibile Grupe Speciale de Interese și agenda de activitate a lor.

Deci parcurgem chestionarea!

Stimate respondent!

Vă rugăm să participați la acest sondaj, care își propune să identifice opinia Dvs privind starea subiectivă de bine, acceptarea de sine, necesitățile și dorințele Dvs de a acțiune în cadrul Asociației Seniorale la Întreprinderea – Mamă. Sondajul este anonim. Vă rugăm să semnați că vă dați consimțământul de a participa la sondaj. Declarăm confidențialitatea rezultatelor. Acestea vor fi folosite numai în valori sumare pentru cercetarea noastră de creare a Asociației Seniorale.

Prin completare a acestui formular îmi exprim acordul pentru prelucrarea statistică globală a informațiilor obținute.

Cunosc că datele colectate în urma acestui demers științific au caracter confidențial și nu vor fi furnizate persoanelor neautorizate _____(semnătura).

Vă rugăm să ne furnizați câteva informații personale necesare pentru prelucrarea diferențiată a datelor statistice și adaptarea Asociației Seniorale Generale la condițiile Asociației Seniorale prezente în proces de inițiere.

E-mail Dvs:

Telefonul Dvs :

Vârsta dvs: ____ (notați)

Cetățean(că) a Republicii Moldova:

Da

Nu

Cetățean(că) a României:

Da

Nu

Sexul: ____ (notați)

1 Bărbat

2 Femeie

Nivel educațional:

1. Studii universitare

2. Gradul de facultate

3. Diplomă de licență

4. Gradul de master

5. Doctorat

6. Profesional

7. Adaugă opțiunea

Starea civilă:

1. Căsătorit
2. Singur
3. Divorțat
4. Văduv
5. Adăugare opțiune

Când împliniți sau ați împlinit vârsta de pensionare?

Pentru persoanele până la pensie _____ (notați în ani)

Pentru persoanele pensionate _____ (notați în ani)

Câți ani de când ați împlinit vârsta de pensionare? _____ (notați în ani)

Câți ani mai aveți până când veți ajunge la vârsta de pensionare? _____ (notați în ani)

Dacă nu sunteți pensionat, care este ocupația Dvs de bază ? _____

Dacă sunteți pensionar, alegeți o opțiune care vi se potrivește:

1. Rămân activ, asociat (angajat cu activitate redusă)
2. Nu sunt angajat, dar rămân activ
3. Sunt activ, fiind preocupat de problemele de familie, de îngrijirea de sine
4. Altceva _____
5. Adăugare opțiune

Nivelul Dvs de venituri:

1. Mare
2. Mediu
3. Scăzut
4. Adăugare opțiune

Instrucțiuni: Pentru fiecare dintre următoarele afirmații și / sau întrebări vă rugăm să încercuiți punctajul pe scară, pe care îl considerați cel mai potrivit pentru Dvs.

Prima dimensiune: Sentimentul de a fi fericit.

Punctaj negativ	-3	-2	-1		0	1	2	3	Punctaj pozitiv
1. În general, mă consider									
O persoană nu prea fericită	-3	-2	-1		0	1	2	3	Foarte fericit/ă
2. În comparație cu colegii mei sunt									
Mai puțin fericit/ă	-3	-2	-1		0	1	2	3	Mai fericit/ă
3. Unii oameni sunt, în general, foarte fericiți. Ei se bucură de viață, indiferent de ceea ce li se întâmplă, profită maximal de tot și de toate. În ce măsură această caracterizare te descrie?									

ASOCIAȚII SENIORE LA ÎNTREPRINDEREA – MAMĂ

Deloc	-3	-2	-1		0	1	2	3	În cea mai mare măsură
4. Unii oameni sunt, în general, foarte nefericiți. Deși nu sunt deprimat/ă, eu niciodată nu sunt des- tul de fericit/ă cum ar urma să fiu. În ce măsură această caracterizare te descrie?									
În cea mai mare măsură	-3	-2	-1		0	1	2	3	În cea mai mare măsură
5. În fiecare dimineață me trezesc cu un sentiment de a trăi o zi fericită?									
Deloc	-3	-2	-1		0	1	2	3	În cea mai mare măsură

A doua dimensiune: **Acceptarea de sine.**

6. Cred că sunt un om demn, nu mai puțin merituos decât colegii mei.									
Deloc	-3	-2	-1		0	1	2	3	În cea mai mare măsură
7. Posed multe calități pozitive.									
Deloc	-3	-2	-1		0	1	2	3	În cea mai mare măsură
8. Sunt satisfăcut de mine și cred că merit stima celor din jur.									
Deloc	-3	-2	-1		0	1	2	3	În cea mai mare măsură
9. Mă caracterizează multe capacități și aptitudini deosebite.									
Deloc	-3	-2	-1		0	1	2	3	În cea mai mare măsură
10. Consider că prezint importanță pentru oamenii care mă înconjoară.									
Deloc	-3	-2	-1		0	1	2	3	În cea mai mare măsură

A treia dimensiune: **Controlul asupra mediului.**

11. Oamenii care mă cunosc, chiar insuficient de mult,									
Îmi pot ușor defini trăirile	-3	-2	-1		0	1	2	3	Nu pot să-mi identifice trăirile, pe care de controlez cu ușurință
12. În diverse situații și cu oameni diferiți									
Mă comport la fel	-3	-2	-1		0	1	2	3	Mă comport în conformitate cu circum- stanțele
13. Cred că aş fi fost un bun actor									
Deloc	-3	-2	-1		0	1	2	3	Cu siguranță
14. Ca să înviez un grup sau să diminuez din tensiune, pot cu ușurință să glumesc și să-i distrez pe oameni									
Deloc	-3	-2	-1		0	1	2	3	Întotdeauna
15. Pentru a câștiga simpatia și a reuși în lucruri importante, mă prezint conform așteptărilor celor- lalți									

ASOCIAȚII SENIORALE LA ÎNȚEPRINDERE - MAMĂ

Deloc	-3	-2	-1		0	1	2	3	Întotdeauna
-------	----	----	----	--	---	---	---	---	-------------

A patra dimensiune: Autonomie.

16. Când mă lansez într-un proiect, într-o afacere, sau încep un lucru nou									
Întotdeauna am temeri și neîncredere în succes	-3	-2	-1		0	1	2	3	Sunt încrezut în succes
17. Dacă merg la medic pentru o investigație									
Mă tem că o să mi se comunice despre vreun diagnostic neplăcut	-3	-2	-1		0	1	2	3	Sunt încrezut că am o stare de sănătate foarte bună
18. Când sunt solicitat de șef									
Aștept să fiu certat sau să mi se ofere o însărcinare dificilă	-3	-2	-1		0	1	2	3	Consider că voi primi o veste sau ofertă plăcută
19. Când fac cunoștință cu un om/cu oameni noi									
Sunt vigilent și nu dau "toate cărțile pe față"	-3	-2	-1		0	1	2	3	Sunt deschis și încrezător
20. Dacă în stradă un necunoscut/o necunoscută mă privește cu atenție și îmi zâmbește									
Îmi verific exteriorul și încerc să ghicesc ce l-a amuzat	-3	-2	-1		0	1	2	3	Îi zâmbesc și mă bucur că oamenii îmi împărtășesc dispoziția bună

A 5-a dimensiune: Relații pozitive cu ceilalți.

21. Mă simt confortabil în mediul colegilor mei (muncă, studii), a prietenilor									
Deloc	-3	-2	-1		0	1	2	3	Întotdeauna
22. Când merg la o întrunire și întâlnesc oameni noi									
Am nevoie de mai mult timp pentru a mă acomoda	-3	-2	-1		0	1	2	3	Mă acomodez pe dată
23. Dacă în mediul meu apropiat (familie, prieteni) se manifestă vreun conflict									
Mă indispon și mă retrag	-3	-2	-1		0	1	2	3	Mă implic în rezolvarea lui
24. Îmi reușește să găsesc limbă comună cu oameni diferiți de mine (după vârstă, statut social, convingeri etc.)									
Deloc	-3	-2	-1		0	1	2	3	Întotdeauna
25. Cred că dacă m-aș pomeni într-o țară, unde n-am mai fost niciodată									

M-aș acomoda dificil sau chiar nu m-aș acomoda deloc	-3	-2	-1		0	1	2	3	M-aș acomoda într-un timp scurt
--	----	----	----	--	---	---	---	---	---------------------------------

A 6-a dimensiune: Scopul și sensul vieții.

26. Tot de ce dispun acum se prezintă ca un rezultat al planurilor și scopurilor realizate ale mele									
Dimpotrivă – e un rezultat al eșecurilor mele	-3	-2	-1		0	1	2	3	Cu siguranță că e așa
27. Viața mea are sens și importanță									
Deloc așa	-3	-2	-1		0	1	2	3	Cu siguranță că e așa
28. Dacă n-am realizat ce mi-am propus, e din cauza									
Circumstanțelor și reavoinței oamenilor	-3	-2	-1		0	1	2	3	Timpului prea scurt rezervat pentru aceasta, dar oricum voi realiza
29. Ronald Reagan a spus "Filozofia mea despre viață este că dacă ne-am stabilit un scop în viață și lucrăm din greu să realizăm acel scop, nu vom pierde niciodată, cumva vom ieși în câștig"									
Nu sunt de acord cu această afirmație	-3	-2	-1		0	1	2	3	Sunt într-un tot de acord cu această afirmație
30. "Sunt două feluri de a-ți trăi viața... Unul - de a crede că nu există miracole. Altul - de a crede că totul este un miracol" (Albert Einstein)									
Sunt de acord cu prima afirmație	-3	-2	-1		0	1	2	3	Sunt de acord cu a doua afirmație

A 7-a dimensiune: Prin muncă omul e slăvit!

31. Tot de ce dispun acum se consideră un rezultat al eforturilor mele de a crea o uscătorie de fructe									
Dimpotrivă – e un rezultat al eșecurilor mele	-3	-2	-1		0	1	2	3	Cu siguranță că e așa
32. Experiența de viață mă îndeamnă să deschid o lăptărie în localitate , care va demonstra, că nu am uitat ce am fost !									
Deloc așa	-3	-2	-1		0	1	2	3	Cu siguranță că e așa
33. Pe vremuri lăna avea o valoare mare. Vreau să reînvie prelucrarea lânii pentru a revigora industria covoarelor moldovenești de odinioară									
Nici prin gând nu mi-a trecut așa ceva	-3	-2	-1		0	1	2	3	Timpul prea scurt rezervat pentru aceasta, dar oricum voi realiza
34. Pieile de miel stau la baza frumoaselor căciuli basarabene. Este necesar să se revigoreze industria de prelucrare a pielii .									

Dimpotrivă – nu mă interesează	-3	-2	-1		0	1	2	3	Doresc să activez în acest domeniu
35. Pe timpuri funcționa activitățile de colectare a surplusurilor de fructe și legume de la gospodăriile țărănești, care erau realizate proaspete sau se prelucrau industrial. E necesară renașterea acestei afaceri.									
Nu sunt de acord cu această afacere	-3	-2	-1		0	1	2	3	Sunt întru totul de acord cu această afacere
36. Horele, șezătoarele și dansurile basarabene au fost domeniile, care specificau spiritul și inteligența basarabeană. Revigorarea acestei activități culturale e necesară.									
Nu mă preocupă o așa afacere	-3	-2	-1		0	1	2	3	Sunt de acord cu această afirmație
37. Ecologia localurilor publice reprezintă etica și estetica localității. Oaspeții prețuiesc enorm aceste elemente „de gospodărire” în localitate ; e necesar de dezvoltat acest aspect vizual al localului.									
Nu mă preocupă esteticul localului	-3	-2	-1		0	1	2	3	Susțin această activitate
38. Vârstnicii reprezintă creierul și experiența seniorală a societății. Conlucrarea spirituală, intelectuală și materială inter-generațională constituie baza societății.									
Nu mă preocupă această colaborare	-3	-2	-1		0	1	2	3	Susțin activitățile inter-generaționale
39. Vârstnicii-seniorii societății pot, au necesitate și în majoritatea cazurilor au posibilitate să fie nu doar numai consumatori a bunurilor sociale și economice, dar să fie și producători a acestor bunuri.									
Nu mă preocupă munca seniorilor	-3	-2	-1		0	1	2	3	Susțin implicarea seniorilor în procesul de producere

Vă mulțumim.

5.3. Statutul Asociației Seniorale (Model: **Regulamentul Asociației „Seniorii ASEM”**)

APROBAT
prin Decizia Senatului ASEM din 23 decembrie 2019,
Proces - verbal nr. __.
Președintele Senatului, Rector,
Prof. univ., doctor hab. în șt. econ., Academician AȘM
Dl. Gr. Belostecinic

Regulamentul Asociației „Seniorii ASEM”

I. DISPOZIȚII GENERALE

Art. 1. Senior al ASEM este profesorul – reprezentant a unei din următoarele 3 grupe de profesori ASEM:

- profesorii, care vor fi pensionați în următorii 5 ani: profesorii angajați,
- profesorii pensionari cu activitate part-time: profesorii asociați și
- profesorii pensionari fără activitate: profesori afiliați.

Seniorul ASEM este persoană afiliată în ASEM.

Art. 2. Prezentul Regulament stabilește domeniile de activitate și atribuțiile Asociației „Seniorii ASEM” (în continuare AS ASEM), modul de activitate și de interacțiune cu celelalte organe de conducere și de control ale Academiei de Studii Economice a Moldovei (în continuare ASEM).

Art. 3. AS ASEM este subdiviziune a ASEM și activează în baza Regulamentului de ordine internă a ASEM și prezentului Regulament.

II. DEFINIȚIE ȘI SCOP

Art. 4. Asociația „Seniorii ASEM”, este o subdiviziune a ASEM, care va promova valorile democrației a statului de drept, constituită prin asocierea liberă a seniorilor ai ASEM (din Țară sau de peste hotare), din toate categoriile, aparținând asigurărilor sociale de stat sau celorlalte sectoare de activitate, fără deosebire de origine etnică, religie, sex, categorie socială, opțiuni politice și filozofice în scopul sprijinirii, într-ajutorării, și apărării drepturilor și intereselor legitime ale profesorilor pensionari din ASEM și altor categorii defavorizate, conform cu Recomandările ONU și cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, în vederea realizării acestora în condiții de eficiență și în beneficiul membrilor săi fără discriminări sau privilegii.

Art. 5. Scopul general al Asociației „Seniorii ASEM” constă în asigurarea unei reale protecții sociale, a unui trai decent, de sprijinire și într-ajutorare astfel încât pensionarii, vârstnicii și alte persoane defavorizate să beneficieze de:

- un trai în demnitate și în siguranță;
- libertățile și de apărarea drepturilor omului;
- acces la hrană, adăpost, îmbrăcăminte și îngrijirea sănătății;
- acces la resursele culturale, spirituale și recreative ale societății;
- o integritate reală în societate;
- acces la activități aducătoare de venituri;
- participarea activă la formarea și aplicarea politicii, care le afectează bunăstarea;

- posibilitatea transferării experienței și a cunoștințelor personale generațiilor de tineri;
- acces la asistența medicală și medicamente gratuite sau compensate, cât și la bilete de tratament, odihnă și recuperare subvenționate de stat;
- promovarea, apărarea și garantarea intereselor și drepturilor legitime ale pensionarilor pentru creșterea calității vieții și demnității, cât și a libertății de opinie a acestora.

Art. 6. Scopurile și obiectivele principale ale Asociației „Seniorii ASEM” sunt:

- promovarea și apărarea intereselor seniorilor, ocrotirea drepturilor acestora pentru creșterea calității vieții și a demnității;
- sprijinirea și ajutorarea seniorilor;
- organizarea de activități cu caracter social, cultural și civic, în care să fie antrenați membrii proprii.

În acest scop, Asociația „Seniorii ASEM” i-și declară dreptul de a colabora cu toate organizațiile sindicale, ale pensionarilor, partide politice, organizații cu caracter civic, umanitar, social, cultural, instituții guvernamentale și neguvernamentale dispuse dezinteresat de a susține realizarea drepturilor profesorilor pensionari, având independența absolută față de acestea, de asemenea, Asociația „Seniorii ASEM” colaborează și întreține relații cu toate uniunile și organizațiile constituite pe criterii de etnie pentru a le apăra interesele pensionarilor acestora.

III. MIJLOACE DE REALIZARE A SCOPURILOR ȘI A OBIECTIVELOR

Art. 7. Pentru realizarea scopului propus și pentru promovarea și apărarea intereselor seniorilor Asociația „Seniorii ASEM” (AS ASEM) va desfășura următoarele acțiuni:

- stabilirea relațiilor de colaborare, informare și ajutorare cu asociații sau alte organisme similare sau care se preocupă de problemele vârstei a treia din Țară și străinătate;
- efectuarea studiilor cu caracter social și economic în vederea determinării condițiilor reale ale calității vieții celor de vârsta a treia, în vederea susținerii revendicării drepturilor acestora;
- exprimarea publică în presă, radio, televiziune și alte mijloace precum și față de organele statului (Președinție, Parlament, și Guvern) opiniile în ceea ce privește situația vieții și sănătății seniorilor din ASEM și alte probleme specifice acestora și să facă propuneri pentru redresarea situației precare a acestora;
- colaborarea cu toate organizațiile de pensionari pentru că împreună să inițieze acțiuni pentru revendicarea drepturilor ce li se cuvin profesorilor pensionari cât și altor categorii sociale defavorizate;
- organizarea acțiunilor de protest în cazul neasigurării condițiilor elementare de viață, nesoluționării intereselor specifice vârstei a treia și nerespectării de către organele Administrației de Stat a drepturilor profesorilor pensionari;
- efectuarea de demersuri și intervenții către Organismele Statului pentru a fi admisă ca partener legal la negocierile și elaborarea de proiecte cu caracter normativ care privesc viața profesorilor pensionari;
- milităria pentru unitatea tuturor categoriilor de pensionari, pentru a acționa în mod eficient în apărarea drepturilor și intereselor acestora, cât și ale altor categorii sociale defavorizate;
- acționarea permanentă pentru asigurarea unei concordanțe între nivelul pensiilor, salariilor, preturilor și al tarifelor, în scopul prevenirii în continuare a degradării vieții și sănătății profesorilor pensionari și pentru îmbunătățirea nivelului de trai al acestora;
- efectuarea de demersuri la instituțiile abilitate pentru recalcularea tuturor pensiilor în raport de studii, funcția deținută, vechime, grupa de muncă și contribuția la fondul de pensii, precum și pentru recorelarea pensiilor dinainte de 1989 cu pensiile recente;

- înțeprinderea de acțiuni legale de într-ajutorare a persoanelor cu venituri mici sau fără nici un venit;

- intervirea la forurile competente pentru a acorda profesorilor pensionari unele înlesniri, reduceri si gratuități pentru tratamente medicale, procurare de medicamente, proteze, reduceri de tarife pe calea ferata, pe mijloacele de transport în comun terestre si fluviale, la abonamente radio, TV, telefon, reduceri de impozite si taxe;

- participarea activă împreună cu celelalte organizații ale pensionarilor, în vederea realizării unei legislații corespunzătoare, democratice, moderne, nediscriminatorii în ceea ce privește cuantumul pensiilor si celorlalte drepturi care să asigure o protecție socială reală a profesorilor pensionari;

- acordarea de ajutoare profesorilor pensionari cu pensii mici, în baza unor sponsorizări, donații, cotizații si alte venituri legale;

- intervenirea către instituțiile statului si alte organisme ale administrației publice locale în cazul încălcării drepturilor legitime ale profesorilor pensionari;

- organizarea de acțiuni sociale, cultural educative si civice pentru profesorii pensionari si vârstnici;

- solicitarea efectuării de către instituțiile de specialitate ale statului a unor studii si analize privind condițiile de viața ale profesorilor pensionari;

- înțeprinderea de alte acțiuni admise de lege pentru apărarea drepturilor legitime ale profesorilor pensionari;

- colaborarea cu asociații, fundații, organizații civice și culturale, partide politice și instituții ale statului în vederea realizării scopurilor AS ASEM.

Art. 8. Activități cu caracter umanitar pentru sprijinirea și ajutorarea seniorilor

a) Acordarea de asistență sanitară, socială, juridică, culturală și spirituală.

b) Organizarea de activități de caritate prin ajutor reciproc, prin donații sau sponsorizări, prestarea de servicii gratuite în favoarea celor lipsiți de mijloace materiale.

c) Constatarea prin anchete sociale și sprijinirea materială a membrilor săi aflați în dificultate, suferinzi, bolnavi, în general a persoanelor părăsite sau fără rude apropiate.

d) Orice alte acțiuni umanitare la cererea celor aflați în dificultate.

De asemenea, Asociația „Seniorii ASEM” va colabora și acționa împreună cu instituțiile și organizațiile de handicapați, pentru sprijinirea pe toate căile a profesorilor pensionari din aceasta categorie.

AS ASEM va iniția activități cu caracter educativ si de divertisment de tipul:

- organizarea de excursii în Țară și străinătate gratuite sau cu prețuri reduse;

- organizarea cu sprijinul teatrelor și altor instituții culturale de spectacole gratuite sau cu preț redus pentru profesorii pensionari și membrii lor de familie;

- organizarea de dialoguri, conferințe, simpozioane, reuniuni, etc. la care sa participe personalități ale vieții culturale și științifice din Țară și străinătate;

- organizarea de echipe sau formațiuni artistice, cluburi etc.;

- prezentarea de filme și casete video cu caracter educativ si informativ.

IV. DENUMIREA SI SEDIUL AS ASEM

Art. 9. Denumirea subdiviziunii ASEM este:

Asociația „Seniorii ASEM” (Acronym: **AS ASEM**)

Aceasta denumire va fi respectată în toate documentele, anunțurile și relațiile ASEM cu alte instituții din Țară și străinătate.

Art. 10. Sediul subdiviziunii AS ASEM este în:

Municipiul Chișinău, str. Mitropolit G. Bănulescu-Bodoni, nr. 59, bloc B, oficiu 607 „B”.

Telefon fix: +373 022 402893,

Fax: +373 022 221968

Telefon mobil: +373 069367027

Sediul asociației va putea fi schimbat prin hotărârea Consiliului de Administrare al AS ASEM.

Art. 11. În activitatea Asociației „Seniorii ASEM” pot fi antrenate facultățile, departamentele și ale subdiviziuni ale ASEM în conformitate cu legislația în vigoare.

V. DURATA SI PATRIMONIUL ASOCIATIEI

Art. 12. Asociația „Seniorii ASEM” (AS ASEM) se constituie pe termen nedeterminat.

Art. 13. Patrimoniul inițial al AS ASEM se compune din beneficii transmise în gestiune de ASEM, după cum urmează:

- un calculator ACER Pentium, în valoare de 8000 lei;
- un fond financiar în valoare de 1000 lei.

Acest patrimoniu va putea fi majorat prin donații, sponsorizări, subvenții de la simpatizanți, persoane fizice și juridice, cât și din cotizații și donații din partea AS ASEM.

Asociația „Seniorii ASEM” î-și va desfășura activitatea în Biroul 607, Blocul „B” al ASEM.

VI. MEMBRII AS ASEM.

Art. 14. Pot fi membri ai Asociației „Seniorii ASEM” (AS ASEM) cetățenii moldoveni, inclusiv cei cu domiciliul în străinătate, care au calitatea de pensionari / limita de vârstă, de serviciu, invaliditate, urmaș / indiferent de categoria de pensie, precum și membrii de familie ai acestora aflați în întreținerea lor, fără deosebire de naționalitate, sex, credința religioasă, convingeri politice, pregătire profesională, care au luat cunoștința de prevederile prezentului Regulament, și-au exprimat adeziunea la AS ASEM în scris și care se obligă să respecte Regulamentul asociației.

De asemenea, pot fi membri ai AS ASEM și persoanele care sunt în ultimii ani de activitate în ASEM (1 - 5 ani înainte de pensionare) și care doresc prin calitatea de membru să sprijine și să susțină moral și material AS ASEM.

Membrii AS ASEM sunt fondatori, asociați, susținători, simpatizanți și onorifici.

Membrii fondatori sunt:

Persoanele fizice sau juridice moldovene sau străine care au o contribuție deosebită la constituirea Asociației (crearea patrimoniului inițial, conceperea și elaborarea documentelor constitutive, acțiunile de legalizare, etc.) care au semnat actul de constituire și sau angajat să sprijine în continuare AS ASEM la îndeplinirea scopurilor sale.

Membrii asociați sunt:

Persoanele fizice și juridice moldovene sau străine care nu au semnat documentele de constituire ale asociației, dar recunosc Regulamentul acesteia și se obligă să contribuie financiar la sprijinirea programelor și scopurilor AS ASEM.

Membrii simpatizanți și susținători sunt:

Persoanele fizice care nu au semnat documentele de constituire ale asociației dar recunosc Regulamentul acesteia și plătesc o cotizație simbolică.

Membrii onorifici sunt:

Persoanele fizice moldovene sau străine, de înaltă reputație în domenii care aparțin sau care au tangență cu profilul de activitate al asociației și care încurajează și apreciază sistematic și în continuu public ideile, scopurile și acțiunile AS ASEM.

Art. 15. Primirea ca membru al asociației sau retragerea din AS ASEM se face pe baza de cerere individuală (adeziune) aprobată de Președintele AS ASEM.

Art. 16. Fiecare membru al asociației plătește o taxă de înscriere, precum și o cotizație lunară în valoare de 50 lei.

Art. 17. Membrii Asociației „Seniorii ASEM” au următoarele **drepturi**:

a) să beneficieze de sprijinul umanitar precum și de totalitatea acțiunilor întreprinse de Asociație conform scopurilor propuse;

b) să participe la toate ședințele, adunările Asociației;

c) să facă propuneri pentru îmbunătățirea activităților, să aleagă și să fie aliați în organele de conducere ale Asociației și afiliilor de care aparțin;

d) să beneficieze de ajutorul Asociației în apărarea drepturilor economice și sociale în caz de încălcarea acestora;

e) să exprime poziția personal în probleme ce vizează viața Asociației;

f) să fie informați permanent asupra oricăror acțiuni și hotărâri ale Asociației;

g) să facă propuneri, observații, proiecte de hotărâri și măsuri ferme pentru perfecționarea activității Asociației;

h) să publice articole în presa Asociației.

Art. 18. Membrii Asociației „Seniorii ASEM” au următoarele **îndatoriri**:

a) să respecte prevederile Regulamentului AS ASEM și hotărârile luate de Adunarea Generală a Asociației;

b) să acționeze pentru realizarea scopurilor și obiectivelor Asociației;

c) să respecte ordinea și disciplina de organizație, să nu aducă prejudicii prin comportament, atitudini sau acțiuni personale bunului mers al activității Asociației;

d) să sprijine Asociația material sau prin participare la acțiunile organizate de aceasta, în special cele cu caracter umanitar, să contribuie în măsura posibilităților la constituirea fondului de sprijin și ajutor al membrilor aflați în dificultate;

e) să se comporte demn, moral în toate împrejurările și să se apere onoarea și prestigiul AS ASEM;

f) să contribuie la realizarea și promovarea unui mod de lucru democratic;

g) să achite cotizația lunară.

Art. 19. Încetarea calității de membru

Calitatea de membru al Asociației „Seniorii ASEM” încetează în cazul:

- excluderii pentru abateri de la prevederile Regulamentului,
- decesului.

VII. CADRUL ORGANIZATORIC

Art. 20. Organele de conducere a Asociației „Seniorii ASEM” sunt:

- Adunarea Generală a AS ASEM.

Art. 21. Adunarea Generală a AS ASEM este organul suprem de conducere al Asociației „Seniorii ASEM” și se compune din totalitatea membrilor Asociației și are următoarele componente:

- a) Stabilește strategia și obiectivele asociației;
- b) Aprobă bugetul de venituri și cheltuieli și bilanțul contabil;
- c) Alege pe funcții și revoca membrii AS ASEM;
- d) Aprobă înființarea, la necesitate, de subdiviziuni;
- e) Modifică actul constitutiv sau Regulamentul;
- f) Dizolvă sau lichidează Asociația „Seniorii ASEM” și stabilește destinația bunurilor rămase la lichidare;
- g) Execută alte atribuțiuni prevăzute de legislația în vigoare sau Regulament;
- h) Stabilește taxa de înscriere în AS ASEM ;
- i) Stabilește cotizația lunară (Taxa de înscriere este de 50 lei iar cotizația lunară de 50 lei);
- j) Adunarea Generală a AS ASEM se întrunește cel puțin odată pe an;
- k) Hotărârile Adunării Generale se iau cu majoritatea simplă de voturi a celor prezenți la ședință;
- l) Adunarea Generală a AS ASEM este statutară când sunt prezenți jumătate plus unu din membrii Asociației;
- m) Hotărârile luate de Adunarea Generală a Asociației în limitele legii, ale actului constitutiv și a Regulamentului sunt obligatorii pentru toți membrii;
- n) Hotărârile Adunării Generale care încalcă legea, actul constitutiv sau Regulamentul pot fi atacate în justiție de către orice membru asociat în 15 zile de la data de când a luat cunoștința de hotărâre.

Art. 22. Președintele AS ASEM are următoarele atribuții:

- a) asigură conducerea curentă a AS ASEM pentru îndeplinirea hotărârilor Adunării Generale a AS ASEM;
 - b) coordonează activitatea subdiviziunilor Asociației;
 - c) stabilește strategia și aplică tactica necesară realizării scopurilor AS ASEM;
- Președintele AS ASEM reprezintă AS ASEM în raporturile acestuia cu persoanele juridice, organele de stat sau cu alte organe să semneze documente care angajează Asociația „Seniorii ASEM”.

VIII. MODIFICAREA ACTULUI CONSTITUTIV AL REGULAMENTULUI

Art. 23. Modificarea actului constitutiv sau a Regulamentului se face în conformitate cu legea, iar cererea de înscriere a modificărilor va fi însoțită de procesul verbal al Adunării Generale a AS ASEM în forma autentică în momentul depunerii la judecătoria.

IX. MIJLOACE MATERIALE ȘI FINANCIARE

Art. 24. Veniturile Asociației „Seniorii ASEM” provin din:

- a) Taxa de înscriere (opțional);
- b) Cotizația lunară a membrilor;
- c) Donații, sponsorizări sau legate;
- d) Dobânzi și difidente rezultate din plasarea sumelor disponibile în condiții legale;
- e) Alte venituri prevăzute de lege.

X. DIZOLVAREA SI LICHIDAREA ASOCIATIEI

Art. 25. Asociația „Seniorii ASEM” se dizolva:

- a) prin hotărâre judecătorească sau a tribunalului;
- b) prin hotărârea Adunării Generale a AS ASEM;

Lichidarea se realizează în baza unei hotărâri judecătorești.

Dizolvarea si lichidarea AS ASEM se face în conformitate cu dispozițiile legale.

XI. DISPOZITII FINALE SI TRANZITORII

Art. 26. AS ASEM are personalitate juridică în cadrul ASEM, carnete, legitimații și formulare (Cerere de înscriere în AS ASEM, Cotizațiile lunare, Taxa de înscriere, etc.). Forma carnetului, a legitimației și a formularelor se stabilesc de către Consiliul de Administrare al AS ASEM.

Art. 27. Organul de presa al AS ASEM va fi publicația „Curierul economic” a ASEM.

Art. 28. Prezentul Regulament a fost aprobat în Adunarea Comitetului de Inițiativa pentru înființarea Asociației “Seniorii ASEM” conform Procesului-verbal al ședinței de constituire al Asociației. Prezentul Regulament va respecta și va aplica toate prevederile legale în vigoare.

Art. 29. Efecte juridice

(1) Asociația „Seniorii ASEM” a fost creată prin Decizia Senatului ASEM

(2) Modificările prezentului Regulament vor produce efecte juridice numai cu aprobarea Senatului ASEM și confirmarea rectorului.

(3) Prezentul Regulament intră în vigoare din data aprobării de Senatul ASEM și confirmării de către rector

5.4. Comitetul de Inițiativă pentru constituirea Asociației Seniorale „Seniorii ASEM”.

Comitetul de Inițiativă pentru constituirea Asociației „Seniorii ASEM”:

BELOSTECINIC Grigore, Academician, prof. univ., dr. hab.

MELNIC Igor, conf. univ., dr.

TODOROI Dumitru, m. c. ARA, prof. univ., dr. hab.

CHISTRUGA Boris, prof. univ., dr. hab.

PAIC Mihail, conf. univ., dr.

ȚURCANU Viorel, prof. univ., dr. hab.

BUCUR Vasile, prof. univ., dr. hab.

MATEI Constantin, prof. univ., dr. hab.

GHINCULOV Silvia, conf. univ., dr.

BORCOMAN Raisa, conf. univ., dr.

MARIAN Silvia, conf. univ., dr.

DEMERJI Ilie, conf. univ., dr.

CHICU Elena, Programator principal ASEM

5.5. Agenda preventivă de activitate a Asociației Seniorale „Seniorii ASEM”.

Agenda Asociației Seniorale este acumulată în baza chestionării seniorilor de la Întreprinderea - Mamă (Model: Agenda Asociației „Seniorii ASEM” pentru Anul 2020)

(1). **Viața spirituală și socială (Conștiința)** a Asociației „Seniorii ASEM”:

Responsabili: Consiliul de Administrare al Asociației „Seniorii ASEM”: Prof. Dumitru TODOROI, Prof. Nadejda ȘIȘCANU, Prof. Constantin MATEI.

Contacte spirituale cu partenerii di grupa „Parteneriatele ASEM”

Spiritul Programului „Moldova – 2030”, 5 Piloni de cercetare și Inovații

Excursie: „Mănăstirea AGAPIA” (În ajunul Crăciunului)

Serbătoare: „Hramul ASEM” (Septembrie)

Participarea la predicile bisericești (La Marele Sărbători Creștine)

De suflet: „Când rugăciunea e primită?” (De Crăciun și Anul Nou)

Excursie: „Crucea de Mănăstiri din Raionul Călărași” (Postul Mare)

Masa rotundă: „De ce eu mă împărtășesc?” (Postul Mare)

De suflet: „Dar eu cred în magie!” (Sărbătorile de iarnă)

Seminar: „Morală socială, guvernamentală, creștină” (Odată în Trimestru)

Conferință: „Societate conștiinței” (Martie, TELE-2023)

Spovedanie: „Preotul în strană. Căntece bisericești” (Mai)

Discuții: „Roboții mângâierii sufletești” (Pe parcursul anului)

Excursie: „Mănăstirea Căpriană” (De Sfintele Paști)

Serbare intergenerațională: „Independența RM” (August)

Serbare intergenerațională: „Limba noastră cea Română” (August)

Comemorare „Colectivă & Persoana” (Zile de naștere, zile de pomenire, condoleanțe)

(2). Viața intelectuală (Știința & Cunoașterea) a Asociației „Seniorii ASEM”:

Responsabili: Consiliul de Administrare al Asociației „Seniorii ASEM”: Prof. Boris CHISTRUGA, Prof. Nadejda ȘIȘCANU, Prof. Dumitru TODOROI, Conf. Marina COBAN

Contacte inteligente cu partenerii di grupa „Parteneriatele ASEM”

Cercetări și inovații pentru Programul „Moldova – 2030”, 5 Piloni de Cercetare și Inovații

Seminar : „Orizont Europa” (Ianuarie)

Masa rotundă: „Parteneriatele ASEM” (Februarie)

Masa rotundă: „Moldova 2030” (Februarie)

Formare: „Proiectarea proiectelor de IMM” (Octombrie-Decembrie)

Atelier: „Proiectarea proiectelor de IMM” (Noiembrie-Decembrie)

Masa rotundă: „Comercializarea muncii intelectuale” (Ianuarie-Februarie)

Seminar informativ: PRODUSUL „Asociația SENIORALĂ” (Aprilie-Mai)

Competiție: „Cel mai bun proiect de IMM” (Decembrie-Ianuarie)

Marketing: „Proiecte de IMM Europene” (Pe parcursul anului)

Formare continuă: „Tehnologii informaționale” (Pe parcursul anului)

Produs: „Pagina WEB: Asociația „Seniorii ASEM” (Mai-Iunie)

Excursie: „Sala Constantin Brâncuș”(Zilele cu Expoziții noi)

Formare continuă: „Limba Engleză” (Pe parcursul anului)

Serbătoare: „Hramul Orașului Chișinău” (Octombrie)

Întrunire: „O vorbă bună”& „O ceașcă de cafea” (CA AS ASEM: Lunar)

Conferință: „Economia Europeană a Țării” (Septembrie)

Discuție: „Scriem proiecte de IMM?” (Octombrie-Noiembrie)

Masa rotundă: „Societatea cunoașterii” (Februarie)

Formare: „Proiectarea WEB pentru IMM” (Februarie-Aprilie)

Atelier: „Fabrica WEB”(Aprilie-Martie)

Competiție: „Cel mai bun proiect WEB” 9Aprilie-Mai)

Marketing: „WEB pentru IMM ” (Pe parcursul anului)

Excursie: „Muzeul Ținutului” (Zile de Excursii gratuite)

Sărbătoare: „Ziua Economistului” (Septembrie)

(3). Viața materială (Economia) a Asociației „Seniorii ASEM”:

Responsabili: Consiliul de Administrare al Asociației „Seniorii ASEM”: Conf. Valentina CAPĂȚINA, Conf. Mihai PAIC, Prof. Vasile BUCUR, , Conf. Marina COBAN, Prof. Dumitru TODOROI, Lec. sup. Maria MORARU

Contacte economice cu partenerii di grupa „Parteneriatele ASEM”

5 Piloni de Cercetare și Inovații economice a Programului „Moldova – 2030”

Seminar: Proiecte Europene „ Orizont Europa” (Ianuarie)

Masa rotundă: Proiecte GSI „Parteneriatele ASEM” (Februarie)

Masa rotundă: Proiecte GSI „Moldova 2030” (Februarie)

Discuții: „Ne ajutăm pe noi. Ajutăm vecinii” (Semestrul de primăvară)

Masa rotundă: „Lucrul în grădină” (Februarie-Martie)

Simpozion: „Roboții în viața adulților” (Martie)

Conferința intergenerațională: „Tinerețe: Haine bune” (Aprilie)

Discuție & Implicare: „La mare -la munte” (Mai-August)

Formare: „Proiectarea proiectelor urbane”(Octombrie-Noiembrie)

Formare: „Proiectarea proiectelor rurale” (Octombrie-Noiembrie)

Atelier: „Business planuri pentru IMM rural” (Noiembrie-Decembrie)

Competiție: „Cel mai bun proiect de IMM rural” (Decembrie-Ianuarie)

Marketing: „ Proiecte de IMM rurale” (Ianuarie-Aprilie)

Excursie: „La izvorul Șipot-Strășeni” (Aprilie, Primăvara)

Excursie: „Movila Măgurii și „Stâlpul lui Sfeclici”(Octombrie)

Serbătoare: „Mămăliguță cu brânză” (Octombrie)

Serbătoare: „Tulburelul” (Noiembrie)

Dumitru TODOROI, prof. univ., dr. hab., m. c. ARA,

Președinte al Asociației „Seniorii ASEM”

7 ianuarie 2020

5.6. Extrasul din procesul-verbal al ședinței Organului de conducere a Întreprinderii – Mamă (ASEM).

Model: Extras din procesul-verbal nr. 5 al ședinței Senatului ASEM din 23 decembrie 2019: Despre crearea Asociației „Seniorii ASEM”.

S-a decis:

1. A accepta înființarea Asociației „Seniorii ASEM”
2. A aproba Regulamentul Asociației „Seniorii ASEM”

5.7. Ordinul Conducătorului Întreprinderii – Mamă despre inițierea Asociației Seniorale.

Model: Ordin Nr. 292-Admin 27.12.2019:

1. Se înființează în cadrul ASEM Asociația „Seniorii ASEM”, începând cu 02 ianuarie 2020, care va activa în baza Regulamentului propriu.

2. Se desemnează în funcția de președinte al Asociației „Seniorii ASEM” – dl Dumitru TODO-ROI, doctor habilitat, profesor universitar.

3. Se aprobă componența **Consiliului de Administrare al Asociației „Seniorii ASEM”**, după cum urmează:

1. Todoroi Dumitru – președinte

2. Chircu Pavel – prim vice-președinte

3. Chistruga Boris – vice-președinte

4. Țurcanu Viorel – vice-președinte

5. Șișcanu Nadejda – membru

6. Matei Constantin – membru

7. Chicu Elena – secretar

5.8. Asociația „Seniorii ASEM” ... începutul ...

5.8.1. Consiliul de administrare ... prima ședință ...

Prima ședință a Consiliului de Administrare a Asociației Seniorale „Seniorii ASEM” din 7 ianuarie 2020 a precedat prima întrunire a seniorilor ASEM cu seniorii din Sătucul senioral din Chicago. Au fost abordate chestiuni multiple, care necesită soluționare în primii ani de activitate a Asociației „Seniorii ASEM”.

Prin aprobarea de către Senatul ASEM a Asociației „Seniorii ASEM” și a Regulamentului ei a fost creată o atmosferă de învioreare a vieții profesorilor adulți din ASEM. Sa analizat o serie de soluții a situației oamenilor în etate din Republica Moldova, România, Ungaria, Ucraina, SUA cu intenția aprovizionării bunăstării profesorilor din ASEM. Statutele și Regulamentele colectivelor de vârstnici din Țările din Regiune analizate sunt foarte variate.

Am propus un Regulament al asociației profesorilor vârstnici din ASEM deosebit de cele acumulate, studiate și analizate prin oferirea posibilității: profesorii adulți din ASEM **să-și continue activitățile la locul de muncă până la adânci bătrânețe**. Asta e invenția noastră!

Ne vom opri mai detaliat la această idee de asociație a profesorilor adulți cu continuitatea activităților la Întreprinderea – Mamă (ASEM) până la adânci bătrânețe. Acum doar constatăm, că această idee a fost foarte înalt apreciată atât de profesorii ASEM, cât și de Societatea Europeană și de Organizația adulților din Chicago, SUA: soluționarea problemei aprovizionării bunăstării psihologice a adulților prin intermediul **continuității activităților la locul de muncă până la adânci bătrânețe**.

O Universitate angajată în viitor, cum se constituie ASEM, poate avea un viitor asigurat atunci când fiacre membru al ei **DISPUNE DE O REALĂ CONVINGERE că ASEM îi APARTINE**.

Conlucrarea inter-generațională seniorală din ASEM cuprinde persoanele, care formează 3 grupe de profesori adulți.

Prima grupă de profesori adulți este compusă din profesori activi din ASEM, care urmează să fie pensionați în următorii 5 ani: pre-pensionarii, profesorii adulți **ANGAJAȚI**.

A doua grupă de profesori adulți este compusă din profesori pensionați, care sunt în continuare în activitate: pensionarii cu activitate Part-Time în ASEM, profesorii adulți **ASOCIAȚI**.

A treia grupă de profesori adulți este formată din pensionarii ASEM, care nu sunt în activitate în ASEM: post-pensionarii, profesorii adulți AFILIAȚI.

Toate 3 grupe de profesori adulți conform Regulamentului Asociației „Seniorii ASEM” sunt profesorii adulți ASOCIAȚI ai ASEM.

Conlucrarea inter-generațională seniorală necesită cercetarea, inventarea și implementarea unor metode inovative de susținere a durabilității bunăstării profesorilor pensionari din evidențiatele grupe de persoane – seniorii din ASEM.

Continuitatea activității inter-generaționale la trecerea persoanei dintr-o grupă de seniori în alta **necesită soluționarea stării psihice și psihologice a pensionarilor**. Persoana este supraîncărcată psihologic. Ea se găsește „la răscrucea” trecerii dintr-o categorie de activități în alta.

Crearea agendelor de activitate a fiecărei din aceste 3 grupe de profesori adulți este baza activităților inter-generaționale din ASEM. Pentru fiecare grupă de pensionari necesită formarea atât a Agendei pe termen Scurt cât și a Agendei pe termen Lung, având ca bază activitățile propuse în evoluția pozitivă psihologică a profesorilor adulți, cu coordonarea și continuitatea lor.

Altă problemă o constituie interacțiunea persoanelor din interiorul fiecărei din cele 3 grupe de profesori adulți. Activitățile specifice „din interiorul grupei” solicită în comun bunăstarea fizică a persoanei, bunăstarea spirituală și cea intelectuală. Specificul persoanelor „din interiorul grupei”, având ca bază domeniul de activitate a grupei, definește Agenda de activitate cât a grupei, atât și a fiecărui din membrii săi.

Încă o problema a conlucrării inter-generaționale este strâns legată de corelarea agendelor de activitate cât extra-grupaționale (de exemplu, a Agendei grupei de pre-pensionare cu Agenda grupei de pensionari cu activitate Part-Time în ASEM), atât și inter-grupaționale (de exemplu, Agendele pe termen Scurt și pe termen Lung a pensionarilor din grupa de Post-pensionare).

Sunt și o lungă serie de alte activități și interacțiuni.

Una din activitățile majore a ASEM este cert conturată: pentru evoluțiile ASEM spre o Universitate angajată în viitor este arhinecesar crearea unei Asociații de conlucrare inter-generațională a persoanelor „din jurul pensionării”, a seniorilor. Profesorii pensionari din grupele accentuate leagă strâns pre-, prezent- și post-activitățile din ASEM a profesorilor adulți în conlucrarea prestigioasă intergenerațională. Aceasta constituie baza unei Societăți a profesorilor adulți, care asigură bunăstarea durabilă a personalului în cadrul „casei lor”, în cazul nostru - în cadrul Academiei de Studii Economice a Moldovei, CARE LE APARTINE!

În concluzie, pentru asigurarea bunăstării durabile a personalului universitar, în special – al profesorilor adulți din ASEM - se solicită implementarea unei comunități a profesorilor adulți pensionari (a Seniorilor) din ASEM - Asociația „Seniorii ASEM” (AS ASEM).

Scop major: Sprijinirea eforturilor ASEM pentru evoluția către o instituție de tip Cercetare și Educație, cu perfectarea modelelor de conlucrare inter-generaționale a personalului ASEM.

Asociația are drept scop mobilizarea și antrenarea persoanelor pensionate din ASEM pentru promovarea, sprijinirea, realizarea și coordonarea de activități, care să contribuie la dezvoltarea Academiei de Studii Economice a Moldovei din punct de vedere educațional, cultural, economic și social. Pentru realizarea acestui scop Asociația Seniorilor ASEM va avea următoarele obiective:

- menținerea capacității creatoare la cel mai înalt nivel posibil;
- evoluția cercetării și educației inter-generaționale în ASEM;

- colaborarea AS ASEM cu ONG-uri, cu instituții de învățământ, instituții de cercetare, instituții guvernamentale, instituții ale UE, firme private din țară, din state membre UE, din state asociate UE și din întreaga Lume.

Pentru diminuarea efectelor negative ale îmbătrânirii Asociația „Seniorii ASEM” preconizează:

1) Promovarea și susținerea activităților de testare, validare și implementare a unor soluții bazate pe noi tehnologii pentru realizarea independenței (cu participarea la viața socială) și asigurarea bunăstării bătrâneții profesorilor pensionari din ASEM;

2) Promovarea și susținerea unor dezbateri intergeneraționale cu participarea persoanelor de vârstă a III-a, cu experiență în activitățile de cercetare, educație, tehnică, economie, etc., privind modul cum ele pot contribui la dezvoltarea durabilă a Academiei de Studii Economice a Moldovei. Aceasta dezvoltare va urma tradiția experiențelor anterioare ale ASEM, a Republicii Moldova și ale altor țări considerând și recomandările Uniunii Europene;

3) Propunerea de soluții și activități intergeneraționale pentru rezolvarea necesităților persoanelor de vârstă a III-a în legătură cu:

- integrarea persoanelor vârstnice în activități utile ASEM și găsirea unor căi de atragere a lor la viața activă;

- problemele legate de independența creativă a oamenilor în vârstă în scop lucrativ, divertisment, medical etc.;

- sprijinirea persoanelor în vârstă cu dificultăți materiale, cu probleme de sănătate.

În domeniul cercetării și educației în ASEM Asociația „Seniorii ASEM” preconizează:

1) Să încurajeze editarea de materiale de specialitate de înaltă calitate (publicații, broșuri, pagini web, etc.) în vederea promovării cercetării și educației intergeneraționale în ASEM și să susțină campanii în mass-media pe aceste teme;

2) Să propună și să participe la proiecte intergeneraționale de cercetare și educaționale, cu finanțări proprii, sau cu accesarea de fonduri publice sau private, din țară și din străinătate;

3) Să propună și să sprijine programe intergeneraționale legate de promovarea imaginii ASEM în Țară, Europa și în Lume;

4) Să sprijine propunerile și inițiativele de protejare și conservare a mediului ambiant.

În vederea atingerii scopului și obiectivelor propuse mai sus Asociația „Seniorii ASEM” va desfășura programe și activități intergeneraționale de informare, consiliere, educație, și monitorizare.

Forme de activitate. Principalele activități desfășurate de Asociația „Seniorii ASEM” sunt:

Pentru combaterea efectelor negative ale îmbătrânirii AS ASEM preconizează:

1) Cercetarea, studierea, testarea și verificarea unor soluții pentru rezolvarea problemelor legate de îmbătrânire, elaborare de lucrări științifice, eseuri etc.

2) Organizarea de activități dedicate socializării persoanelor de vârstă a III-a; pregătire pentru folosirea tehnologiilor informaționale (TIC);

3) Organizarea de conferințe, simpozioane, consfătuiri, seminarii, mese rotunde intergeneraționale pe diverse teme de interes, pentru persoanele de vârstă a III-a;

4) Participarea la proiecte intergeneraționale finanțate prin: fonduri structurale, programe sociale, programe de cercetare naționale și ale UE, surse particulare.

Asociația „Seniorii ASEM” î-și propune în domeniul cercetării și educației următoarele activități:

1) Va participa la campanii intergeneraționale în mass-media, va organiza și va participa la conferințe, simpozioane, expoziții, consfătuiri, workshopuri și mese rotunde, va susține și va realiza materiale de specialitate (publicații, broșuri, pagini web, etc.) pentru promovarea educației de-a lungul întregii vieți;

2) Va iniția, și va derula proiecte intergeneraționale de cercetare și educaționale, cu finanțări proprii, sau va acționa pentru accesarea de fonduri publice sau private, din țară sau din străinătate;

3) Va iniția activități intergeneraționale legate de dezvoltarea cercetării, educației, culturii și civilizației în spațiul european;

4) Va iniția și implementa programe intergeneraționale legate de promovarea imaginii ASEM în Țară, Europa și în Lume;

5) Va populariza activ acțiunile facultăților și departamentelor ASEM pentru promovarea cercetării, educației și instruirii de-a lungul întregii vieți;

6) Va acorda consultanță în domeniile cercetării și educației intergeneraționale, în scopul ridicării gradului de profesionalism și competență pensionarilor cu activități recente și pe termen lung:

- Propunerea noilor direcții și teme de cercetare – implementare a Întreprinderilor Mici și Mijlocii (ÎMM) – Baza evoluției Republicii Moldova;

- Cercetarea, studierea și elaborarea metodelor și modelelor inovatoare de proiectare a proiectelor de afaceri mici și mijlocii informatizate;

- Implementarea unui modul de studii cu tematica „Proiectare a proiectelor” în primul rând pentru persoanele seniorale ASEM, și, în rândul doi –implementarea modului în cursurile de specialitate ASEM, în special, pentru ultimii ani de studii în ciclul I de studii și în toate cursurile din Ciclu II;

- Introducerea unui capitol special în tezele de an și, în special, în tezele de licență consacrat implementării rezultatelor cercetărilor obținute în diferite proiecte de ÎMM, necesare Republicii Moldova;

- Organizarea concursurilor de proiecte de ÎMM pentru toate generațiile ASEM, în deosebi, pentru proiecte intergeneraționale și pentru proiecte de ÎMM a studenților ciclului I și II și a doctoranzilor cu invitarea sponsorilor și a personalului întreprinderilor evaluate din Republica și din străinătate;

7) Va instrui membrii activi ai ASEM și simpatizanții în sprijinul protejării și conservării mediului ambiant intergenerațional;

8) Va desfășura activități de promovare și educare a tinerilor;

9) Va realiza activități de consiliere profesională și îndrumare vocațională în favoarea tinerilor și absolvenților ASEM.

În domeniul de colaborare Asociația „Seniorii ASEM” preconizează:

1) Colaborarea în primul rând cu Universitățile din București, Bacău, Iași, Cluj și Timișoara, care desfășoară programe de învățământ și cercetare ale fenomenului de îmbătrânire, pentru a facilita Asociației Profesorilor Pensionari din ASEM realizarea unor contracte de comodat privind:

- spațiu pentru desfășurarea activităților specifice intergeneraționale;

- împrumut de mobilier și tehnică de calcul, care nu este în prezent utilizat în diverse servicii, departamente și facultăți;

- acces la facilități: energie electrică, apă, căldură, telefon, internet.

2) Realizarea parteneriatelor cu alte ONG-uri, cu instituții de învățământ, institute de cercetare, instituții guvernamentale, instituții ale UE, firme private din țară, din state membre UE și din state asociate pentru realizarea proiectelor intergeneraționale din ASEM;

3) Perfectarea parteneriatelor cu instituții de cercetare, universități și firme care au ca activitate implementarea de noi tehnologii pentru sprijinirea persoanelor în vârstă și, eventual, pentru însoțitorii acestora;

4) Promovarea parteneriatelor cu instituții de cercetare și centre specializate pe îngrijirea și tratamentul pensionarilor;

5) Colaborarea cu organisme publice, precum și cu persoane fizice și/sau juridice republicane sau din afara Țării, care sunt interesate și pot oferi sprijin în vederea implementării scopului și obiectivelor Asociației AS ASEM;

6) Promovarea și organizarea schimburilor de experiență cu alte asociații similare din Țară și străinătate.

Pentru realizarea activităților AS ASEM se preconizează:

1) Formarea de personal, care să asigure desfășurarea în bune condiții a activităților de mai sus;

2) Organizarea de manifestări (conferințe, simpozioane, expoziții, cursuri, manifestări culturale și științifice, concursuri);

3) Realizarea de documente audio-vizuale, tipărirea de buletine informative, publicarea în reviste speciale, precum și alte mijloace de informare;

4) Inițierea și desfășurarea schimburilor de experiență cu persoane, asociații și instituții cu activități similare, din Țară și din străinătate;

5) Inițierea și desfășurarea programelor intergeneraționale de cercetare și educaționale în scopul cercetării și învățării de-a lungul întregii vieți, în special pentru persoanele în vârstă.

5.8.2. Colaborarea internațională ...

Întrunirea seniorilor ASEM cu seniorii din Sătucul senioral din Chicago a fost organizată din timp. Invitații noștri au fost Pensionarii Rodica BĂRĂNESCU, academician, prof. univ., dr. hab. și Radu MIHALCEA, prof. univ., dr. hab., D.H.C ASEM, care sunt membri și reprezintă Sătucul Seniorilor din Chicago.

„MASA ROTUNDA”. Asociația „Seniorii ASEM”: 17 ianuarie 2020.

Profesorul Radu MIHALCEA, doctor în economie, doctor în management, Doctor Honoris Causa al ASEM ne-a sugerat ideea de a introduce noțiunea de senior în titlul Asociației „Seniorii ASEM” pentru toate categoriile de profesori adulți aderenți la Asociație. Doamna Profesor Rodica BĂRĂNESCU din aceeași Universitate Illinois din Chicago, Doctor în mecanici, Academician al Academiei Americane, Fondator al Premiului „Rodica BĂRĂNESCU” din SUA a susținut ideea de a crea o asociație a profesorilor adulți din ASEM cu statut de afiliați ai ASEM. Ambii profesori din SUA, pensionari cu stagiu și cu o experiență enormă în domeniul cercetării și educației au acceptat invitația de a participa la întrunirea organizată de Asociația „Seniorii ASEM” în formă de „Masă Rotundă”, care a avut loc chiar în primele zile de înființare a ei, 17 ianuarie 2020.

Profesorii din SUA, Universitatea Illinois, Chicago au fost primii, care ne-au ajutat cu susținerea ideii de a face o asociație a adulților profesori din ASEM.

Tema „Seniorii din SUA și Seniorii din Republica Moldova”

Data: 17 ianuarie 2020, Orele: 11:10 – 12:30,

Localul: Sala 104”B”, Str. Mitropolit Gabriel Bănuțescu-Bodoni, nr.59, Chișinău

Evaluare. Masa rotundă „Seniorii SUA și Seniorii ASEM”, 17 Ianuarie 2020

Academia de Studii Economice a Moldovei, Asociația „Seniorii ASEM”: Organizarea activității AS ASEM „MASA ROTUNDA” de discuții pe tema „Seniorii din SUA vs Seniorii din Republica Moldova” a avut loc pe Data: 17 ianuarie 2020, Orele: 11:10 – 12:30, Localul: Sala 104 „B”, Str. Mitropolit Gabriel Bănulescu-Bodoni, nr.59, Chișinău

Au participat seniorii profesori din SUA și Republica Moldova.

SUA: Rodica BĂRĂNESCU, Academician al Academiei Americane, Prof. Univ., Dr. , Universitatea Illinois, Chicago, SUA și Radu MIHALCEA, Doctor Honoris Cauza ASEM, Prof. Univ., Dr. Dr., Universitatea Illinois, Chicago, SUA

Republica Moldova:

Dumitru TODOROI, Președinte al CA AS ASEM, Prof. Univ., Dr.Hab., m.c. ARA

Mihai PAIC, Președinte, Sindicatele salariaților ASEM, Conf. Univ., Dr., Membru Asociației „Seniorii ASEM”

Pavel CHIRCU, Prim-Vice Președinte al CA AS ASEM, Conf. Univ., Dr.

Boris CHISTRUGA, Vice Președinte al CA AS ASEM, Prof. Univ., Dr. Hab.

Viorel ȚURCANU, Vice Președinte al CA AS ASEM, Prof. Univ., Dr. Hab.

Nadejda ȘIȘNANU, Membrul al CA AS ASEM, Prof. Univ., Dr. Hab.

Constantin MATEI, Membrul al CA AS ASEM, Prof. Univ., Dr. Hab.

Vasile BUCUR, Membrul al CA AS ASEM, Prof. Univ., Dr. Hab.

Elena CHICU, Secretarul Asociației ”Seniorii ASEM”, Programator principal ASEM Republica Moldova, ASEM:

Ion COVALENCO, Senior - angajat ASEM, Candidat la Membrul Asociației ”Seniorii ASEM”,

Vice-director Departament ASEM,

Anatolie PRISĂCARU, Senior - angajat ASEM, Candidat la Membrul Asociației ”Seniorii ASEM”, Conf. Univ., Dr.

Zinovia TOACĂ, Senior - angajat ASEM, Candidat la Membrul Asociației ”Seniorii ASEM”, Conf. Univ., Dr.

Valentina CAPAȚINA, Senior - asociat ASEM, Candidat la Membrul Asociației "Seniorii ASEM", Conf. Univ., Dr.

Maria MORARU, Senior - asociat ASEM, Candidat la Membrul Asociației "Seniorii ASEM", Lector superior IMI

Sergiu TUTUNARU, Senior - angajat ASEM, Candidat la Membrul Asociației "Seniorii ASEM", Conf. Univ., Dr.

Varvara ȚAPCOV, Senior - asociat ASEM, Candidat la Membrul Asociației "Seniorii ASEM", Lector superior IMI.

Activități în SUA: Seniorii **Rodica BĂRĂNESCU** și **Radu MIHALCEA** sunt membri activi a Asociației seniorilor din Chicago, SUA cu invitații speciale pentru a participa la discuțiile în cadrul MESEI ROTUNDA cu tema: „Seniorii din SUA și Seniorii din Republica Moldova”, organizată de Consiliul de Administrare a Asociației „Seniorii ASEM”.

Doamna Rodica BĂRĂNESCU este Academician al Academiei Americane, Prof. Univ., Dr., Universitatea Illinois, Chicago, SUA.

Domnul Radu MIHALCEA este Doctor Honoris Cauza al ASEM, Prof. Univ., Dr. Dr., Universitatea Illinois, Chicago, SUA.

Seniorii **Rodica BĂRĂNESCU** și **Radu MIHALCEA** au o activitate permanentă în Asociația seniorilor din Chicago, care este compusă din circa 250 persoane pensionate, pensionari cu diferite specialități, cu educație diferită, reprezentanți a diferitelor naționalități și confesii din Chicago. Frecvent seniorii din Asociația seniorilor din Chicago participă la diverse activități, ca de exemplu: (a) organizarea și petrecerea seminarelor informative pe diferite teme de interes a Asociației, (b) participarea în comun la spectacole, concerte, muzee, expoziții etc. cu discutarea în comun a evenimentelor petrecute, (c) organizarea și petrecerea zilelor de naștere și a zilelor onomastice, (d) pregătirea eseurilor și publicarea lor în ziarul Asociației și în alte Edituri românești și engleze, (e) organizarea cursurilor și trainingurilor de interes comun pentru grupe speciale de seniori, (f) efectuarea contactelor și ajutoarelor reciproce, (i) organizarea și participarea activă la diferite cercuri sportive, de dans, de interpretări muzicale, (j) petrecerea diferitor competiții și activități de amenajare a teritoriului Asociației, (k) co-participarea la proiectarea și implementarea proiectelor economice, sociale, culturale, etc.

Seniorii **Rodica BĂRĂNESCU** și **Radu MIHALCEA** sunt membri activi a Asociației seniorilor din Chicago, SUA cu invitații speciale pentru a participa la discuțiile în cadrul MESEI ROTUNDA cu tema: "Seniorii din SUA și Seniorii din Republica Moldova", organizată de Consiliul de Administrare a Asociației "Seniorii ASEM". Doamna **Rodica BĂRĂNESCU** este Academician al Academiei Americane, Prof. Univ., Dr. , Universitatea Illinois, Chicago, SUA. Domnul **Radu MIHALCEA** este Doctor Honoris Cauza al ASEM, Prof. Univ., Dr. Dr., Universitatea Illinois, Chicago, SUA.

Prof. Radu MIHALCEA, PhD, Dr., Dr., DHC ASEM: Am început anul 2020 cu un contact cu prietenul meu prof., dr. hab. Dumitru Todoroi, de la Academia de Științe Economice a Republicii Moldova, din Chișinău...Legăturile noastre datează din în anul 2000, când ne-am întâlnit la un congres al Academiei Româno-Americane de Științe și Arte, o societate a oamenilor de știință de origine română care trăiesc în USA și în alte MULTE țări ale Lumii ... După revoluția din 1989 societatea și-a deschis porțile și pentru oamenii de știință din România cât și pentru cei domiciliați în alte țări...inclusiv pentru cei din Republica Moldova. Prof. Todoroi a fost printre primii moldoveni care și-au exprimat dorința să adere la ARA și a fost primit cu brațele deschise, el oferind un palmares extrem de bogat: după studiile ingineresti la Chișinău și Kiev, a mers la Moscova și și-a luat doctoratul și apoi s-a și habilitat (Habil este un grad academic mai înalt decât doctoratul, care se acordă în numai

câteva țări, printre care fosta URSS și în Germania.) După aceea a fost repartizat la cosmodromul rusesc din Baikonur/ Kazahstan unde se ocupa de dirijarea computerizată de lansare și aterizare a rachetelor care au dus în cosmos pe primii astronauți ruși Gagarin, Titov, Tereșcova, Leonov, Popovici ... Ulterior, după 3 ani la Cosmodromul Baikonur și încă 3 ani de doctorantura în Moscove, a revenit la Chișinău, a intrat în învățământul superior, a înființat catedra "Limbaje algoritmice și programarea" la Universitatea de Stat din Moldova și a fost mulți ani de zile șeful catedrei ... înființând și un laborator de cercetare „Sisteme extensibile și adaptabile de programare” cu un stat de tineri cercetători. După prăbușirea sistemului sovietic a devenit deputat în Parlamentul Republicii Moldova, în acel parlament care a analizat posibilitatea reunirii celor două țări românești, România și Moldova. După cum se știe, o majoritate a Parlamentului a votat pentru ca Republica Moldova să rămână independentă, dar cei care au luptat pentru unire mai sunt activi și astăzi...Printre ei se numără și prof. Todoroi...și printre activitățile pe care le-a condus de atunci a fost aceea de șef al secției ARA din Republica Moldova și...cooptarea unor personalități științifice de origine română, care să ajute la adaptarea sistemului de învățământ moldovenesc la normele europene. Printre aceștia m-am aflat și eu: timp de 5 ani am mers cu regularitate la Chișinău și am ținut diferite cursuri de management. La ieșirea la pensie în 2005 Academia de Științe Economice a Republicii Moldova mi-a acordat titlul de *doctor honoris causa* iar eu am continuat colaborarea cu ei participând în fiecare an – prin internet, on-line - la lucrările ultimilor 8 TELECONFERINȚE internaționale a tinerilor cercetători cu genericul „Crearea Societății Conștiinței”.... **Ah, ce viață am mai dus!!!** Relațiile noastre profesionale s-au transformat în relații de prietenie care continua și astăzi.

Asociația seniorilor din Chicago este o organizație voluntară cu o vechime de activitate de câteva decenii și cu o experiență uriașă, care poate servi în calitate de coordonator cu mare experiență la evoluțiile viitoare a Asociației "Seniorii ASEM".

Seniorii Asociației „Seniorii ASEM” în Republica Moldova: Seniorii Asociației „Seniorii ASEM” sunt reprezentați la MASA ROTUNDA atât de membrii activi al Asociației și de candidații la membru al AS ASEM, cât și, în primul rând, de membrii Consiliului de Administrare a AS ASEM în frunte cu Dumitru TODOROI, Președintele Asociația „Seniorii ASEM”, prof. univ., dr. hab., m.c. ARA, care a constatat următoarele.

Asociația „Seniorii ASEM” are o activitate specifică, dat fiind că membrii și candidații de membru a AS ASEM sunt profesori, are o structură omogena profesională, orientată spre cercetare și spre efectuarea proceselor didactice în ASEM.

Masa rotundă cu Seniora Rodica BĂRĂNESCU și Seniorul Radu MIHALCEA din Chicago.

Diversitatea activităților din Asociația seniorilor din SUA este pe plac seniorilor AS ASEM. Pot fi preluate multe din activitățile seniorilor din SUA. Activitățile Asociației „Seniorii ASEM” preconizate reprezintă în mare măsură o proiecție reușită a activităților Asociației seniorilor din SUA. Diferența constă în specificul omogen al membrilor Asociației „Seniorii ASEM” plus diferența în timp de activitate: Asociația seniorilor din ASEM activează ceva mai puțin de o luna și seniorii din Asociația seniorilor din Chicago - de zeci de ani.

Accentuăm, că avem o mare necesitate în a colabora cu seniorii Asociației seniorilor din Chicago, SUA, de a ne acomoda la specificul republican și la specificul ASEM cu o consultanță permanentă atât de la Asociația seniorilor din SUA cât și de la alte colective și asociații seniorale din Europa.

Una din activitățile **Seniorii Asociației „Seniorii ASEM” o constituie activitatea în cadrul Rețelei COST:** ASEM este asociată la Rețeaua COST din Uniunea Europeană și participarea ei în această Rețea ne va ajuta esențial să activăm în calitate de membri al Asociației „Seniorii ASEM”.

La elaborarea politicilor complexe a ASEM este necesar să se țină cont de aspectele sociale, politice, economice, normative, culturale, informaționale, de sănătate etc. ale societății în curs de îmbătrânire.

Politicile care prevăd investiții în programe sociale, resurse umane și în economie în ASEM vor ajuta la prevenirea dependenței nejustificate a persoanelor la vârste înaintate.

Investițiile timpurii și efective contribuie la transformarea societății îmbătrânite a ASEM din factor de consum al resurselor în factor creativ de dezvoltare a mediului uman, economic, social și cultural.

Mulți seniori au rude, inclusiv nepoți și nepoate, peste hotare. Nu toate aceste rude tinere cunosc limba seniorilor – limba română. Este necesar ca seniorii să cunoască limbi străine pentru o continuitate a vieții în mediul rudelor, mediul statului și în mediul global.

Activitatea 1: De organizat cursuri de limbi străine pentru seniori.

Seniorii ASEM dispun de o bună activitate de cercetare și practică pedagogică. DAR au și o necesitate vitală să-și transmită în continuare experiența generațiilor tinere: pedagogilor tineri, doctoranzilor, masteranzilor și studenților.

Activitatea 2: De creat grupe mixte – intergeneraționale – de consultanță a tezelor de an și de licență, a tezelor de master, a tezelor de doctor, a lucrului individual în cadrul cursurilor universitare din ASEM.

Mulți seniori duc o viață continuă în cercetare dar nu au o practică durabilă de implementare a rezultatelor științifice și practice, în deosebi nu au practică de inițiere și proiectare a proiectelor de Întreprinderi Mici și Mijlocii, care constituie o activitate vitală pentru economia Republicii Moldova.

Acțiunea 3: De organizat cursuri de proiectarea proiectelor de IMM pentru seniorii ASEM.

Activitatea seniorilor necesită o continuitate a vieții culturale continue. Este o necesitate de comunicare continuă în grup, de discuții a evenimentelor culturale în perioada de trecere de la o generație la alta, a cunoaște noile direcții în artă, cântece, dansuri, petreceri moderne etc.

Acțiunea 4: De organizat serate, seminare, mese rotunde cu o diversitate de tematici culturale pentru seniori împreună cu generațiile tinere.

ASEM este asociată la Rețeaua COST din Uniunea Europeană și participarea ei în această Rețea ne va ajuta esențial să activăm în calitate de membri al Asociației „Seniorii ASEM”.

Numim doar unele direcții de activitate preconizate pentru membrii Asociației „Seniorii ASEM”.

Viața spirituală și socială (Conștiința):

Sărbătoare: „Hramul ASEM”

Participarea la predicile bisericești

De suflet: „Când rugăciunea e primită?”

Întrunire: „De ce eu mă împărtășesc?”

De suflet: „Dar eu cred!”

Discuții: „Morală socială, guvernamentală, creștină”

Masa rotundă: „Societate conștiinței”

Sposedanie: „Preotul în strană. Căntece bisericești”

Atelier: „Să creăm roboții mângâierii sufletești”

Excursie: „Mănăstirea AGAPIA”

Excursie: „Crucea de Mănăstiri: Călărași”

Excursie: „Mănăstirea Căpriană”

Serbare intergenerațională: „Independența RM”

Serbare intergenerațională: „Limba noastră cea Română”

Comemorare „Colectiv vs Persoana”

Viața intelectuală (Știința & Cunoașterea):

Masa Rotundă „Seniorii SUA vs Seniorii ASEM”

Sărbătoare: „Hramul Orașului Chișinău”

Întrunire: „O vorbă bună”, „O ceașcă de cafea”

Conferința: „Prestigiul economic”

Discuție: „Scriem proiecte de IMM?”

Masa rotundă: „Societatea cunoașterii”

Formare: „Proiectarea proiectelor de IMM”

Atelier: „Proiectarea proiectelor de IMM”

Masa rotundă: „Cum comercializăm munca intelectuală”

Competiție: „Cel mai bun proiect de IMM”

Marketing „Proiecte IMM”

Formare: „Proiectarea WEB pentru IMM”

Atelier „Fabrica WEB”

Competiție: „Cel mai bun proiect WEB”

Marketing „WEB pentru IMM”

Excursie: „Sala Constantin Brâncuș”

Excursie: „Muzeul Ținutului”

Serbări în comun: „Ziua Economistului”

Viața materială (Economia):

Discuție: „ASEM și Economia Moldavă”

Gânduri la gura sobei: „Ne ajutăm pe noi. Ajutăm vecinii”

Masa rotundă: „Lucrul în grădină”

Simpozion: „Societatea robotizată”

Atelier „Fabrica WEB pentru IMM rurale”

Conferința: „Tinerețe: Haine bune”

Discuție: „La mare - la munte”

Formare: „Proiectarea proiectelor urbane”

Formare: „Proiectarea proiectelor rurale”

Atelier: „Business planuri pentru IMM rural”

Competiție: „Cel mai bun proiect de IMM rural”

Marketing: „Proiecte de IMM rurale”

Excursie: „La izvorul Șipot-Strășeni”

Excursie: „Movila Măguri și „Stâlpul lui Sfeclici”

Serbare în comun: „Mămăliguță cu brânză”

Serbare în comun: „Tulburelul”

Septembrie

La Marele Sărbători Creștine

De Crăciun și Anul Nou

Postul Mare

Sărbătorile de iarnă

Odată în Trimestru

Aprilie

Mai

Pe parcursul anului

De Crăciun

În Postul Mare

De Sfintele Paști

August

August

Zile de naștere, zile de pomenire

17 ianuarie 2020

Octombrie

Lunar

Septembrie

Septembrie-Octombrie

Februarie

Octombrie-Decembrie

Noiembrie-Decembrie

Ianuarie-Februarie

Decembrie

Pe parcursul anului

Octombrie-Noiembrie

Noiembrie-Ianuarie

Decembrie

Pe parcursul anului

Zilele cu Expoziții noi

Zile de Excursii gratuite

Septembrie

Februarie

Semestrul de primăvară

Februarie-Martie

Martie

Noiembrie-Ianuarie

Aprilie

Mai-August

Octombrie-Noiembrie

Noiembrie-Decembrie

Noiembrie-Decembrie

Decembrie

Ianuarie-Februarie

Primăvara

Octombrie

Octombrie

Noiembrie

Domnilor și Doamnelor, menționați în aceste documente, Vă felicit călduros cu aceste titluri onorifice în cadrul ASEM, vă doresc succese, multă sănătate și să ne ajute Domnul cu această activitate nobilă cu devizul: CASA MEA e ASEM vs ASEM e CASA MEA!.

Accentuăm, că avem o mare necesitate în a colabora cu seniorii Asociației seniorilor din Chicago, SUA, de a ne acomoda la specificul republican și la specificul ASEM cu o consultanță permanentă atât de la Asociația seniorilor din SUA cât și de la alte colective și asociații seniorale din Europa.

În final:

O reușită conversație și o discuție cointereseată, care ne va ajuta la evaluarea activității AS ASEM, la un schimb de opinii, la întărirea convingerii noastre că decizia de a face o Asociație, care soluționează o problemă arhiimportantă a profesorilor pensionari din ASEM: CONTINUITATEA activităților SENIORILOR ASEM cu AFILIEREA lor nelimitată în cadrul ASEM este o experiență unică, care nu cere aderare la un Azil de bătrâni, care, chiar și dacă doar numai o numești (AZIL), deja provoacă niște sentimente psihologice negative.

Masa rotundă a seniorilor din RM cu seniorii din SUA: 17 ianuarie 2020 !

Asociația „Seniorii ASEM” psihologic, efectiv, eficient și social soluționează problema „Bătrânețe active prim activitatea de producere continuă” – una din problemele Societății pentru următorii 20 de ani, când, chiar DOAR numai numărul vârstnicilor de peste 80 ani va crește de 2 ori față de anul 2020 și corelația dintre **numărul pensionarilor** și **numărul lucrătorilor** ne pensionari VA FI de 1.5 : 1 !!!

Mulțumiri:

Cu o satisfacție deosebită mulțumim Domnilor Seniori **Rodica BĂRĂNESCU și Radu MIHALCEA** din Chicago, SUA, pentru acceptarea necondiționată de a vizita ASEM și pentru participarea activă la MASA ROTUNDĂ cu tema: „Seniorii din SUA vs Seniorii din Republica Moldova”.

Mulțumim membrilor Comitetului de Administrare a AS ASEM pentru organizarea acestei manifestări internaționale și membrilor și candidaților de membru a Asociației „Seniorii ASEM” pentru interesul și participarea activă la aceasta manifestare spirituală și intelectuală a Asociației.

Manifestări de acest gen sunt arhinecesare, îndeosebi în perioada de inițiere și dezvoltare a Asociației „Seniorii ASEM”, care este Aprobata de Senatul ASEM pe data de 23 decembrie 2019 - Anul nașterii Asociației „Seniorii ASEM”.

5.9. Diploma „SENIOR EMERITUS al ASEM”.

Festivitatea, consacrată atingerii vârstei de 80 de ani a Membrului AS ASEM, Domnul Dumitru ZAMBIȘCHI, conf. univ. dr. în matematici, Doctor Honoris Cauza a Academiei de Transporturi, Informatică și Comunicații.

Extras din procesul – verbal nr. 1 (4) al ședinței Consiliul de Administrare al Asociației „Seniorii ASEM” din 29 ianuarie 2020, miercuri, orele 13-15

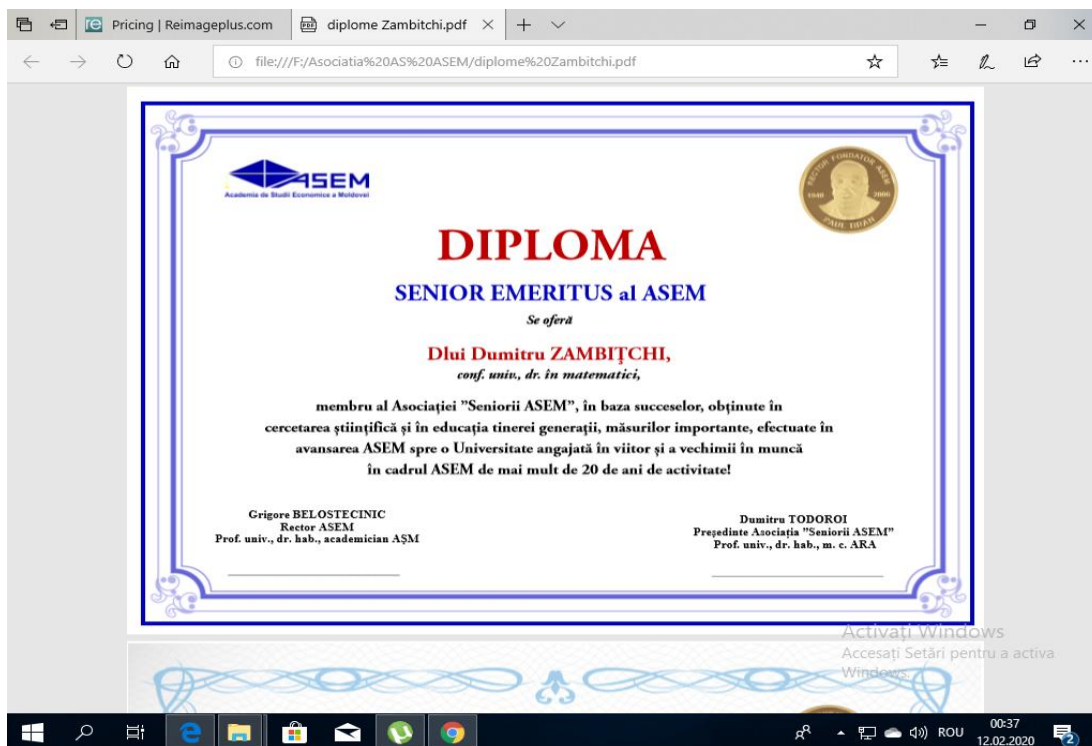
Subiecte discutate: Despre oferirea diplomei „SENIOR EMERITUS al ASEM” Membrului Asociației „Seniorii ASEM”, domnului Dumitru ZAMBIȘCHI

Prof. D. Todoroi: În prezent Domnul Dumitru ZAMBIȘCHI este **membru AFILIAT al ASEM**. Este clar, că Diploma „SENIOR EMERITUS al ASEM” este de mare valoare pentru membrii Asociației „Seniorii ASEM”, profesori AFILIAȚI ASEM, prin acordarea unei atenții deosebite seniorilor ASEM, care au obținut destinația onorifică în cadrul ASEM, estimată prin lozinca „CASA MEA este ASEM” & „ASEM este CASA MEA” și în continuare vocația productivă intergenerațională continuă în ASEM.

Domnul Dumitru ZAMBIȘCHI este **membru AFILIAT al ASEM**, a activat în cadrul ASEM mai mult de 20 de ani și merită pe deplin Diploma „SENIOR EMERITUS al ASEM”, fiind un savant și pedagog ilustru în matematici teoretice și aplicative, a publicat zeci de monografii și manuale didactice, îmbogățind patrimoniul ASEM cu activități mult productive în Republica Moldova. Domnul Dumitru ZAMBIȘCHI a contribuit esențial la evoluția ASEM spre o universitate angajată în viitor (**Deviza actuală a ASEM**).

Cu ocazia îndeplinirii a 80 de la naștere propun să oferim Diploma „SENIOR EMERITUS al ASEM” membrului Asociației „Seniorii ASEM”, **Domnului Dumitru ZAMBIȘCHI**, Conferențiar universitar, Dr. în matematici, în legătura cu succesele obținute în cercetare și educarea tinerelor generații ASEM mai mult de 20 de ani de activitate în ASEM, contribuirea valoroasă la efectuarea măsurilor importante în avansarea ASEM spre o Universitate angajata în viitor, multitudinea de ani consacrați evoluției ASEM, crearea, publicarea a zeci de manuale și monografii și oferirea Bibliotecii ASEM a multor seturi de cărți valoroase, editate în republică și străinătate.

S-a votat unanim de oferit Diploma „SENIOR EMERITUS al ASEM” membrului Asociației „Seniorii ASEM”, **Domnului Dumitru ZAMBIȘCHI**, Conferențiar universitar, Dr. în matematici.

5.10. Ședința ordinară a Consiliului de Administrare al Asociației „Seniorii ASEM”.

29 ianuarie 2020, miercuri, orele 13-15 este consacrată discuțiilor asupra următoarelor subiecte:

1. Organizarea unui grup de „AUDIT SENIORAL” al AS ASEM;
2. Ajutor pentru ASEM în perfecționarea procesului de studii și de cercetare;
3. Organizarea unui grup pentru Fabrica ASEM: „ÎMM-uri digitale”.
4. Oferirea diplomei „SENIOR EMERITUS al ASEM”.

(1) Organizarea grupului „AUDIT SENIORAL” al AS ASEM.

Constatări:

Au fost expuse de prof. D. Todoroi intențiile și scopurile AS ASEM de „a produce bunuri” de către Asociație, ca una din activitățile ei în favoare îndeplinirii devizului Asociației: CASA MEA e ASEM & ASEM e CASA MEA!

Au continuat discuțiile cu părerile prof. V. Țurcanu și prof. V. Bucur, care au fost pozitive și constructive.

S-a decis:

De organizat un grup intergenerațional în AS ASEM cu titlul: „CONSultanță și Audit Contabil și FINANciar” (Acronym: CONACOFIN) cu un regulament bazat pe legislația în vigoare, cu sediul în Sala 607 din Blocul „B” al ASEM, cu un program de activitate productivă sub tutela ASEM, cu analiza posibilităților beneficiari a produselor grupului CONACOFIN, cu completarea grupului cu specialiști acreditați și cu o publicitate respectivă.

(Responsabili: prof. V. Țurcanu, Vice-presedinte al CA AS ASEM și prof. V. Bucur, Președinte Comisiei de cenzori a AS ASEM)

(2) Ajutor pentru ASEM în perfecționarea procesului de studii și de cercetare: „Didactica și Știința Seniorală ASEM” (Acronym: DȘ-Senior)

Constatări:

Au fost expuse de prof. D. Todoroi intențiile și scopurile AS ASEM de a utiliza potențialul imens de cunoștințe și experiența multianuală a seniorilor ASEM, a posibilităților de libertate a gândirii și concluzionării propunerilor de ajutorare a ASEM, de utilizat aceste rezerve seniorale pentru „a produce bunuri” de către Asociație: proiecte de decretare intergeneraționale, curriculumuri de cursuri actuale de studii naționale și internaționale, participarea la valorificarea tezelor de diferit nivel, a rezultatelor Practicilor și Proiectelor de an, de licență, masterale și doctorale, ca unele din activitățile Asociației „Seniorii ASEM” în favoare îndeplinirii devizului Asociației: „CASA MEA e ASEM & ASEM e CASA MEA!”

Au continuat discuțiile prof. B. Chistruga, Vice-președinte al CA AS ASEM, și prof. N. Șișcan, Membrul CA AS ASEM cu părerile de organizare a unui grup senioral de creare și implementare a produselor științifico-didactice a AS ASEM, cu un program bine balansat de activitate productivă, cu analiza grupurilor de beneficiari (studenți, masteranzi, doctoranzi, tineri specialiști și instituțiile de diferit nivel) a produselor grupului DȘ-Senior, cu completarea grupului cu specialiști - Seniori ASEM și cu o publicitate respectivă.

S-a decis:

De organizat un grup de inițiativă SENIORALĂ de creare și implementare a produselor științifico-didactice a AS ASEM cu titlul: „Didactica și Știința Seniorală ASEM” (Acronym: DȘ-Senior) cu un program de activitate productivă sub tutela ASEM, cu analiza posibilităților beneficiari (studenți, masteranzi, doctoranzi, tineri specialiști, instituții de diferit nivel) a produselor grupului DȘ-Senior, cu completarea grupului cu specialiști - Seniori ASEM și cu o publicitate respectivă(**Responsabili:** prof. B. Chistruga, Vice-președinte al CA AS ASEM împreună cu prof. N. Șișcan și prof. C. Matei, Membrii CA AS ASEM).

(3) Organizarea grupului „Fabrica ASEM de ÎMM-uri digitale”.**Constatări:**

Au fost expuse de prof. D. Todoroi intențiile și scopurile AS ASEM de a utiliza potențialul imens de cunoștințe și experiența multianuală a seniorilor ASEM în domeniul arhiinteresant al întreprinderilor mici și mijlocii digitizate.

O producție de mare valoare pentru societatea Republicii Moldova o constituie business planurile pentru întreprinderi mici și mijlocii (ÎMM) îndeosebi pentru sectorul rural al republicii. În cadrul rezultatelor obținute de studenți, masteranzi și doctoranzi cu aportul profesorilor seniori și celor tineri sa produc un set mare de mostre-produse pentru ÎMM-uri.

Un tip deosebit î-l constituie ÎMM-urile digitale, ÎMM-uri cu WEB pagini, și în deosebi acelea, care necesită legături digitale cu rețelele naționale și internaționale. O necesitate deosebită î-l constituie ÎMM-urile digitale cu acces la Rețelele de tip Cerere&Ofertă (Demand&Supply), care au o pondere superioară dat fiind că PRACTIC exclude intermediarul din relațiile Producător-Consumator.

S-a decis:

De organizat un grup intergenerațional condus de seniorii din Asociația ”Seniorii ASEM” de creare și implementare a produselor cu titlul: ”Afaceri Digitizate Adaptabile” (Acronym: ADAPT) cu un program de activitate productivă sub tutela ASEM, cu analiza posibilităților beneficiari (primării, scoli, farmacii și spitale, gospodării individuale și comune, direcții municipale și raionale, inclusiv studenții, masteranzii, doctoranzii și tinerii specialiști IT din ASEM&Co) a produselor grupului ADAPT, cu completarea grupului cu specialiști - Seniori ASEM și cu o publicitate respectivă (Responsabili: prof. D. Todoroi, Președinte al CA AS ASEM și E. Chicu, Secretarul CA AS ASEM).

Propunere de produs al Asociației „Seniorii ASEM”: Afaceri Digitizate Adaptabile: Fabrica WEB

Grup intergenerațional al Asociației „Seniorii ASEM” compus din:

Olga CHICU, PhD Student,

Elena CHICU, Secretar CA AS ASEM,

Dumitru TODOROI, Președinte, Asociația „Seniorii ASEM”,

Tamara ZACON, membru Asociației „Seniorii ASEM.”

(4) Oferirea diplomei „SENIOR EMERITUS al ASEM”.

Prof. D. Todoroii: Este clar, că Diploma „SENIOR EMERITUS al ASEM” este de mare valoare pentru membrii Asociației „Seniorii ASEM”, profesori AFILIAȚI ASEM, prin acordarea unei atenții deosebite seniorilor ASEM, care au obținut destinația onorifică, estimată prin lozinca „CASA MEA este ASEM” & „ASEM este CASA MEA” și în continuare evoluția productivă intergenerațională continuă în ASEM.

1. Propun de oferit Diploma „SENIOR EMERITUS al ASEM” cu Numărul UNU membrului Asociației „Seniorii ASEM”, **Domnului Grigore BELOSTECINIC**, inițiatorul Asociației „Seniorii ASEM”, Rector ASEM, Profesor universitar, Doctor habilitat, Academician AȘM, în legătură cu succesele obținute în cercetare și educarea tinerii generații, contribuirea valoroasă la efectuarea măsurilor importante în avansarea ASEM spre o Universitate angajată în viitor, multitudinea de ani consacrați evoluției ASEM și **cu ocazia atingerii vârstei de 60 de Ani de la naștere!**

2. Propun de oferit Diploma „SENIOR EMERITUS al ASEM” cu Numărul DOI membrei Asociației „Seniorii ASEM”, **Doamnei Ala COTELNIC**, Prim-Pro-Rector ASEM, Profesor universitar, Doctor habilitat, în legătură cu succesele obținute în cercetare și educarea tinerii generații, contribuirea valoroasă la efectuarea măsurilor importante în avansarea ASEM spre o Universitate angajată în viitor, multitudinea de ani consacrați evoluției ASEM

3. Propun de oferit Diploma „SENIOR EMERITUS al ASEM” cu Numărul TREI membrului Asociației „Seniorii ASEM”, **Domnului Mihai PAIC**, **sponsorul** Asociației „Seniorii ASEM”, Președintele Sindicatelor angajaților ASEM, Conferențiar universitar, Doctor în legătură cu succesele obținute în cercetare și educarea tinerii generații, contribuirea valoroasă la efectuarea măsurilor importante în avansarea ASEM spre o Universitate angajată în viitor, multitudinea de ani consacrați evoluției ASEM

4. De asemenea propun să oferim Diploma „SENIOR EMERITUS al ASEM” membrului Asociației „Seniorii ASEM”, **octogenar, Domnului Radu MIHALCEA**, Profesor universitar, Dr., Dr., DHC ASEM, Universitatea de Stat din Illinois, Chicago, SUA, în legătură cu succesele obținute în cercetare și educarea tinerilor generații ASEM, contribuția valoroasă la efectuarea măsurilor importante în avansarea ASEM spre o Universitate angajată în viitor, multitudinea de ani consacrați evoluției ASEM și care a activat în procesul educării tinerilor generații din ASEM prin intermediul cursurilor de lecții, participarea la toate **opt TELECONFERINȚELE** internaționale a tinerilor cercetători organizate anual de ASEM cu genericul „Crearea Societății Conștiinței” și la Masa Rotundă di 17 ianuarie „Seniorii Americani din Chicago, SUA versus Seniorii Moldoveni din ASEM” și oferirea Bibliotecii ASEM a multor seturi de cărți valoroase, editate în străinătate.

5. De asemenea propun să oferim Diploma „SENIOR EMERITUS al ASEM” membrului Asociației „Seniorii ASEM”, **octogenară, Doamnei Rodica BĂRĂNESCU**, Profesor universitar, Dr., Academician al Academiei Americane, DHC, Universitatea de Stat din Illinois, Chicago, SUA,

în legătură cu succesele obținute în cercetare și educarea tinerelor generații, contribuția valoroasă la efectuarea măsurilor importante în avansarea ASEM spre o Universitate angajată în viitor, care a activat în procesul educării tinerii generații din ASEM prin participarea la ultimele **TELECONFERINȚE** internaționale a tinerilor cercetători organizate anual de ASEM cu genericul ”Crearea Societății Conștiinței” și la Masa Rotundă din 17 ianuarie ”Seniorii Americani din Chicago, SUA versus Seniorii Moldoveni din ASEM” și oferirea Bibliotecii ASEM a multor seturi de cărți valoroase, editate în străinătate.

Octogenarii Vasile BUCUR, Constantin Matei, Dumitru ZAMBIȚCHI și Dumitru TODOROI, desemnați cu Diplome „SENIOR EMERITUS al ASEM”: anul 2020!

6. Cu ocazia îndeplinirii a 80 de la naștere propun să oferim Diploma „**SENIOR EMERITUS al ASEM**” membrului Asociației „Seniorii ASEM”, **octogenar, Domnului Dumitru ZAMBIȚCHI**, Conferențiar universitar, Dr. în matematici, în legătură cu succesele obținute în cercetare și educarea tinerelor generații ASEM mai mult de 20 de ani de activitate în ASEM, contribuirea valoroasă la efectuarea măsurilor importante în avansarea ASEM spre o Universitate angajată în viitor, multitudinea de ani consacrați evoluției ASEM, crearea, publicarea a zeci de manual și monografii și oferirea Bibliotecii ASEM a multor seturi de cărți valoroase, editate în republică și străinătate.

7. Cu ocazia îndeplinirii a 80 de la naștere propun să oferim Diploma „**SENIOR EMERITUS al ASEM**” membrului Asociației „Seniorii ASEM”, **octogenar, Domnului Dumitru TODOROI**, Profesor universitar, Dr. habilitat în fizici și matematici

8. Cu ocazia îndeplinirii a 80 de la naștere propun să oferim Diploma „**SENIOR EMERITUS al ASEM**” membrului Asociației „Seniorii ASEM”, octogenar, **Domnului Constantin MATEI**, Profesor universitar, Dr. habilitat în economie

9. Cu ocazia îndeplinirii a 80 de la naștere propun să oferim Diploma „**SENIOR EMERITUS al ASEM**” membrului Asociației „Seniorii ASEM”, octogenar, **Domnului Vasile BUCUR**, Profesor universitar, Dr. habilitat în economie

S-a votat unanim oferirea:

(a) Diploma „SENIOR EMERITUS al ASEM” membrului Asociației „Seniorii ASEM”, **Domnului Grigore BELOSTECINIC**, Rector ASEM, Profesor universitar, Doctor habilitat, Academician AȘM,

(b) Diploma „SENIOR EMERITUS al ASEM” membrei Asociației „Seniorii ASEM”, Doamnei Ala COTELNIC, Prim-Pro-Rector ASEM, Profesor universitar, Doctor habilitat,

(c) Diploma „SENIOR EMERITUS al ASEM” membrului Asociației „Seniorii ASEM”, octogenar, **Domnului Radu MIHALCEA**, Profesor universitar, Dr., Dr., DHC ASEM, Universitatea de Stat din Illinois, Chicago, SUA,

(d) Diploma „SENIOR EMERITUS al ASEM” membrei Asociației „Seniorii ASEM”, octogenară, **Doamnei Rodica BĂRĂNESCU**, Profesor universitar, Dr., Academician al Academiei Americane, DHC, Universitatea de Stat din Illinois, Chicago.

5.11. Asociația „Seniorii ASEM” în pragul Pandemiei COVID-19. 26 februarie 2020.

Ordinea de zi:

1. Implicarea AS ASEM în îmbunătățirea lucrului individual în ASEM
2. Formarea grupurilor de producere ale AS ASEM
3. Serbarea Zilei de 8 martie
4. Acordarea Diplomei ”SENIOR EMERITUS al ASEM” Membrilor onorifici a Asociației „Seniorii ASEM”, deputați ai Parlamentului Independenței.

(1) Implicarea ASEM în îmbunătățirea lucrului individual în ASEM

D. Todoroi: Am discutat cu membrii Consiliului de Administrare a Asociației „Seniorii ASEM” mersul întrunirii noastre, a colectivului Departamentului IM al TISE ASEM din 19 februarie 2020 și venim cu o propunere de activitate în avansarea ASEM spre o Universitate angajată în viitor.

Au fost expuse de prof. D. Todoroi intențiile și scopurile AS ASEM de a utiliza potențialul imens de cunoștințe și experiența multianuală a seniorilor ASEM, a posibilităților de libertate a gândirii și concluzionării propunerilor de ajutorare a ASEM, de utilizat aceste rezerve seniorale pentru „a produce bunuri” de către Asociație: proiecte de decretare intergeneraționale, curriculumuri de cursuri actuale de studii naționale și internaționale, participarea la valorificarea tezelor de diferit nivel, a rezultatelor Practicilor și Proiectelor de an, de licență, masterale și doctorale, ca unele din activitățile Asociației „Seniorii ASEM” în favoare îndeplinirii devizului Asociației: „CASA MEA e ASEM & ASEM e CASA MEA!

Chestiunea în cauză este una de prima valoare deoarece lucrul individual este arhinecesar în cadrul implementării cunoștințelor acumulate atât în perfecționarea experienței de cercetare și implementare în cadrul studiului obiectelor cât și în viitor când studentul devine tânăr specialist. Eu, de exemplu, chiar de la prima întrunire la seminar și laborator după cursul teoretic încep cu propunerea ca fiecare student să-și aleagă și să propună o activitate, o întreprindere imaginată, care i-ar plăcea să o inițieze, să activeze cu ea și să o implementeze în viitorul său ca tânăr specialist. Să vedeți cum „le scapără ochii studenților”! Imediat încep a compune afaceri individuale, care sunt susținute de modulele informatice de Soft, începând cu Word – procesor textual -, continuând cu EXCEL – procesor tabular -, apoi cu ACCESS – procesor de baze de date -, și finisând cu prezentarea produsului cu ajutorul procesorului PowerPoint.

La testare fiecare „își apără producția”, acumulând nota nu numai pentru cunoștințele teoretice, DAR, CE E FOARTE IMPORTANT și utilizarea lor la evaluarea unui subiect „al lui propriu”. Apro-

ximativ 50% din aceste proiecte individuale ajung să fie propuse și susținute la diferite FORuri științifice a tineretului studios. Eu pledez așa tip de lucrări încă din anul 2008 în cadrul TELECONFERENCE-TELOR internaționale a tinerilor cercetători cu genericul „Crearea Societății Conștiinței”. Anul acesta TELE-2020 va avea loc pe data de 26-27 martie 2020 cu participarea cercetătorilor tineri din California, Chicago, Timișoara, Florida, Cluj Napoca, Bacău, București, Iași și Chișinău.

Asta este doar numai o secvență de implementare a noțiunii de Lucru individual, care este motorul succeselor tineretului studios și aceasta sper să fi una din activitățile de succes ale AS ASEM de mare importanta.

Prof. B. Chistruga, Vice-președinte al CA AS ASEM și prof. N. Șișcan, Membrul CA AS ASEM vin cu părerile de organizare a unui grup senioral de creare și implementare a produselor stiințifico-didactice a AS ASEM, cu un program bine balansat de activitate productivă, cu analiza grupurilor de beneficiari (studenți, masteranzi, doctoranzi, tineri specialiști și instituțiile de diferit nivel) a produselor grupului DȘ-Senior, cu completarea grupului cu specialiști - Seniori ASEM și cu o publicitate respectivă.

Prof. V. Țurcan: Dl Todoroi a schițat implicare și foarte minuțios gândit a propus interacțiunea noastră în procesul ascendenței lucrului individual în cercetare și educație. Eu am intervenit cu mai multe întrebări și am primit răspunsuri de la Dl Todoroi foarte directe și de mare valoare. Am contribuit la îmbunătățirea Scrisorii către Rectoratul ASEM în privința subiectului discutat.

Prof. N. Șișcan: E bine cum a-ți compus interacțiunea noastră în treburile intergeneraționale cu lucrul individual în ASEM. Sper să meargă lucrurile și mai bine.

(2) Formarea grupelor de producere voluntară al AS ASEM

D. Todoroi: Producerea voluntară a produselor intelectuale de valoare, privind modalitatea de **CONTINUITATE a activităților de AFILIAȚI ai ASEM**, este menirea principală a seniorilor din Asociația „Seniorii ASEM”. Prin această activitate seniorii - membrii AFILIAȚI ASEM – pot demonstra, și dispun de cunoștințe și experiențe remarcabile, că sunt de cel mai mare folos pentru CASA LOR, care e ASEM, și muncesc în continuare pentru ASEM, care e CASA LOR. Aceste doua devize sunt devizele Asociației „Seniorii ASEM”, devize, care specifică continuitatea activităților vârstnicilor în organizația la care sunt AFILIAȚI, în cazul nostru – seniorii ASEM – persoanele AFILIAȚE ASEM!

Sper ca colectivul de circa 150 de seniori ASEM să aibă o activitate de mare amploare dat fiind specificul vârstnicului – seniorul AFILIAȚ ASEM – persoane cu o experiență extraordinar de mare, cu cunoștințe de mare valoare, cu gândirea matură, degajată, activitate benevolă, psihologic balansată, persoană, pe care î-l deranjează, dacă CASA lui – ASEM – „nu merge bine” și CASA lui – ASEM – nu-i poate oferi „acoperișul” comod. Seniorii ASEM pot face multe lucruri și poate și mai bune decât generațiile tinere. Dați ”să fin un pic GRUZINI”, unde vârstnicul este responsabil de societate până la adânci bătrânețe, este de mare onoare, este stimat și apreciat, este foarte activ în societate și se bucură de onoarea și cinstea conaționalilor lor.

Grupele de seniori ai AS ASEM pot contribui la aceia ca „seniorii ASEM să fie mai gruzini decât moldoveni” în CASA lor ASEM!

(2.1) Grupul de AUDIT SENIORIAL.

V. Țurcan: Organizarea unui grup de AUDIT SENIORIAL al AS ASEM este o posibilitate unică de a implementa eforturile SENIORALE ale ASEM în direcția ocupării cu activitate a seniorilor ASEM și a ridica prestigiul ASEM.

V. Bucur: Sunt în Moldova un set mare de organizații de așa tip. Totuși sper să găsim nișa noastră.

D. Todoroi: O grupă a SENIORILOR ASEM, oameni ”cu un car de cunoștințe” în domeniul actual este o invenție a AS ASEM ca vârstnicii profesori ASEM să fie de mare folos pentru ASEM. Noi despre aceasta am mai vorbit anterior. Invenția este atractivă: „Să primești un ajutor de la Seniorii ASEM – un AUDIT SENIORAL - e de valoare!” Sper să avem o activitate fructuoasă!

S-a decis: De înaintat cu propunerea agendei organizării și implementării grupe intergeneraționale în AS ASEM cu titlul: „CONsultanță și Audit CONtabil și FINanciar” (Acronym: CONACOFIN) cu un regulament bazat pe legislația în vigoare, cu sediul în Sala 607 din Blocul „B” al ASEM, cu un program de activitate productivă sub tutela ASEM, cu analiza posibilităților beneficiari a produselor grupului CONACOFIN, cu completarea grupe cu specialiști acreditați și cu o publicitate respectivă.

Pentru ședința ordinară a CA AS ASEM (25 martie 2020) de pregătit și de discutat agenda lucrului grupe CONACOFIN a AS ASEM.

(Responsabili: prof. V. Țurcanu, Vice-președinte al CA AS ASEM și prof. V. Bucur, Președinte Comisiei de cenzori a AS ASEM).

(2.2) Grupul ”Didactica și Știința Seniorială ASEM”.

Necesitatea ajutorului pentru ASEM în perfecționarea procesului de studii și de cercetare.

S-a decis: De organizat un grup de inițiativă SENIORIALĂ de creare și implementare a produselor științifico-didactice a AS ASEM cu titlul: „Didactica și Știința Seniorială ASEM” (Acronym: DȘ-Senior) cu un program de activitate productivă sub tutela ASEM, cu analiza posibilităților beneficiari (studenți, masteranzi, doctoranzi, tineri specialiști, instituții de diferit nivel) a produselor grupului DȘ-Senior, cu completarea grupului cu specialiști – Seniori ASEM și cu o publicitate respectivă.

Pentru ședința ordinară a CA AS ASEM (25 martie 2020) de pregătit și de discutat agenda lucrului grupului „DȘ-Senior”.

(Responsabili: prof. B. Chistruga, Vice-președinte al CA AS ASEM împreună cu prof. N. Șișcan și prof. C. Matei, Membrii CA AS ASEM)

(2.3) Întreprinderea Fabrica ASEM: „ÎMM-uri digitale”:

S-a decis: De organizat un grup intergenerațional condus de seniorii din Asociația „Seniorii ASEM” de creare și implementare a produselor cu titlul: „Afaceri Digitizate Adaptabile” (Acronym: ADAPT) cu un program de activitate productivă sub tutela ASEM, cu analiza posibilităților beneficiari (primării, școli, farmacii și spitale, gospodării individuale și comune, direcții municipale și raionale, etc., studenți, masteranzi, doctoranzi, tineri specialiști) a produselor grupului ADAPT, cu completarea grupului cu specialiști - Seniori ASEM și cu o publicitate respectivă

Pentru ședința ordinară a CA AS ASEM (25 martie 2020) de pregătit și de discutat agenda lucrului grupului „DȘ-Senior”.

(Responsabili: prof. D. Todoroi, Președinte al CA AS ASEM și E. Chicu, Secretar al CA AS ASEM).

Este necesar de evidențiat în perspectivă localuri pentru grupele de lucru evidențiate.

(3) Serbarea Zilei de 8 martie.

D. Todoroi: Am discutat în prealabil cu Domnul Rector Grigore Belostecinic despre oferirea Diplomei „SENIOR EMERITUS al ASEM” pregătită special pentru MEMBRII Asociației „Seniorii ASEM” și am convenit să analizăm situația și la serbători să primim deciziile de oferire a Diplomei.

Ziua de 8 martie este o așa ocazie și propun să oferim Diplome MEMBILOR Asociației „Seniorii ASEM”, și anume – Doamnelor SENIORE a ASEM.

La ziua de azi avem MEMBRE, accentuez acest lucru, DOAR MEMBRII Asociației „Seniorii ASEM”, Doamnele Elena CHICU, Nadejda ȘIȘCAN, Tatiana PĂȘCHINA, Natalia COȘELEV și Nolea FILIP, care s-au arătat încrederea în Asociația „Seniorii ASEM”, au depus cererile de înscriere în rândurile Asociației „Seniorii ASEM” și activează efectiv. Propun să le acordăm Diploma „SENIORĂ EMERITUS a ASEM” nominalizatorilor Doamne SENIORE a Asociației „Seniorii ASEM”.

Propun, de asemenea să invităm personal în calitate de MEMBRU al Asociației „Seniorii ASEM” pe următoarele Doamne: Conf. Zinovia TOACĂ, Prof. Ludmila COBZARI, Dr. Silvia GHINCULOV, Conf. Nadejda BOTNARI, Conf. Marina COBAN, Conf. Tamara ZACON, Conf. Valentina CAPAȚINA și As. Maria MORARU, care au activat în ASEM mai mult de 20 de ani. Doamnele susmenționate vor fi rugate să adere la grupurile de lucru ale Asociației „Seniorii ASEM”.

Propun să rugăm pe Domnul Rector ASEM, Dl Grigore BELOSTECINIC și pe Domnul Președinte al Comitetului Sindicatelor Salariaților ASEM, Dl Mihai PAIC, să contribuie cu activități corespunzătoare de felicitare a Doamnelor susmenționate și Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM să perfecțeze Diplomele respective.

Decizii: De regat pe Domnul Rector ASEM, Dl Grigore BELOSTECINIC și pe Domnul Președinte al Comitetului Sindicatelor Salariaților ASEM, Dl Mihai PAIC, să contribuie cu activități corespunzătoare de felicitare a Doamnelor susmenționate și Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM să perfecțeze Diplomele respective.

(Responsabili: prof. D. Todoroi, Președinte al CA AS ASEM și E. Chicu, Secretar al CA AS ASEM).

(4.1) Decizia Consiliului de Administrația a Asociației „Seniorii ASEM din 26 februarie 2020.

Scrisori: Domnului Igor MELNIC, Prorector ASEM, Conf. univ., dr.: 3 martie 2020

Va rugăm să dați dispozițiile respective Departamentului Editorial-Poligrafic al ASEM pentru perfectarea Diplomelor „SENIOR EMERITUS a ASEM” pentru a fi înmânate de 8 Martie 2020 următoarelor persoane – **MEMBRE a Asociației „Seniorii ASEM” cu o vechime de activitate în ASEM mai mare decât 20 de ani!:**

Prof. univ. dr. hab. Ala COTELNIC,
Programator principal ASEM Elena CHICU,
Prof. univ. dr. hab. Nadejda ȘIȘCAN,
Prof. univ. dr. hab. Tatiana PĂȘCHINA,
Conf. univ. dr. Natalia COȘELEV,
Conf. univ. dr. Nolea FILIP,
Conf. univ. dr. Zinovia TOACĂ,
Prof. univ. dr. hab. Ludmila COBZARI,
Dr. Silvia GHINCULOV,
Conf. univ., dr., m. c. ARA Nadejda BOTNARI,
Conf. univ., dr., m. c. ARA Marina COBAN,
Conf. univ., dr. Tamara ZACON,
Conf. univ., dr. Valentina CAPAȚINA,
As. Maria MORARU.

Evenimentul de felicitare a Membrelor Asociației „Seniorii ASEM” a avut loc în mod solemn, călduros și emoțional în sala 203, „E” cu înmânarea Diplomelor „SENIOR EMERITUS al ASEM”:

Doamnelor Conf. Zinovia TOACĂ, Prof. Ludmila COBZARI, Dr. Silvia GHINCULOV, Conf. Nadejda BOTNARI, Conf. Marina COBAN, Conf. Tamara ZACON, Conf. Valentina CAPAȚINA, inginer superior Elena CHICU, Conf. Nolea FILIP, Prof. univ. Nadejda ȘIȘCANU, Prof. univ. Tatiana PYȘCIN și As. Maria MORARU, care au activat în ASEM mai mult de 20 de ani.

(4.2) Decizia Consiliului de Administrație a Asociației „Seniorii ASEM din 26 februarie 2020. Oferă Diploma ”SENIOR EMERITUS al ASEM” Membrilor onorifici ai Asociației ”Seniorii ASEM”, deputați ai Parlamentului Independenței.

D. Todoroi: Academia de Studii Economice a Moldovei este organizată și și-a început activitatea în anul 1992 prin decizia Guvernului Republicii Moldova din inițiativa deputaților Parlamentului Independenței. Noi, fondatorii ASEM, le suntem profund recunoscători!

Asociația „Seniorii ASEM” este o organizație cu o activitate a seniorilor ASEM complet diferită de alte asociații mondiale pentru oamenii în vârstă. Profesorii în vârstă, Seniorii ASEM sunt **AFILIAȚI ai ASEM** în continuare, până la adânci bătrânețe. Seniorii ASEM activează conform devizelor: „ASEM e CASA MEA” și „CASA MEA e ASEM”. Seniorii ASEM psihologic sunt complet degajați.

Asociația „Seniorii ASEM” colaborează fructuos cu organizații republicane și internaționale, inclusiv AO „Parlament 90” și cu personalități, care au o activitate prosperă și susțin incontestabil evoluțiile Republicii Moldova spre integrarea ei în Comunitatea Țărilor Europene.

Asociația „Seniorii ASEM” înalt apreciază activitățile spirituale, intelectuale, sociale și economice a Parlamentului Independenței, Primul Parlament democrat al Republicii Moldova, și dorește în continuare o conlucrare fructuoasă cu AO „Parlament 90”.

Rog să susțineți aprecierile noastre a personalităților de excepție a AO „Parlament 90” și să acceptați includerea următoarelor persoane din AO „Parlament - 90” în calitate de Membri onorifici ai Asociației „Seniorii ASEM”:

Pintilie PÎRVAN, Cavaler al Ordinului Republicii, Președinte AO „Parlament 90”,

Mihai PATRAȘ, Cavaler al Ordinului Republicii, academician APP, AO „Parlament 90”,
Anatolie ȚURCAN, Cavaler al Ordinului Republicii, ex-ministrul RM, AO „Parlament 90”,
Constantin TAMPIZA, Cavaler al Ordinului Republicii, ex-ministrul RM, AO „Parlament 90”,
Valeriu BULGARI, Cavaler al Ordinului Republicii, ex-ministrul RM, AO „Parlament 90”,
Vasile ȘOIMARU, Cavaler al Ordinului Republicii, AO „Parlament 90”,
Constantin CULEA, Cavaler al Ordinului Republicii, AO „Parlament 90”,
Zosim BODIU, Cavaler al Ordinului Republicii, AO „Parlament 90”.

Onorarea personalităților susmenționate cu oferirea Diplomei „SENIOR EMERITUS al ASEM” propun să fie oficiată în cadrul manifestației Asociației „Seniorii ASEM”, ASEM: MASA ROTUNDĂ „De la programarea recursivă, extensibilă și adaptabilă la Societatea Conștiinței”

Decizii: De regat pe Domnul Rector ASEM, academician Grigore BELOSTECINIC să contribuie cu activități de onorare a Domnilor deputați ai Parlamentului Independenței susmenționați și Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM să perfecțeze Diplomele respective.

Onorarea personalităților susmenționate cu oferirea Diplomei „SENIOR EMERITUS al ASEM” de oficiat în cadrul manifestației **Asociației ”Seniorii ASEM”, ASEM:**

MASA ROTUNDĂ „De la programarea recursivă, extensibilă și adaptabilă la Societatea Conștiinței”.

(**Responsabili:** prof. D. Todoroi, Președinte al CA AS ASEM și E. Chicu, Secretar al CA AS ASEM).

5.12. Și în Pandemie se sărbătorește: 85 Ani a Doamnei Prof. Dr. Hab. Nadejda ȘIȘCAN, 27 noiembrie 2020.

Consiliul de Administrare al Asociației „Seniorii ASEM” în ședința ordinară din 20 noiembrie 2020 în „Plină Pandemie COVID-19” hotărăște de omagiat cea mai avansată Doamnă la cei 85 Ani a Doamnei Prof. Dr. Hab. Nadejda ȘIȘCAN cu ziua de naștere!

Prof. D. Todoroi: Sistemul Zoom (Centru de calcul ASEM) are facilități de a parcurge Agenda:

1. Biblioteca să organizează „Grupul de contacte” pentru Omagiere în zilele ce urmează,
2. În perioada orelor 10-11 Organizatorul contactează participanții,
3. La orele 10 începe primul contact - Organizatorul - cu primele felicitări,
4. În continuare Organizatorul „Oferă cuvântul” participanților la festivitate,
5. La finele acțiunii de Omagiere (orele 11) se încheie contactul Zoom.

OMAGIERE on-line cu Zoom AS ASEM și „Pe viu” Doamna Profesor universitar, doctor habilitat în economie - Nadejda ȘIȘCAN.

Rectorul ASEM, Academicianul Grigore BELOSTECINIC și Președintele asociației „Seniorii ASEM”, Profesor universitar, doctor habilitat în științe fizice și matematice Dumitru TODOROI călduros au felicitat pe Doamna Senioră Emeritus a ASEM, Profesor universitar, doctor habilitat în economie - Nadejda ȘIȘCAN cu ocazia frumoasei vârste dorindu-i mulți ani înainte de activitate productivă de AFILIAT al Academiei de Studii Economice a ASEM.

5.13. TELECONFERINȚA din 13-14 martie 2020.

Membrii Asociației „Seniorii ASEEM” au înaintat propunerea de a organiza TELECONFERINȚA internațională a tinerilor cercetători cu genericul „Crearea Societății Conștiinței”, Ediția a 9-a (TELE-2020) pe data de **13-14 martie 2020 (Anexa 3)**. TELE-2020 necesită să urmărească subiectele de discuții a lucrărilor conduse și cu participarea membrilor și membrilor asociați ai Asociației „Seniorii ASEEM”, care să fie o activitate științifică internațională intergenerațională de amploare a Asociației „Seniorii ASEM”.

Urmează comunicarea de inițiere a lucrărilor TELE-2020, prezentată de Editorilor revistei „Society Consciousness Computers”, care și-a propus publicarea materialelor TELE-2020, Doamna Profesor Elena NECHITA, PhD, Dr., m. c. ARA, Editor Principal al revistei și Domnul Profesor Dumitru TODOROI, PhD, Dr. hab., m. c. ARA, Editor Onorific a Revistei.

12.1. Revista „Society Consciousness Computers” Nr. 6, 2020

SOCIEATEA CONȘTINȚEI, 13 ANI de evoluție.

Dumitru TODOROI, Editor onorific Prof., Dr. hab., m. c. ARA,

Elena NECHITA, Editor șef, Prof., Dr., m. c. ARA

CREDO:

„Societatea Conștiinței” va fi creată în anii 2019-2035. Specificul Societății Conștiinței: Inteligența Artificială va fi egală cu Inteligența Naturală structurată: IA=INstructurată. Societatea Umană se va transforma în Societatea Umano-Robotică.

Abstract.

Prezentăm istoria evoluției proiectului universitar „Crearea Societății Conștiinței” de la inițierea lui în anul 2008 la Școala de Vară ”Băile Tușnad” și până în prezent. La acest proiect au aderat savanții și tinerii specialiști din multe universități și centre științifice din Bacău, Bochum, Boston, București, Chicago, Chișinău, Iași, Kracovia, Nederlande, Timișoara, Varșovia și a.

Sunt studiate componentele științei, conștiinței, subconștiinței și a inconștiinței. Aceste componente sunt specifice omului și vor fi încorporate în roboți în Societatea Conștiinței – Societatea Umano – Robotică.

IQ și EQ, inteligențele creativă și emoțională reprezintă nucleul Societății Conștiinței. La Simpozioanele din anii 2009 – 2011 și TELECONFERINȚELE internaționale a tinerilor specialiști din anii 2012 și până în prezent au fost cercetate, evidențiate, structurate, algoritmic implementate și discutate la o gamă întreagă de probleme legate de implementarea adaptabilă a IQ-ului și EQ-ului uman în roboții Societății Conștiinței. Creativitatea, emoționalitatea, temperamentul și senzualitatea IQ-ului și EQ-ului uman sunt studiate și algoritmic adaptate în ROBO-inteligențele Societății Conștiinței.

Studierea și măsurarea izvoarelor energetice a componentelor științei, conștiinței, subconștiinței și inconștiinței reprezintă problema actuală de creare a ROBO-inteligențelor Societății Umano-Robotice. Măsurările energetice reprezintă sursa depozitelor energetice a Societății Conștiinței. Acest depozit este baza de creare adaptabilă a roboților – membri cu drept deplin a Societății Umano-Robotice.

Introducere.

Suntem în anul 2020 și avem 13 ani de la inspirația savanților informaticieni români, care s-au întâlnit în al 12-lea an în cadrul Școlii de Vară ”Informatica Economică” la Băile Tușnad. La acea Școală de vară Profesorul Dumitru Todoroi de la ASEM, Chișinău, a anunțat inițierea Proiectului ”Crearea Societății Conștiinței” în cadrul ASEM și a invitat pe toți participanții la Școală să participe la acest Proiect.

Scopul Proiectului ”Crearea Societății Conștiinței” constă în studierea conștiinței și în crearea următoarei societăți umane - a Societății Conștiinței, a Societății Umano-Robotice, care va permite conlucrarea oamenilor și a roboților ca entități a societății comune cu o conștiință, bazată pe înaltele principii a spiritualității, moralității, inteligenței, emoționalității și a.m.d., care vor constitui proprietățile Societății Conștiinței.

Toți cei 223 de cercetători informaticii economiști, participanți ai Școlii de Vară ”Informatica Economică” la Băile Tușnad din anul 2008, inclusiv și celebrii savanți în Informatica Economică, Domnul Ion Gh. Roșca, prof., dr., DHC, rector ASE București, Domnul Florin Filip, Academician AR, prof., dr., DHC și Domnul Ioan Andone, prof. dr., DHC, Profesor Emerit de la UAIC, Iași, au primit cu mare entuziasm această invitație.

Așa au început 13 ani în urmă cercetările în domeniul Creării Societății Conștiinței. Urmărim evoluția cercetărilor în domeniul creării Societății Conștiinței de la Inițierea cercetărilor în acest domeniu din anul 2008 și până în Prezent.

1. Prima TELECONFERINȚĂ internațională a tinerilor cercetători ”Crearea Societății Conștiinței”, 7-8 aprilie 2012 (TELE-2012), 1-a Ediție [1].

FORul internațional **TELE-2012** a fost consacrat analizei rezultatelor cercetărilor în domeniu creării Societății Conștiinței cu evidențierea posibilităților creării **ROBO – inteligențelor creative**. Studiarea creativității umane este direcționată spre cercetările **energeticii componentelor creativității**, care este definită de curenții de energie emanați de componentele creativității: Inspirație, Imagine, Imaginație, Intuiție, Perseverență, Improvizatie și Incubație.

Măsurarea curenților de energie creativă este semnificativ dependentă de etapele de evaluare a componentelor creativității: Dobândirea cunoștințelor, Dezvoltarea curiozității, Apariția interesului, Pasiunea, Dedicarea și Profesionalismul.

Celulele matricei creativității cu ”Componentele creativității”/”Etapile de evaluare a creativității” conțin informații energetice specifice, ca, de exemplu, celula ”Intuiția”/”Pasiunea” conține curenții emanați de intuiție în stare pasionată.

Baza de date compusă din cantitățile de curenți de energie creativă umană servește procesul de creare a componentelor creative în sisteme robotice: în **Roboti cu Intuiție în stare pasionată**, de exemplu, în **Roboți cu Imaginație în stare de dedicație** și a.m.d.

Unul din **scopurile principale** ale Primei TELECONFERINȚEI internaționale a costat în studierea posibilităților de **crearea a roboților cu creativitate**.

1.1. Tematica TELE-2012: „E-Management”; „E-Business”; „Soft, Inteligența, Conștiința”; „Creativitatea și Conștiința”.

TELECONFERINȚELE internaționale a tinerilor cercetători au o istorie de 4 ani: de fapt ROBO-2012 e a 4-a Teleconferință cu aceiași aderenți cercetători: București, Chicago, Chișinău și Iași. În ceilalți ani - 2009, 2010 și 2011 - Teleconferința se petrecea în cadrul Simpozioanelor internaționale din aprilie a tinerilor cercetători din ASEM. În anul 2011 prin prezentarea inteligentă a Șefului Serviciului Știința al ASEM, domnului Doctor Eugeniu Gîrlă și susținută de Rectorul ASEM, Domnul Grigore Belostecinic, Profesor universitar, doctor habilitat, membru corespondent al AȘM și ARA, DHC, Membru de Onoare al ARA,

Senatul ASEM a aprobat prin decizia sa din **23 decembrie 2011**, ca Teleconferința să fie ca o manifestare științifică deosebită și petrecută de sine stătător în forma de FOR internațional, care să înceapă o serie de Teleconferințe, sperăm, pentru cel puțin un deceniu, când este așteptat începutul creării Societății Conștiinței. De aceea Teleconferința din 7-8 aprilie 2012 se și numește „Prima Teleconferință inter-națională a tinerilor cercetători: Crearea Societății Conștiinței”.

Prima Teleconferință internațională a tinerilor cercetători „Crearea Societății Conștiinței” a început să fie pregătită din timp – din octombrie 2011, când tinerii cercetători din anii trecuți Mihaela Onofraș, Xenia Eriomenco și Constantin Plămădeală de la Facultatea „Relații economice internaționale” au acceptat ideea de a petrece prima TELECONFERINȚĂ în anul 2012. Am antrenat în activitatea respectivă și pe colegii lor mai tineri – studenții facultății „Business și administrarea afacerilor”. De aici, prin concurs, au fost selectați circa 60 de tineri cercetători, entuziaști ai creării Societății Conștiinței – cea mai progresistă Societate a Terrei.

La această Societate a Conștiinței vom ajunge deja în anii 2019 - 2035, conform afirmațiilor sutelor de savanți din diferite domenii de creație și în primul rând din domeniul Informaticii, Economiei, Bio-Informaticii, Nanotehnologiilor și, nu în ultimul rând, din domeniile psihologiei, eticii, psihometriei, științelor cognitive, inteligenței artificiale, filosofiei, businessului, managementului, fizicii, biologiei, chimiei și din a multor alte domenii, care vor contribui la crearea Societății viitorului – Societății Conștiinței.

Prima **Teleconferință** internațională a tinerilor cercetători „Crearea Societății Conștiinței” a fost un real succes. Am audiat savanți invitați din SUA – domnul Radu Mihalcea, prof., dr., dr., DHC al ASEM din Chicago; din București – domnul Ion Ivan, prof., dr., redactor șef a 2 reviste internaționale, profesor ASE București împreună cu dr. Cristian Ciurea; din Universitatea „Al.I.Cuza” din Iași - domnul Ioan Andone, prof., dr., șeful Colectivelor de excelență de la Universitatea „Al.I.Cuza” din Iași.

Evident că marea bucurie ne-au adus-o tinerii din ASEM, ASE București (îndeosebi Școala Doctorală a Domnului Profesor Ion Ivan) și cei din Iași (în special Școala Doctorală a Domnului Profesor Ioan Andone) cu comunicările lor ingenioase și de o valoare deosebită. Am avut o sărbătoare a ȘTIINTEI, a tinerei generații de cercetători. Am audiat în doua zile și am savurat rezultatele a 33 de cercetători-entuziaști din cadrul Societății Conștiinței. Reacțiile auditorilor la comunicările științifice audiate într-o atmosferă caldă și prietenoasă nu vor întârzia să apară.

2. TELECONFERINȚA internațională a tinerilor cercetători” Crearea Societății Conștiinței”, 13-14 aprilie 2013 (TELE-2013), a 2-a Ediție [2].

Scopurile principale ale **TELE-2013** au costat în continuarea examinării rezultatelor, obținute în domeniul creării roboților cu creativitate și a rezultatelor începute în studierea posibilităților de crearea a **roboților cu emoții**.

Studierea **emoționalității** umane este direcționată spre cercetările energeticii componentelor emoțiilor. **Energetica emoționalității** este definită de curenții de energie, care sunt emanați de componentele emoțiilor de bază: Bucurie, Frica, Aversiune (Dezgust), Furie, Tristețe și Surpriza.

Măsurarea curenților de energie emoțională este dirijată de etapele de evaluare a componentelor emoționalității. Fiecare componentă a emoționalității umane parcurge următoarele etape de evoluție: Auto-conștiința, Managementul emoțiilor, Motivația, Empatia și Mănuirea relațiilor.

Baza de date compusă din cantitățile de curenți de energie emoțională umană servește procesul de creare a componentelor emoționale în sistemele robotice, în **Roboți cu Bucurie**, de exemplu, sau în **Roboți cu Frică** și a.m.d., creând ROBO-inteligente emoționale.

Cercetătorii Universității Aalto din Finlanda au compus harta sentimentelor emotive asociate cu simțurile corporale cultural universale, care ar putea fi la baza experiențelor emoționale. Ei au descoperit ca cele mai obișnuite emoții provoacă senzații corporale puternice, iar harta corporala a senzațiilor era diferită din punct de vedere topografic pentru diferite emoții.

TELE-2013 a fost consacrată evidențierii rezultatelor cercetărilor posibilităților creării ROBO – inteligențelor Emoționale (EQ). S-a încercat de răspuns la întrebările: Ce reprezintă EQ în comparație cu IQ? Este oare EQ mai puternică decât IQ?

2.1. Tematica TELE-2013: "Sisteme informatice inteligente"; "Sisteme adaptabile inteligente"; "Sisteme inteligente empaticе"; "Inteligențe emoționale"; "IQ & EQ în Societatea conștiinței".

2.2. Academia Română și Academia Româno-Americană de Arte și Științe.

Comunitatea românilor de pretutindeni reprezintă un număr de aproape 30 de milioane de persoane, care activează în România, Republica Moldova, Ucraina, Rusia, Serbia, Bulgaria și, în ultimele două decade aflate la intersecția secolelor XX și XXI, activează și în țările mult mai îndepărtate de Patria Mamă, inclusiv în Statele Unite ale Americii.

Academia Româno-Americană de Arte și Științe (ARA), cu sediul în California, include circa 80 academicieni și peste 90 membri corespondenți – personalități remarcabile – reprezentanți ai instituțiilor, organizațiilor și întreprinderilor din majoritatea țărilor sus numite. La întrunirile românilor de pretutindeni, în cadrul Congreselor anuale ale ARA (până în prezent, 43 la număr) se discută rezultatele obținute, practic, în toate ramurile și sectoarele artelor, științei și tehnicii de către români și colegii lor din lumea întreagă.

Crearea Societății Conștiinței reprezintă o problemă fundamentală a evoluției societății moderne. Conform rezultatelor investigațiilor a circa 90 de colective de creație ale savanților din lume din diferite domenii ale informaticii, fizicii, biologiei, psihologiei, pedagogiei, tehnologiilor informaționale și de comunicare, filosofiei, etc., care au fost exprimate succint încă în anul 2004 de **Academicianul Mihai Drăgănescu**, Societatea Conștiinței va fi creată în perioada anilor 2019-2035. Evident, această perioadă este aproximativă, deoarece este prognozată de savanți din diferite domenii, cu diferite aprecieri și cu diferite viziuni, unele mai optimiste, altele mai pesimiste, dar certă este concluzia că Omenirea se apropie de Societatea Conștiinței și punctum, cum s-a exprimat Marele Român Mihai Eminescu.

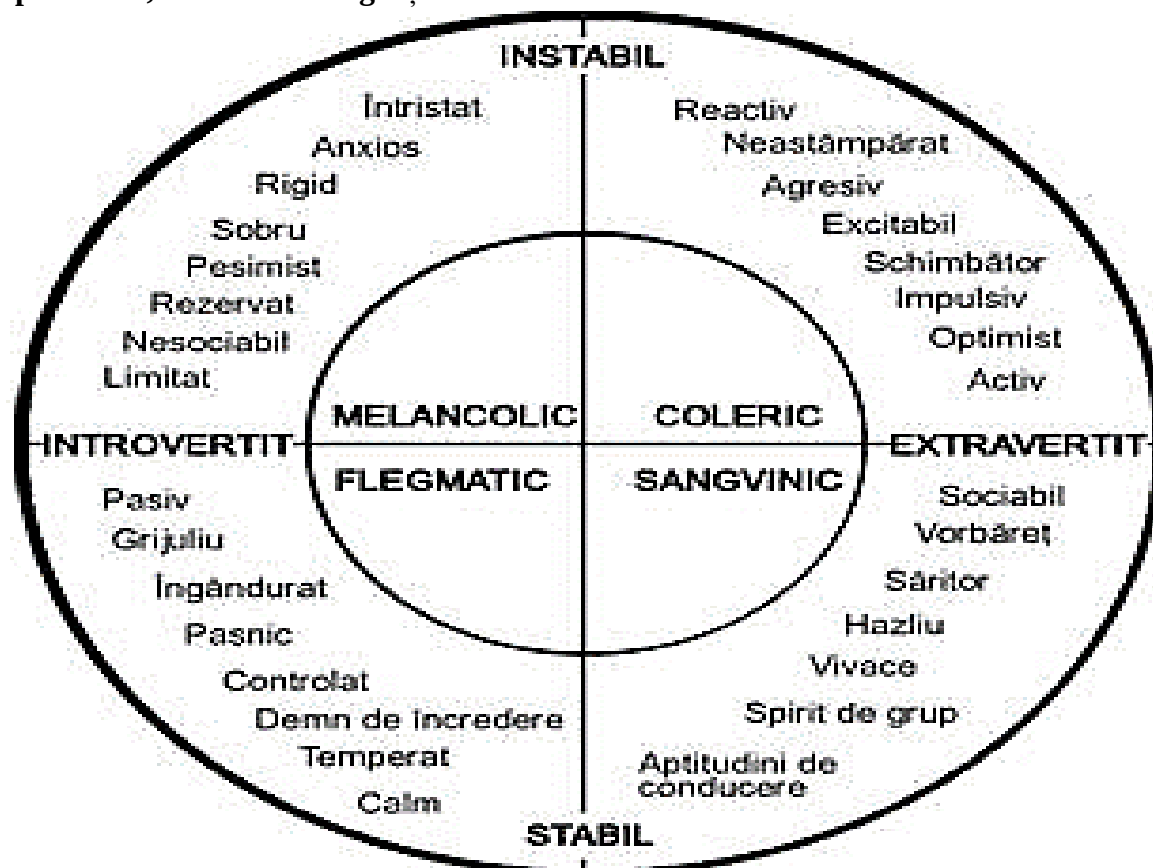
3. TELECONFERINȚA internațională a tinerilor cercetători” Crearea Societății Conștiinței”, Aprilie 11-12, 2014, (TELE-2014), Ediția a 3-a [3].

FORul internațional **TELE-2014** a fost consacrat analizei rezultatelor cercetărilor în domeniu creării Societății Conștiinței cu evidențierea posibilităților creării **ROBO – inteligențelor cu temperament**, a **ROBO – inteligențelor cu caracter**. Cercetările ROBO – inteligențelor creative (IQ) și celor emoționale (EQ) sunt evaluate în direcția obținerii ROBO – inteligențelor cu caracter Coleric, Sangvinic, Flegmatic și Melancolic. Fiecare din aceste 4 caractere are particularitățile sale aparte, ceea ce îi face și pe oameni să se deosebească sau să-și găsească tangențe unii cu alții.

Studierea temperamentelor umane este direcționată spre cercetările energeticii componentelor de **stabilitate-instabilitate** și **intro-extravertire**. Energetica temperamentală este definită de curenții de energie, care sunt emanați de componentele introvertirii-exstravertirii cu stabilitate-instabilitate.

Una din măsurări, ca exemplu, este măsurarea curenților de energie specifică melancolicilor (introvertivitatea și instabilitatea): a întristării, anxiozității, rigidității, sobrității, pesimisticității, rezervității, nesociabilității și limității, care reprezintă un proces de creare a unui depozit de date energetice caracteristice melancolicului. Celelalte măsurări, specifice calităților flegmaticilor, colericilor și sangvinicilor sunt analogice cu a melancolicilor.

Baza de date compusă din cantitățile de curenți de energie temperamentală flegmatică, colerică, sangvinică și melancolică determină procesul de creare a componentelor respective în sistemele robotice, în Roboți melancolici, de exemplu, sau în Roboți colerici și a.m.d., creând **ROBO-inteligențe cu temperament**, **ROBO – inteligențe cu caracter**.

3.1. Tematica TELE-2014.

1. „Sisteme informatice în Societatea Conștiinței”,

2. „ROBO-inteligențe emoționale adaptabile”,

3. „Sustenabilitate și ROBO-inteligențe”

3.2. ROBO-inteligențe și „Revoluția cuantelor”.

Multe milioane de roboți [3-1, 3-2] creați până în prezent erau supuși legilor și convingerilor lui Isaac Newton, care susținea că la temelia Universului se află materia. „Revoluția cuantelor” declanșată de Max Plank, prin care se afirmă că cuantele nu au o identitate stabilă, ci se manifestă când sub formă de **materie**, când sub formă de **energie**. Astfel, fizica cuantelor impune un nou adevăr și anume: elementul primordial constitutiv al Universului nu este materia, ci **energia, care are proprietatea de a „se solidifica”**, adică de a se preface în materie.

Mai apoi, dezvoltând ideile lui Max Plank, alți doi fizicieni geniali, Albert Einstein și Niels Bohr au pus temelia unei noi interpretări a modului de funcționare a Universului: Universul este compus din **energie** și **informație**, care au proprietatea de a se preface în **materie**. Albert Einstein a exprimat relația dintre energie și materie printr-o ecuație celebră, și anume: $E = mc^2$, unde E exprimă energia, m – masa unui corp “solid”, iar c – viteza luminii. Ecuația $E = mc^2$ demonstrează că materia (masa) și energia nu-s altceva decât forme diferite ale aceluiași conținut. Cât privește lumea corpurilor solide, toate acestea, la nivel subatomic, sunt “țesute” din **informație**, care la rândul ei, este cifrată în energia care vibrează cu diferite frecvențe. Întrucât particulele elementare se mișcă cu o viteză apropiată de viteza luminii, la “suprafață” se creează impresia că lucrurile, compuse în realitate din energie, se manifestă ca fiind solide.

ROBO-inteligența creativă. Pentru crearea ROBO-Inteligențelor creative prezentăm ecuația care exprimă relația dintre inteligența creativă, cunoașterea și spiritualitatea IQ și informația în sensul larg al cuvântului: $IQ = ICS * ITS$, unde IQ exprimă ROBO - inteligența creativă, ICS – comunitatea bunurilor inteligente a IQ, prezentate de informațiile, cunoștințele și spiritualitățile conștiente acumulate de IQ și ITS – viteza gândirii rațional - spirituale. Această ecuație e utilizată pentru a defini entitățile de nivel superior a ROBO – inteligențelor creative în Societatea Conștiinței.

ROBO-inteligența emoțională. La fel de importantă este și ecuația: $EQ = EICS * ETS$, în cazul în care EQ exprimă ROBO - inteligența emoțională, EICS – comunitatea bunurilor inteligente a EQ, prezentate de informațiile, cunoștințele și spiritualitățile conștiente acumulate de EQ și ETS – viteza gândirii emoțional - spirituale.

Aceste ecuații pot fi utilizate la crearea milioane de ROBO – inteligențe [4], bazate pe proprietățile intelectuale, de cunoaștere, conștiente și spirituale ale Umanității, a ROBO – inteligențelor creative (IQ), a ROBO – inteligențelor emoționale (EQ), ROBO – inteligențelor sentimentale, spirituale etc. Rezultatele cercetărilor prezentate la prezenta TELECONFERINȚĂ internațională a tinerilor cercetători cu genericul "Crearea Societății Conștiinței" confirmă acest adevăr.

Este necesar de subliniat extinderea geografiei TELECONFERINȚELOR inter-naționale cu genericul „Crearea Societății Conștiinței”. Cu lucrări valoroase la TELE-2014 au aderat alături cu cercetătorii de la primele FORuri în domeniu creării Societății Conștiinței atât tinerii cercetători de la Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău împreună cu cei de la Academia de muzică „Gh. DIMA” din Cluj Napoca, cât și tineretul de peste Ocean.

TELE-2014 și-a petrecut activitățile cu prima implicare directă a Academiei Româno-Americane de Arte și Științe (ARA), a noului **Președinte a ARA, a Doamnei Ruxandra VIDU**, Prof., Dr., care a participat la toate etapele de evaluare a acestui FOR internațional.

4. TELECONFERINȚA internațională a tinerilor cercetători” Crearea Societății Conștiinței”, Martie 20-22, 2015 (TELE-2015), Ediția a 4-a [4].

Scopul întrunirii tinerilor cercetători în cadrul **FORului internațional „Crearea Societății Conștiinței” (TELE-2015)** a constat în discutarea **ROBO-inteligențelor cu sentimente pozitive și negative**. Sentimentele sunt etichetate în Cutia Pandorei în calitate de sentimente negative și opusul lor reprezintă sentimentele pozitive.

Studierea **sentimentelor negative (Cutia Pandorei) și pozitive** umane este direcționată în cazul dat spre cercetările energeticii componentelor sentimentale. **Energetica sentimentalității** este definită de curenții de energie, care sunt emanați de componentele sentimentelor **negative** (Cutia Pandorei): Cruzimea, Aroganța, Suferința, Durerea, Vanitatea, Lăcomia, Gelozia, Pofa trupească, Ura, Bolile, Lenea, Tristețea, Teama, Înșelăciunea, Subjugarea, Suferința, Moartea, Deznădejdea și a sentimentelor **pozitive** (opuse celor din Cutia Pandorei): Blândețea, Modestia, Satisfacția, Plăcerea, Simplitatea, Dărnicia, Toleranța, Fidelitatea, Iubirea, Sănătatea, Sânguință, Bucuria, Curajul, Fidelitatea, Eliberarea, Liniștea, Viața, Speranța din Cutia Pandorei.

Măsurarea curenților de energie sentimentală aprovizionează baza de date compusă din informații despre cantitățile de curenți de energie sentimentală, care susțin procesul de creare a componentelor sentimentale în sistemele robotice. **Energetica sentimentalității** participă la crearea roboților cu sentimente, a **Robotului cu sentiment de Suferință**, de exemplu, sau a **Robotului cu sentiment de Plăcere** și a.m.d. Acest proces are ca scop crearea ROBO-inteligențelor cu sentimente.

4.1. Tematica TELE-2015: „ROBO-inteligențe în Societatea Conștiinței”; „Sisteme informatice în Societățile Cunoașterii și a Conștiinței”; „Sustenabilitatea sistemelor sociale în Societatea Viitorului”.

4.2. De la Societatea bazată pe Cunoaștere spre o Societatea a Conștiinței.

Elementele de nivelul unu al ROBO-inteligențelor formate din elementele creative, emoționale, temperamentale și sentimentale evoluționează prin intermediul **elementelor evoluționale de nivelul unu** compuse din componentele respective de evoluție intelectuală, evoluție emoțională, evoluție temperamentală și evoluție sentimentală. Al doilea nivel al ROBO-inteligențelor sunt definite de elementele de nivelul unu cu ajutorul **Tehnologiei Adaptabile** reprezentată de **sistemele informatice adaptabile (SIA)**.

Scopul cercetărilor î-l constituie algoritmizarea procesului de creare și implementare a elementelor de nivelul doi în ROBO-inteligențe cu ajutorul SIA.

Adapterul sistemelor informatice adaptabile definește **pragmética, (structura) sintaxa, (sensul) semantica, contextul utilizării și exemplele** elementelor de nivelul doi a ROBO-inteligențelor prin intermediul elementelor de nivelul unu și **recursiv** prin sine însuși. **Sistemul informatic computerizat** al SIA este reprezentat compus matricial de Componentele structural-informative a elementelor ROBO-inteligențelor și Etapele de evaluare a acestor componente. **Componentele structural-informative a elementelor** ROBO-inteligențelor sunt reprezentate de subsistemele: softul, hardul, agentul, informația, cunoașterea și distribuirea elementelor ROBO-inteligențelor. **Etapele de evaluare a componentelor ROBO-inteligențelor** sunt reprezentate de inițierea și capturarea elementelor-componente, salvarea, procesarea și de distribuirea-implementarea lor.

Adapterii și sistemele informatice computerizate ale SIA sunt utilizate atât la definirea elementelor de nivelul unu cât și a elementelor de nivelul doi a ROBO-inteligențelor.

Tehnologia Adaptabilă, compusă din **Adapteri și Sisteme informatice computerizate**, a fost inițiată în anul 1992 și dezvoltată până în anul 2010 în cadrul Proiectului instituțional al ASEM ”Sisteme de informatizare și dezvoltare a Societății Secolului XXI”. Această tehnologie e utilizată în

cadrul Proiectului instituțional “Crearea Societății Conștiinței” care este în proces de evoluție din anul 2008 și până în prezent de către colectivele de cercetători din ASEM.

5. TELECONFERINȚA internațională a tinerilor cercetători” Crearea Societății Conștiinței”, April 22-23, 2016 (TELE-2016), Ediția a 5-a [5].

Societatea Conștiinței se caracterizează prin egalitatea inteligenței artificiale și a inteligenței naturale structurate (IA=INstructurată).

S-a demonstrat (Universitatea Carnegie Mellon), că din cele 7 milioane de funcții umane, aproximativ 5 milioane și jumătate în prezent pot fi realizate de roboți. Aceste funcții umane sunt în mare parte de tip fizic. Funcțiile spirituale, intelectuale, emoționale, temperamentale, senzuale și alte funcții umane sunt în faza investigației.

Următoarele procese de investigații robotice și de măsurări curentiale sunt destinate măsurărilor complexe a **ROBO-inteligențelor creative cu emoții**, de exemplu, a **ROBO-inteligențelor cu caracter și sentimente**, a **ROBO-inteligențelor emoționale cu caracter** și a.m.d.

Industria creării ROBO-inteligențelor intelectuale, senzuale, emoționale, spirituale, creative și temperamentale este în plină activitate, scopul ei fiind umplerea nișei robotice, care în prezent necesită funcționalizarea robotică încă peste a unui milion și jumătate de funcții umane (Universitatea Carnegie Mellon), ne ”acoperite” de roboți.

În prezent, colectivele, care sunt preocupate de crearea sistemelor robotice, cercetează schemele și instrumentele de investigare și măsurare a proprietăților energetice, care caracterizează inteligența, emoția și spiritul uman. Sunt investigate părțile fizice ale componentelor creative (IQ), emoționale (EQ), morale și spirituale ale corpului uman, inclusiv inima și creierul uman, care emană semnale energetice cu diferite proprietăți, tipuri de semnal, amplitudini și frecvențe. Astfel de investigații sunt realizate de echipe mixte de cercetători din biologie, psihologie, fizică, nano-tehnologie, bioinformatică și alte științe. Rezultatele acestor investigații reprezintă baza digitală pentru algoritmi de reproducere a caracteristicilor robotice corespunzătoare.

5.2. Tematica TELE-2016: „Sustenabilitatea robotică”; „Sustenabilitatea informațională”; „Sustenabilitatea socială”.

Scopul TELE-2016 a constatat în a investiga elementele de prim nivel de funcții spirituale, intelectuale, emoționale, temperamentale, senzuale (pozitive și negative) și sustenabilitatea lor în crearea ROBO-inteligențelor. Sa discutat evoluția caracteristicilor robotice temperamentale din punct de vedere intelectual, emoțional și senzual al procesului de creare a ROBO-inteligențelor.

6. TELECONFERINȚĂ internațională a tinerilor cercetători” Crearea Societății Conștiinței”, Aprilie 21-22, 2017, (TELE-2017), Ediția a 6-a [6], Dedicată Savantului Radu MIHALCEA.

Mulți savanți din diferite domenii ale științei și tehnicii, din domeniile pedagogiei, sociologiei și filozofiei, din domeniile fizicii cuantice, al nanotehnologiilor, al psihiatriei și al psihologiei, savanți din circa 90 de colective de cercetători din lume, cu diferite vederi ale Societății Conștiinței, cu diferite rezultate susținătoare ale ideii de Creare a Societății Conștiinței au postulat că Societatea Conștiinței va fi creată între anii 2019 și 2035! Este o perioadă destul de lungă și aceasta definește și mentalitatea omenirii - când, cum, cine, care, a cui și de ce e necesară această Societate a Conștiinței...

Cei mai optimiști futurologi susțin că deja în anul 2019 vom trăi în Societatea Conștiinței dar cei mai pesimiști cred că abia în anul 2035 vom trăi în ea!

Vom trăi în Societatea Conștiinței când Inteligența Artificială va egala Inteligența Naturală structurată. Deci vom trăi într-o societate homo-robotică, cu legile ei noi pentru omenire și cu legile

respective pentru roboți: **în această societate atât oamenii cât și roboții vor fi posesori ai pașapoartelor sociale.**

6.1. Tematica TELE-2017: „Robotizarea Societății Conștiinței”; „Sisteme informatice în Societatea Conștiinței”; „Informația, Cunoașterea și Conștiința robotică”; „Robotizarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii”.

FORul internațional al tinerilor cercetători TELE-2017 împreună cu publicarea lucrărilor suținute de Revista „Society Consciousness Computers” au fost consacrate unuia dintre cei mai fideli aderenți la cercetarea „Crearea Societății Conștiinței”, domnului Radu MIHALCEA, Profesor universitar, dr., dr., DHC al ASEM. Acest excelent cercetător a susținut și susține în continuare devizul TELECONFERINȚELOR internaționale a tinerilor cercetători: „Societatea Conștiinței va fi creată și noi o să avem bucuria să viețuim în ea”.

Futurologii oferă diferite păreri despre Societatea Conștiinței. Atât la TELE-2017 cât și în acest număr al revistei î-și exprimă părerea și savantul Radu Mihalcea, o personalitate cu o pregătire superioară atât în Mecanică cât și în Management: dânsul posedă câte un doctorat în fiecare domeniu, a lucrat în ambele domenii ca manager și ca profesor și a atins rezultate excepționale de fiecare dată. În urmă cu cca zece ani și-a concentrat atenția și asupra Societății Conștiinței, societatea viitorului omenirii, o societate umano-robotică sau chiar robotico-umană în viitorul mai îndepărtat.

Tinerii cercetători ai Societății Conștiinței din Republica Moldova au început cercetările lor în domeniu încă din anul 2000, când ascultau prelegerile despre management ale profesorului Radu Mihalcea în Academia de Studii Economice a Moldovei. După 2005 au avut ocazia să-i audieze expunerile împreună cu tinerii cercetători din România, Polonia, Germania și SUA, în cadrul TELECONFERINȚELOR internaționale ale tinerilor cercetători cu genericul „Crearea Societății Conștiinței”. Prezentăm integral opiniile Profesorului Radu Mihalcea în acest volum al Revistei „Society Consciousness Computers”.

Vă dorim, dragi cititori, să vă bucurați și dumneavoastră de pragmatica, sintaxa, semantica și contextul Societății Conștiinței, de inteligența și de spiritul de observație expuse de profesorul, managerul și cercetătorul Radu Mihalcea, cu care sperăm să colaborăm și în continuare în domeniul creării Societății Conștiinței.

Vă invităm să vă bucurați de progresul atins în domeniul Creării Societății Conștiinței.

7. TELECONFERINȚA internațională a tinerilor cercetători „Crearea Societății Conștiinței”, Aprilie 21-22, 2018, (TELE-2018), Ediția a 7-a [7].

Tehnologia Adaptabilă reprezintă baza algoritmică care este implementată în primele trei etape ale creației sistemelor robotice: formularea problemei, formalizarea acesteia și definiția algoritmică. Nucleul Tehnologiei Adaptabile este prezentat de Adaptorul său, care definește pragmatica (utilitatea), sintaxa (structura), semantica (conținutul, sensul), contextul (mediul utilizatorului) și exemple de elemente a ROBO-inteligențelor. Subiectul principal îl constituie utilizarea adaptoarelor în definirea elementelor de nivel superior ale ROBO-inteligențelor prin intermediul elementelor de nivel inferior și, eventual, recursiv, prin sine însăși. Adaptorul este instrumentul, motorul Tehnologiei Adaptabile pentru a crea ROBO-inteligențe adaptive.

Tehnologia Adaptabilă dezvoltată, compusă din Adaptoare și Sisteme Informatice, pentru inteligența creativă, emoțională și senzuală ROBO formează baza algoritmică a depozitelor de date energetice de creare a ROBO-inteligențelor pentru industria robotică, a noii generații de inteligențe artificiale.

Un tip special de Metodă de Evoluție Adaptabilă (AEM, [7-1]) a fost utilizat în procesul de definire algoritmică a caracteristicilor **ROBO-inteligențelor negative senzuale**. A fost dezvoltat AEM pentru a

fi utilizat pentru prelucrarea algoritmică adaptabilă a principalelor caracteristici robotice negative senzuale: Mândrie, Wrath, Sorrow, Înselăciune, Misery, Glorie, Lașitate, Ură, Aroganță, Lăcomie, Invidie, Vanitate, Pofta trupească, Frica, și Lăcomia. Elementele de nivel superior obținute ale inteligențelor ROBO-senzuale negative au fost algoritmic adaptabil definite cu ajutorul AEM-ului special dezvoltat.

7.1. Tematica TELE-2018: „Inteligența artificială. I-Societatea & Soluții în Business”; „Informația, Cunoașterea și Conștiința robotică”; „Inteligența artificială în Societatea Conștiinței”; „Inteligența artificială în IMM”; „Activități COST pentru IMM & Societatea Conștiinței”.

Au fost investigate măsurarea trăsăturilor umane intelectuale și spirituale, locurile fizice ale creierului și inimii, de unde sunt direcționate și gestionate astfel de caracteristici, tipul de semnale și intensitatea circuitelor pe care aceste locuri le produc. Astfel de investigații sunt în interesul echipelor mixte de cercetători din biologie, psihologie, fizică, nano-tehnologie, bioinformatică și alte științe. Rezultatele acestor investigații reprezintă baza digitală pentru algoritmi adaptabili de reproducere a caracteristicilor robotice inteligente și spirituale.

Roboții inteligenți [7-2] trebuie să aibă caracteristicile evolutive ale creativității, care depind de intensitatea circuitelor a semnalelor inteligenței corespunzătoare.

Roboții sensual [7-3] i trebuie să posede emoții și trăsături senzuale. Adaptarea lor algoritmică depinde de energetica digitală a emoțiilor, temperamentelor și senzațiilor din depozitul digital corespunzător.

7.2. Recent în Comunitatea Europeană [7-4]. Publicațiile cercetătorilor din domeniul Inteligenței artificiale confirmă interesul internațional al Comunității Europene pentru cercetările ASEM și a partenerilor internaționali în Proiectul de lungă durată „Crearea Societății Conștiinței”. Proiectul rezultă în crearea societății conștiinței și în perfecționarea motorului său pentru procesul de creare a robo-inteligențelor, reprezentat de Tehnologia Adaptabilă dezvoltată.

Comisia pentru problemele civile Parlamentul European în Ianuarie 2019 a aprobat proiectele de recomandări, precum și regulamentele administrative privind producția de roboți de inginerie civilă. Pentru acest document au votat PRO: 17 deputați, Împotrivă: 2 deputați, și Obținut: 2 deputați. Conform datelor Parlamentului European, în perioada 2010-2014, vânzările medii de roboți au fost de 17% anuale, iar în 2015 au crescut la 29%. Creșterea producerii roboților este favorizat de volumul brevetelor în ceea ce privește roboții - în ultimii 10 ani volumul s-a dublat. Rezultatul acestui fenomen prognozează, că Inteligența artificială va determina eficiența economică în domenii precum **industria prelucrătoare, comerțul, transportul, serviciile medicale, educația, jurisprudența și agricultura.**

7.2.1. Robot - statut juridic. Nu se stabilește încă statutul juridic al roboților, care în curând ne vor copleși. Oamenii de știință presupun, ca unii purtători de inteligență artificială cu capacitatea de auto-educație vor trebui să fie identificați ca „fețe electronice” cu pașaport corespunzător. Respectivul document, aprobat de Parlamentul European, va conține condițiile-cadru pentru producătorii și utilizatorii de roboți, formulate de la marele scriitor Isaac Azimov: 3 principii - condiții umane de colaborare cu roboții. Ultimele TELECONFERINTE internaționale a tinerilor cercetători au fost consacrate cercetărilor și investigațiilor creativității, emoțiilor, temperamentelor și sentimentelor umane și adaptarea lor algoritmică în ROBO - inteligențe, care vor fi partenerii oamenilor în Societatea Conștiinței, Societatea Umano - Robotică.

7.3. Societatea conștiinței, 10 ani de ascensiune, Grigore Belostecinic, Rector ASEM, Academician AȘM, prof. univ., dr., hab. anticamera@ase.md

Societatea Conștiinței în investigațiile savanților Academiei de Studii Economice a Moldovei în colaborare cu colegii lor, tinerii savanți românii de pretutindeni, împlinește deja 10 ani.

Cercetările au parcurs o perioadă de ascendență continuă, începând cu investigarea noțiunilor de conștiință, conștient, subconștient, inconștient și a rolului lor în evoluția umanității, trecând prin investigarea posibilităților lor de a fi algoritmizate și continuând cu investigarea particularităților conștiinței de a fi implementate în mașini inteligente, în inteligența artificială, în roboți și ajungând în prezent la investigațiile algoritmice de creare a Societății Conștiinței, Societatea Umano -Robotică, bazată pe interconectarea și colaborarea fructuoasă între oameni și roboți.

Președintele Academiei Române, Academicianul Mihai Drăgănescu, Directorul primului proiect român de investigare a Inteligenței Artificiale a prezis încă în anul 2004 că Inteligența Artificială se va egala cu Inteligența Naturală structurată în perioada anilor 2019-2035. Această prezicere se bazează pe cercetările și investigațiile savanților Lumii din diferite sfere a științei și tehnicii. În prezent problema creării Inteligenței Artificiale este investigată de mai mult de 90 colective de savanți și ingineri din Lume.

În anul 2008 după cele *12 școli de vară la Băile Tușnad* a tineretului studios specializați în Informatica Economică, la care au participat circa 350 de studenți de la ASEM, savanții noștri au venit cu ideea de a iniția un Proiect Universitar de cercetare cu tema „Crearea Societății Conștiinței”. Senatul ASEM la Ședința din decembrie 2008 aprobă această direcție de cercetare.

Au trecut 10 ani de cercetări și investigații în domeniul Creării Societății Conștiinței. Tineretul studios din ASEM împreună cu colegii lor români de pretutindeni din diferite universități din Lume au ajuns **în Anul Centenarului Unirii** la rezultate remarcabile în domeniu.

Trei Simpozioane anuale, începând cu anul 2009 și următoarele șapte TELECONFERINTE internaționale a tinerilor cercetători a românilor de pretutindeni au discutat, verificat și apreciat rezultatele cercetărilor și investigațiilor în acest domeniul de un remarcabil prestigiu. Mai mult de 400 tineri cercetători din ASEM și colegii lor români de pretutindeni au publicat peste 300 de articole și teze în culegeri și reviste științifice din lume. E remarcabil faptul, că colectivele internaționale de cercetători din acest domeniu au înființat și publicat patru volume a Revistei „Society Consciousness Computers”, editată de Alma Mater Publishing House, Universitatea „Vasile Alesandri” din Bacău.

Rezultatele obținute în domeniul Creării Societății Conștiinței sunt menționate și susținute de Academia Româno - Americană de Arte și Științe cu sediul în California, SUA. Tezele TELECONFERINTEI internaționale a tinerilor cercetători cu genericul „Crearea Societății Conștiinței”, Ediția a 7-a sunt propuse și acceptate de a fi publicate în California, SUA în Editura ARA Publisher, University of California Davis.

8. TELECONFERINȚA internațională a tinerilor cercetători „Crearea Societății Conștiinței”, Aprilie 19-20, 2019, (TELE-2019), Ediția a 8-a [8].

Conlucrarea intergenerațională într-un colectiv se bazează pe activități fizice, intelectuale și spirituale a personalului compus din persoane de toate vârstele. Subiectul conlucrării intergeneraționale în general și specificul interacțiunii componentei lucrative a Societății cu persoanele în vârstă constituie îngrijorarea permanentă și de perspectivă în Comunitatea Europeană.

În Uniunea Europeană în ultimele două decade activează Comunități de Organizații Științifice și Tehnologice (COST), care au ca scop comun: soluționarea problemelor de conlucrare intergeneraționale. Una dintre aceste comunități este COST CA 16226, în care activează 38 de organizații din EU și co – parteneri din alte Țări ale Lumii, inclusiv din Republica Moldova, care este reprezentată în acest COST de către ASEM. Scopul major al COST CA 16226 pentru anii 2018-2021 de activitate îl constituie cercetarea și implementarea măsurilor de îmbunătățire a traiului oamenilor în vârstă, crearea Asociațiilor și Comunităților de bunăstare durabilă a persoanelor în vârstă de 65+ și de vârstă

a treia, și schimbarea radicală a corelației de activitate fizică (material), intelectuală și spirituală intergenerațională în Societatea Europeană.

8.1. Tematica TELE-2019 este evaluată de secțiunile: „Comunități prietenoase vârstei în Societatea Om-Robotică”; „Știință și artă în Societatea Conștiinței”; „ÎMM-uri în Societatea Conștiinței”; „ARA și TELE în societățile Cunoașterii și Conștiinței”.

Echipele de cercetători de la Academia Americano-Română de Arte și Științe, Academia de Studii Economice din Moldova, AFEDEMY din Olanda, Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău, în colaborare cu alte echipe de cercetători, au propus un set de decizii privind problemele de viață ale persoanelor în vârstă pentru Societatea Viitoare - Societatea Conștiinței.

Sunt investigate condițiile de viață ale vârstnicilor în societatea viitoare – societatea în care numărul lucrătorilor în comparație cu numărul persoanelor în vârstă va fi în descendență continuă, iar problema persoanelor în vârstă va fi prea importantă pentru societate. Cercetătorii vor propune un set de măsuri pentru dezvoltarea ÎMM-urilor pentru vârstnici, ÎMM-uri pentru femei și fete și ÎMM-uri pentru tinerii, care vor sprijini comunitățile prietenoase vârstnicilor în medii intergeneraționale din societatea om-robotică.

9. TELECONFERINȚA internațională a tinerilor cercetători „Crearea Societății Conștiinței”, Martie 26-27, 2020, (TELE-2020), Ediția a 9-a [9].

La elaborarea politicilor complexe a societății este necesar să se țină cont de aspectele sociale, politice, economice, normative, culturale, informaționale, de sănătate etc. ale societății **în curs de îmbătrânire**.

Politicile care prevăd investiții în programe sociale, resurse umane și în economie în ASEM **vor ajuta la prevenirea dependenței nejustificate a persoanelor la vârste înaintate**. Investițiile timpurii și efective contribuie la transformarea societății îmbătrânite a ASEM din factor de consum al resurselor **în factor creativ de dezvoltare** a mediului uman, economic, social și cultural.

O Universitate angajată în viitor, cum se constituie ASEM, poate avea un viitor asigurat atunci când fiecare membru al ei dispune de o reală convingere că ASEM îi aparține.

Conlucrarea intergenerațională seniorală din ASEM cuprinde personalul în activitate și persoanele în vârstă, personalul senioral, care formează 3 grupe de pensionari. Prima grupă de pensionari este compusă din persoane pensionate, care sunt în continuare în activitate: pensionarii cu activitate Part-Time în ASEM. A doua grupă de pensionari este formată din pensionarii ASEM, care nu sunt în activitate în ASEM: post-pensionarii, majoritatea cărora nu activează în Societate nicicum. A treia grupă de pensionari este compusă din persoanele active din ASEM, care urmează să fie pensionate în următorii 5 ani: pre-pensionarii.

Conlucrarea intergenerațională seniorală necesită cercetarea, inventarea și implementarea unor metode inovative de susținere a durabilității bunăstării profesorilor pensionari din evidențiatele grupe de persoane – seniorii din ASEM. Continuitatea activității intergeneraționale la trecerea persoanei dintr-o grupă de seniori în alta necesită soluționarea stării psihologice a pensionarilor: persoana este supraîncărcată psihologic, ea se găsește „la răscrucea” trecerii dintr-o categorie de activități în alta.

9.1. Tematica TELE-2020 reflectă cerințele societății de implicare robotică în viața vârstnicilor: „Sisteme inteligente cu creativitate și emoționalitate”; „Inteligența Artificială în ajutorul vârstnicilor”; „Roboții inteligenți”; „Moralitatea și spiritualitatea în Era digitală”.

Prezentăm doar câteva din subiecte abordate de cercetători pentru actuala TELECONFERINȚĂ: „ASEM este casa mea” & „Casa mea este AESM”: Paradigmă nouă; Sistem inteligent de sortare a deșeurilor; Sosirea paradigmei homo-inteligenței și a noilor forme de organizare a muncii; Expertiza practică în

construirea unei infrastructuri de rețea securizată; Asistențe robotică pentru vârstnici și persoane cu handicap; Automatizarea procesului juridic; Inteligențarobotică; Bătrânețea în epoca digitală; Adoptarea unui stil de viață sănătos în Societatea Conștiinței.

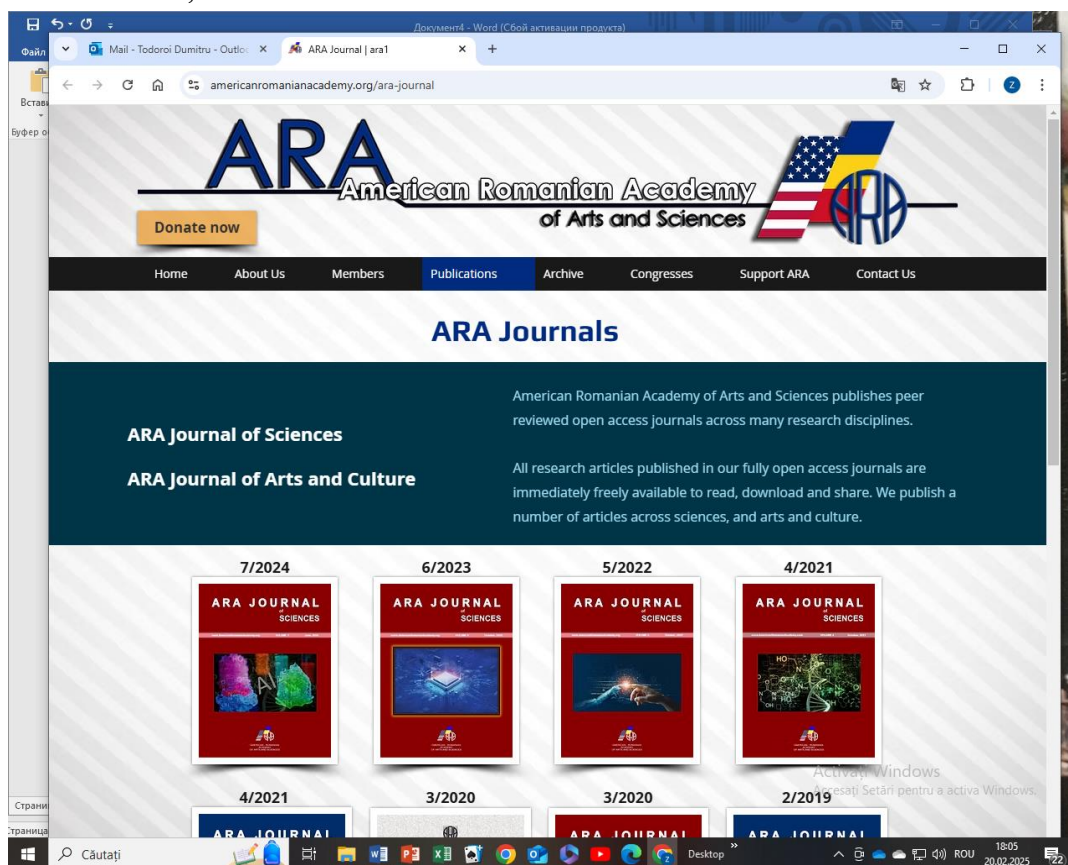
Domeniul de aplicare a subiectelor abordate este de a îndeplini cerințele populației în curs de îmbătrânire din Europa, promovând în același timp îmbătrânirea sănătoasă și sigură. Cercetările sunt orientate spre crearea de metode de îmbunătățire a vieții tuturor vârstnicilor și, în primul rând, a profesioniștilor care au împlinit vârsta de pensionare (denumiți în continuare seniori), implicarea tehnologiilor robotice în viața de toate zilele a vârstnicilor, continuitatea activității acestor seniori în aceeași întreprindere, în care seniorii acționează în prezent, și vor acționa în viitor până la vârsta cea mai profundă.

Referințe

- [1] Todoroi, D., *Crearea societății conștiinței*, Materialele primei Teleconferințe Internaționale a tinerilor cercetători „Crearea Societății Conștiinței”, 7-8 aprilie 2012, Chișinău, 169 pages / coord.: Dumitru Todoroi: ASEM, ARA, UAIC, ASE. **ISBN 978-9975-75-611-2**.
- [2] Todoroi, D., „IQ & EQ in Conscience Society”, *Society Consciousness Computers*, Volume 1, 2014, Alma Mater Publishing House, Bacău, /Honorary Editor Dumitru Todoroi, Editor in Chief Elena Nechita/, p. 25 - 40. **ISSN 2359-7321, ISSN-L 2359-7321**
- [3] Todoroi, D. *Crearea societății conștiinței*, Materialele Teleconferinței Internaționale a tinerilor cercetători „Crearea Societății Conștiinței”, Ed. a 3-a, 11-12 aprilie 2014, Chișinău, 129 pagini / coord.: Dumitru Todoroi: ASEM (Chisinau, Republic of Moldova), ARA (CalTech, Los Angeles, USA), UAIC (Iashi, România), ISU (Chicago, USA), UB (Bacău, România), UC (Cluj, România), ASE (Bucharest, România). **ISBN 978-9975-75-612-6**.
- [3-1] Carnegie Mellon University, <http://www.cs.cmu.edu/>
- [3-2] Carnegie Mellon University, Celebrates National Robotics Week, <http://www.nationalroboticsweek.org/>
- [4] *Society Consciousness Computers, Volume 2*, 2015, Bacău-București-Chicago-Chișinău-Cluj Napoca-Iași-Los Angeles, Alma Mater Publishing House, Bacău, 81 pages, **ISSN 2359-7321, ISSN-L 2359-7321**
- [5] *Society Consciousness Computers, Volume 3*, 2016, Bacău-București-Boston-Chicago-Chișinău-Cluj Napoca-Iași-Los Angeles, Alma Mater Publishing House, Bacău, 183 pages, **ISSN 2359-7321, ISSN-L 2359-7321**
- [6] *Society Consciousness Computers, Volume 4*, 2017, Bacău-București-Boston-Chicago-Chișinău-Cluj Napoca-Iași-Los Angeles-Timișoara, Alma Mater Publishing House, Bacău, 158 pages. **ISSN 2359-7321, ISSN-L 2359-7321**
- [7] Todoroi, D., *Consciousness Society Creation*, 6th Edition, April 21-22, 2017, 236 pages, ARA Publisher, University of California Davis, USA, **ISBN: 978-1-935924-21-0**, <http://www.AmericanRomanianAcademy.org>
- [7-1] Todoroi, D., Micușă, D., *Sisteme adaptabile*, Editura Alma Mater, Bacău, România, 2014, 148 pagini. **ISBN 978-606-527-347-4**
- [7-2] Todoroi, D., *Creative Robotic Intelligences*, Editions Universitaires Europeennes, Saarbrücken, New York, 2017, 123 pages. **ISBN: 978-3-8484-2335-9**
- [7-3] Todoroi, D., *Creativity in Conscience Society*, LAMBERT Academic Publishing, Saarbrücken, Germany, 2012, 120 pages. **ISBN: 978-3-8484-2335-4**
- [7-4] *Moldova Suverana*, 25.01.2017, Nr. 8(2095), utro.ru
- [8] Todoroi, D., *Consciousness Society Creation*, 7th Edition, April 20-21, 2018, ARA Publisher, University of California Davis, USA, 78 pages, **ISBN:978-1-935924-25-8**, <http://www.AmericanRomanianAcademy.org> (Proc. of the 7th international TELECONFERENCE of young researchers “Conscience Society Creation”)

[9] *Society Consciousness Computers, Volume 5, 2019*, Alma Mater Publishing House, Bacău, 96 pages,, ISSN 2359-7321, ISSN-L 2359-7321

[10] *Society Consciousness Computers, Volume 6, 2020*, Alma Mater Publishing House, Bacău, 85 pages,, ISSN 2359-7321, ISSN-L 2359-7321

5

.

1

4

.

Dragi cititori, comunicările la TELECONFERINȚA Internațională a tinerilor cercetători „Crearea Societății Conștiinței”, Ediția 2021, 10-12 martie 2021, în *Society Consciousness Computers*, Volume 7, 2021, 100 pagini, în ca ISSN 2359-7321, CA ISSN-L 2359-7321. Danitru Todoroi, Honorary Editor, Academy of Economic Studies of Moldova, C. Reșină, Elena NECHITA, Editor in Chief, Vasile Alecsandri University of Bacău, Romania. Academiei Româno-Americane de Arte și Științe.

Ca și în anii precedenți, din 2012 până în prezent, s-au efectuat cercetări în direcția „Crearea Societății Conștiinței”. Rezultatele cercetării, selectate pentru a fi comunicate la TELE-2021, sunt prezentate structural în cadrul reuniunilor celor 3 secțiuni plenare și 5 secțiuni ordinare ale acestui forum internațional:

1. Psihologia și impactul ecosistemelor de tranziție profesională,
2. Continuitatea activităților intelectuale și emoționale ale persoanelor în vârstă,
3. Sustenabilitatea mediilor prietenoase între generații,
4. Medii profesionale și comunități de angajați, asociați și afiliați și

5. Soluții digitale economice în contextul învățării durabile continue.

TELE-2021 a evidențiat un set de rezultate ale cercetării în direcțiile de cercetare și implementare ale acțiunilor avute în vedere de Rețeaua internațională interdisciplinară privind mediile inteligente sănătoase favorabile vârstei (NET4Age-Friendly): WG1: Proiectarea incluzivă centrată pe utilizator a mediilor și comunităților favorabile vârstei, WG2: Căi integrate de sănătate și bunăstare, WG3: Soluții digitale și implementare durabilă la scară largă, WG4: Impactul shafe și durabilitatea: dezvoltarea politicilor, previziunile de finanțare și evaluările cost-beneficiu și WG5: Cadrul de referință.

La TELE-2021, rezultatele cercetărilor efectuate în direcțiile de cercetare și implementare a acțiunilor avute în vedere de Acțiunea COST CA16226: Habitat inteligent pentru persoanele în vârstă (SHELD-ON), care intenționează să atingă obiective specifice privind coordonarea cercetării:

RCO1: Să definească și să furnizeze toate contribuțiile relevante pentru proiectarea și dezvoltarea mobilierului smart suport și a habitatelor din diferite discipline: Asistență medicală, Psihologie, Ergonomie, Construcții etc., precum și de la utilizatori: vârstnici, îngrijitori etc.

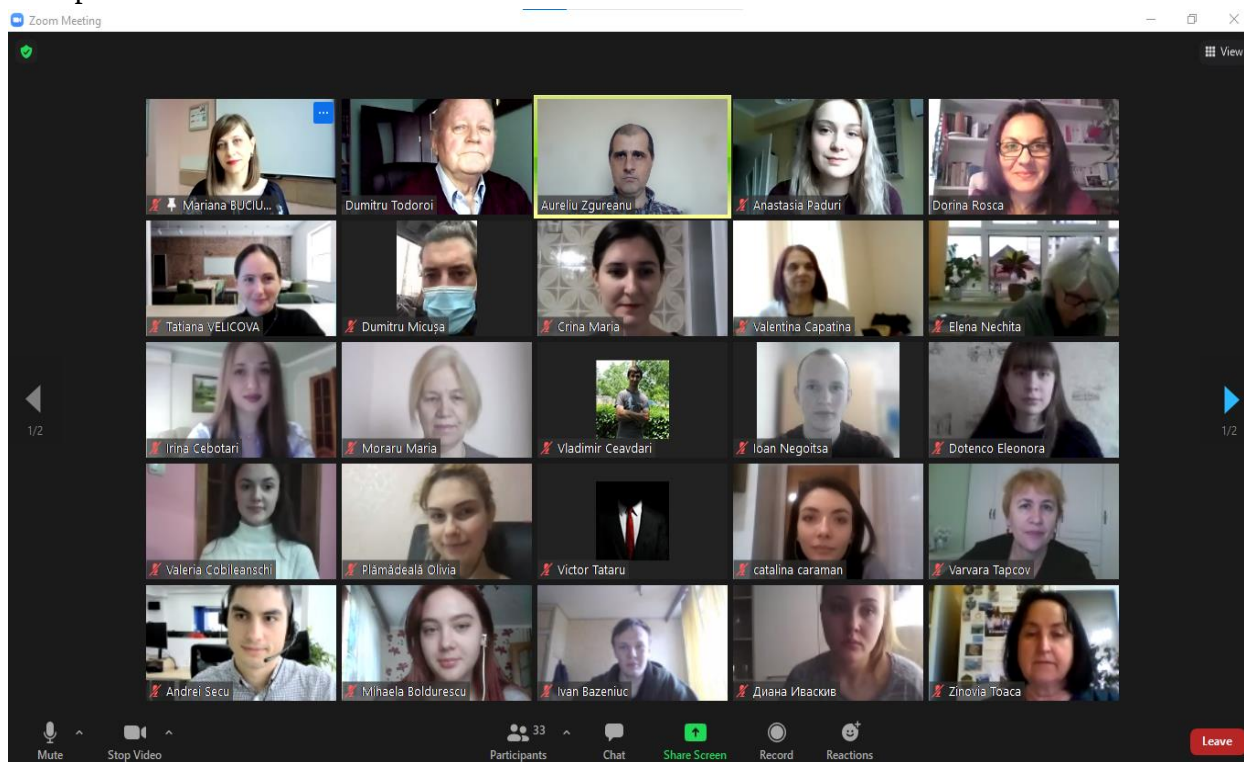
RCO2: Să proiecteze și să creeze soluții TIC inovatoare care vor fi integrate în mobilierul de sprijin inteligent și în mediile de habitat.

RCO3: Proiectarea, dezvoltarea și testarea mobilierului inteligent de sprijin și a mediilor de habitat în funcție de nevoile utilizatorului și validate în continuare de acești utilizatori (vârstnici și îngrijitori) pentru o îmbătrânire activă.

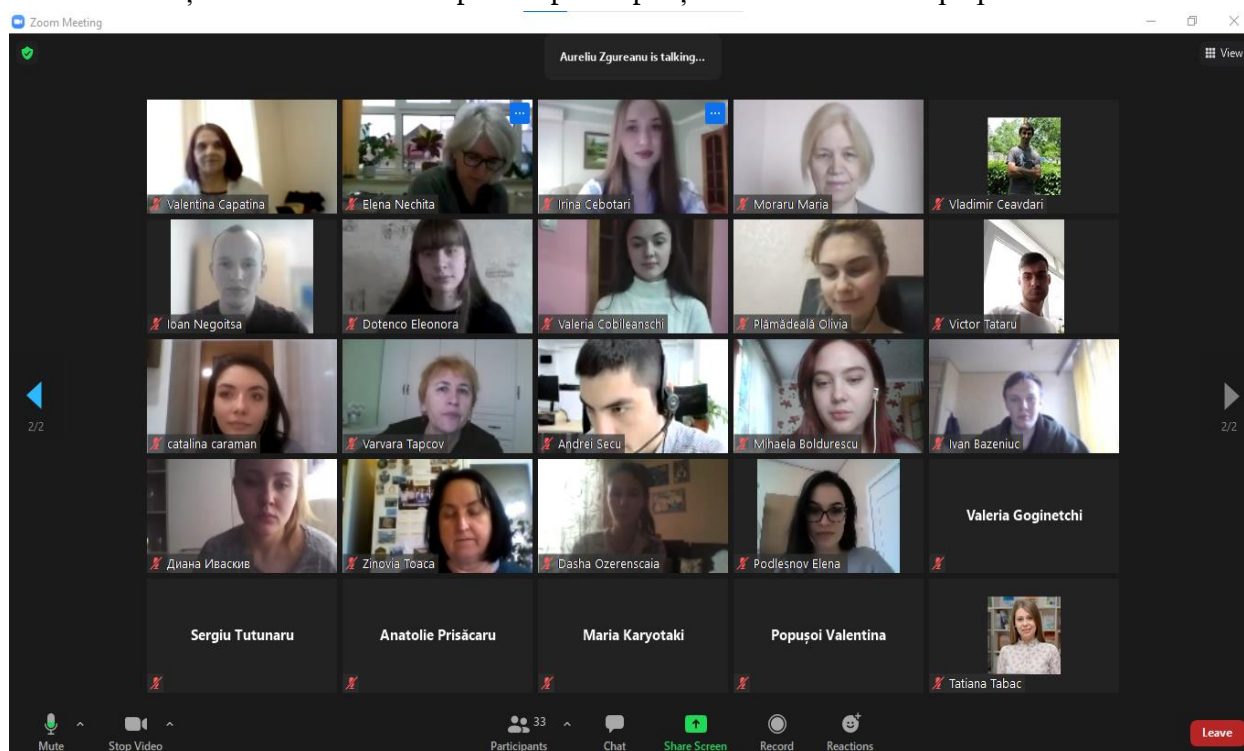
RCO4: Pentru a asigura diseminarea, evaluarea și exploatarea rezultatelor acțiunii, împreună cu crearea unei rețele puternice cu părțile interesate din industrie relevante.

La secțiunile plenare de la TELE-2021 sunt prezentate 21 de rezultate, dintre care 8 rezultate sunt obținute în cadrul NET4AGE-FRIENDLY și 9 rezultate sunt obținute în cadrul SHELD-ON.

TELE – 2021: On-line cu Zoom: 12 – 13 martie 2021: Prima parte a participanților la întâlnirea de pe Platforma Zoom.

Conferința TELE-2021: a 2-a parte a participanților la întâlnirea de pe platforma Zoom.

În cele 5 secțiuni ordinare de la TELE-2021 sunt prezentate 32 de rezultate, dintre care 22 de rezultate (așa cum au anunțat autorii) sunt obținute în cadrul NET4AGE-FRIENDLY și 29 de rezultate sunt obținute în cadrul Acțiunii SHELLED-ON COST. Majoritatea rezultatelor prezentate la TELE-2021 au fost obținute în cadrul cercetărilor și implementării avute în vedere atât de COST CA19136, cât și de COST CA16226. Să ne bucurăm de rezultatele realizate în direcția generală a cercetării: „Crearea Societății conștiinței”.

5.15. Proiect Moldo-Turc, depus pe data 20 mai 2020, nu a fost acceptat de partea moldovenească.

Titlul Proiectului: „Development of the agri-food sector of the Republic of Moldova as a basis for reducing migration”

Organizații implicate:

Republic of Turkey: Bolu Abant Izzet Baysal University

Republic of Moldova: Asociația „Seniorii ASEM”, Academy of Economic Studies of Moldova, Public organization „Parliament 90”, Comrat State University și NGO „EcoInfoMold”

Scopul: Members of The Joint Turkish - Moldovan Project Consortium (Academy of Economic Studies of Moldova, Bolu Abant Izzet Baysal University (BAIBU) –Turkey, OO "Parlament 90", Comrat State University, and the NGO “EcoInfoMold”) will implement a 24 month project that will help teach 800 intellectuals from rural sector of the Republic of Moldova how to write different kinds of projects in order to attract local, national, and foreign investors and to rise rural sector in different area.

The Project Consortium will use the funds to address the lack of knowledge about how to write correctly an application (a project), how to become eligible for different kinds of projects, and how to apply to different organizations for finding funds. The Project Consortium will also elaborate a Guidebook which will prepare the instructed people to meet the challenges they will face due to

applications and projects standardization will serve like a guide in how to edit a project and also will have examples of projects that was eligible for applications.

BAIBU will contribute to the project by transferring the knowledge of experiences in various succeeded SMEs projects in the rural development in Turkey to the partners in Moldova. BAIBU will also contribute to the project for writing the Guidebook by enhancing and making it richer with adding a variety of good project experiences from Turkey. Moreover, this project will start new collaborative projects that result in mutual benefits across Turkey and Moldova in the near future.

Training process in creation of the projects will be based on the Cracking Creativity Thinking Method (CCTM), which constitutes the secrets of creative genius. That will make instructed intellectuals more competent and help them to become leaders in their localities.

Result of this project: the 800 beneficiaries – the rural intellectuals - will have a better understanding of writing local, national, and international applications (Projects of Rural SMEs) for funding. The leaders will be consulted on job creation issues for designed and created European SMEs. The Joint Turkish - Moldovan Project Consortium will also carry out consultations for the 800 leaders and for 8000 local and returned employees at the created European SMES how to implement new jobs in rural areas.

5.16. Proiect eşuat Republica Moldova cu (DRRM) România, inițiat la 14 septembrie 2020 Asociația „Seniorii ASEM” împreună cu ASOCIAȚIA OBȘTEASCĂ „PARLAMENTUL 90”.

Titlul proiectului: PROMOVAREA BUNĂSTĂRII PERSOANELOR ÎN VÂRSTĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA.

Obiectivele proiectului:

Elaborarea soluțiilor politice, sociale, economice și culturale de evoluție a bunăstării vârstnicilor din Republica Moldova în baza proceselor de Reintegrarea a Neamului Românesc.

Monitorizarea Seniorală a proceselor de Reintegrare a Neamului Românesc prin combaterea derapajelor politice și sociale antiromânești și antieuropene din Republica Moldova.

Investigarea, analiza și facilitare a inserției și reinserției sociale, precum și pe piața muncii a persoanelor în vârstă (Seniorilor) din Republica Moldova, atragerea oamenilor de afaceri din Republica Moldova pe piața din România, precum și sprijinirea integrării în sistemul bilateral de formare a beneficiarilor intergeneraționali de IMM-uri mixte în Republica Moldova și intergarelor cu IMM-urile intergeneraționale din România.

Repere: ASOCIAȚIA „PARLAMENTUL 90” urmărește activitățile:

1. Promovarea, apărarea și implementarea principiilor fundamentale din Declarația de Independență a Republicii Moldova din 27 August 1991.
2. Monitorizarea politicilor publice, armonizarea lor cu standardele Uniunii Europene;
3. Promovarea și monitorizarea implementării Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană;
4. Monitorizarea funcționării Parlamentului, Guvernului, Președinției și a instituțiilor de stat în conformitate cu prevederile Constituției RM, drepturile fundamentale ale omului și angajamentele europene și internaționale asumate de Republica Moldova;
5. Stimularea proceselor educativ-instructive și informaționale pentru recuperarea Memoriei istorice, a identității adevărate și a dreptului legitim al Republicii Moldova de a reveni în „spațiul istoric și etnic al devenirii sale naționale”;
6. Cooperarea cu Parlamentele de la Chișinău, București și Bruxelles, cu deputații, care au

Votat Independența în țările lor în urma prăbușirii imperiului sovietic;

7. Organizarea taberelor și cursurilor de parlamentarism, participarea la seminare, conferințe, întruniri, lecții ce țin de protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

8. Încurajarea comunităților și a grupurilor de interese în promovarea proiectelor de democratizare și europenizare a societății moldovenești, elaborarea, evaluarea, implementarea și monitorizarea diferitor proiecte la nivel local, național, pan-românesc și European în scopul dezvoltării durabile și modernizării Republicii Moldova.

Necesitatea proiectului și rezultatele scontate:

Migrația este una din cele mai stringente probleme cu care se confruntă Republica Moldova la momentul actual. Potrivit datelor Băncii Mondiale, din Republica Moldova sunt plecați la muncă peste hotare circa un milion de cetățeni, ceea ce constituie circa jumătate din populația aptă de muncă. Dintre aceștia, aproximativ un sfert au decis să nu mai revină acasă.

Impactul negativ al migrațiilor: destrămarea familiilor, exodul creierilor, dependența vârstnicilor din Republica Moldova de banii transferați de peste hotare, criză în sectorul rural, lichidarea rapidă a întreprinderilor mici și mijlocii (ÎMM).

Migrațiile în masa din Republica Moldova contribuie la declinul demografic, scăderea potențialului economic al țării, duce la devalorificarea valutei naționale, predominarea importului, îngustarea sectorului de producere și, prin urmare, descendența bunăstării vârstnicilor.

Motivele de baza ale exodului populației sunt considerate veniturile reduse în Republica Moldova (45%), lipsa locurilor de munca (24,5%) și starea deplorabilă din localitățile rurale (15,6%), în primul rând – al vârstnicilor. Unul din motivele migrației moldovenilor este considerat și lipsa oportunităților de creștere profesională (10,2%).

Studiul relevă că majoritatea celor chestionați ar prefera să muncească în țările Uniunii Europene (53,4%), în Canada și SUA (27,4%), în țările CSI (13,7%) și 5,5% – în Australia.

Scopul proceselor de Reintegrare a Neamului Românesc prin intermediul actualului proiect constă în investigarea, analiza și facilitarea inserției și reinsertiei sociale, precum și pe piața muncii a vârstnicilor din Republica Moldova, atragerea oamenilor de afaceri din Republica Moldova pe piața din România, precum și sprijinirea integrării în sistemul bilateral de formare a beneficiarilor intergeneraționali din ÎMM-uri mixte în Republica Moldova și România.

Scopul principal al Proiectului „PROMOVAREA BUNĂSTĂRII PERSOANELOR ÎN VÂRSTĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA” și una din soluții a evoluției bunăstării persoanelor în vârstă din Republica Moldova fi atins prin investigarea și implementarea metodelor evoluționare a bunăstării persoanelor în vârstă (Seniorilor) din Republica Moldova, monitorizarea Seniorală a proceselor de Reintegrare a Neamului Românesc prin combaterea derapajelor politice și sociale antiromânești și antieuropene din Republica Moldova și sprijinirea integrării în sistemul bilateral de formare a beneficiarilor intergeneraționali din ÎMM-uri mixte din Republica Moldova și România.

Beneficiile implementării Proiectului „PROMOVAREA BUNĂSTĂRII PERSOANELOR ÎN VÂRSTĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA” sunt reprezentate de rezultatele așteptate ca urmare a desfășurării proiectului:

(1) Analiza proceselor de îmbătrânire a populației din Republica Moldova cu scopul investigării și implementării metodelor de menținere și evoluție a bunăstării vârstnicilor din Republica Moldova;

(2) Investigarea și elaborarea chestionarului „Necesități de ÎMM-uri intergeneraționale în Republica Moldova”;

(3) Crearea Centrelor Regionale de formare și consultare pentru beneficiarii de IMM-uri intergeneraționale mixte în Republica Moldova cu scopul intergărilor cu IMM-urile intergeneraționale din România;

(4) Chestionarea Administrațiilor locale din Republica Moldova în baza Chestionarului „Necesități de IMM-uri intergeneraționale în Republica Moldova”;

(5) Crearea Bazelor de date: „IMM-uri intergeneraționale”, „Beneficiarii de IMM-uri intergeneraționale” și „Vârșnicii Republicii Moldova – implementatori de IMM-uri”;

(6) Elaborarea agendei de învățare și consultare a beneficiarilor de IMM-uri intergeneraționale, de creare și implementare de IMM-uri intergeneraționale în Republica Moldova cu scopul intergării lor cu IMM-urile intergeneraționale din România.

Sustenabilitatea Proiectului „PROMOVAREA BUNĂSTĂRII PERSOANELOR ÎN VÂRSTĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA”:

(7) Inițierea și formarea a 800 de beneficiari (inclusiv: 400 persoane în vârstă) - lideri de IMM-uri intergeneraționale în Republica Moldova;

(8) Consultarea a 800 de beneficiari (inclusiv: 400 persoane în vârstă) în procesele de creare de IMM-uri intergeneraționale în Republica Moldova și de integrarea lor cu IMM-urile intergeneraționale din România;

(9) Consultarea a 800 de beneficiari (inclusiv: 400 persoane în vârstă) în procesele de înmătrulare a 8000 de persoane (inclusiv: 4000 persoane în vârstă) în IMM-urile intergeneraționale în Republica Moldova și integrarelor cu IMM-urile intergeneraționale din România;

(10) Efectuarea legăturilor de cooperare și conlucrare cu Administrațiile locale și Centrele Regionale de formare și consultare ale Republicii Moldova și ajutorarea beneficiarilor de IMM-uri cu consultări de către specialiști locali și români, cu mostre de modele de IMM-uri informatizate, cu consultări de implementare a IMM-ilor proiectate și implementate în Republica Moldova și integrărilor cu IMM-urile intergeneraționale din România;

(11) Propagarea rezultatelor obținute în cadrul Proiectului „PROMOVAREA BUNĂSTĂRII PERSOANELOR ÎN VÂRSTĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA” și a evoluției lui cu utilizarea mijloacelor mass-media, lucrările publicate în domeniul științei, inovării și metodelor de comunicare moderne, Internet, Facebook, Moodle, Zoom și a.

5.17. Proiect Moldo-COST, august 2021, Grant pentru mobilitate.

Proiectul internațional al Asociației „Seniorii ASEM” cu COST CA 19136 și COST CA 16226 susține organizarea, pregătirea, petrecerea și publicarea rezultatelor științifice a colectivelor de cercetători conduse de membrii Asociației „Seniorii ASEM”: Revista „Society Consciousness Computers” nr. 7, May 2021 (Anexa 3), publică rezultatele, anunțate de autorii celor 51 de comunicări științifice la TELE-2021.

Obiectivul principal al Grantului pentru mobilitate virtuală în cadrul COST CA19136 include:

1. Dezvoltarea cunoștințelor și experienței dobândite de persoanele în vârstă (seniori) în dorința lor de a continua să lucreze în societăți verzi pentru societate.

2. Selectarea celor mai relevante rezultate ale cercetării obținute de seniori și co-partenerii acestora de la Asociația "Seniori AESM" (societatea verde) în cadrul activităților COST CA19136.

3. Dezvoltarea rezultatelor cercetării selectate și prezentarea acestora spre publicare.

4. Completarea volumului cu rezultatele cercetării selectate și pregătirea acestuia pentru publicare.

5. Publicarea volumului și prezentarea acestuia către Grupul central al COST CA19136 pentru diseminare, publicitate, impact SHAFE și sustenabilitate.

Rezultatele așteptate.

Scopul și obiectivul principal al mobilității virtuale este de a stabili o rețea multidisciplinară de activități de cercetare pentru a sprijini dezvoltarea de soluții care să permită persoanelor în vârstă să trăiască în siguranță, confortabil și sănătos prin integrarea designului, TIC, ergonomiei și cunoștințelor în materie de sănătate.

Cercetarea efectuată de grupurile de cercetare, conduse de membrii Asociației "Seniori AESM" personal și/sau cu sprijinul și gestionarea activității de cercetare desfășurate de personalul intergenerațional al MES și partenerii universitari contribuie la politica de excelență și incluziune a COSTURILOR este dezvoltată în jurul:

- răspândirea geografică care include mai puțin intensivă cercetarea, cum ar fi țările țintă de incluziune ca Republica Moldova,
- etapa carierei: implicarea investigatorilor de la începutul carierei, cum ar fi studenții, masteratul, doctoranzii și tinerii medici în științele Republicii Moldova și
- echilibrul de gen, care include peste 50% dintre liderii și participanții la activitatea de cercetare, ale căror rezultate au fost deja comunicate în cadrul TELE-2021 și ale căror rezumate au fost publicate sub egida COST Action în Revista "Society Consciousness Computers", Nr. 7, 2021.

Beneficiile produselor create de autorii cercetărilor efectuate în cadrul Activităților COST sunt de două tipuri: beneficii sociale oferite beneficiarilor de produse create de autori și beneficii pentru autori – creatorii produselor.

Prestații sociale:

- Obținerea de informații despre produse: comunicare;
- Transmiterea informațiilor despre produse în rândul posibilibilor beneficiari: diseminare;
- Publicitatea și implementarea produselor.

Beneficii pentru autori:

- Emoții pozitive privind posibilitatea anunțării produselor - rezultatele cercetării - pentru a fi ascultate, discutate și analizate de colegi;
- Emoții pozitive din implementarea produselor, create de autorii produselor în favoarea societății; beneficiile anunțate la finalul discuțiilor privind rezultatele obținute;
- Emoții pozitive din publicarea, comunicarea, diseminarea și publicitatea rezultatelor, a produselor create de autori ;
- Emoții pozitive din posibilitatea obținerii finității produsului creat de autori.

Toate aceste beneficii se referă direct la rezultatele obținute în cadrul actualului Grant pentru mobilitate virtuală.

Cercetarea efectuată are o contribuție directă la planurile de acțiune pentru implicarea părților interesate în vederea atingerii obiectivelor de acțiune pentru a asigura diseminarea, evaluarea și exploatarea rezultatelor acțiunii, împreună cu crearea unei rețele puternice cu părțile interesate din industrie relevante, iar rezultatele intenționează să atingă obiective specifice privind proiectarea și crearea de soluții TIC inovatoare care vor fi integrate în mediile de habitat inteligente în funcție de nevoile utilizatorilor de îmbătrânire activă.

Consolidarea capacităților, care se referă la mobilitatea virtuală actuală, include:

- promovarea participării și inovării cercetătorilor, inginerilor și cercetătorilor europeni din țările mai puțin intensive de cercetare, cum ar fi Moldova, indiferent de vârstă și sex, în activități de networking care vizează dezvoltarea ecosistemelor de bunăstare pentru persoanele în vârstă,
- Cooperarea internațională între cercetători din țările membre COST (România, Grecia) și țările partenere internaționale (SUA), reunind diferite discipline pentru a permite evoluții științifice revoluționare în domeniul vieții active asistate,
- crearea de alianțe ale cunoașterii între grupuri de cercetare din universități din diferite țări pentru a crește impactul cercetării în sectoarele economic, industrial și social și pentru a favoriza producția de noi produse și servicii pentru a face din noile ecosisteme de îmbătrânire activă o realitate, și
- asigurarea integrării, diseminării și exploatării corecte a tuturor cunoștințelor și rezultatelor net4Age-Friendly în rândul grupurilor de cercetare de interes, economic, industrial și social și al utilizatorilor.

5.18. Consiliul de Administrare a Asociației „Seniorii ASEM” din 31 Ianuarie 2023.

Subiectele:

1. Activarea Grupelor Speciale de Interese (GSI) a Asociației „Seniorii ASEM” și a întregii Asociației „Seniorii ASEM” (AS ASEM).

Cu scopul atingerii dezideratului Asociației „Seniorii ASEM” – **continuitatea activității membrilor Asociației „Seniorii ASEM” în cadrul „Instituției-mamă” până la adânci bătrânețe** – activitățile AS ASEM necesită să fie îndreptate la **evoluțiile spirituale, de cercetare și educație a ASEM.**

GSI „Proiectarea proiectelor”, „Cercetarea seniorală”, „Curricula - 2030” și „Audit Senioral” sunt direcțiile de activitate ale AS ASEM prin propunerea, pregătirea și activitatea lor în cadrul Proiectelor inovatoare, susținătoare a Evoluției Republicii Moldova spre Aderarea la Comunitatea Europeană;

2. Activitățile inovatoare a tuturor GSI a Asociației „Seniorii ASEM” necesită să fie orientate la atingerea SCOPULUI MAJOR al ASEM: **Universitate de tip Cercetare-Educație;**

3. Acumularea dorințelor de activitate a adulților și membrilor Asociației „Seniorii ASEM” în cadrul Instituției-mamă, activitate sub **devizele ”ASEM e casa mea” și „Casa mea e ASEM”;**

4. Analiza dorințelor adulților și membrilor Asociației acumulate în cadrul procesului de investigație, **utilizând „Chestionarul Senioral” (Anexa: C)** cu scopul creării de GSI ale Asociației „Seniorii ASEM” pentru promovarea Parteneriatelor ASEM recent semnate;

5. Formarea GSI ale Asociației „Seniorii ASEM”, de discutat și aprobat **LIDERII GSI și Agendele** de activitate a GSI;

6. Toate GSI ale Asociației „Seniorii ASEM” compuse, prioritar de tip **intergeneraționale**, necesită să fie **persoane, afiliate ASEM** plus, eventual, co-parteneri;

7. Proiectele republicane, internaționale și Parteneriatele ASEM, reprezintă baza **activităților GSI ale ASEM** și necesită să fie orientate la susținerea activităților ministerelor de Economie, Educație, Finanțe, Agricultură etc a Republicii Moldova;

8. Publicitatea și propagarea Asociației „Seniorii ASEM” cu activități integrate și coordonate cu activitățile inovatoare a întregii ASEM vor fi susținute de Programele Internaționale de tip ERASMUS+, COST, conferințe, mese rotunde, întruniți de interes comun, TELECONFERINȚE și reviste naționale, europene și mondiale;

9. De editat broșura: „Asociația „Seniorii ASEM” – 3 Ani de Activitate” cu înmânarea cărții membrilor și asociaților Asociației „Seniorii ASEM”;

10. De creat PRODUSUL „Asociația SENIORALĂ” în calitate de soluție a

-- unei probleme sociale, economice de bunăstare a persoanelor în vârstă

-- de organizare a muncii adulților cu scopul

-- continuității muncii și perfecționării continue pe parcursul vieții în întreprinderea-mamă;

11. De propus implementarea PRODUSULUI „Asociația SENIORALĂ” organizațiilor interesate: Universităților principale a Republicii Moldova, în primul rând, și partenerilor ASEM, la solicitările respective (**Anexa D: Program: Seminar Informativ**).

11.1. Universităților principale a Republicii Moldova - Parteneri ASEM prin consorțiul proiectului COMPASS:

-Academia de Studii Economice din Moldova,

-Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice,

-Universitatea de Educație Fizică și Sport,

-Universitatea Pedagogică de Stat “Ion Creangă”,

-Universitatea Cooperatist Comercială din Moldova,

-Universitatea de Stat din Comrat,

-Consiliul Rectorilor din Moldova,

11.2. Ministerul Educației și Cercetării din Moldova și în perspectivă

11.3. Partenerilor din UE (O cerere de la ASE București deja a fost anunțată de Președintele Senatului ASE București la întrunirea „Zilele ASEM” pe data de 24 septembrie 2022, Altă cerere: Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați).

De la numele Consiliului de Administrare a Asociației „Seniorii ASEM”,

Prof. D. Todoroi, Președinte Asociația „Seniorii ASEM”

5.19. Diplome de Merit.

Diploma de merit (Exemplul 1): Membrului Asociației „Seniorii ASEM”

DIPLOMA de MERIT

se ofera

Dnei/Dlui Boris CHISTRUGA

Prof. univ., Dr. hab.

Membru Asociației „Seniorii ASEM”, în baza succeselor, obținute în cercetarea științifică, în educația tinerii generații și masurilor importante, efectuate în avansarea ASEM spre o Universitate angajată în viitor!

Alexandru STRATAN

Rector ASEM

Prof. univ., Dr. hab., M. cor. AȘM

Dumitru TODOROI

Președinte Asociația ”Seniorii ASEM”

Prof. univ., Dr. hab., M. cor. ARA

5.20. Adunarea Generală a Asociației „Seniorii ASEM”: Asociația „Seniorii ASEM”- 3 Ani de activitate!

Adunarea Generală, 21 Februarie 2022, Sala 203”F”, Orele 14:30-16:30

Program – Invitație

10:30 – 11:00: Înregistrarea participanților

Cafeaua de bun venit.

11:00- 11:15: Deschiderea Adunării Generale a Asociației:

A. Stratan: Rector ASEM, Prof. univ., dr. hab., M. cor. AȘM, G. Belostecinic: Prof. univ., dr. hab., Academician AȘM, V. Cociug: Prorector ASEM, conf. univ., dr., D. Todoroi, Președine Asociația „Seniorii ASEM”, Prof. univ., dr. hab., M. corr. ARA

11:15 – 11:25: Universitate angajată în viitor.

Alexandru STRATAN, Rector ASEM, Prof. univ., dr. hab., M. corr. AȘM

Economia digitală e o perspectivă

10 direcții de dezvoltare a Moldovei: **Moldova 2030**

Specialitățile economice pentru Economia digitală

Digitalizarea planurilor de învățământ

Cursuri **tip educație - cercetare** intergenerațională (profesor-student)

Evoluții masterale și doctorale digitalizate

Ministrul muncii „Azi, în condițiile economiei tenebre din Moldova avem corelația 1(pensionar) la 1,1(salariat)”

Societatea peste 10 ani ... corelația 1(pensionar) la 2(salariați)

Adulții ASEM – forță intergenerațională !

11:25 – 11:35: Spre o Universitate de tip Cercetare-Educație

Victoria COCIUG, Prorector ASEM, conf. univ., dr.

Cercetările **individuale și instituționale** în ASEM

Necesitatea **structurării cercetărilor** individuale și instituționale

Crearea **Grupelor speciale de interese (GSI)** în cercetare

Contractele actuale și în perspectivă ASEM < -- > **Infrastructura Economică a Moldovei**

GSI-uri bazate pe **cercetări individuale și instituționale**

GSI-uri bazate pe **contractele ASEM** < -- > **Infrastructura Economică a țării**

Cooptarea adulților ASEM în GSI-uri intergeneraționale.

11:35 – 11:45: Asociația „Seniorii ASEM” în serviciul ASEM

D. Todoroi, Președinte Asociația ”seniorii ASEM”, prof. univ., dr. hab., m. c. ARA

Adulții ASEM – **forța motrică** a universității viitorului de tip **Cercetare-Educație**

Angajații, asociații și afiliații ASEM -- > **toți sunt afiliați a ASEM**

Continuitatea activității Angajat -- > Asociat -- > Afiliat

Psihologia de transfer: Angajat -- > Asociat -- > Afiliat

Devizul Asociației „Seniorii ASEM”: „ASEM e casa mea” & „Casa mea e ASEM”

Asociația „Seniorii ASEM” – **produs inovațional**:

- rezonans internațional (COST – Capri, COST – Szeged, Hamburg, Coimbra)
- viitor: împlinire în universitățile co-partenere ASEM (O. Sârbu, Prorector ASEM, conf. univ., dr.)

GSI-urile Asociației ”Seniorii ASEM”

Activitățile **Asociației ”Seniorii ASEM” în FOR-urile internaționale** intergeneraționale

- întrunirea Asociației ”Seniorii ASEM” cu seniorii din SUA
- implicarea Asociației ”Seniorii ASEM” în organizarea și petrecerea TELECONFERENCE-urilor internaționale a tinerilor cercetători: TELE-2020, 2021 și 2022
- participarea Asociației ”Seniorii ASEM” în evoluțiile simpozioanelor studentești
- membrii Asociației ”Seniorii ASEM” la conferințele internaționale anuale ASEM

Cercetările intergeneraționale ale Asociației ”Seniorii ASEM” în **evaluarea adulților**

Implicarea Asociației „Seniorii ASEM” în **GSI-urile intergeneraționale ASEM**

11:45 – 12:00: Întrebări, sugestii, propuneri, discuții, primirea deciziilor Adunării Generale a Asociației

12:00 – 12:15: **Înmânarea Diplomelor** și premiilor membrilor și membrilor-asociați a Asociației „Seniorii ASEM”

Today, February 21, 2023, in the Academy of Economic Studies of Moldova took place the General Assembly of the Association "Seniors of ASEM".

The event was opened by Dumitru TODOROI, President of the Association "Seniors of ASEM", Dr. hab., Univ. prof., ARA corresponding member.

ASOCIAȚII SENIORE LA ÎNȚEPRINDEREA – MAMĂ

Research (integration, learning, expertise), Partnerships (initiation, accountability, continuity)

In his speech, the Rector of ASEM, Alexandru STRATAN, dr. hab., prof. univ., corresponding member of the Academy of Sciences of Moldova, came with appreciations, noting that the human potential has no age and encouraged the involvement in the achievement of new objectives necessary for the good development of cultural and scientific activities.

Grigore BELOSTECINIC, dr. hab., univ. prof., academician, presented pages from the history of the Association's creation, pointing out the involvement of the members in the academic life and their importance in increasing the prestige of ASEM, through the life experience, maturity and wisdom shown by the ASEM seniors.

Victoria COCIUG, Vice-Rector for Research and Partnerships, PhD, associate professor, reiterated the importance of ASEM seniors, presenting several collaboration directions on the following:

With communications were present:

Dumitru TODOROI, dr. hab., prof. univ., ARA corresponding member, President of the Association "Seniors ASEM", Fulbrighter

Tatiana PÎSHKINA, dr. hab., prof. univ., member of the Association "Seniors ASEM", GSI "Curricula – 2030" & GSI „Innovative research” of the Association "Seniors ASEM", Fulbrighter

Vasile BUCUR, dr. hab., prof. univ., Vice-President of the Association "Seniors ASEM", GSI "Audit of Seniors" of the Association "Seniors ASEM".

The event was crowned by the handing over by the Rector of ASEM, Alexandru STRATAN, dr. hab., prof. univ., corresponding member of the ASM and Dumitru TODOROI, President of the Association "ASEM Seniors", dr. hab., prof. univ., ARA correspondent member, of the Diplomas of Gratitude for the successes obtained in scientific research, in educating the young generation and of the important measures in the advancement of ASEM towards a University engaged in the future!

12:15 – 12:30: Anunțarea deciziilor Adunării Generale a Asociației „Seniorii ASEM”

Închiderea Adunării Generale a Asociației „Seniorii ASEM”.

Consiliului de Administrare al Asociației „Seniorii ASEM”.

5.21. TELECONFERINȚA internațională a tinerilor cercetători „Crearea Societății Conștiinței”, Ediția a XII-a, 17-18 martie 2023: TELE-2023

PROGRAM – INVITATION

**Academy of Economic Studies of Moldova
American-Romanian Academy of Arts and Sciences
COST Action CA19136: International interdisciplinary network on age-friendly smart environments Association "ASEM Seniors"**

**International TELECONFERENCE of young researchers
"Creating the Society of Consciousness" (TELE-2023), 12th Edition, 17-18 March 2023**

www.ase.md

www.AmericanRomanianAcademy.org

Honorary Presidents of International Teleconference:

Alecsandru STRATAN, Rector of ASEM, Prof. univ., dr. hab., Corresponding member of the ASM, Chisinau, Republic of Moldova

Ruxandra VIDU, President of ARA, Prof., PhD, University of California Davis, USA

President of the International Teleconference:

Dumitru TODOROI, prof. univ., dr. hab., m. c. ARA, Chisinau, Republic of Moldova

International TELECONFERENCE of young researchers "Creating the Society of Consciousness", 12th Edition, 17-18 March 2023 (TELE-2023)

The 12th International TELE-Conference of young researchers will be held in Chișinău, The Republic of Moldova, during March 17-18, 2023 (TELE-2023). COST Action NET4AGE-FRIENDLY will take part of the 12th International TELE-Conference of young researchers. TELE-2023 will cover issues on Creation the Consciousness Society. It dedicates to creating a stage for exchanging the latest research results and sharing the advanced research methods.

The concept of smart regions, smart countries, and smart societies started to emerge. One of the new ideas is to create smart enterprises where adults can continue to be active at the mother enterprise. Such a type of smart enterprises can form in the near future the nucleus of smart regions, smart countries, and smart societies. These represent intergenerational economic and social constructions – bases of intergenerational interaction in the evolution of the Society of the Future – the Society of Consciousness. The main purpose of TELE-2023 is the analysis of the research results and forecasts of social development of older adults in the Society of Consciousness and the architectural contribution for aging in the community social development of adults.

Older people "around the retirement period" in most cases want to continue their activities at work, where they have worked for a long time. That's what it's all about (1) persons employed in the labor force in the last 5 years before retirement (employees), (2) retired persons with continuous part-time activity at work (associates) and (3) persons retired without activity (affiliates). It makes sense to organize the continuity of the activities of these groups of adults at the mother enterprise. It is also psychologically normal for adults to continue their activities by working together with young people in intergenerational communities. Such a community with the title: Association "Seniors of AESM" already activates for three years within the Academy of Economic Studies of Moldova (AESM).

Research and innovative proposals:

1. Promoting active intergenerational ageing within the framework of the mother enterprise;
2. Ensuring the activities of the elderly in the intergenerational community;
3. Promoting innovative medical methods to reduce psychological isolation of adults;
4. Promoting the continued participation of the elderly in civic and social life;
5. Optimization of public resources in conditions of increasing the number of elderly people in society;
6. Innovational computerization and robotics continues in the lives of adults.

Topics:

1. Creativity and emotionality of adults

Social intergenerational psychology;
The physique and spirit of aging;
Creativity of the elderly;
Emotional and psychological well-being.

2. Continuity of adult activities

Intergenerational enterprise in the social environment;
Social psychology of intergenerational enterprise;
Psychological transition of adults from Employee to Associate and Affiliate;
Prevention of psychological-negative evolution of aging;
Positive intergenerational calm.

3. Innovative, psychological and energetic medicine in Consciousness Society

The psychology of human correlations between generations;
Medical innovations to support the well-being of the elderly;
Body energetics, Aura, Luminal medicine (Light medicine);
Marginal medicine: Homeopathy, Astrology, Witchcraft, Carma, Shamanism, Paranormalism.

4. Information technologies and information security

Information security in the service of adults;
Innovative information and robotic technologies;
Ubiquitous robotics at the intergenerational enterprise;
Man and Robot cooperation in the personal and social life.

Evaluation steps:

1. Communication topic, author(s), affiliation, e-mail: 4 February 2023
2. Summary of the Communication (one page, with the authors' pictures): February 18, 2023
(<https://www.elsevier.com/journals/economics-letters/0165-1765/guide-for-authors>)
3. Confirmation of acceptance of the communication: February 25, 2023

4. Presentation of the full Communication: 31 March 2023 (<https://www.elsevier.com/journals/economics-letters/0165-1765/guide-for-authors>)

5. TELECONFERENCE-2023: 17-18 March 2023

Deadline for submission of communications for publication:

March 31, 2023 (up to 8 pages, with the authors' pictures, text: TNR 12 in 2 columns): <https://www.elsevier.com/journals/economics-letters/0165-1765/guide-for-authors>

E-mail address: todoroi@ase.md

Phone: (+373) 022402893, (+373) 069367027

Other details:

Tele-2023 meeting days: March 17-18, 2023.

Tele-2023 meeting modality: Off-line (Face-to-Face) and On-line (Via Zoom app).

Working language: Romanian and English (without translation).

Participation fee: not charged.

Accommodation and travel costs: are borne by the participants.

Publication:

1. The abstracts of the communications will be published before the TELE-2023 party by the open access journal that can ensure the widest dissemination of the abstract of your published work.

2. All accepted papers (Full Communications) will be published by a peer-reviewed open access journal that can ensure the widest dissemination of your Full published work.

Notes:

1. The topic of communication (see Evaluation steps: P.1) should be sent as soon as possible, given the need to speed up the composition of the TELE-2023 Programme.

2. If you want to present the results of your research, but do not want to publish a full paper, you can simply submit the summary of the communication, which will be published before TELE-2023 by the open-access journal.

Participants:

Alexandru STRATAN, Prof. univ., dr. hab., Cor. member of AȘM, Rector AESM, Chișinău, Republic of Moldova, Ruxandra VIDU, Prof. PhD, Dr., ARA President, Los Angeles, California, USA, Marian SIMION, PhD, Harvard University, Cambridge, MA, USA, Elena NECHITA, Prof., PhD, Univ. "Vasile Alecsandri", Bacău, Romania, Radu MIHALCEA, Prof. Dr. Dr. H. C., University of Illinois at Chicago, USA, Carina DANTAS, SHINE 2Europe, Coimbra, Portugal, Prof. Luiza SPIRU, Ph.D, Dr., Foundation Ana Aslan International, Bucharest, Romania, Dumitru TODOROI, Prof., PhD, Dr. hab., Corr. member of ARA, AESM, Chișinău, Republic of Moldova

ți (Pentru ca Conferința să se numească internațională necesită să fie cu: – cel puțin 50; (Au participat (2) Comunicări (rapoarte) prezentate – cel puțin 20; (Au fost prezentate 38 comunicări)

ș
ț
i
f
b
d

L
t

(6) Ponderea autorilor străini incluși în culegerea de lucrări/materiale ale manifestării științifice –

ASOCIAȚII SENIORE LA ÎNȚEPRINDERE - MAMĂ

The screenshot displays a Zoom meeting interface. The top half shows a grid of 16 participant video feeds. The bottom half shows a presentation slide titled "ACUPUNCTURE" with a list of bullet points. The Zoom toolbar at the bottom includes controls for video, audio, and screen sharing.

Participants (Top Grid):

- ASEM
- Dr Marian Simion
- Buciceanu-Vrabie Mariana
- Maria MANCĂȘ, ASEM
- Dașchevici Ionelia-ASEM
- Ioana-Ancuta Halmaci
- Lela Mirtskulava
- alexandru pleșea
- Doina Oprea, Serghei Oprea
- Iulian Isecov [ASEM]
- Dan Șonțu (Asem)
- Potorac Mihai (Moldova)
- Victor Șonțu [ASEM]
- Janea Anii
- Moraru Maria
- Maria Karyotaki
- Marina Coban
- Sergiu Tutunaru, ASEM
- Ieșeanu Dimtru

Participants (Bottom Grid):

- ASEM
- Dr Marian Simion
- Buciceanu-Vrabie Ma...
- Dașchevici Ionel...
- Moraru Maria
- Ieșeanu Dimtru
- Potorac Mihai (...)
- Victor Șonțu [ASEM]
- Dan Șonțu (Ase...
- Sergiu Tutunaru...
- Anii Evghenii-ASEM
- Rosa Silva
- Ana-Maria Girbu
- Ana-Maria Girbu
- Oprea Doina

ACUPUNCTURE

- Based on the belief that the vital force *chi* regulates spiritual, emotional, mental, and physical balance.
- *Chi* is influenced by opposing forces, *yin* and *yang*.
- Acupuncture is said to keep the normal flow of *chi* clear and unblocked, balancing *yin* and *yang*.
- Energy flows through meridians in the body.
- Acupuncture points along the meridians are stimulated with needles, manual pressure, electricity, or other means.

ASOCIAȚII SENIORE LA ÎNȚEPRINDERE - MAMĂ

A participant has enabled Closed Captioning [Who can see this transcript?](#) x

ASEM

Dr. Marian Simion

Moraru Maria

Ana-Maria Girbu

Ieșeanu Dimtru

Varvara Tapcov

Victor An

Sergiu Tutunaru, ASEM

Maria Karyotaki

INCE
INST. NAȚIONAL
DE CERCEȚĂRI
ECONOMICE
Centrul
Cercetări
Demografice

Buciuțeanu-Vrabie Mariana

Oprea Doina

Maria MANCAȘ, ASEM

Marina Coban

Doros Diana

Mute Stop Video Security Participants 14 Polls Chat Share Screen Reactions Apps Whiteboards More End

Zoom Meeting

A participant has enabled Closed Captioning [Who can see this transcript?](#) x

ASEM

Dr. Marian Simion

Moraru Maria

Ana-Maria Girbu

Ieșeanu Dimtru

Varvara Tapcov

Victor An

Sergiu Tutunaru, ASEM

Maria Karyotaki

INCE
INST. NAȚIONAL
DE CERCEȚĂRI
ECONOMICE
Centrul
Cercetări
Demografice

Buciuțeanu-Vrabie Mariana

Maria MANCAȘ, ASEM

Doros Diana

Oprea Doina

Marina Coban

Oprea Doina

Marina MANCAȘ, ASEM

Mute Stop Video Security Participants 14 Polls Chat Share Screen Reactions Apps Whiteboards More End

5.22. TELE-2023: Am savurat o „mânuță” de perle, create de specia umană de pe Terra !!!

Dumitru N. TODOROI, Prof. univ., Dr. hab., Membru cor. ARA, Membru MC COST CA19136, Președinte Asociația „Seniorii ASEM”, Președinte TELE-2023,

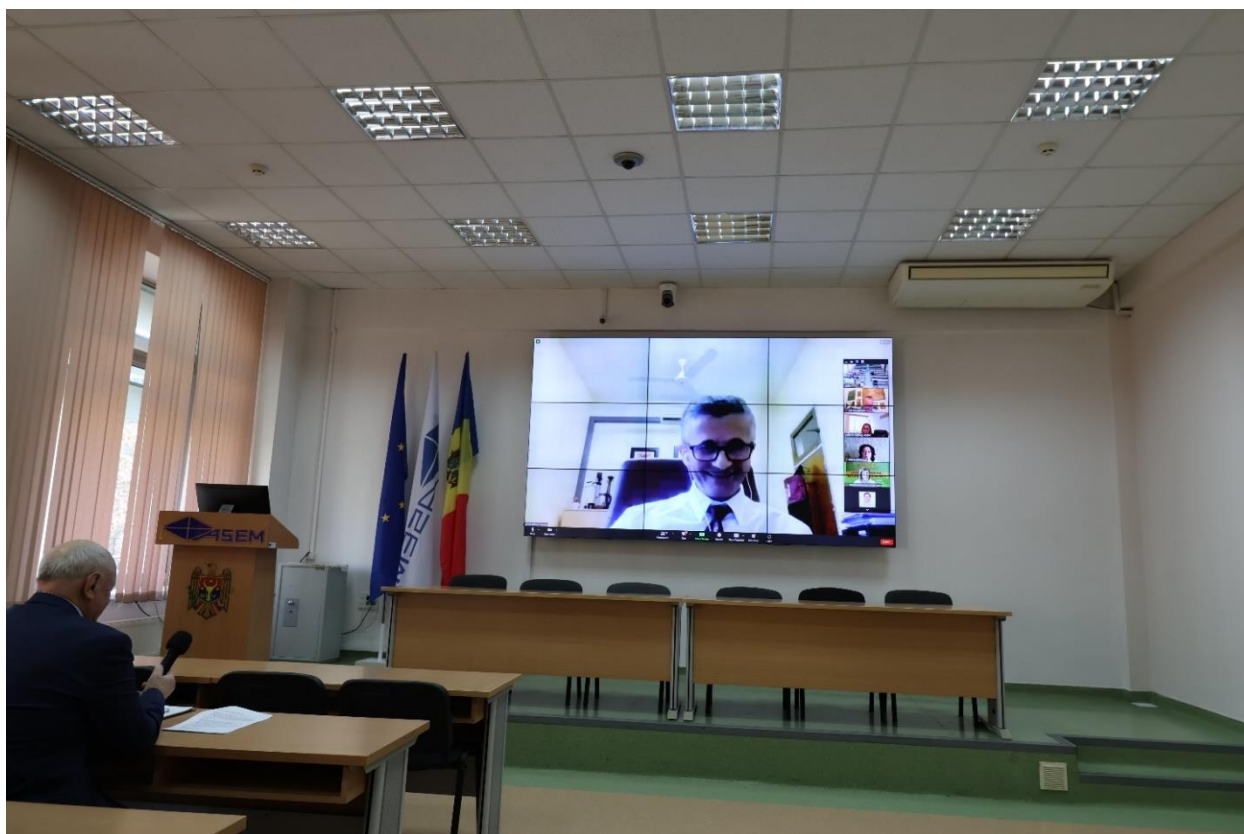
Marian G. SIMION, PhD, [Field Education Supervisor](#) | Harvard University | Divinity School [Senior Fellow](#) | Jimmy Carter School for Peace, George Mason University, Washington, DC [President & CEO](#) | Institute for Peace Studies in Eastern Christianity, Cambridge, MA

Epoca Adulților!

Epoca Adulților a început. Până în 2050, după cum se subliniază în Rezumatul general al COST CA16226, se preconizează că numărul persoanelor din UE în vârstă de 65 de ani și peste va crește cu 70 %, iar numărul persoanelor cu vârsta de peste 80 de ani, cu 170 %, ceea ce va crește cererea și costurile pentru asistența medicală. Europa în 10-15 ani va deveni o regiune cu corelația de 1 : 1 a angajaților cu pensionarii. E clar de ce grijile savanților, prezenți la TELE-2023, și nu numai, sunt îndreptate spre studierea situației în Societatea, care vă fi o societatea cu o pondere componentală esențială a oamenilor în vârstă.

Universitatea Harvard - Partener de nădejde!

Lansarea TELE-2023 din 17-18 martie 2023 a fost suportată de Universitatea Harvard din Cambridge, MA, USA, care a sponsorizat Sistemul Zoom de prezentarea On-line a Conferinței și, cel mai important, a delegat la TELE pe Ilustrul Savant, **Doctorul Marian SIMION**, care a fost **Co-moderator la toate secțiunile TELECONFERINȚEI** și a precedat comunicările la ea cu un valoros discurs, prezentat în prima secțiune Plenară la TELE-2023.

Discursul Domnului a evidențiat și dezvoltat cele mai Sensibile și Divine proprietăți spirituale a Societății Conștiinței din Epoca Adulților.

Prorectorul cu activitate științifică și parteneriate a ASEM, doamna **Doctor Victoria COCIUG** a deschis TELE-2023 cu un discurs, care arată clar cum pot profesorii-adulți ai ASEM, membri ai Asociației „Seniorii ASEM”, să contribuie essential la valorificarea parteneriatelor și acordurilor ASEM cu întreprinderile și organizațiile republicane și internaționale din domeniile de bază a dezvoltării Republicii Moldova și de evaluare a ASEM spre o Universitate de tip Cercetare-Educație. Universităților de tip Cercetare-Educație la aparține viitorul în Societate.

TELE-2023 – Întrunire Internațională Intergenerațională.

TELE-2023 a fost, conform cerințelor republicane, o conferință pur internațională, dacă comparăm statistica participanților. Comunitatea organizațiilor în științe și tehnologii (COST CA 19136), care reprezintă 38 de țări din Europa și 4 parteneri din Lume a fost reprezentată de 12 savanți cu comunicări de mare valoare în domeniul studiului Epocii Adulților.

Conform aprecierilor, efectuate de Profesorul Dumitru TODOROI, Președinte al TELE-2023, Internaționalitatea intereselor intergeneraționale de cercetare în domeniu este evidențiată prin statistica comunicărilor la TELE-2023:

(1) Participanți (Pentru ca Conferința să se numească internațională necesită să fie cu: – cel puțin 50; **(Au participat 63 participanți)**,

(2) Comunicări (rapoarte) prezentate – cel puțin 20; **(Au fost prezentate 48 comunicări)**,

(3) Țări participante – cel puțin 2; **(Au participat 6 țări: SUA, România, Grecia, Georgia, Ucraina și Republica Moldova)**,

(4) Comitet științific – cel puțin 15% **membri de peste hotare**; (Au participat în Comitetul de Program al TELE-2023 **31 persoane** din totalul de 43 de membri ai Comitetului de Program al TELE-2023),

(5) Limba oficială – după caz; (Limbi oficiale anunțate în Programul TELE-2023: **Engleza, Româna**),

(6) Ponderea autorilor străini incluși în culegerea de lucrări/materiale ale manifestării științifice – cel puțin 15% (Au participat 21 autori străini din totalul de 63 autori).

Creativitatea umană.

Ce poate fi mai divin, decât creativitatea umană? Mai ales, că cercetarea vârstniciei speciei umane este Extrem de actuală, dat fiind că specia umană accelerat tinde spre o îmbătrânire a Societății.

Problemele de conviețuire spirituală, intelectuală și economică a vârstnicilor și celelalte vârste a Societății e cea mai acută: în 10-15 ani pensionarii după număr se vor egala cu cealaltă parte de activiști ai Societății, deci numărul consumatorilor de bunuri se va dubla, iar numărul producătorilor de bunuri se va înjumătăți !

Ce e de făcut? Soluția: Necesită de găsit rezervele producătorilor din rândul vârstnicilor!

Am evidențiat câteva metode, modele, decizii de implementare a vârstnicilor în procesul de producere a bunurilor.

Mai mult decât atât, am evidențiat că „soluțiile născocite” de cercetători, și prezentate la TELE-2023, sunt nu numai **necesare** Societății, și, nu în ultimul rând, **plăcute și folositoare** vârstnicilor!

Muzica în viața vârstnicilor!

Sa evidențiat că vârstnicilor le place muzica, **prima limbă a omului**, imediat utilizată chiar după naștere (Nani-Nani Puișor!). Muzica este studiată de vârstnici, este creată de vârstnici, este utilizată de vârstnici cu foarte mare folos psihologic, emoțional, spiritual, inteligent ... Muzica excelent ajută la „avansarea și menținerea” bunei dispoziții, a dorinței de viață, a dorinței de activitate, a dorinței de muncă creativă . Ce poate fi mai prețios pentru o Societate cu îmbătrânire accelerată?

Munca e arhi-necesară vârstnicilor!

Cercetătorii au demonstrat că vârstnicii „nu pot fără muncă” fie în familie, fie în mahala, fie în localitate, fie la întreprinderea mamă ... fie în Societate în general. „Munca î-l face pe om, munca î-l făurește pe om, munca î-l susține pe om, munca î-l face pe om „OM în Societate” ...”. DECI, vârstnicul este cointerestat ca să activeze în Societate „câte zile le are de trăit”.

Una din cele mai inventive decizii constă în ai permite vârstnicului să-și continue activitățile „la întreprinderea – mamă”. E cea mai plăcută din activități ale vârstnicilor, dat fiind, că acolo el și-a petrecut o bună, și cea mai creativă, perioadă de viață ... și creativitatea e „motorul vieții”, căci fără creativitate omul e mort.

Intergeneralitatea e necesară vârstnicilor!

Munca în continuare la întreprinderea-mamă are și încă un plus: intergeneralitatea, care e specifică vieții umane. „Bătrânii nu trebuie să trăiască printre bătrâni”, spunea un personaj din vestitul film: „Locul întâlnirii nu poate fi schimbat” ... „bătrânii trebuie să trăiască printre tineri!”. Asociația „Seniorii ASEM” este o invenție unică, unde profesorii adulți sunt afiliați la Întreprinderea-mamă până la adânci bătrânețe, fiind afiliații ei. Afiliații ASEM, conform Regulamentului Aprobare de Senatul ASEM, au toate drepturile de activitate, pe care le-au avut până la pensionare, doar că activează în regim angajat, asociat sau afiliat-voluntar! Prin această modalitate de activitate a vârstnicilor este „eliminată” din conștiința adultului „noțiune de pensionare”: profesorul adult î-și continue activitățile așa cum le-a avut până la pensionare!

Ce spune legislația?

Sa evidențiat că vârstnicii cu voluntariat la întreprinderea-mamă necesită să aibă un statut special, **o Lege a Adulților!** Participanții la ședințele TELE-2023 au „descoperit” necesitatea unei cercetări minuțioase de legiferare a activităților adulților! E o temă e disertație, poate a mai multor disertații simple, și, de ce nu, - a unei teme de doctor habilitat, dat fiind faptul, că Societatea umană este o societate, care accelerează exponențial spre îmbătrânire!

Adulții în Societatea Robotică !?

Sa „descoperit” un set de activități spirituale, intelectuale, psihologice, economice, educaționale, culturale, etc., care necesită actualizate și adaptate la activitățile de menținere și dezvoltarea a bunăstării vârstnicilor în Societatea conștiinței, da, a conștiinței! Conștiința umană, și pe „achipuite, cu mare precauție”, **conștiința robotică**, sunt două părți a medaliei „Societatea Conștiinței” – Societatea viitorului umanității! Sau discutat o serie de proprietăți umane emoționale, psihologice și general intelectuale, care vor trece în proprietățile roboticii cu avansarea obligatorie a legilor de conviețuire a omului și robotului în viitoarea Societate Umano - Robotică.

Banii adulților.

O pondere esențială a rezultatelor, prezentate la TELE-2023 a adus-o conferințele a două doamne, Doctora Corina BULGAC și Doctora Mariana BUCIUCEANU-VRABIE, care au evidențiat metodele și modelele sensibile a fiscalității muncii adulților în Societatea, care începe evoluția Epocii Adulților. Optimizarea resurselor publice în condițiile creșterii numărului de persoane vârstnice din societate reprezintă parte material și economică de viațuire intergenerațională în Era Adulților.

Educația continuă și continuitatea activităților adulților.

Adulții au o posibilitate de încadrare esențială în evoluția Epocii Adulților prin educația continuă și implicarea nemijlocită în Procesele de Producere a Produselor. Aceste 2 laturi a bunăstării adulților prin implicarea proprie în economia, cultura, creativitatea și psihologia socială a fost demonstrată de mulți participanți la TELE-2023, îndeosebi de discursurile Doctorițelor Maria MANCAȘ și Mariana BUCIUCEANU-VRABIE. Dumnealor au demonstrat eficacitatea adulților în Societate prin implicarea lor în **educația continuă și participare activă** în Procesele de Producere a Produselor. Profesorii adulți, membri ai Asociației „Seniorii ASEM”, după spusele doamna Doctor Victoria COCIUG și a Profesorului Dumitru TODOROI cu colegii lui, se încadrează în procesele de producere a produselor prin implicarea în evoluțiile parteneriatelor ASEM. Dr Volodimir KIPEN și Dr Kyrylo MIELIEKIESTSEV, Ucraina: "Nevoile educaționale ale adulților și problemele de organizare a educației în Ucraina" ne confirm, că și în țara megieșă sunt aceleași preocupări educaționale. Deci, adulții, care în viitorul apropiat vor constitui 50% din societate, în prezent deja contribuie și vor contribui la producerea de bunuri cu forțele lor de o intelectualitate, creativitate și experiență deosebite pentru menținerea și evoluția bunăstării Societății!

Un spirit senators într-un corp sănătos !

Evident că toate cercetările și domeniul „Vârsticii în Era Adulților” sunt consacrate menținerii bunăstării adulților în viitoarea Societate a Conștiinței și, în primul rând, bunăstarea psihologică a vârstnicilor. Este clar că rezultatele cercetărilor, efectuate de Alex PLESEA „Stresul” și „Tratamentele și Medicamentele – Nu Vindecă Bolile (10 Principii Antice)” reprezintă doar o mica implicare a medicinei netradiționale în viața vârstnicilor. Dacă adăugăm și rezultatele obținute de cercetători, așa ca Rosa SILVA&Co, Portugalia: "Implicarea pacientului și a publicului în cercetare: proiect de implementare", Ilona GLOBENCO & Marina COBAN: "Medicina inovatoare, psihologică și energetică în societatea conștiinței", OPREA Doina și OPREA Serghei: "Calculul mental ca tehnică de dezvoltare a gândirii", Diana DOROȘ & Valentina CAPAȚINA: „Cultura juridică a persoanelor în vârstă”, Alisa COVALENCO & Marina COBAN: "Medicina ușoară și medicina marginală în societatea conștiinței", Dumitru TODOROI, Aureliu Zgureanu, Corina BULGAC și Dumitru MICUȘA: „Cooperarea psihologică între generații”, Mary KARYOTAKI &Co, Grecia: "ArcGIS Online ca instrument digital pentru incluziune și îmbătrânire sănătoasă: un studiu de caz dintr-o suburbie nordică a Atenei", sau Lela MIRTSKHULAVA &Co, Georgia: "Analiza conștiinței prin măsurarea undelor cerebrale folosind EEGLAB în medicina contemporană", atunci vom observa, că adulții sunt în vizorul constant al cercetătorilor, care tind spre a aduce „în casa vârstnicilor” spiritul și inteligența, care sunt foarte necesare adulților, mai ales la o vârstă înaintată. Aceste cercetări reprezintă promovarea diferitor metode medicale inovatoare de reducere a izolării psihologice a adulților și promovarea participării continue a persoanelor în vârstă la viața civică și socială.

În sfârșit, dar nu și ultimul: TI în viața adulților (Last but not least: IT in adult life).

Doctorul Marian G. SIMION de la Harvard University, Divinity School în cercetarea: „Inteligența artificială și conștiința umană: Scenarii distopice” menționează, că,, ... tehnologia IA este acum o realitate cotidiană care ridică întrebări etice în ceea ce privește integritatea umană, educația, cunoașterea științifică, științele vieții, sănătatea, științele mediului, științele sociale, procesul de luare a deciziilor în sistemul judiciar, cultura, diversitatea, limbajul, comunicarea, informarea, jurnalismul, consolidarea păcii, securitatea, egalitatea de gen și așa mai departe. Pentru a preveni rezultatele distopice, oamenii de știință cărora li se încredințează scrierea algoritmilor au nevoie de o formare etică solidă și trebuie să fie guvernați de o legislație globală puternică.”

Informatizarea inovațională și robotica continuă în viața adulților este în vizorul imensului contingent de informaticieni și din Republica Moldova. Doar câteva realizări: Doctorul LEAHU Tudor: „Concepțiile și principiile de bază ale sistemelor informatice integrate în sănătate”, ANDRONATIEV Victor, CEBAN Svetlana: „Evoluția rețelelor de calculatoare”, Anastasia IGNATIUC, Adelina STROIU & Valentina CAPAȚINA: „Dezvoltarea carierei fetelor și femeilor în industria IT: oportunități și perspective”, GÎRBU Ana-Maria, MORARU Maria: „Inovații digitale adaptive și personalizate conștiente de context” și multe altele ne demonstrează interesul exclusiv al unei jumătăți din cercetătorii de azi din diferite domenii, că domeniul informaticii este și va fi cel mai mare interes pentru evoluțiile Erei Adulților. Sustenabilitatea sistemelor, metodelor și modelelor informatice se evidențiază prin înaintarea Societății spre o Societate a Conștiinței, o Societate a evoluției exponențiale EQ, IQ și SQ uman, care evoluționează spre crearea și făurirea Societății Umano – Robotice a viitorului!

5.23. Seminarul informativ cu Genericul ASOCIAȚII SENIORE.

20 iunie 2023: Orele 13:00 – 15:00: Sala 203 „F”.

SEMINAR INFORMATIV ASOCIAȚII SENIORIALE

când: 20 Iunie 2023

13.00 - 15.00

unde: ASEM, Bloc F, 203

ASOCIAȚIA SENIORII ASEM

FOR-ul „Seminarul informativ cu Genericul ASOCIAȚII SENIORE” a fost o manifestare amplă, o introversiune și extraversiune de activitate a Asociației „Seniorii ASEM”, care a demonstrat vitalitatea ideii de Asociații Seniorale la Înțepinderea – Mamă atât în spațiul academic, cât și în spații industriale, în spațiile rurale și urbane ale Republicii Moldova.

Activitățile Asociațiilor seniorale „Seniorii ASEM”, „Seniorii din Zagarancea”, „Seniorii din Unțești” și „Seniorii Durlășteni” au „ațâțat” dorința Uniunii Pensionarilor din Republica Moldova și a Asociației Obștești „Parlamentul Independenței” să colaboreze cu Asociația „Seniorii ASEM” prin Acordurile (P. 6.1.) Acord de Parteneriat dintre Asociația „Seniorii ASEM” și Uniunea Pensionarilor din Republica Moldova” și (P. 6.2.) Acord de Parteneriat dintre Asociația „Seniorii ASEM” și Asociația Obștească „Parlamentul Independenței”, creând Comunitatea „ASEM-UPRM-AO PI” în privința îmbunătățirii situației vârstnicilor din tot Spațiul Românesc prin activitatea de conlucrare intergenerațională a seniorilor la Întreprinderile – Mamă.

AS ASEM

Dumitru TODOROI
Președinte AS ASEM,
dr. hab., prof.univ.,
m.cor. al ARA

todoroi@ase.md
(+373) 69 367 027
(+373) 22 40 28 93

ASOCIAȚIA SENIORII ASEM

VĂ INVITĂ

LA SEMINARUL INFORMATIV
CU GENERICUL:

ASOCIAȚII SENIORALE

20 Iunie 2023
ORELE: 13.00 - 15.00
SALA: 203 F

ASEM - 30 ANI!

Asociația „Seniorii ASEM”:
o nouă paradigmă, un sistem de viață
ecologică pentru adulți.

SPEAKERI

- Dumitru TODOROI, prof. univ., dr. hab., m. cor. ARA, Președinte AS ASEM
- Oxana BARBĂNEAGRĂ, dr., conf. univ., ASEM
- Marina COBAN, dr., conf. univ., m. cor. ARA, ASEM
- Ion BUNU, dr. hab., prof. univ., ASEM
- Mariana BUNU, dr., conf. univ., ASEM
- Marina COBAN, dr., conf. univ., ASEM
- Corina BULGAC, dr., conf. univ., ASEM
- Boris CHISTRUGA, dr. hab., prof. univ., m. cor. ARA, ASEM
- Vasile BUCUR, dr. hab., prof. univ., ASEM
- Alexandru NEDERIȚA, dr. hab., prof. univ., ASEM
- Valentina CĂPĂȚÎNĂ, dr., conf. univ., ASEM
- Maria MORARU, dr., conf. univ., ASEM
- Tatiana PIȘCHINA, dr., prof. univ., ASEM

AGENDA

1. Evoluția Asociației „Seniorii ASEM” (AS ASEM) în primii trei ani de activitate.
2. Agenda generală de activitate AS ASEM în 2023.
3. Agendele grupelor speciale de activitate „Proiectarea Proiectelor”, „Curricula 2030”, „Cercetare Profesorală”, „Audit Senioral”, „Cultura și Odihnă” AS ASEM.
4. Implicarea AS ASEM în evoluția parteneriatelor ASEM.
5. Recomandările reprezentanților parteneriatelor ASEM.
6. Propunerea de implementare a Produsului ASEM „Asociația Seniorală”.
7. Algoritmii implementării Produsului „Asociația Seniorală”.
8. Concluzii, decizii, perspective.

<https://ase.md/1-octombrie-ziua-internationala-a-oamenilor-in-etate-asociația-seniorii-asem/>

În Spațiul Românesc în prezent sa creat o situație de criză când numărul persoanelor de vârstă 65+ se egalează cu numărul angajaților, apăsând „umerii angajaților” cu povara de a susține în bune condiții viața vârstnicilor. Asociațiile Seniorale, care se preconizează de a fi create în Spațiul Românesc în următorii 3 ani de către Comunitatea „ASEM-UPRM-AO PI”, sunt o sursă esențială de brațe libere de muncă, care pot contribui atât la consumul bunurilor materiale cât și la producerea lor. Continuitatea intergenerațională a activităților seniorilor și ambianța psihologică a seniorilor din Asociațiile Seniorale la Întreprinderile – Mamă reprezintă soluția perfectă a problemei îmbătrânirii sănătoase cu toate avantajele sociale, intelectuale, spirituale și economice și care oferă susținerea obiectivelor Deceniului ONU (2021-2030) ”Îmbătrânirea sănătoasă”.

Capitolul 6. Comunitatea ecologică „Zagarancea”

Deviz: „Casa mea e Zagarancea”
„Zagarancea e Casa mea”

Profesorul de istorie **Sebastian Andriuță** la liceul din Comuna Zagarancea, Ungheni remarcă că mulți copii contemporani par să creadă că modul de viață a fost întotdeauna așa cum este acum.

Cu toate acestea, el subliniază că lucrurile au început simplu, inclusiv în ceea ce privește **gardurile**. Primele garduri, spune el, erau făcute din cătăină, măceș sau stuf, fiind o trăsătură specifică pentru întreaga regiune a Moldovei. În timp, evoluția a adus variantele din lemn, metal, piatră și cărămidă.

6.1. Muzeul în Aer Liber din Zagarancea.

La o distanță de numai 100 km de agitația urbană a Chișinăului, în pitorescul sat Zagarancea din raionul Ungheni, **a fost inaugurat** un adevărat refugiu pentru iubitorii de tradiție și liniște: Muzeul în Aer Liber. Acest muzeu oferă vizitatorilor săi o călătorie fascinantă în timp, prezentând expozate ce descriu peisajul rural și modul de viață tradițional al locuitorilor din zonă. Fiecare expонат reprezintă o bucată din istoria și cultura locală, aducând în prim-plan meșteșugurile tradiționale, obiceiurile populare și arhitectura specifică satului moldovenesc.

<https://moldova1.md/p/25241/splendoarea-muzeului-in-aer-liber-din-zagarancea>
<https://www.facebook.com/watch/?v=1052022869192238>

În special, un element de atracție pentru vizitatori este **gardul din sârmă înghimpată** de la fosta graniță, cu un pilon adus chiar de la punctul de trecere care odinioară despărțea Republica Moldova de România. Aceste detalii subliniază importanța și evoluția granițelor și a structurilor de delimitare în istoria regiunii, oferind o perspectivă fascinantă asupra schimbărilor din timp.

Datorită eforturilor sale, Domnul Sebastian a reușit să creeze o menajerie care a devenit un punct de atracție pentru toți cei care trec prin zonă. Locația servește un scop educativ, oferind copiilor oportunitatea de a **hrăni păsările și animalele**.

Pentru cei dornici să evadeze din cotidian și să descopere farmecul vieții rurale moldovenești, Muzeul în Aer Liber din Zagarancea rămâne o destinație de neratat.

6.2. O retragere în viața tradițională a țăranilor.

Situat în centrul satului, muzeul în aer liber din Zagarancea este locul care redă fidel viața simplă și liniștită a țăranului de altădată. Aici sunt puse în valoare gospodăriile sătești, împărțite în funcție de ocupațiile de bază ale locuitorilor (<https://moldova1.md/p/26589/muzeul-in-aer-liber-din-zagarancea-o-retragere-in-viata-traditionala-a-taranilor>).

Exponatele din gospodăriile bunicilor grijului sunt distribuite în cinci compartimente care prezintă și unele elemente tipice ale păstoritului.

6.3. „Aici în sat la noi sunt 18 familii care poartă nume de cioban. Împreună cu dâșii am construit această strungă, tot ce ține de oi, de câinii ciobănești, tot ce ține de brânză, urdă și așa mai departe și în felul ăsta s-a immortalizat ocupația, nu numai a multor oameni, care era creșterea animalelor”, spune Sebastian Andriuță.

Sătenii au dat dovadă de spirit civic și implicare totală. Aceștia au participat la Marea Clacă, una dintre principalele metode de construcție a caselor.

„Oamenii cu drag ne-au dat tot ce aveau la îndemână, tot ce era vechi. Aici avem expoziții chiar deosebite, care nu se găsesc în altă parte, vorbim despre un strung de confecționare, material de acoperit casele. Și acum oamenii mai aduc încă obiecte vechi din diferite zone, pe care nu le mai folosesc, le aduc aici.”.

Tezaurul expozițional este completat și de o colibă autentică, construită de către persoanele din localitate, ce poartă numele de colibă.

„Mă simt onorat să fac parte din dinastia Colibă. După cum vedeți, am hotărât, ca simbol al acestei dinastii, să construiesc o colibă”, mărturisește administratorul Căminului Cultural Zagarancea, Vitalie Colibă.

Locuitorii sunt foarte mândri de acest loc, unic în raionul Ungheni. Pentru viitor, se planifică la Muzeul în aer liber din Zagarancea să fie construită și o casă tipică din această regiune.

6.4. Centrul cultural multifuncțional „În ograda bunicilor grijuții”.

Satul Zagarancea găzduiește un muzeu în aer liber, care relatează istoria așezării de pe malul Prutului, situat la doar 4 km de orașul Ungheni. (<https://www.turism.ungheni.md/centrul-cultural-multifunctional-in-ograde-bunicilor-grijuții/>)

Pentru a reda cu cea mai mare precizie și exactitate viața țăranilor de odinioară, exponatele sunt amplasate cu mare grijă „În ograda bunicilor grijului”, fiind divizate în dependență de îndeletnicirile localnicilor.

Astfel aici se regăsesc exponate distribuite în compartimente precum: „La cuptor”, „Casa Mare”, „În zămnic”, „Meșter faur”, „Țăranul și glia”, „Stâna de pe vale” și „Coliba Dorului”.

Spațiul este nu doar un muzeu în spațiu liber, dar și un centru cultural și o grădină zoologică.

6.5. FC Zagarancea, campioana raionului Ungheni.

FC Zagarancea a devenit campioana raionului Ungheni la fotbal, ediția 2021. În meciul decisiv, disputat pe stadionul municipal din Ungheni, echipa antrenată de Sebastian Andriuță s-a impus în fața formației Unirea Cetireni, scor 3-0. (<https://fmf.md/noutate/4334/fc-zagarancea-campioana-raionului-ungheni>)

6.6. Frăție cu Asociația „Seniorii ASEM”.

Situată în inima localității Zagarancea, Biblioteca Publică Zagarancea a evoluat dintr-un spațiu tradițional într-un centru modern și atractiv pentru tinerii de aici.

Parteneriat durabil al Asociațiilor Seniorale (<https://unghiul.com/biblioteca-publica-zagarancea-un-spatiu-cool-pentru-tinerii-din-comunitate/>). Cu sprijinul Primăriei Zagarancea și prin implicarea bibliotecii în proiecte naționale, cele mai relevante fiind implicarea în proiectul „Bibliotecile aduc schimbarea în comunitate în timpul crizei refugiaților”, susținut de Centrul de Drept al Femeilor și Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova și a grantul pentru lidere comunitare obținut de la Coaliția Națională „Viață fără violență”, instituția a fost dotată cu mobilier nou, achiziții de carte, jocuri și tehnologii avansate, transformându-se într-un loc de învățare, inspirație, socializare și performanță personală, datorită susținerii financiare și a activităților preconizate în cadrul proiectelor.

Biblioteca oferă o gamă variată de resurse, inclusiv cărți, reviste, filme, jocuri de societate, acces la cărți electronice și audiobook-uri, calculatoare și tehnologie. Aceste facilități atrag tinerii și le oferă multiple opțiuni pentru dezvoltarea personală și profesională. În prezent, colecția de cărți este actualizată anual prin sprijinul primăriei și donații, iar „Ludoteca pentru toate vârstele” oferă peste 90 de jocuri de socializare.

La festivalul „Datina” organizat în noiembrie 2024 de către Biblioteca „Zagarancea” în cadrul promovării comorilor seniorale sătești „**Muzeul în Aer Liber din Zagarancea**” au participat și reprezentanții Asociației „Seniorii ASEM” de la Academia de Studii Economice din Chișinău în frunte cu Președintele ei, Dumitru Todoroi, profesor universitar, doctor habilitat, membru corespondent al ARA, care a venit și cu un cadou: Complexul de carte „AĂLITA”. Cărțile au fost înmânate Bibliotecii Comunei Zagarancea, care este o perlă a **Muzeului în Aer Liber din Zagarancea**. Președintele Asociației „Seniorii Zagarancea”, Antrenorul Emerit Dl Sebastean Andriuță a mulțumit Asociației „Seniorii ASEM” pentru acest cadou valoros, accentuând, că cartea de Literatură și Ficțiune e cea mai citită și dorită de seniorii satului, dat fiind că ei citesc și literature etitată în grafia slavonă și aceste cărți le amintește de copilăria lor, când cartea fantastică are cea mai mare bucurie pentru timpul liber între treburile casnice necesare familiei basarabeanului de la Țară.

6.7. Deceniului ONU 2021-2030 „Îmbătrânir sănătoasă” în vizorul Asociațiilor Seniorale.

În continuarea activităților de colaborare dintre aceste două Asociații seniorale Dl Dumitru Todoroi a abonat Biblioteca Comunei Zagarancea cu Revista „Natura” pentru anul 2025.

Legătura culturală între aceste două Asociații Seniorale este cea mai trainică și mai colaborativă acțiune a Proiectului „Rețeaua de Asociații Seniorale”, care se desfășoară în cadrul Programului European de avansare „Sat Moldovenesc” din imensitatea direcțiilor de activitate în obținerea bunăstării adulților

Asociațiile SENIORALE acoperă practic majoritatea din Obiectivele de Dezvoltare durabilă (OOD), parte a celor **17 Scopuri ale Dezvoltării Sustenabile a Deceniului ONU 2021-2030**

„Îmbătrânir sănătoasă”:

No poverty.

Fără sărăcie.

No hunger.

Fără foame.

Good health and Well-being.

Sănătate și bunăstare

Quality education.

Gender Equality.

Affordable and clean energy.

Clean Water and sanitation.

Decent Work and Economic Growth.

Industry Innovation and Infrastructure.

Reduced Inequalities.

Sustainable Cities and Communities.

Responsible consumption and production.

Educație de calitate.

Egalitatea.

Energie accesibilă și curată.

Apă curată și salubritate.

Munca decentă și creșterea economică.

Inovarea și infrastructura industriei.

Inegalități reduse.

Orașe și comunități durabile.

Consum și producție responsabile.

Capitolul 7. Asociația „Seniorii Durlesteni”

Deviz: ”Prin mncă omul e slăvit!
Omul, atâta timp cât trăiește, muncește!
Omul, atâta timp cât muncește, trăiește!”

7.1. Ion MADAN, Deputat în Primul Parlament al Republicii Moldova, „Parlamentul Independenței”

Hai deți să organizăm pensionarii ASEM într-o Asociație a vârstnicilor, ca să se simtă în continuare utili în societate. „Să ne facem o cale mai bună, să înflorească mica noastră țărișoară, să ne vină copilașii acasă...”, ne îndeamnă domnul Ion Madan, deputat în primul Parlament al Republicii Moldova.

7.2. Parascovia SAVA (p.sava2110@gmail.com), Profesor universitar, doctor în științe agricole.

Ei bine, noi mai demultișor ne chinuim să facem bine vârstnicilor noștri. Dați să ne organizăm într-o asociație a Seniorilor din Durlești.

7.3. Zis și făcut: Asociația „Seniorii Durleșteni!”.

Cum? Conectăm oamenii cu experiențe semnificative și testate de vreme pentru a putea:

- să creeze,
- să implementeze,
- să mențină și
- să dezvolte colaborarea inter-generațională,
- să învețe continuu,
- să stârneasă schimbarea,
- să se reîncarce,
- să se inspire,
- să se distreze.

7.4. Gânduri ... gânduri ... la bătrânețe.

Îmbunătățirea situației de psihologie tensionată a tranziției adulților: angajat -> asociat -> afiliat!

(a) - suntem tensionați psihologic! (... Bătrânețe – haine grele ...)

(b) - unde continuăm mai departe? (... La azilul de bătrâni? - NU-NU-NU!)

(c) - continuitatea activităților la Întreprinderea - Mamă! (Producem bunuri – consumăm bunuri!)

(d) - sponsorizarea muncii persoanelor în vârstă! (Afiliere la Întreprinderea – Mamă: voluntariat!)

7.5. Creăm Asociație – Club?

În condițiile Republicii Moldova ar fi mai bine să se organizeze o Asociație-Club a profesorilor pensionari. O astfel de asociație ar avea o atitudine mai obligatorie, mai intimă, mai caldă, mai colaborativă. Asociația – Club solicită să aibă o Agendă de activitate pe termen scurt și lung.

Agenda Asociației – Club a ASEM se impune a fi atractivă pentru vârstnicii

(1) care au fost pensionați și sunt în viață,

(2) pensionari cu activitate limitată și

(3) viitori pensionari cu activitate în următorii 5 ani.

Decizie: Se propune o variantă a Agendei asociației vârstnicilor, care specifică atractivitatea pragmatică și socială a asociației pe coordonatele spirituale, intelectuale și materiale ale beneficiarilor.

Doar: Scopul general al Asociației vârstnicilor la Întreprinderea – Mamă constă în (1) asigurarea unei reale protecții sociale, (2) a unui trai decent și (3) de sprijinire și într-ajutorare, astfel încât pensionarii, vârstnicii și alte persoane defavorizate să beneficieze de:

Beneficiile respective la Întreprinderea – Mamă:

- un trai în demnitate și în siguranță;
- libertățile și de apărare a drepturilor omului;
- acces la hrană, adăpost, îmbrăcăminte și îngrijirea sănătății;
- acces la resursele culturale, spirituale și recreative ale societății;
- o integritate reală în societate;
- acces la activități aducătoare de venituri;
- participarea activă la formarea și aplicarea politicii, care le afectează bunăstarea;
- posibilitatea transferării experienței și a cunoștințelor personale generațiilor de tineri;
- acces la asistența medicală și medicamente gratuite sau compensate, cât și la bilete de tratament, odihnă și recuperare subvenționate de stat;
- promovarea, apărarea și garantarea intereselor și drepturilor legitime ale pensionarilor pentru creșterea calității vieții și demnității, cât și a libertății de opinie a acestora.

Scopurile și obiectivele principale ale Asociației vârstnicilor la Întreprinderea – Mamă sunt:

- promovarea și apărarea intereselor seniorilor, ocrotirea drepturilor acestora pentru creșterea calității vieții și a demnității;
- sprijinirea și ajutorarea seniorilor;
- organizarea de activități cu caracter social, cultural și civic, în care să fie antrenați membrii proprii.

7.6. Pot fi membri ai Asociației vârstnicilor la Întreprinderea – Mamă cetățenii moldoveni, inclusiv cei cu domiciliul în străinătate, care au calitatea de pensionar (limita de vârstă, de serviciu, invaliditate) indiferent de categoria de pensie, precum și membrii de familie ai acestora aflați în întreținerea lor, fără deosebire de naționalitate, sex, credința religioasă, convingeri politice, pregătire profesională, care au luat cunoștința de prevederile Regulamentului asociației, și-au exprimat adeziunea la Asociația vârstnicilor la Întreprinderea – Mamă în scris și care se obligă să respecte Regulamentul asociației.

De asemenea, pot fi membri ai Asociației vârstnicilor la Întreprinderea – Mamă și persoanele care sunt în ultimii ani de activitate la Întreprinderea – Mamă (1 - 5 ani înainte de pensionare) și care

doresc prin calitatea de membru să sprijine și să susțină moral și material Asociația vârstnicilor la Întreprinderea – Mamă.

Membrii Asociației vârstnicilor la Întreprinderea – Mamă sunt:

- Membrii fondatori,
- Membrii asociați,
- Membrii susținători,
- Membrii simpatizanți și
- Membrii onorifici.

7.7. Produsele Asociației vârstnicilor la Întreprinderea – Mamă.

Ele sunt:

- cele produse până în prezent,
- produse în acest an și
- cele, care vor fi produse în viitor!

7.8. Activități recente a Asociației vârstnicilor la Întreprinderea – Mamă.

- De organizat cursuri de Inițiere în Tehnologii informaționale și maass-media.
- De organizat cursuri de limbi străine pentru seniori.
- De creat grupe mixte – intergeneraționale – de interese în cadrul Asociației vârstnicilor la Întreprinderea – Mamă.
- De organizat cursuri ”Proiectarea Proiectelor” pentru seniorii Asociației vârstnicilor la Întreprinderea – Mamă.
- De organizat serate, seminare, mese rotunde intergeneraționale cu o diversitate de tematici spirituale, intelectuale și materiale.

7.9. Au Gust Festival: Durlști, Chișinău.

Parascovia Sava, fondatoarea inițiativei Au Gust, aduce arta și tradiția mai aproape de comunitatea din Durlști prin atelierele de grădărit artistic alături de artista Tatiana Fedorova Lefter și de olărit ambulant împreună cu artista Elena Frunze (<https://diez.md/2022/08/25/foto-au-invitat-sa-fie-mai-prietenosi-cu-mediul-cum-s-a-desfasurat-cea-de-a-v-a-editie-a-festivalului-au-gust/>).

Aceste ateliere au loc în spațiul fostei biblioteci din Durlști, un loc dedicat culturii care a stat nefuncțional timp de peste 20 de ani. Destinate seniorilor și senioarelor, atelierele au scopul de a le ghida în această nouă etapă a vieții și de a oferi o bază de reflecție asupra importanței unei practici culturale regulate, menținând astfel conexiunea socială între persoanele din această categorie.

Proiectul face parte din inițiativele sociale implementate de Asociația Obștească AGRO-DICOM și Au Gust Fest la Biblioteca de la Casa de Cultură din Durlști. Realizat cu sprijinul Programului de Mobilitate Artistică „Taxi Cultural”, organizat de Centrul de Proiecte Culturale „Arta Azi” și finanțat de Ministerul Culturii al Republicii Moldova, în parteneriat cu Coaliția Sectorului Cultural Independent și cu susținerea Primăriei Durlști. ([#AuGust](#) [#OlăritAmbulant](#) [#GrădinaUrzică](#) [#Comunitate](#) [#RevitalizareCulturală](#) [#Tradiție](#) [#durlsti](#)).

7.10. Seniorii și informatica.

AO AGRO-DICOM: Echipa Au Gust Fest - persoanele vârstnice la propunerea directoarei liceului Hyperion de la Durlști Dna **Tamara Pasat** am început o instruire la informatică în sala de

calculatoare a liceului. 🍀 Pe data de 6 februarie 2025 am avut prima lecție la calculator unde profesoara Dna **Ala Babalici** împreună cu elevele claselor superioare ne-au făcut o excursie în lumea calculatoarelor. 🍀 A fost un început de bun augur. 🍀 Vă mulțumim tuturor pentru implicare.

7.11. Arte vizuale și ateliere creative la festivalul „Au Gust” de la Durlești.

Tradițional, dedicat produselor agricole, festivalul cu genericul „Au Gust” și-a propus să-și lărgască orizonturile. Ediția din acest an a avut în program expoziții cu produse artisanale, ateliere de fabricare participativă, dar și fructe și legume de sezon. Tot aici au fost prezente asociații care promovează modul sănătos de viață și protejarea mediului ambiant

Scuarul Casei de Cultură din Durlești a adunat zeci de **producători autohtoni**. Fiecare dintre ei a avut o singură misiune: **să impresioneze cumpărătorul cu produse naturale**.

„Venim la târg deja al treilea an cu aceeași producție, cu patru tipuri de miere. Este un ajutor pentru producătorii locali. Avem pentru degustări caserole mai mici”;

„Avem mai multe sorturi, acum am patru. Lucrăm zi de zi și rezultatul se vede”; „Facem suc natural, facem o băutură slab alcoolizată. Gem, pentru care semina o prelucrăm și o scoatem”, spun producătorii. Vizitatorii dornici de gustul autentic menționează că susținerea producătorilor locali este o obligație în această perioadă.

„Acum e perioada când produsele noastre practic nu sunt, totul este importat și te bucuri când vezi ceva făcut manual sau crescut la noi, de exemplu mere, poamă”;

„Am reușit să tragem câte un ochi la lucrările artizanilor și am cumpărat o pereche de cercei.

Mie mi se pare o oportunitate foarte faină atât pentru producători, cât și pentru cetățeni să facă cunoștință cu artizanii locali”, menționează vizitatorii festivalului.

„Festivalul „Au Gust” a pornit inițial de la promovarea producătorilor de struguri timpurii care sunt mai puțin promovați. La început festivalul avea denumirea de „Festivalul Strugurilor timpurii”. O fuzionare dintre agricultură și cultură”, a spus **organizatoarea Parascovia Sava**.

Festivalul „Au Gust” este la cea de-a **cincea ediție**.

7.12. Au învățat să fie mai prietenoși cu mediul.

Cum s-a desfășurat cea de a V-a ediție a Festivalului Au Gust

Ideea de a organiza un astfel de festival a luat naștere în anul 2017 când Parascovia Sava a participat în Strasbourg la un Festival de *street food*, unde Atelierul Newance, creat de Dina și Benoit, realiza scenografia. Parascovia Sava a revenit acasă cu emoții noi și cu hotărârea de a organiza un festival la Durlești pentru a promova producția locală și a dinamiza viața monotonă a orașului. După cum remarcă și echipa organizatorică, drumul nu a fost ușor până la ediția V-a, totuși se resimte o evoluție considerabilă de la un simplu târg spre un festival cu activități diverse dedicate agriculturii și abordate prin prisma culturii. Așa a apărut conceptul Zilelor Agri-Culturale în cadrul Festivalului Au Gust, care implică tinerele generații în reflecția și implicarea în dezvoltarea agriculturii de mâine. Anul acesta, în zilele de 13 și 14 august, în scuarul Casei de Cultură Durlești a fost marcată cea de a V-a ediție a Festivalului Au Gust.

Parascovia Sava, fondatoarea festivalului, spune că „organizarea evenimentului Au Gust Festival anul acesta a fost un pic mai ușoară comparativ cu anii precedenți datorită experienței acumulate pe parcursul celor patru ediții precedente. Echipa organizatorică a lucrat productiv și a reușit să facă față la toate necesitățile. Comunitatea interesată este mult mai implicată, ceea ce ne bucura nespuse de mult. Avem încă multe idei interesante pe care am putea să le implementăm la edițiile următoare.”

7.13. Vizitatorii au avut parte de un program interesant și plin de activități noi și deosebite, tema de bază fiind „Rădăcini”, care, după cum spun organizatorii, a fost aleasă pentru a aduce omagiu naturii și capacității sale de a se regenera.

Totul a început cu o rundă de jocuri organizate de către Clubul Moldovenesc de Jocuri Intellectuale. Apoi, doritorii au fabricat hârtie din reviste vechi reciclate, împreună cu Rodica Costru, artizană și Lilia Chisnicean, doctoră în științe agricole la Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor, Laboratorul Plante Aromatice și Medicinale. E de menționat faptul că la atelierul de creat hârtie plantabilă, semințele vechi au fost personal colectate de către Lilia Chisnicean. Aceasta hârtie a fost preluată ulterior și utilizată, la atelierul Cristinei Călăraș, artistă plasticiană stabilită în Franța, unde s-a pictat pe ea cu vopsele naturale, realizate din fructe de mure, cătină albă, boz, frunze de nuc și coji de ceapă.

Vizitatorii au mai experimentat și jocurile Petanque și Mölkky cu Cyril, iar în incinta Casei de Cultură au putut examina expoziția lui Zaharia Cușnir, compusă dintr-o selecție de 28 de lucrări care reflectă viața de la sat între anii 1955 și 1970. Iar pentru o atmosferă și mai deosebită VonAim și Cenuclul Republica au venit cu o sesiune de Slam Poetry, în prezența lui Moni Stănilă, [Alexandru Vakulovski](#), Iulia Iaroslavschi, Iraida Darmancev, Ronin Terente și Dumitru Fanfarov.

În cadrul festivalului, a fost organizată și o expoziție a lucrărilor laureaților concursurilor Au Gust la categoria fotografie, text, video, care au abordat aceeași tematică și anume „Rădăcini”. Câștigătorii acestui concurs au fost:

categoria fotografie: Paula Stih, [TrashdinKisinev](#), Teoctista Colța, Victoria Niculescu, Mihaela Chitoroagă;

categoria text: Marta Gavriluc, Teoctista Colța, Rodica Ninicu Cassagnau, Gabriela Dunas;

categoria video: Veaceslav Celpan, Cinthia Gallegos, Teoctista Colța.

Gală de premiere s-a încheiat cu vizionarea scurtmetrajelor laureaților și laureaților concursului video, dar și scurtmetrajele „Gara prin ochii lor” și „Ține-mi pasul” realizate în cadrul Moldox Lab. Sesiunea Au Gust Pop-up Dox a luat sfârșit cu proiecția de film „Eva Noastră”, în prezența realizatoarei Ana Gurdiș, care a vorbit povestit mai multe detalii despre filmul său și nu a ezitat să răspundă la întrebări.

Pentru mine cum a fost? Plin de emoții și multe surprize. Am avut noroc de echipa de voluntari care chiar erau implicați și luau în serios rolurile atribuite. S-au pregătit, au citit informațiile au învățat

programul, regulile de jocuri, despre expoziție și povesteau la toți oamenii care îi vedeau”, ne-a spus Maria Sava, responsabilă activități și amenajare.

7.13. „Sunt bucuros că am văzut festivalul, evoluând și că am văzut astăzi un festival care începe să semene cu așteptările noastre, incluzive, educaționale, eco-responsabile, alternative și muzical. Mai sunt multe de făcut pentru a atinge excelența pe care o dorim, dar fundațiile sunt făcute și primul rând de cărămizi poziționate, în anii care urmează veți vedea festivalul nostru evoluând și atinge obiectivele stabilite, zero deșeuri, ecologic, artistic și muzical! Anii următori promit să fie bogați în evenimente și parteneriate dinamice și pline de satisfacții!”, a menționat Benoit Stegre, responsabil scenografie și logistică.

Capitolul 8. Asociația „Seniorii din Unțești”

**Deviz: ”Oprim înstrăinarea Seniorilor de Colectiv!
Continuăm activitățile noastre pentru Societate!
Suntem Întreprinderea - Mamă!”**

8.1. Ziua inițierii Asociației „Seniorii din Unțești”- 28 august 2024!

Primarul Comunei Unțești a adunat un grup de unțeșteni - oameni cu inițiativă avansată - Moraru Nina, Curus Nina, Sobranetchi Iulia, Samotchi Maria, directoarea gimnaziului din Comuna Unțești, Părintele bisericii ”Carastati” din localitate, Șefa Casei de cultură, Diriguitorul de proiecte Igor Vieru, Cetățeanul de Onoare a Comunei „Unțești”, profesorul universitar Dumitru Todoroi, Deputat al Parlamentului Independenței din Republica Moldova și câțiva referenți din Primăria „Unțești” ca să se sfătuiască în privința inițierii Asociației seniorale în Comuna Unțești.

La această Serbătoare se preconizează Inaugurarea Comitetului de Inițiativă de creare a Asociației Seniorale „Seniorii din Unțești”!

Ordinea de zi a acestei adunări spontane a fost compusă din câteva chestiuni organizatorice: Inaugurarea Comitetului de Inițiativă de creare a Asociației Seniorale „Seniorii din Unțești”; Inițierea procesului de creare a Asociației „Seniorii din Unțești”, Algoritmul inițierii Asociației Seniorale, Chestionarul privind bunăstarea psihologică și economică „Necesitățile și doleanțele a Vârstnicilor” și Crearea Regulamentului Asociației Seniorale „Seniorii din Unțești”. Aceste chestiuni în prealabil au fost multiplu discutate în Primăria „Unțești”, cu oamenii cu diferite ocazii și, în principiu au fost adoptate pentru această discuție mai largă, decizițională.

Rezultatul întrunirii sa conturat în decizia de Inaugurare a Comitetului de Inițiativă de creare a Asociației Seniorale „Seniorii din Unțești”.

8.2. În prima ședință a Comitetului de inițiativă.

Discuțiile au rezultat în schițarea activităților de intervievare a vârstnicilor din comună cu scopul evidențierii personalului Asociației seniorale și a posibilelor direcții de activitate a Asociației „Seniorii din Unțești”.

Deputatul poporului, Domnul Dumitru Todoroi și-a împărtășit experiența de inițiere, creare și dezvoltare a Asociației „Seniorii ASEM”, pe care o conduce, oferind sfaturi consultative Comitetului de inițiativă pentru crearea Asociației „Seniorii din Unțești” și prezentarea pentru consuliță a Algoritmului inițierii Asociației Seniorale „Seniorii ASEM”, a Chestionarul privind bunăstarea psihologică și economică „Necesitățile și doleanțele vârstnicilor”, utilizat în perioada inițierii Asociației „Seniorii ASEM” și a Regulamentului Asociației Seniorale „Seniorii ASEM”.

8.3. Serbătorea sătenilor din Comuna Unțești, preconizată pentru data de 31 august 2024 cu Genericul „Țara mea –Meleag de Doine” cu oun Program amplu, consacrat Zilelor „Independenței” și „Limbii Române”, esteo prevestire de activitate fructuoasă intergeneratoare a seniorilor Asociației „Seniorii din Unțești”.

Această activitate „multifuncțională” cuprinde un set de sub-activități: Exercițiul festival international al formațiunilor Ansamblul Folcloric „Moldovenii din Cetate” din Comuna Moșna, Județul Iași și a Ansamblului „Doinele Răzeșior din Unțești”, Distracții pentru tineret așa ca „Trânta”, ”Carusele”, „Joc ca la Hram”, Focuri de artificii, care agung la epogeu cu concertele vestiților interpreți de muzică popularp: Anișoara Puică și Partic Hanganu.

Administrația Publică Locală Unțești
Consiliul Local Unțești
Centrul Cultural Unțești

ȚARA MEA – MELEAG DE DOINE

Sâmbătă, data de 31.08.2024, vă așteptăm cu drag la un frumos concert cu prilejul Sărbătorilor Naționale: „Ziua Independenței Republicii Moldova”, „Ziua Limbii Române” și deschiderea parcului local, realizat în cadrul proiectului „Satul European”.

Invitați speciali:

Anișoara Puică
ora 17:00

Ansamblul Folcloric
“ Moldovenii din Cetate ”
Com. Moșna, jud. Iași
ora 18:00

În program:
 < carusele pentru copii
 < trânta – ora 12:00
 < concert – ora 15:00
 < joc – ora 20:00
 < focuri de artificii – 00:00

Patric Hanganu
ora 19:00

Aceste activități le-a organizat și le-a dezvoltat seniorii din viitoarea Grupă Specială de Intere a Asociației „Seniorii din Unțești”, dirijată de mult stimată și onorată Doamnă Nina MORARU, persoana cu un staj enorm de muncă în domeniul cultural și de odihnă al unțeștenilor și celor din satul vecin Vulpești, care este și „inima” tuturor activităților culturale și de odihnă a comunitarilor.

8.4. Cine suntem?

Suntem O paradigmă nouă: „Asociație SENIORALĂ”.

Ce tip de Asociație SENIORALĂ dorim să creăm? Ce am realizat cu Asociația „Seniorii din Unțești”?

Împreună creăm o societate mai bună. Asociațiile SENIORALE au o Sustenabilitate de succes!

În condițiile îmbătrânirii accelerate a societății pensionarii necesită să contribuie la crearea bunurilor în societate.

Fiind liber de împuterniciri de serviciu, seniorul deprins să creeze bunuri pentru Societate, din inerție continue să creeze, doar că în situația nouă de pensionar, independent, nimeni nu-l silește, nu e supravegheat, el e liber creator!

Nicolae Sorotinschi este primar la al doilea mandat în satul Unțești.

8.5. Cum e să activezi în administrația locală?

Nicolae Sorotinschi: Sunt foarte multe greutăți. De exemplu, la începutul primului mandat am construit un drum și într-o bună zi au venit la primărie câteva femei în vârstă. Și-au scos galoșii în fața primăriei și plângând mi-au mulțumit pentru că, spuneau ele, deja preotul va putea să le petreacă pe ultimul drum. Nu mai vorbim de o salvare sau pompieri care pot veni în caz de necesitate.

Casa de Cultură din Unțești

8.6. La Unțești aste amenajat un parc, chiar în centrul satului.

Locuitorii din satul Unțești vor avea un parc amenajat chiar în centrul localității. Și asta pentru că, proiectul înaintat de către autoritățile publice locale încă în primăvara anului 2022, „Amenajarea unui parc central în satul Unțești, a fost inclus în lista celor aproape 500 de proiecte de dezvoltare locală, propuse spre finanțare în cadrul Programului Național „Satul European”.

Potrivit lui **Nicolae Sorotinschi**, primarul satului Unțești, odată cu înființarea unui parc în localitate, aceasta va deveni mult mai atractivă și mai amenajată. „Va fi un spațiu recreativ, de petrecere a timpului liber și a evenimentelor culturale”, accentuează primarul. Locația viitorului parc se află pe terenul între biserica „Tuturor Sfinților” din sat și Casa de Cultură.

Potrivit lui, prin implementarea acestui proiect se dorește ca localitatea să fie mai atractivă, iar parcul să devină un spațiu de relaxare pentru persoanele de toate vârstele, de la mic la mare. În parc sunt instalate bănci de odihnă, sunt plantați puieti și, desigur, este amenajat și teren de joacă pentru cei mici.

Totodată, pe terenul de după Casa de Cultură e construită și o scenă de vară, câteva foișoare din lemn și din piatră. De asemenea, este pus și pavaj.

8.7. Nicolae Sorotinschi spune că nu se va opri doar la aceste lucrări.

Pentru un aspect mai frumos, pe viitor își dorește să execute și lucrări de reparație a clădirii Casei de Cultură. De asemenea, autoritățile publice locale își doresc și amenajarea unui teren de mini-fotbal.

Au fost deja efectuate lucrări de nivelare a terenului, au fost trase conducte ale rețelelor de apă și canalizare, căci, conform proiectului, este preconizat și construcția unui grup sanitar.

„Împreună cu antreprenorul și cu grupul de lucru, am analizat situația și am constatat că lucrările ce țin de amenajarea parcului, vor fi executate până la sfârșitul lunii septembrie 2024.

Terenul pe care e amenajat parcul are o suprafață totală de 61 de ari. Potrivit primarului, pentru construcția și amenajarea parcului este nevoie de circa 4 milioane de lei.

8.8 În localitatea Dvs. tot mai mulți oameni în vârstă au rămas. Cum îi motivăm pe tineri să -și găsească rostul acasă?

Nicolae Sorotinschi: Doar prin crearea locurilor de muncă. În satul Unțești locuiesc în jur de 1660 de persoane.

Până în 2050, se preconizează că:

- numărul persoanelor din UE cu vârsta de cel puțin 65 de ani va crește cu 70 %,
- iar numărul persoanelor cu vârsta de peste 80 de ani cu 170 %,
- ceea ce va crește cererea și costurile pentru asigurarea socială și asistența medicală.

Va fi necesară implicarea adulților:

- în viața socială,
- în asigurarea bunăstării societății, inclusiv, după posibilități,
- în activități de producere a bunurilor pentru societate.

8.9. Localnicii din satul Unțești au renovat biserica "Tuturor Sfinților" din localitate.

8.10. De ce ar mai avea nevoie localitatea Dvs.?

Nicolae Sorotinschi: Ar fi multe lucruri de enumerat. Dacă însă e să vorbim la general, la fel cum pe lângă casă niciodată nu se termină lucrul, așa e și în orice localitate. În primul rând este nevoie de reabilitarea infrastructurii.

Ce ne dorim să facem?

Mobilizarea eforturilor spirituale pentru supraviețuire...

Păstrarea inteligenței creative & emoționale ...

Continuarea activităților ...

Menținerea bunăstării psihologice și sănătății ...

Activitate într-o societate intergenerațională ...

Activitate pentru a produce atât cât ne stă în putere...

Distracții și cultura...

8.11. Apa e izvorul vieții ...

Un alt obiectiv este finalizarea traseului de alimentare cu apă potabilă. Salubritatea și evacuarea deșeurilor ar trebuie să devină o prioritate pentru toți. Orașele au întreprinderi municipale care gestionează acest domeniu, în sate nu există asemenea posibilități, totul se face haotic. Trebuie să existe o strategie la nivel de țară, altfel nu vom putea soluționa această problemă care ne afectează pe toți.

Fiecare sat are tradițiile și obiceiurile sale și trebuie foarte atent de abordat acest subiect.

8.12. Integrarea soluțiilor TIC în habitate ne vor permite să trăim mai mult, așa cum preferă majoritatea, în ciuda impedimentelor cognitive sau fizice.

Aceste soluții vor oferi beneficii imediate și vor reduce presiunile medicale și financiare legate de creșterea populației vârstnice în majoritatea țărilor europene.

8.13. Îmbătrânire sănătoasă..

Viețile mai lungi sunt una dintre cele mai mari realizări ale umanității. Cu toate acestea, nu vrem doar să adăugăm ani vieții noastre. De asemenea, vrem să ne bucurăm de sănătate și bunăstare până mai târziu în viață. Astăzi, prea mulți oameni din întreaga lume se confruntă cu o sănătate mai proastă decât ar trebui din cauza unor medii nesuportabile care îi împiedică să-și maximizeze anii de mai târziu.

8.14. Deceniul ONU al îmbătrânirii sănătoase 2021 – 2030 își propune să ofere tuturor oportunitatea de a adăuga viață anilor, oriunde ar trăi (<https://www.decadeofhealthya-geing.org/about/join-us/collaborative>). Colaborarea pentru îmbătrânirea sănătoasă: lucrând împreună pentru a oferi tuturor oportunitatea de a adăuga viață anilor, oriunde ar trăi. Angajamentul ONU: Alăturați-vă guvernelor, societății civile, întreprinderilor și altor organizații din întreaga lume în angajamentul de a lua măsuri semnificative pentru a îmbunătăți viața persoanelor în vârstă, a familiilor și comunităților acestora.

8.15. Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale propune activități de susținere a îmbătrânirii sănătoase în cadrul proiectului aflat în derulare „Regândește-ți vârsta! Conectarea socială și digitală a tinerilor și vârstnicilor din Moldova”. (<https://egov.md/ro/content/campania-regan-deste-ti-varsta-conectarea-sociala-si-digitala-tinerilor-si-varstnicilor-din>):

1) Proiectul are drept scop să susțină incluziunea socială și digitală a persoanelor vârstnice cu ajutorul tinerilor.

2) Vârstnicii implicați în proiect sunt persoane vulnerabile, care nu au acces la alte platforme de comunicare, au o mobilitate redusă, fiind și cei mai afectați ... din cauza izolării sociale.

3) Vârstnicii vor primi telefoanele mobile cu acces la internet și vor fi ghidați de voluntarii tineri ... cum: - să utilizeze telefoanele,- să efectueze plăți electronice și - să comunice cu semenii și familia online.

8.16. Proiecte în derulare în satul Unțești, Ungheni:

1 Lucrări de îmbunătățirea eficienței energetice a Centrului de Cultura s. Unțești, r-ul Ungheni.

2 Gestionarea deșeurilor în satul Unțești, raionul Ungheni:

Primarul Nicolae Sorotinschi spune că amenajarea unei gunoiști este un proiect costisitor, iar soluția și speranța e în viitoarea fabrică de prelucrare a deșeurilor de la Florițoaia Veche. Până atunci, însă, fiecare cu gunoiul lui, spune primarul.

3 Lucrări de reparație partoselii din gradinița Bebeluș;

4 Amenajarea Parcului central din sat;

5 Servicii de reparație a unei porțiuni de drum în varianta alba sat;

6 Reparația str. Florilor;

7 Reparația capitala a unei porțiuni de drum str. Ciresilor.

8.17. Fraternitatea Asociațiilor Seniorale „Seniorii din Unțești” și „Seniorii ASEM”.

La festivalul „Viața satului în activitate românească”, organizat cu ocazia zilei „Limba română” de către Asociația „Seniorii din Unțești” în luna august 2024 au participat Dl Anatol Sorotinschi de la Centru Turistic din Chișinău și Dl Dumitru Todoroi, profesor universitar, doctor habilitat, membru corespondent al ARA, președinte al Asociației „Seniorii ASEM” de la Academia de Studii Economice din Moldova, care au savurat diversitatea de acțiuni intelectuale și sportive, concertul Capelei „Baladele Băsrăbene”, concertul cu Anișara Puică, trînta moldovenească, jocuri sportive etc.

Biblioteca publică din Unțești numără peste 2600 de cărți în limba română și peste 3700 în limba rusă sau editate în limba română cu grafie chirilică. (<https://jurnalist.md/2024/07/30/tot-mai-putini-cititori-la-biblioteca-din-untesti-ungheni-de-vina-sunt-cartie-in-limba-rusa-sau-de-zinteresul-fata-de-lectura/>).

„Tinerii nu prea au plăcere să citească cărți și nici nu prea vin pe la bibliotecă, deoarece sunt captivați de rețelele de socializare și preferă să-și dedice timpul lucrurilor fără importanță. Cartea, cred, ar fi pe ultimul loc pentru ei”, spune bibliotecara Diana Samoțchi.

„În acest an, pentru achiziționarea cărților în fondul de carte al bibliotecii este planificată suma de 4000 de lei. Sume însă va putea fi revizuită până la finele anului. Vom analiza cheltuielile prioritare și după asta deja vom vedea dacă ar fi posibilă majorarea sumei pentru achiziția de carte”, a precizat Victoria Costeniuc, contabilă la Primăria Unțești.

Oaspetele și consultantul în Asociații Seniorale Dl Dumitru Todoroi a înmănat Bibliotecii satești 17 de cărți romantice, seria „Romantica”, pe care orice iubitor de fantezie trebuie să le citească. Ele sunt mai mult ca accesibile seniorilor unțeșteni, care încă citesc cărți în grafia chirilică. Mai mult ca atâtă Dl Dumitru Todoroi a abonat Școala satească, Liceul „Vasile Vasilache” la revista „Natura” pentru anul 2025!

Citește mai mult pe: <https://coltulcolectionarului.ro/articol/carti-romantice-fantezie>

Aceste acțiuni de colaborare între Asociații Seniorale este de bun augur pentru succesul proiectului în evaluarea „Rețelele de Asociații Seniorale din Moldova”, care cu certitudine vor învia viața celor 800 de mii de vârstnici din Republica Moldova, adăugând forțe de producere experimentate din rândurile seniorilor republicani la ameliorarea câtuși de puțin a situației critice a vârstnicilor. Rețelele tip „Cerere și Ofertă” în diferitele componente ale lor: comunale, rationale, regionale și republicane prin intermediul Asociațiilor Seniorale vor fi suportul organizatoric de consum și producere, pe care îl oferă seniorii pentru Societatea Republicană.

Cu Consiliul de Administrare a Asociației „Seniorii din Unțești” reprezentanții chișinăuneni Dnii Anatol Sorotinschi și Dl Dumitru Todoroi au discutat și câteva probleme juridice legate de evaluarea asociațiilor seniorale la sate ca un exemplu de Întreprindere – Mamă pentru Asociațiile Seniorale:

(1) Organizarea unei Asociații a vârstnicilor săteni – pensionari, care necesită să fie discutată cu circa 80% din vârstnicii din sat, care sunt: (1) actualmente pensionari fără activitate: afiliați, (2) actualmente pensionari cu activitate: asociați și (3) care vor fi pensionați în viitorul apropiat: angajați.

(2) Majoritatea vârstnicilor săteni – pensionari au apreciat propunerea de a organiza o Asociație a seniorilor din Comuna Unțești. S-a constatat că asociația este bine gândită, DAR trebuie subliniate beneficiile viitorilor membri ai Asociației.

(3) În condițiile Republicii Moldova ar fi mai bine să se organizeze o Asociație-Club a profesorilor pensionari. O astfel de asociație ar avea o atitudine mai obligatorie, mai intimă, mai caldă, mai colaborativă.

Asociația – Club solicită să aibă o un Statul, o Agendă de activitate pe termen scurt și lung.

(4) Agenda Asociației – Club „Seniorii din Unțești” se impune a fi atractivă pentru cele 3 grupe de post-pensionari (care au fost pensionați: afiliați), pensionari cu activitate limitată (asociați) și pre-pensionarii: viitorii pensionari (cu activitate: ultimii 5 ani: angajați).

(5) Se propune o variantă a Agendei Asociației – Club „Seniorii din Unțești”, care specifică atractivitatea pragmatică și socială a asociației pe coordonatele spirituale, intelectuale și materiale ale beneficiarilor.

Capitolul 9.

„Seniorirarea” spațiului Românesc! Societate a longevității!

Asociația Seniorală este o comunitate ecologică a seniorilor din jurul pensionării la Întreprinderea - Mamă.

Exemplu: Asociația „Seniorii ASEM” este o comunitate ecologică a seniorilor **angajați** (profesorii din perioada ultimilor 5 ani de activitate de până la pensionare), **asociați** (profesorii pensionari cu activitate redusă) și **afiliați** (profesorii pensionari voluntari) ai Academiei de Studii Economice a Moldovei (ASEM). Conform Regulamentului Asociației „Seniorii ASEM” toți membrii Asociației „Seniorii ASEM” sunt afiliați la întreprinderea-mamă ASEM.

Asociația Seniorală este o comunitate ecologică a seniorilor cu asigurarea unei bătrânețe sănătoasă psihologic prin aceea, că membrul Asociației (seniorul) nu este afectat de „lovitura psihologică” nici la trecerea de la angajat la asociat și nici la trecerea de la asociat la afiliat. Seniorul din Asociația Seniorală este **membru afiliat la întreprinderea-mamă până la adinci bătrânețe**.

Membrul Asociației Seniorale este nu numai consumator de bunuri sociale, medicale și economice, dar el contribuie „după puterile lui” și la **producerea bunurilor sociale** la întreprinderea-mamă. Aceasta este o proprietate esențială a Asociației Seniorilor, având în vedere că în viitorul apropiat numărul pensionarilor din Societate **va fi egal** cu numărul tinerilor contribuabili.

Asociația Seniorală este o comunitate ecologică **intergenerațională**, care contribuie la crearea bunurilor societății prin colaborarea strânsă cu cealaltă parte a colaboratorilor de la întreprinderea-mamă. Seniorul este persoana cu multă cunoștință și cu o experiență vastă și conlucrarea cu generația tânără produce rezultate cu **valoare adăugată**.

Activitățile Asociațiilor Seniorale sunt dedicate soluționării problemelor anunțate de Programul Națiunilor Unite / OMS „Deceniul pentru îmbătrânirea sănătoasă” (2021-2030).

Acest Program în cadrul îmbătrânirii sănătoase este aliniat la calendarul Agendei 2030 a Organizației Națiunilor Unite privind dezvoltarea durabilă și al **obiectivelor de dezvoltare durabilă**: Fără sărăcie, Fără foame, Sănătate și bunăstare, Educație de calitate, Egalitatea, Apă curată și salubritate, Energie accesibilă și curate, Munca decentă și creșterea economică, Inovarea și infrastructura industriei, Inegalități reduse, Orașe și comunități durabile, Consum și producție responsabile, Politici climatice, Viața sub apă, Viața și pământul, Pace, justiție și instituții puternice, Parteneriat pentru obiective (<https://www.who.int/initiatives/decade-of-healthy-ageing>).

Necesită să ne angajăm în activitățile de soluționare a problemelor anunțate de Programul Națiunilor Unite / OMS „Deceniul pentru îmbătrânirea sănătoasă” (2021-2030) prin aportul Asociațiilor Seniorale în domeniile: Cămine de Seniori, Viața acasă a seniorilor, Direcția „Da, ne pasă”, Cetățenie de argint, Tehnologiile de Argint și Îmbătrânirea sănătoasă - cadrul „Summitului Internațional al Cetățenilor de Argint” din **16-17 septembrie 2024 din Paris** (<https://www.silvereco.org/festival/en/program/>)

Această cercetare reprezintă o continuitate a cercetărilor din cadrul cercetărilor posibilităților de creare a comunităților ecologice pentru seniori, a asociațiilor seniorale, ca parte a evoluției Societății Conștiinței și ca parte a programului Organizației Națiunilor Unite / OMS "Deceniul pentru îmbătrânire sănătoasă" (2021-2030).

9.1. Economia de argint.

Este un teritoriu fantastic de inovații a **deceniului ONU 2021-2030-Îmbătrânire sănătoasă**: diversitatea actorilor din sector, dinamismul acestora, inovațiile, potențialul de creare de locuri de muncă și angajamentul față de îmbătrânirea sănătoasă mărturisesc oportunitatea economică reală a tranziției demografice.

Cercetările deceniului ONU 2021-2030-Îmbătrânire sănătoasă sunt, în primul rând, orientate spre o varietate de afaceri extrem de necesare Societății Umane viitoare, caracterizată de egalitatea numărului persoanelor pensionate cu persoanele active, care sunt producătoare de bunuri.

Afacerile, care vor promova Zone urbane și servicii publice, Sprijin pentru îngrijitori, Abordare asociativă sau antreprenorială, Design și arhitectură, Locuințe și Domiciliu pentru seniori, Cazare colectivă sau Cămine de bătrâni, Intergeneraționalitate, Timp liber, Cultură, Bunăstare, Combaterea izolării, Marketing și Comunicare, Noi tehnologii, Web, Nutriție, Produs, Cercetare și Dezvoltare (C&D), Resurse Umane (HR), Responsabilitate Socială Corporativă (CSR), Training, Sănătate, e – sănătate, Servicii personale și altele, această varietate a propunerilor, dezvoltărilor și deciziilor, crea-toare de bunuri, vor soluționa activitățile Deceniului ONU (2021-2030)- Îmbătrânire Sănătoasă.

9.2. La un nivel superior

Direcțiile de cercetare sunt orientate spre activități comune sub forma următoarelor ateliere și discuții de grup:

- 1 **OMS:** De la "orașe prietenoase vârstei" la teritorii și "țări prietenoase vârstei";
- 2 **Servicii de autonomie departamentală:** Logica ghișeului unic pentru Îmbătrânirea bună;
- 3 **Cetățenia de argint:** rolul cetățenilor în vârstă în politicile europene și internaționale;
- 4 **Serviciul de solidaritate intergenerațională și civică pentru persoanele în vârstă:** experiențe împărtășite de o tânără generație dedicată în serviciul persoanelor în vârstă;
- 5 **Angajatori prietenoși vârstei:** Tranziția demografică și provocările legate de ocuparea forței de muncă în rândul persoanelor în vârstă.

9.3. Cămine de Seniori

Ce va defini mâine unicitatea căminelor de bătrâni? Alternative la căminele de bătrâni: reședințe de servicii, cazare colectivă, locuințe comune, conviețuire ...

Casele de bătrâni, reședințele pentru bătrâni și locuințele colective de mâine reprezintă o nouă afacere cu interacțiuni între Sate Internaționale, Sate StartUp și Sate Living Labs în cadrul Deceniului ONU (2021-2030) Îmbătrânire sănătoasă a adulților!

În această direcție se va explora opțiuni alternative la căminele tradiționale de bătrâni pentru persoanele în vârstă dependente. Cercetătorii și implementatorii de noi soluții vor examina o gamă largă de soluții, inclusiv reședințe de servicii, locuințe comune, co-living intergenerațional, precum și cooperative de locuințe și comunități autogestionate.

Prin împărtășirea experiențelor, se vor aprofunda în provocările și succesele acestor noi forme de locuințe colective, aruncând o lumină valoroasă asupra diferitelor modele alternative de locuințe și asupra perspectivelor lor de viitor. Se va explora modul, în care aceste opțiuni pot fi integrate în politicile de locuințe pentru vârstnici și modul, în care acestea ar putea transforma abordarea perspectivă cu privire la locuințele pentru seniori.

9.3.1. Investigațiile mondiale al locuințelor colective pentru vârstnici: bune practici la nivel internațional.

E necesară o investigație mondială pentru a explora diferitele moduri, în care diferite țări își gestionează abordările privind adăposturile colective pentru seniori, de la casele de bătrâni „tradiționale” până la noile abordări internaționale.

Prin această investigație se va evidenția cele mai inovatoare și eficiente modele, împărțând cele mai bune practice, care promovează un mediu de viață sigur senioral, respectuos și demn. Se va expertiza aspectele de sănătate, design interior, tehnologie și legislație, care vor reuni și împărți cunoștințele, experiențele și ideile inovatoare.

Această investigație va permite un schimb interactiv de idei, fie că este vorba despre impactul tehnologiei asupra locuințelor colective din Suedia, inovațiile arhitecturale din Australia, reglementările pentru îngrijirea persoanelor vârstnice în Japonia, sau inițiativele comunitare din Statele Unite, se va obține o privire de ansamblu asupra celor mai bune practici la nivel internațional. Se va face o activitate de învățare și inspirație în întreaga lume pentru a îmbunătăți experiența de viață în comunitate pentru toată lumea, indiferent de locul în care trăiesc seniorii.

9.3.2. Activitățile în azilurile de seniori și mărturiile îngrijitorilor profesioniști.

Această cercetare va pune în lumină munca esențială și adesea subestimată a îngrijitorilor profesioniști din azilele de bătrâni.

În această discuție se va evidenția funcționalitățile servitorilor de seniori, care își vor împărtăși experiențele personale de lucru în azilele de bătrâni. Se vor evidenția provocările, cu care se confruntă zilnic îngrijitorii de seniori, despre momentele de bucurie, pe care le împărtășesc cu rezidenții și despre perspectiva lor asupra tendinței actuale de activitate ale azilurilor de seniori.

Atractivitatea îngrijitoriei la bătrânețe este o oportunitate a celor din domeniu cu împărtășirea nu numai cu problemele, cu care se confruntă, dar și cu oportunitățile de îmbunătățire și inovare în domeniul îngrijirii persoanelor vârstnice.

9.3.3. Impactul culturii și tradițiilor asupra abordării caselor de seniori.

Este necesar de explorat modul, în care diverse culturi și tradiții din întreaga lume influențează percepția de perspectivă despre îmbătrânire și funcționarea caselor de seniori.

Practicile și atitudinile față de îmbătrânire sunt foarte diverse în diferite culturi. Cum influențează tradițiile îngrijirea bătrânilor în Asia? Ce rol joacă cultura în abordarea bătrâneții în Europa sau Africa? Cum se traduc aceste influențe culturale în proiectarea și gestionarea căminelor de seniori?

Sunt necesare expertize, cercetări și experiențe internaționale în geriatrie, antropologie și sociologie cu scopul de a oferi perspective, de a contesta percepțiile tradiționale despre îmbătrânire și de a încuraja o reconsiderare a modului, în care avem grijă de seniorii noștri.

9.3.4. Cum vor fi căminele seniorale ale viitorului?

Cum vor fi casele de bătrâni ale viitorului?

Regândirea modului în care avem grijă de bătrânii noștri: o cercetare pentru a contribui la modelarea viitorului caselor de bătrâni, dedicat viziunilor și strategiilor de transformare a unităților de îngrijire rezidențială pentru persoanele vârstnice dependente.

Această cercetare va reuni analiști din diverse domenii, cum ar fi sănătatea, tehnologia, activitățile în casele de bătrâni, arhitectura și politica socială. Cercetarea va analiza viziunile pentru viitorul caselor de bătrâni, explorând teme precum integrarea tehnologiei pentru a îmbunătăți îngrijirea, proiectarea de spații de locuit adaptate nevoilor rezidenților în vârstă, abordări inovatoare pentru a promova bunăstarea mentală și fizică și politicile necesare pentru a sprijini aceste schimbări.

Printre abordările acestui atelier participativ:

- **Human FIRST:** azilul de bătrâni al viitorului va exista doar printr-o abordare centrată pe rezidenți, drepturile și etica lor.
- **Open EHPAD:** către unități deschise, integrând servicii "off-site"
- **Reset BOOMER:** profilul rezidenților din casele de îngrijire medicală se va schimba considerabil. Am inventat centre de cartier pentru tinerii din Baby Boom, Boomerii vor reinventa căminele de bătrâni!

Această cercetare este o oportunitate de a explora viitorul caselor de seniori, de a învăța de la lideri de opinie cheie și de a participa la imaginarea modului, în care putem îmbunătăți calitatea vieții pentru vârstnici.

9.4. Viața acasă a seniorilor

Motto: Servicii pentru veață independentă!

Acest domeniu de cercetare este dedicat serviciilor personale, îmbătrânirii bune la domiciliu și îngrijirii la domiciliu.

9.4.1. Combaterea izolării persoanelor în vârstă la domiciliu: soluții tehnologice în slujba ființelor umane.

Necesită să combatem izolarea persoanelor în vârstă, în special a celor care locuiesc acasă. Această cercetare participativă va reuni cercetătorii din întreaga lume din domeniile tehnologie, asistență medicală și servicii sociale pentru a explora modul în care inovațiile tehnologice pot ajuta la combaterea izolării.

Analiza succeselor actuale obținute în domeniu, ca, de exemplu, platforme de comunicare online, reviste, seminare informative, workshopuri, mese rotunde, conferințe și congrese în acest domeniu va ajuta esențial la avansarea activităților, preconizate de Deceniul ONU (2021-2030) – Îmbătrânire sănătoasă. Și perspective de viitor: Internet of Things (IoT), roboți însoțitori, roboți inteligenți, cu emoții și sentimente, roboți cu temperamente sunt surse de idei în atingerea scopului important de menținere a unei abordări centrate pe om, asigurându-se că utilizarea tehnologiei respectă demnitatea, autonomia și nevoile specifice ale persoanelor în vârstă.

9.4.2. Atractivitatea profesiilor de servicii personale: îngrijire la domiciliu, un sector cu provocări.

Scopul este de a aborda urgența rolurilor care se confruntă cu provocări și de a contribui la valorificarea profesiilor de îngrijire a vârstnicilor, un domeniu crucial pentru îmbunătățirea calității vieții pentru seniorii care locuiesc acasă.

Profesionalismul îngrijitorilor la domiciliu reprezintă una dintre cele mai presante provocări ale timpului nostru: sporirea atractivității profesiilor din sectorul serviciilor personale și îngrijirea la domiciliu pentru persoanele în vârstă.

Colective mixte de cercetători, compuse din lideri de opinie, antreprenori și reprezentanți ale lucrătorilor sunt invitați să abordeze constant condițiile complexe de muncă ale acestor profesii esențiale.

9.4.3. „Prietenos cu argintul”: Ce adaptări pentru îmbătrânirea la domiciliu?

Sunt actuale provocările și soluțiile privind adaptările locuințelor pentru a permite seniorilor să îmbătrânească la locul lor de trai.

Este necesară reunirea specialiștilor imobiliari, care își vor împărtăși perspectivele cu privire la proiectarea caselor „prietenoase cu argintul”, adaptările necesare pentru a asigura confortul, siguranța și accesibilitatea, precum și importanța acestor ajustări pentru bunăstarea și autonomia persoanelor în vârstă.

Cercetările vor include modificări ale locuințelor pentru a preveni căderile, amenajarea casei pentru a promova autonomia, importanța accesului la servicii și comunitate și colaborarea între diverși factori interesați pentru a crea medii de viață adaptate nevoilor persoanelor în vârstă la locul lor de trai.

9.4.4. Servicii de îngrijire la domiciliu, asistență la domiciliu și servicii de autonomie: către un serviciu autonom de îngrijire la domiciliu.

Există mai multe servicii de asistență la domiciliu pentru seniori: Asistența și suportul la domiciliu, îngrijire la domiciliu și serviciu de sprijin și autonomie la domiciliu, care oferă atât asistență la domiciliu, cât și îngrijire medicală.

Întrucât este nevoie de o abordare globală, preconizată de Deceniul ONU (2021-2030) – Îmbătrânire sănătoasă, vor trebui înființate servicii autonome de îngrijire la domiciliu pentru a înlocui toate aceste numeroase servicii existente.

Misiunile lor includ:

- Organizarea suportului la domiciliu prin asistarea la activitățile și sarcinile zilnice;
- Abordarea nevoilor obișnuite de îngrijire medicală;
- Prevenirea și sprijinirea îngrijitorilor persoanelor vârstnice și persoanelor cu dizabilități (creșterea gradului de conștientizare cu privire la bunăstare, combaterea abuzului).

Evoluarea Serviciului autonom de îngrijire la domiciliu va reuni cercetători din sectorul serviciilor de îngrijire la domiciliu și profesioniști din domeniul sănătății pentru a-și împărtăși perspectivele asupra tranziției în curs la aceste servicii autonome de îngrijire la domiciliu. De asemenea, se va explora viitorul lor în cadrul rețelei complexe a diversilor părți interesate din îngrijirea la domiciliu, care vor juca un rol crucial într-o tranziție demografică de succes.

9.4.5. Căderile persoanelor în vârstă la domiciliu și teleasistență: prevenire, detectare, predicție.

O treime dintre persoanele în vârstă suferă cel puțin o cădere acasă în fiecare an. Căderile sunt a 7-a cauză de deces în rândul persoanelor cu vârsta de 65 de ani și peste în Statele Unite și principala cauză de mortalitate pentru persoanele în vârstă de peste 65 de ani în Franța.

Consecințele căderilor sunt numeroase și variate: efecte traumatice și psihologice (frica de recidivă), precum și consecințe sociale (activitate redusă, retragere).

În fața acestei probleme, soluții există și merită o implementare mai pe scară largă. Diferiți specialiști internaționali în îngrijirea la domiciliu cercetează aspectele de prevenire, depistare și chiar predicție a căderilor.

9.4.6. E-Sănătate: spre tranziția digitală în sectorul îngrijirii la domiciliu pentru seniori.

E-Sănătatea reprezintă perspectiva crucială al tehnologiei și a digitalizării în sprijinirea persoanelor în vârstă în mediul lor de acasă.

În Franța, „Segur of Digital Health” beneficiază de o investiție de 2 miliarde de euro pentru dezvoltarea E-Sănătății.

Noile tehnologii au potențialul de a îmbunătăți calitatea îngrijirii la domiciliu, de a promova autonomia persoanelor în vârstă și de a sprijini îngrijitorii. Dimensiunea internațională va fi abordată în principal de marile companii tehnologice, care investesc masiv în asistența medicală. Provocările asociate cu această tranziție sunt semnificative, inclusiv formarea profesioniștilor din domeniul sănătății, protejarea datelor cu caracter personal și asigurarea accesului echitabil la asistența medicală digitală.

9.5. Direcția „Da, ne pasă”

Motto: Pentru îngrijitori și cu îngrijitorii!

Această direcție de cercetare este dedicată îngrijirii îngrijitorilor și abordărilor antreprenoriale și de resurse umane pentru îngrijitorii salariați.

9.5.1. Accelerarea îmbătrânirii populației: Cine vor fi îngrijitorii de mâine, ce noi provocări?

Această direcție de cercetare participativă se va concentra pe schimbările demografice rapide și pe impactul pe care acestea îl vor avea asupra îngrijitorilor de mâine.

Cercetătorii în demografie, îngrijirea persoanelor vârstnice, politici sociale și sănătate mintală vor explora cine ar putea fi îngrijitorii de mâine, cum ar putea evolua rolul lor și ce provocări s-ar putea confrunta.

Subiectele de cercetare includ analiza schimbărilor în structura familiei, impactului tehnologiei asupra îngrijirii persoanelor în vârstă, presiunile financiare și emoționale asupra îngrijitorilor și resursele și sprijinul necesare pentru a aborda aceste provocări.

9.5.2. Turneul mondial al asistenței pentru îngrijitori: ce politici de asistență?

Această direcție de cercetare va evidenția diverse strategii și politici implementate la nivel mondial pentru a-i sprijini pe cei care îngrijesc persoanele în vârstă care se confruntă cu o pierdere a autonomiei.

Cercetătorii în politici sociale și organizațiile reprezentative ale îngrijitorilor își vor împărtăși opiniile despre diferite modele de sprijin pentru îngrijitori, subliniind inițiativele inovatoare și eficiente observate la nivel mondial.

Subiectele care vor fi abordate includ sprijinul financiar, serviciile de răgaz, formarea și educația, precum și bunăstarea emoțională și psihologică a îngrijitorilor.

9.5.3. Rolul asigurătorilor în sprijinirea politicilor îngrijitorilor.

Această direcție de cercetare se va concentra pe implicarea crucială a companiilor de asigurări în implementarea politicilor de sprijin pentru îngrijitori.

Această discuție va reuni directorii companiilor de asigurări și reprezentanți ai îngrijitorilor, care își vor împărtăși perspectivele asupra modului, în care industria asigurărilor poate juca un rol decisiv în sprijinirea îngrijitorilor.

Subiectele de discuție vor include produse de asigurare specifice pentru îngrijitori, modalități prin care asigurătorii pot promova bunăstarea îngrijitorilor și potențialele colaborări între asigurători, guverne și organizațiile de îngrijire.

9.5.4. Îngrijitorii angajaților: o resursă pentru companii.

Cercetarea se va concentra asupra modului în care îngrijitorii angajaților pot fi un atu valoros pentru companii și asupra modului în care organizațiile pot sprijini acești angajați în rolurile lor duale.

Cercetarea va reuni lideri de afaceri, experți în resurse umane, reprezentanți ai sindicatelor și îngrijitori care lucrează. Ei își vor împărtăși perspectivele cu privire la valoarea adăugată pe care îngrijitorii o aduc companiei, precum și provocările cu care se confruntă și modul în care companiile le pot ajuta să le depășească.

Îngrijitorii reprezintă costuri ascunse semnificative dacă nu sunt sprijiniți, dar devin o resursă valoroasă atunci când sunt asistați corespunzător.

Subiectele sustenabile de discuție vor include politici flexibile de muncă, responsabilitate socială corporativă (CSR), sprijin emoțional, instruire specifică și beneficiile pentru companii în sprijinirea îngrijitorilor angajaților.

9.5.5. Noi tehnologii și asistență pentru îngrijitori.

O direcție de cercetare dedicată progreselor tehnologice, care pot transforma peisajul suportului îngrijitorilor și pot oferi noi soluții care să îi ajute în rolul lor esențial.

Cercetarea va reuni specialiști în tehnologia sănătății, antreprenori din startup-uri inovatoare și reprezentanți ai îngrijitorilor care folosesc aceste tehnologii. Ei vor investiga idei despre cele mai recente instrumente tehnologice și vor evidenția eficacitatea, accesibilitatea și impactul acestora asupra vieții îngrijitorilor și a persoanelor cărora le îngrijesc.

Subiectele vor include aplicații mobile pentru îngrijitori, platforme de telemonitorizare, instrumente de comunicare digitală și inteligență artificială ca asistenți pentru îngrijitori.

9.6. Cetățenie de argint

Motto: Seniorii sunt Cetățenii de argint al Societății!

Această direcție de cercetare este dedicată locului seniorilor în societate, relațiilor intergeneraționale, rolurilor orașelor, teritoriilor, turismului de argint, luptei împotriva bătrâneții ...

9.6.1. OMS: de la „Orașe prietenoase cu vârstele” la teritorii și „țări prietenoase cu vârstele”.

Organizația Națiunilor Unite a realizat un studiu asupra țărilor în care îmbătrânirea este cel mai bine măsurată prin 13 indicatori economici și sociali din patru domenii:

- 1-securitatea veniturilor,
- 2-starea de sănătate,

3-ocuparea forței de muncă și

4-educația și mediul.

În fruntea clasamentului se află Suedia, urmată de Norvegia, Germania, Țările de Jos, Canada, Elveția, Noua Zeelandă, Statele Unite ale Americii, Islanda și Japonia. Franța ocupă locul 18.

Această cercetare se va contura asupra creării de **orașe, teritorii și țări adaptate persoanelor în vârstă**, abordarea provocărilor și explorarea oportunităților de **îmbătrânire activă și sănătoasă**.

Rezultatele acestor cercetări vor oferi baza deciziilor, luate de factorii de decizie regionali, municipalități și centre de asistență socială, planificatori urbani și reprezentanți ai grupurilor de advocacy senior. Schimbul de bune practici globale vor permite **transformarea comunităților** în locuri care **respectă, sprijină și prețuiesc seniorii**. Subiectele vor include accesibilitatea la transport, adaptabilitatea locuințelor, spații publice sigure, servicii de sănătate accesibile și oportunități de implicare socială și comunitară pentru seniori.

9.6.2. Servicii de autonomie departamentală: O logică unică pentru Îmbătrânirea bună.

Cercetarea se va concentra pe simplificarea și accesibilitatea **serviciilor publice** pentru îmbătrânirea bună.

Întrucât scopul este de a evolua serviciile publice și de a eficientiza procesele administrative pentru a răspunde mai bine nevoilor cetățenilor în vârstă, care va fi cadrul organizatoric pentru viitoarele servicii de autonomie departamentală?

Analizii din sectorul public și evaluatorii politici vor conlucra în cadrul dezvoltării și implementării **ghișeelelor unice pentru servicii de autonomie**.

Cum poate o astfel de inițiativă să simplifice în mod eficient accesul la servicii, să îmbunătățească coordonarea îngrijirii și, în cele din urmă, să promoveze îmbătrânirea activă și sănătoasă?

9.6.3. Cetățenia de argint: Rolul seniorilor în politicile europene și internaționale.

Scopul cercetărilor îl constituie explorarea și analiza diverselor politici implementate prin intermediul activităților **ONU și a OMS** pentru a îmbunătăți viața seniorilor.

Cu analiști în politici globale, reprezentanți ai OMS și susținători ai drepturilor seniorilor, aceștia vor împărtăși perspective asupra inițiativelor existente, provocărilor și progreselor înregistrate în sprijinirea **cetățeniei active și incluzive** pentru persoanele în vârstă.

Temele abordate includ dreptul la autonomie, accesul la servicii de sănătate, participarea socială și politică și combaterea discriminării legate de vârstă.

9.6.4. Serviciul de solidaritate intergenerațională și civică pentru vârstnici : experiențe împărtășite de o generație tânără dedicată slujbei persoanelor în vârstă.

Izolarea persoanelor în vârstă le afectează negativ **calitatea vieții** și are consecințe negative asupra sănătății lor. Serviciul de Solidaritate Civică cu Seniorii își propune să promoveze bunăstarea și autonomia seniorilor.

Pentru că viitorul este **intergenerațional**: cum se implică în mod activ generația mai tânără în servirea și sprijinirea seniorilor noștri?

Cercetările în această direcție va reuni experiențele tinerilor, care s-au angajat în fața persoanelor în vârstă, seniorilor, care beneficiază de aceste servicii și a experților în implicarea comunității. Ei își vor împărtăși experiențele, lecțiile învățate și vor discuta despre impactul acestor inițiative asupra persoanelor în vârstă și asupra lor înșiși. Prin aceste **valori de solidaritate intergenerațională**, puterea tinerilor poate fi mobilizată pentru a sprijini viața seniorilor și pentru a câștiga experiențe reciproce îmbogățitoare.

9.6.5. Angajatorii prietenoși cu vârsta: tranziția demografică și provocările angajării seniorilor.

Tranziția demografică ridică întrebări cu privire la provocările angajării seniorilor. Care este impactul îmbătrânirii populației asupra forței de muncă, **provocările angajării seniorilor** și importanța **adaptării angajatorilor** la nevoile seniorilor?

Aceast WorkShop va reuni experți în resurse umane și reprezentanți ai companiilor din sector. Ei își vor împărtăși ideile și experiențele privind adaptarea locului de muncă la o forță de muncă îmbătrânită și evidențiind abilitățile și experiența lucrătorilor în vârstă.

Subiectele de pe agendă WorkShop-ului vor include politici de angajare, programe de formare continuă, aranjamente flexibile de lucru și inițiative de sănătate și bunăstare la locul de muncă pentru seniori.

9.7. Tehnologii de Argint . Motto: Perspectivă 2030!

Această direcție de cercetări este dedicată inovațiilor, noilor tehnologii, inteligenței artificiale, Start-up-urilor și întâlnirilor cu investitorii ...

9.7.1. Când multinaționalele investesc în Economia de Argint și Tranziția Demografică.

WorkShopul cu participarea giganților globali și a GAFAM (Google, Apple, Facebook, Amazon, Microsoft) în economia de argint va reuni experți în economie, reprezentanți ai multinaționalelor, specialiști în dinamică demografică și lideri de opinie din industrie. Ei își vor împărtăși perspectivele despre de ce și cum acești giganți globali sunt din ce în ce mai atrași de piața emergentă a persoanelor în vârstă.

Se va explora modul, în care aceste companii își valorifică expertiza tehnologică pentru a crea **soluții inovatoare pentru seniori**, de la aplicații digitale de sănătate până la produse de consum personalizate. Se va analiza, de asemenea, implicațiile socio-economice ale acestei tendințe și impactul său potențial asupra societății noastre îmbătrânite.

9.7.2. Tehnologii de îmbătrânire bună: Etică și tehnologie.

O cercetare despre intersecția crucială dintre tehnologie, îngrijirea vârstnicilor și etică, efectuată de experți în tehnologie, etică, asistență medicală și servicii pentru vârstnici va evidenția perspectivele

asupra modului în care tehnologia poate fi utilizată din punct de vedere etic pentru a îmbunătăți viața persoanelor în vârstă, respectând în același timp demnitatea, autonomia și drepturile acestora.

Se va explora subiecte precum confidențialitatea datelor, consimțământul informat, accesul echitabil la tehnologie și formarea utilizatorilor. De asemenea, se va discuta despre importanța implicării persoanelor în vârstă în dezvoltarea tehnologiilor care îi privesc.

9.7.3. Teleasistență internațională: Ce au pregătit designerii și producătorii pentru viitor?

Această cercetare se va concentra asupra industriei de **teleasistență** în expansiune rapidă, a acoperirii sale globale și a impactului său asupra vieții seniorilor.

Cercetătorii sunt reprezentați de designeri renumiți, producători și furnizori de servicii de teleasistență, împreună cu experții în asistență medicală și tehnologie.

De asemenea, cercetătorii necesită să analizeze experiențele și perspectivele despre modul în care teleasistența evoluează la nivel mondial.

Se va explora o varietate de subiecte, de la integrarea noilor tehnologii până la personalizarea serviciilor pentru a satisface nevoile individuale, abordând provocările și oportunitățile asociate expansiunii internaționale.

9.7.4. VIVA Lab: Îmbunătățirea inovației pentru viața independentă.

În cadrul **Deceniul ONU (2021-2030) – Îmbătrânire sănătoasă**, a fost lansat **acceleratorul VIVA Lab** de marii actori de stat ai îmbătrânirii bune și a inovației în Franța. Obiectivul său este de a sprijini inovația în domeniile prevenirii, îmbătrânirii active și sănătății.

Acest accelerator identifică și finanțează dezvoltarea de soluții de servicii, tehnologice sau organizaționale cu potențial ridicat care și-au demonstrat cu succes conceptul (validarea fezabilității, existența pe piață etc.).

„Pentru că este nevoie de inovare pentru a sprijini inovarea”: o imagine de ansamblu cuprinzătoare a acestui sistem de asistență inovator, concentrându-se pe detectarea și sprijinul pentru implementarea soluțiilor concepute pentru a oferi noi răspunsuri la nevoile seniorilor pensionari.

9.7.5. Perspectivă 2030: Fratele Mare îmbătrânește bine?

Această direcție de cercetare se va concentra pe **intersecția dintre tehnologie, cercetare și dezvoltare (R&D)**, robotică și inteligență artificială (AI) în contextul îmbătrânirii populației.

Un grup de cercetători în domeniile **tehnologiei, AI, cercetării și dezvoltării, roboticii și îmbătrânirii** vor evolua cunoștințele și perspectivele asupra modului, în care progresele tehnologice pot **îmbunătăți procesul de îmbătrânire**, evidențiind atât progresul, cât și provocările.

În timp ce tehnologiile emergente promit să transforme îmbătrânirea, de la roboți de asistență personală la IA pentru detectarea precoce a bolilor, ce măsuri de protecție există? Care sunt granițele etice și cum se intersectează aceasta cu transumanismul?

9.8. Îmbătrânirea sănătoasă

Motto: 10 ani pentru o îmbătrânire mai bună!

Această direcție de cercetare este dedicată Programului Națiunilor Unite / OMS „Deceniul pentru îmbătrânirea sănătoasă” (2021-2030)

9.8.1. E-sănătate și M-sănătate: Îmbătrânirea bună într-o lume conectată.

Această **WorkShop** va explora modul în care creșterea tehnologiilor digitale de sănătate poate promova îmbătrânirea sănătoasă și conectată.

În discuții vor activa inovatori în e-sănătate și m-sănătate, profesioniști din domeniul sănătății și reprezentanți ai Digital Health Agency.

Subiectele care vor fi abordate includ aplicații mobile de sănătate, platforme de telemedicină, dispozitive conectate pentru monitorizarea sănătății și modul în care aceste instrumente pot facilita accesul la asistență medicală, autonomie și bunăstare pentru seniori.

9.8.2. Mănânc, deci sunt: Nutriție și Combaterea Subnutriției Seniori.

Cercetare participativ dedicată importanței nutriției pentru îmbătrânirea bună, prevenirea și combaterea subnutriției la vârstnici.

Cercetătorii în nutriție, medici geriatri, bucătari specializați în gastronomie seniorală, vor împărtăși expertiza cu privire la nevoile nutriționale specifice ale vârstnicilor, provocările legate de subnutriție și inițiativele inovatoare pentru a promova alimentația sănătoasă și plăcerea de a lua masa pentru seniori, o activitate socială autentică.

O abordare special va fi concentrată pe semnele și consecințele subnutriției, impactul gustului și al prezentării mesei asupra apetitului vârstnicilor, programelor de prevenire și tratament pentru subnutriție la domiciliu și în instituțiile de îngrijire.

9.8.3. iCope Monitor, un instrument inovator de la OMS pentru sănătatea și bunăstarea seniorilor.

Cercetare se va concentra pe iCope Monitor, un instrument inovator dezvoltat de OMS pentru a monitoriza și îmbunătăți sănătatea și bunăstarea adulților în vârstă.

Reunind cercetători în sănătate publică, gerontologie și tehnologia sănătății, împreună cu reprezentanți ai OMS, această va evidenția evoluția iCope Monitor către identificarea persoanelor în vârstă cu risc de declin funcțional și implementarea intervenției de susținere.

Subiectele de cercetare vor evidenția importanța monitorizării capacității funcționale la adulții în vârstă, caracteristicile unice ale iCope Monitor, utilizarea acestuia în diverse contexte de asistență medicală și potențialul său de a îmbunătăți sănătatea și calitatea vieții persoanelor în vârstă.

9.8.4. Sport-sănătate și Îmbătrânire bine: Federațiile sportive investesc în sport la fiecare vârstă.

Se va cerceta rolul crucial pe care federațiile sportive îl pot juca în promovarea activității fizice pentru a sprijini îmbătrânirea sănătoasă a seniorilor.

Această cercetare va reuni reprezentanți ai federațiilor sportive, antrenori din domeniul sănătății, medici sportivi și seniori activi. Ei își vor împărtăși experiențele și ideile cu privire la importanța sportului în promovarea bunăstării și a sănătății persoanelor în vârstă și asupra angajamentului federațiilor sportive în acest sens.

9.8.5. Îmbunătățirea îngrijirii pentru persoanele cu boala Alzheimer în unitățile de îngrijire medical.

Cercetarea se va concentra pe modalități de îmbunătățire a îngrijirii persoanelor cu boala Alzheimer în unitățile de asistență medicală la scară internațională.

Un reflector va fi pus pe „Landes Alzheimer Village”: inspirată din Țările de Jos, această abordare inovatoare, care se extinde acum în toată lumea, se va baza pe perspective științifice la trei ani de la deschidere.

Direcția de cercetare va fi preponderant efectuată de profesioniștii din domeniul sănătății, cercetători specializați în boala Alzheimer și manageri de unități. Ei își vor împărtăși perspectivele cu privire la provocările actuale și cele mai bune practici pentru a îmbunătăți calitatea îngrijirii și bunăstarea rezidenților cu Alzheimer.

9.9. Rețeaua Națională a Seniorilor Activi din Moldova

Când pasiunea întâlnește creativitatea se nasc povești frumoase. Vă propunem să vă delectați cu una din asementele povești: **Rețeaua Națională a Seniorilor Activi din Moldova (RNSAM: <https://tvn.md/video-reteaua-nationala-a-seniorilor-activi-din-moldova-celebreaza-cinci-ani-de-activitate/>).**

La data de 13 decembrie 2024, Rețeaua Națională a Seniorilor Activi din Moldova (RNSAM) a sărbătorit o etapă importantă în dezvoltarea sa: cinci ani de activitate dedicată îmbunătățirii calității vieții seniorilor și promovării îmbătrânirii active în comunitățile locale.

De la înființarea sa în decembrie 2019, RNSAM s-a dezvoltat drept o platformă de referință pentru schimbul de experiență și bune practici în domeniul îmbătrânirii active. Rețeaua a reușit să mobilizeze mii de vârstnici din întreaga țară, oferindu-le un spațiu de exprimare, învățare și acțiune.

În decursul acestor ani, AO „CASMED” a acționat ca partener sau coordonator al proiectelor care vizează susținerea persoanelor în vârstă. „În anul 2019, AO „CASMED” și-a asumat responsabilitatea să fie mentorul Rețelei Naționale Seniorilor Activi din Moldova, rețea care, la moment este constituită din 24 de grupuri membre și care și-au consolidat eforturile pentru a-și face vocea auzită către factorii de decizie locali și pentru a promova îmbătrânirea activă și sănătoasă la nivel național și regional”, menționează Ana Spînu, coordonatoare de proiect AO „CASMED”.

Cu ocazia acestei aniversări, liderii de grupuri de seniori, parteneri și reprezentanți ai societății civile s-au reunit pentru a celebra succesele comune și a discuta despre viitorul rețelei.

Rețeaua Națională a Seniorilor Activi din Moldova celebrează cinci ani de la activitate. Scopul evenimentului constă în facilitarea schimbului de experiență și împărtășirea practicilor de succes în promovarea îmbătrânirii active și sănătoase.

VICTOR PIROJOC, membru grupul de seniori, s.Viișoara: „De când particip foarte mult s-a schimbat în viață. Activăm frumos în toate ce trebuie. Nu stăm acasă și să fim mânăniți, dar așa ieșim și ne veselim, am mai întinerit cum se spune.”

EFROSENIA COVALIUC, coordonatoarea grupului „Miorița”, Fălești: „Aș dori ca, fiecare membrii grupelor de seniori să fie mai activi și mai uniți. Pentru că, dacă suntem împreună, nu simți durerea, nu simți bătrânețea. Noi, adunându-ne acolo, noi uităm de toate. Noi uităm de toate. Noi cântăm, noi dansăm.”

EUGENIU MUȘAT, membru grupului de seniori, Fălești: „Omul este o ființă socială și în colectiv el uită de durere, de ceea ce are, niște gânduri mai întunecate, la vârsta când te doare una, alta, tot timpul te gândești la boală, dar așa te iei cu o vorbă, cu alta.”

ALIONA OLARU, coordonatoarea grupului „Spicușor”, s. Hădărăuți: „Pentru noi aceasta este o mare onoare să ne integrăm în această rețea. Avem așteptări destul de mari, dorim să ne implicăm în diferite proiecte, diferite evenimente, sărbători și să ducem o viață activă și sănătoasă.”

ELENA PASCARI, coordonatoarea grupului „Ciuciuleanii”, Glodeni: „Într-adevăr, în acest an suntem nespuse de bucuroși că, am atras în grupul nostru persoane noi. Și ne bucurăm foarte mult că, prin aceasta, anume prin mărirea grupului de membri, ne putem menține, putem activa.”

ELENA DARII, coordonatoarea grupului „Sofienii”, Drochia: „Avem foarte multe activități, dar, în comun acord cu APL-ul, cu biblioteca, cu muzeul, școala, grădinița și cu toate instituțiile care se găsesc în comun. Îmbătrânim frumos, activ și sănătos.”

GALINA SPĂȚARU, președinta RNSAM: „În cei cinci ani de activitate a rețelei, am obținut multe realizări, care au contribuit la schimbarea vieții persoanelor în etate. Noi tindem să îmbunătățim aceste relații între generații, dorim să apară, să reapară căldura dintre bunei, dintre nepoței, dintre chiar părinți, să consolidăm relațiile familiale.”

LUCIA HUȚANU, vice-președinta RNSAM, coordonatoarea grupului „Țărănuța”, Fălești: „Începând cu activitatea în rețea și ca grup de seniori, viața noastră s-a schimbat foarte mult, noi am devenit mai tineri, necătând la aceea că, suntem la vârsta a treia, noi avem un mod de viață să zicem mai sănătos. Uităm de problemele care ne macină, uităm de toate grijile și ne adunăm în grupuri și ducem o viață activă.”

ANA SPÎNU, reprezentant AO „CASMED”: „În contextul îmbătrânirii active și sănătoase, organizația CASMED, sprijină crearea, dezvoltarea și consolidarea grupurilor de inițiativă a seniorilor. Ei sunt activi, sunt implicați, că ei se simt utili, faptul că, ei vin cu idei și inițiative pe care organizația noastră, dar și autoritățile publice locale, cei care-i susțin în aceste inițiative, deci, colaborăm, pentru a face ca visurile, inițiativele lor pentru comunități și pentru vârstnici, să devină realitate.”

9.9.1. Rețeaua Națională a Seniorilor Activi din Moldova este o platformă de comunicare și schimb de experiență privind îmbătrânirea activă și sănătoasă în rândul vârstnicilor.

Grupul de Seniori din Măgurele, Ungheni surprins în activitate de către TV Moldova1: (<https://www.facebook.com/tvmoldova1/videos/626315713252474/>).

Anul 2025 declarat „Anul lui Eminescu”, a devenit un moment de celebrare a moștenirii culturale, ce ne-a inspirat, ne inspiră și ne va inspira pe noi și încă multe, multe generații.

În contextul acestui eveniment, GI „Balatineanca”, duminică 19.01.2025 și-au dat întâlnire, pentru a omagia Luceafărul poeziei române - MIHAI EMINESCU.

Pentru pregătirea și petrecerea acestui eveniment cu genericul: „MIHAI EMINESCU 175 DE ANI DE LA RĂSĂRITUL LUCEAFĂRULUI”, am avut o conlucrare fructuoasă cu B.P Tomeștii Noi și B.P Balatina.

Duminică, 05 ianuarie, C.C Tomeștii Noi, împreună cu GI „Balatineanca” și BP Tomeștii Noi, au organizat o șezătoare cu genericul: „TRADIȚIILE ȘI OBICEIURILE ÎN PREAJMA SĂRBĂTORILOR DE IARNĂ”. La sărbătoare au fost prezenți nepoții, membrele grupului, utilizatorii BP și membrii din Consiliul Tinerilor. Am depănat multe amintiri frumoase și anume tradițiile și obiceiurile în seara de Sfântul Andrei, de Crăciun și de Anul Nou.

9.9.2. Rețeaua Națională a Seniorilor Activi din Moldova se simte plin(ă) de recunoștință: Membrii GS, Vârsta de Argint, Cajba, Glodeni însoțiți de ansamblul „Crizanteme” au desfășurat astăzi, 04.02.25 împreună cu un grup de elevi și profesori ai gimnaziului din localitate activitatea „Cu dor de Eminescu”. Prin cântec, poezie, audiții de romane, prezentări despre viața și activitatea marelui poet am omagiat lunarul Eminescu, dedicat aniversării a 175-a de la nașterea Luceafărului poeziei române.

9.9.3. Grupuri de Inițiativă din Rețea.

Grupul „Ecoul Călineștenilor” din s. Călinești, r. Fălești.

Duminică, 05 ianuarie, C.C Tomeștii Noi, împreună cu GI, Balatineanca și BP Tomeștii Noi, au organizat o șezătoare cu genericul: „TRADIȚIILE ȘI OBICEIURILE ÎN PREAJMA SĂRBĂTORILOR DE IARNĂ”. La sărbătoare au fost prezenți nepoții, membrele grupului, utilizatorii BP și membrii din Consiliul Tinerilor. Am depănat multe amintiri frumoase și anume tradițiile și obiceiurile în seara de Sfântul Andrei, de Crăciun și de Anul Nou. Nepoții ne-au bucurat sufletele și ne-au încântat cu multe cântece, dansuri, colinde, urături, semănături, jocul „Capra”. Iar membrele grupului au dansat „Jocul Măștilor”. Cu toții ne-am simțit bine, cu multe emoții pozitive și dispoziție bună. La finele șezătorii toți nepoții au fost răsplătiți după vechiul obicei cu colaci, crăciunei, mere, nuci, bomboane și câțiva lei să fie anul bogat pentru ei. Apoi cu toții împreună am jucat o horă mare cum e obiceiul la șezătoare. Să păstrăm cu sfințenie aceste frumoase comori ale neamului nostru și să le transmitem din generație în generație.

Grupul „Spicușor” din s. Hădărăuți, r. Ocnița.

Joi, 21 noiembrie, GI, Balatineanca”, cu o mare plăcere și satisfacție, a participat la o frumoasă sărbătoare creștină - Hramul Satului Movileni din com. Cuhnești, un sat cu oameni gospodari, ospitalieri, ce păstrează cu sfințenie tradițiile și obiceiurile străbunilor noștri. GI „Balatineanca”, a evoluat pe scena Căminului Cultural cu un dans țigănesc. Am avut parte de o primire caldă și au fost apreciate cu multe aplauze furtunoase.

Festivalul „Bunica & Bunelul Fest” 2024, ediția a VII-a

Rețeaua Națională a Seniorilor Activi din Moldova și-a deschis brațele pentru încă 2 grupuri de inițiativă. Astfel, la moment Rețeaua este constituită din 24 de grupuri membre, ce constituie în jur de 600 de seniori și senioare active. Astăzi Vă invităm să faceți cunoștință cu unul din membrii noi, Grupul de Inițiativă „Ambasadorii Maturității” din or. Drochia, raionul Drochia.

Forumul Seniorilor 2024 – o platformă pentru schimbare

TVC: PACIENȚII RESPONSABILI - INFORMAȚI, VOCALI, AMABILI

„Vîrsta de Argint,, Cajba, Glodeni Cursa de ciclism.

Grupul de Inițiativă "Albencele" Ziua a 9-a a Decadei Sănătății "Bicicleta - prietena mea" Mersul pe bicicletă, îndrăgit atât de mult în copilărie, a pierdut bătaia cu activități precum statul în fața televizorului sau jocul în diferite gadgeturi. Au trecut probabil mulți ani de când nu ați mai urcat pe o bicicletă, dar nu este timpul pierdut! Mersul pe bicicletă nu se uită niciodată și este un sport pentru toate vârstele. Puține activități fizice antrenează un număr atât de mare de grupe musculare ca mersul pe bicicletă. Pedalatul îmbunătățește funcționarea plămânilor și pe cea a sistemului cardiovascular, prevenind astmul, bronșita și bolile coronariene.

În a 10-a zi a Decadei Sănătății, membrii Grupului de Inițiativă "Ambasadorii maturității" din orașul Drochia au organizat activități pentru menținerea sănătății mintale.

Duminică, 14.04.2024 - Călătoriile noastre. Grupul de Seniorite s. Pelinia. Viața este o călătorie pentru care nu avem hartă, însă pământurile natale, locurile în care ne-am născut pot fi exploarate la maxim. Călătoria este ceva frumos pe care îl faci pentru că vine din sufletul tău. Nu există călătorii urâte, toate sunt experiențe de neuitat, pe care le poți împărtăși ceva mai târziu. Într-o călătorie înveți să fii mai tolerant cu ceilalți, să înveți să prețuiești tot ce ai în jurul tău, și să te bucuri de frumusețile naturii. Călătoria pentru suflet și pentru sănătate.

Sâmbătă, 13.04.2024 - Plantele medicinale – ce știm? cum le folosim? Grupul de Seniorite s. Pelinia. Plantele, minunea de pe TERRA. Ne încântă pretutindeni și oricând..existența lor face posibilă viața celorlalte ființe de pe această planetă. Plantele medicinale constituie adevărate uzine unde se fabrică hrană și oxigen. Plantele, fie că se exprimă prin rădăcini, bulbi, rizomi, frunze, fructe, tije, ramuri, flori, reprezintă în esență forțele benefice ale cosmosului. Administrarea sistematică a plantelor medicinale, o modalitate simplă și ușoară prin care cei inteligenți vor ajunge să fie perfect sănătoși și fericiți. Ele vă pot vindeca în situații în care foarte adesea medicamentele nu au fost în stare de nimic, astfel Grupul de Seniorite s. Pelinia vă îndeamnă să întrebuințați cât mai multe plante medicinale zi de zi.

Pelerinajul este o călătorie sfântă ce poartă în el căutarea sfințeniei și fiorul rugăciunii. Orice pelerinaj ne amintește că viața este un drum al crucii pentru fiecare dintre noi, deoarece fiecare creștin știe că trebuie să împlinească în viața sa faptele credinței, dar și să rabde cu speranță necazurile, ispitele și greutățile vieții sale. Grupul de Inițiativă "Albencele " împreună cu Grupul "Ambasadori cu Suflet", au efectuat un pelerinaj la câteva lăcașuri sfinte din Nordul Moldovei, fiind ghidați de preotul bisericii cu hramul Sfinților Arhanghelului Mihail și Gavriil din s. Parcova, Ghenadie Baltă, care e și Președinte al Consiliului Coordonator în comuna Parcova. Traseul a cuprins mănăstirile: Hramul Sfântul Mitrofan al Voronejului din Călărășeuca, "Sfânta Treime" din Rudi și hramul "Sfântul Prooroc Ilie" din Nicoreni. Această călătorie a fost sponsorizată de către Domnul Primar, Marcel Snegur, căruia îi aducem sincere mulțumiri din partea întregului grup.

13 aprilie, ziua a 7-a a Decadei Sănătății cu genericul "Plantele medicinale. Ce știm? Cum le folosim?". Plantele medicinale, de mii de ani, prezintă străvechea și mereu actuala fitoterapie. Omul încă de la începutul existenței sale, la început din instinct, apoi din intuiție și experiență, iar mai târziu printr-o abordare științifică, rațională, a folosit și continuă să folosească, în scopul vindecării sau ameliorării bolilor, plantele medicinale. În acest filmuleț membrele Grupului de Inițiativă "Albencele" au împărtășit experiența acumulată pe parcursul vieții.

Toată lumea știe că sportul aduce o gamă variată de beneficii organismului uman, așa încât se recomandă să facem mișcare zilnic, indiferent de vârsta pe care o avem. Grupul de Inițiativă "Albencele" vă încurajează să aveți un stil de viață activ. Formula este simplă: mișcarea zilnică = sănătate & armonie..

Decada sănătății. Starturi vesele „Cu nepoții împreună facem sport cu voie bună” Grupul de Seniori Sofienii și-au propus niște întreceri prietenoase, împărțindu-se în două echipe „Viitorul” și „Speranța”, au demonstrat că dacă în suflet e frumos, omul, la sigur, e sănătos.

Grupul de Seniori Sofienii ne demonstrează a câta oară că vârsta de pensionare este doar un nivel atins, dar care poate fi trecut în continuare frumos, vesel și activ. La fel, ca această partidă de volei.

„Cu nepoții împreună facem sport cu voie bună”. Astăzi, Grupul Seniori Sofienii, în cadrul Decadei sănătății, împreună cu generația tânără, și-au amintit de anii de școală. Parcă s-au transferat în timp și au fost la școala ce a activat cândva în conacul familiei nobile Hasnaș - Școala de la Curte. Dar cel mai important e faptul că au fost ghidați de doamna Emilia Borș, profesoară de educație fizică a multor generații de elevi. Intr-adevăr, foști profesori nu există Emoțiile au fost la maxim.

Ce poate fi mai frumos decât o întâlnire cu un profesor de educație fizică, care este deja la odihna bine meritată, dar este activ, îngrijește de sănătatea sa, nu întâmplător a fost astăzi la centrul de sănătate și, totodată, recent a dat acordul să fie și membru al Grupului de Seniori Sofienii Astăzi, văzând expoziția de fotografii, în care sunt reprezentate multe din activitățile seniorilor, s-a convins că nu a dat greș, fiind membru al grupului.

9 aprilie Ziua a 3-a a Decadei Sănătății.

În bucătăria bunicuței: "Gustos și sănătos" Aglaia Târnovan, membra Grupului de Inițiativă "Albencele" din s. Fântâna, Albă, r-ul Edineț, a pregătit o tocăniță de urzici. Bunicuța Aglaia o numește friptură, fiindcă e gustoasă chiar ca o friptură și e o bombă de vitamine necesare organismului nostru. Poftă bună la urzici!

Azi, 8 aprilie, Grupul de Inițiativă "Albencele" din s. Fântâna Albă, r-ul Edineț, au avut o întâlnire cu medicul de familie, doamna Claudia Boghiu, pe tema "Suntem oare pacienți responsabili?". Doamna doctor ne-a făcut cunoștință cu unele manopere medicale cu ajutorul cărora poate fi ținută

sub control sănătatea noastră la domiciliu. Ni s-a demonstrat cum se măsoară glicemia, tensiunea arterială, pulsul și saturația. Am fost îndemnați să ducem un mod sănătos de viață, să acordăm mai multă atenție sănătății și să îndeplinim cu strictețe prescripțiile medicale. "Albencele" vă îndeamnă pe toți să îmbătrânim activ, frumos și sănătos.

Ziua a III-a Master class. Bucate de post "Gustos și sănătos" Seniorii viișoreni nu numai au savurat prăjitura gustoasă preparată de Raica Cătărașu, dar și-au amintit și multe proverbe despre alimentația corectă și sănătoasă. * A mânca nu e rușine, când mămânci ce se cuvine. * Verde în farfurie, sănătate pe masă. * Cine e stăpân pe setea sa, e stăpân și pe sănătatea sa. * Cine mănâncă fără să muncească, își distruge sănătatea.

De Ziua Mondială a Sănătății, Grupul de Inițiativă "Albencele" vă îndeamnă să vă alăturați Decadei Sănătății. Ce înseamnă să fii responsabil pentru sănătatea ta? Cum poți contribui la o comunitate mai sănătoasă și implicată? Ce ai făcut azi pentru sănătatea ta și a celor din jur? A avea grijă de sănătate este despre ASUMARE și RESPONSABILITATE. Să ne fiți sănătoși!

Master clasul de astăzi tocmai a fost în ajunul zilei în care este deja jumătate de post, sau cum se mai spune în popor „miezul pereții”. Și iată că aceste bucate gustoase vor înfrumuseța mâine masa senioritelor noastre „Gustos și sănătos”, din bucătăria bunicuței Grupul de Seniori Sofienii.

Iată- ne ajuși și la mâncarea caldă! Leneșii cu cartofi și verde, sau „curechi hacuit”. Nici vorbă de brânză de vaci sau oi!!! Din bucătăria bunicuței. Master clas „Gustos și sănătos”. Doamna Veronica Proca a împărtășit cu drag din practica ei de- o viață. Grupul de Seniori Sofienii

Master clas. „Gustos și sănătos”, căci sunt toate din bucătăria bunicuței și, !nu uităm! sunt de post Ț „Racituri de fasole”, sau li se mai spune „fasole făcăluite”, foarte delicioase, preparate de doamna Veronica Proca, Grupul de Seniori Sofienii.

Master clas. Din bucătăria bunicuței: „ Gustos și sănătos ” Ț și ce este important sunt bucate de post. Grupul de Seniori Sofienii, doamna Eugenia Babără a pregătit salata din legume sau „vinogretul”.

Iată că am gustat astăzi și din icre, dar...atenție!!! nu icre de pește, ci din vânăta. Doamna Zinaida Filip ne-a servit și cu astfel de salată gustoasă și sănătoasă. Master clas. „Gustos și sănătos”, din bucătăria buniceții. Grupul de Seniori Sofienii.

Ce poate fi mai gustos decât o salată bogată în vitamine, fiind folosite ingredientele din grădina proprie. Master clas, bucate de post, din bucătăria buniceții „Gustos și sănătos”, prezentat de către doamna Zinaida Filip, Grupul de Seniori Sofienii.

În bucătăria buniceții: Gustos și sănătos. Master class privin bucatele de post, delicioase și sănătoase! Balabuște cu usturoi! preparate de doamna Tamara Burlacu, membră a Grupului de Seniori Sofienii!

Master class: În bucătăria buniceții „Gustos și sănătos” organizat de Grupul de Inițiativă „Senioritele” din Pelinia A sosit Postul Mare, iar odată cu el – mâncarea de sec. „A ține post” a devenit o tradiție pe cât de veche, pe atât de modernă în ultimii ani. Tot mai mulți moldoveni, mai ales tineri, orașeni, familii întregi, încearcă să respecte postul. Majoritate postesc din motive religioase, sacrificând plăcerile trupesti în speranța curățirii de păcate înainte de Sfânta Împărtășanie și în așteptarea Învierii. Oricare ar fi motivele, acest regim alimentar poate fi benefic, sănătos și satisfăcător, dacă este urmat corect. Prin urmare ne-am adunat acasă, în jurul cuptorului bunicii, ca să vă prezentăm și vouă un masterclass de preparare a copturilor de post.

Prezentarea RNSAM în cadrul atelierului de schimb de experiență la care au participat reprezentanții societății civile din Republica Moldova și membrii delegației din Belarusia și Germania care a avut loc la 21 aprilie 2023 la Chișinău. Mulțumim tuturor membrilor rețelei pentru dedicație și implicare!

Prezentarea secvențelor din activitatea Grupului de Inițiativă „Albinuțele” din s. Albinețel Vechi, r. Fălești, membru RNSAM.

Prezentarea Grupului de Seniori „Țărăncuța” din com. Sărata Veche, r. Fălești, membru RNSAM.

Ansamblul de bărbați „Sofienii”

Prezentarea Grupului Seniorilor „Sofienii” din s. Sofia, r. Drochia, membru RNSAM - crâmpoie din activitate.

Vă prezentăm încă un membru nou al Rețelei, Grupul de Inițiativă „Albinuțele” din satul Albinuțel Vechi, raionul Fălești. Bine ați venit alături de noi!

Vă prezentăm un alt membru nou al Rețelei, Grupul de Inițiativă „Ambasadori cu Suflet” din satul Parcova, comuna Parcova, raionul Edineț. Bine ați venit alături de noi!

Vă prezentăm noii membri ai Rețelei, Grupul de Inițiativă „Albencele” din s. Fîntîna Albă, comuna Parcova, raionul Edineț. Bine ați venit alături de noi!

La mulți ani prosperi și valoroși Grupului de Seniori "Balatineanca" din Balatina, Glodeni! La cei 5 ani de activitate împliniți astăzi, 15 aprilie, au devenit activi, uniți și o sursă de inspirație pentru celelalte grupuri de seniori.

REFERINȚE

- [1].Eurostat: Population structure and ageing. May 2018. <https://bit.ly/1NrvBLE>. Accessed 09/09/2018.
- [2].European Commission: Population ageing in Europe. Facts, implications and policies. Outcomes EUfunded research. 2014. doi:10.2777/60452.
- [3].European Commission, Identifying fiscal sustainability challenges in the areas of pension, health care and long-term care policies, European Economy, Occasional Papers 201, October 2014. <http://envej.ecimientos.csic.es/documentos/documentos/ComisionEuropeadesafiosfiscales2014-04-2015.pdf>.
- [4].Atkinson A. B., Hills J. Exclusion, Employment, Opportunity, Centre for Analysis of Social Exclusion, London School of Economics, January 1998, CASE London.
- [5].European Commission, The 2018 Ageing Report. Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (2016-2070), May 2018. doi:10.2765/615631.
- [6].World Health Organisation Fact Sheet June 2018: Elder abuse. <http://www.who.int/new-room/factsheets/detail/elder-abuse>
- [7].Hawkins K., Musich S., Wang S., Yeh C., The Impact of Loneliness on Quality-of-Life and Patient Satisfaction Among Sicker, Older Adults. The American Journal of Geriatric Psychiatry, Volume 23, Issue 3, 2015.
- [8]. Sundström G., Fransson E., Malmberg B., & Davey A. Loneliness among older Europeans. European journal of ageing, 6(4), 267. 2009.
- [9].Yon Y, Mikton CR, Gassoumis ZD, Wilber KH, Elder abuse prevalence in community settings: a systematic review and meta-analysis. Lancet Glob Health. 2017.[10].Yon Y, Ramiro-Gonzalez M, Mikton C, Huber M, Sethi D., The prevalence of elder abuse in institutional settings: a systematic review and meta-analysis. European Journal of Public Health 2018.
- [11]. Hansen T., Slagvold B., 1 Late-life loneliness in 11 European countries: Results from the Generations and Gender Survey, Social Indicators Research, Issue 124. 2015. <https://oda.hioa.no/nb/late-life-loneliness-in-11-european-countries-results-from-the-generations-and-gendersurvey/asset/dspace:9030/1286459post.pdf>.
- [12]. The World Health Organisation: Measuring the age-friendliness of cities. A guide to using core indicators. 2015 <https://bit.ly/2ARrhjY>.
- [13]. The World Health Organisation, Age friendly world. <https://extranet.who.int/agefriendly-world/network/>.
- [14]. United Nations: Sustainable Development Goals, 2016. <https://bit.ly/2d4dcA4>. [15].European commission: European Innovation Partnership on Active and Healthy Ageing. 2011. https://ec.europa.eu/eip/ageing/home_en.
- [16]. European Commission: Towards an Age-Friendly Europe: a Covenant on Demographic 2015. https://ec.europa.eu/eip/ageing/news/towards-age-friendly-europe-new-covenant-demographic-change_en.
- [17]. European Commission: Thematic Network on Smart Healthy Age Friendly Environments 2018 https://ec.europa.eu/eip/ageing/news/thematic-network-smart-healthy-age-friendly-environments-tnshafeonline-survey_en.
- [18]. ISO 21542: Building construction - Accessibility and usability of the built environment:<https://bit.ly/2CVjtdO>.
- [19]. ISO/TR 22411:2008: Ergonomics data and guidelines for the application of ISO/IEC Guide 71:<https://bit.ly/2BE0zvl>.
- [20]. ISO 24502:2010: Ergonomics - Accessible design: <https://bit.ly/2OWwWHE>.
- [21]. CEN/CENELEC Guide 6 - Guide for addressing accessibility in standards: <https://bit.ly/2BAyqoY>.
- [22]. National Disability Authority Ireland (www.nda.ie).
- [23]. Report HABITAT III, The New Urban Agenda, (<http://habitat3.org/>).

În redacția autorului

Bun de tipar 11.03.2025

Coli editoriale 12,70. Coli de autor 12,3. Coli de tipar 23,5.

Comanda nr. 9. Tirajul 40 ex.

Serviciul Editorial-Poligrafic

al Academiei de Studii Economice din Moldova

Chișinău, MD-2005, str.Bănulescu-Bodoni 59.

Tel.: 022-402-910